

การจัดการความรู้อาหารสุกที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย
ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ประสงค์ อาจหาญ

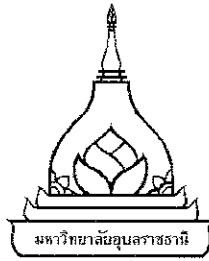
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์

เรื่อง การจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย ในอำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย นายประสงค์ อาจหาญ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.จิรวัดน์ เวชแพศย์)

..... กรรมการ

(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

..... กรรมการ

(ดร.สุวิทย์ ไสภาพล)

..... กรรมการ

(ดร.รชยา อินทนนท์)

..... รักษาการแทนคณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวไล อธิวาสพงศ์)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

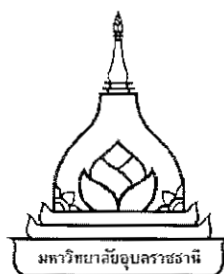
.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2552

**KNOWLEDGE MANAGEMENT OF PIG FEED SUITED TO
SMALL – SCALE FARMERS IN SATEUK DISTRICT,
BURIRAM PROVINCE**

PRASONG ARTHAN

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR DEGREE OF MASTER OF ARTS
MAJOR IN INTEGRAL DEVELOPMENT STUDIES
FACULTY OF MANAGEMENT SCIENCE
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
YEAR 2009
COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY**

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดีเพราะได้รับการอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธุเสน ดร.จิรวัดน์ เวชแพศย์ ดร.สุขวิทย์ โสภภาพ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบพระคุณ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ดร.รชยา อินทนนท์ กรรมการสอบ ป้องกันวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญาพทุทธิ ที่ให้โอกาสได้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ขอขอบคุณ คุณไพบูลย์ พาสว่าง คุณอุทัย ศรีหาบุญทอง คุณชัยยุทธ คำนโสภาส คุณจูน วิเศษสม คุณสังข์ สุวรรณแสง คุณสมหมาย ศรีภู คุณบุญยัง โคหนองบัว ยูพาฟาร์ม คุณสุบัน นันเสนา คุณสำเร็จ ทาหนองบัว คุณสุพรม แกวกุดเรือ คุณวรรณมาศ ปรัชญาพทุทธิ คุณคำดี อุ๋นจันทร์ คุณคำพา เสงี่ยมทรัพย์ คุณไมตรี วงษ์ขารี คุณเสวียน นามขารี คุณบุญมา หอมเซย คุณเฮียง แคไรสง และคุณทอง เสงี่ยมทรัพย์ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลจริงอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอย่างดี จะลืมไม่ได้ คุณบุญมี อาจหาญ ภรรยาผู้ให้กำลังใจเสมอมา

คุณงามความดี และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนเกื้อกูลให้เกิดกำลังใจในการศึกษาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

(นายประสงค์ อาจหาญ)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย
ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
โดย : ประสงค์ อจหาญ
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : พัฒนบูรณาการศาสตร์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ดร.จิรวัฒน์ เวชแพศย์

ศัพท์สำคัญ : การจัดการความรู้ อาหารสุกร พันธุ์สุกร เกษตรกรรายย่อย

ภูมิความรู้เดิมที่เกษตรกรรายย่อยเคยนำมาใช้กับการจัดการอาหารสุกร เป็นชุดความรู้ที่เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาจำนวน 20 คน นำมาใช้กับสภาพการเลี้ยงสุกรนั้นยังไม่พอเพียง ถ้าจะเลี้ยงสุกรเกษตรกรรายย่อยจะต้องมีความรู้ใหม่ และเป็นชุดความรู้ที่ใช้ได้กับสถานการณ์ในปัจจุบัน เกษตรกรรายย่อยที่จะเลี้ยงสุกรต้องเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาอาหารสุกรที่นับวันที่จะมีราคาแพงขึ้น ดังนั้นเกษตรกรรายย่อยจึงต้องมีการปรับแนวคิดวิธีการให้อาหารสุกร ชนิดหัวอาหาร รำผสมกับหัวอาหาร รำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม และชนิดรำกับผักพื้นบ้าน ที่สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมและปัจจัยอื่นที่จะนำมาพัฒนาประกอบกิจการฟาร์มให้ดียิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกร และเปรียบเทียบสภาพการเลี้ยงสุกรในการให้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำเสนอข้อมูลการจัดการความรู้อาหารสุกร ที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย ให้เป็นชุดความรู้ของเกษตรกรในชุมชน

วิธีการศึกษาดำเนินงานตามระเบียบวิธีการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม วิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่ให้บริการ ของมหาวิทยาลัยอีสานในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ อาศัยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การพบปะสนทนอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ระดับลึก การคัดลอกข้อมูลที่มีอยู่แล้ว การเสวนาแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ด้วยการตรวจสอบสามเส้าทั้ง ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านทฤษฎี ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล และด้านรายงานวิจัย

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร มีวิธีการจัดการความรู้เกี่ยวกับอาหารสุกร ด้วยวิธีการเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์สนองตอบความต้องการผู้บริโภคทั่วไป เกษตรกร

รายย่อยกลุ่มนี้ เลี้ยงต่อวิธีการจัดการฟาร์มให้เทียบเท่าฟาร์มสุกรที่ได้มาตรฐาน ที่มีในท้องถิ่นเมื่อเกิดวิกฤติสุกร เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร มีวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกรเพื่อเลี้ยงสุกรสนองตอบผู้บริโภคในชุมชนตามประเพณีนิยม มีหลักการและวิธีการพัฒนากิจการฟาร์มตลอดเวลา เป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสุกรแบบยั่งยืน เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม มีวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกรเพื่อเลี้ยงสุกรสนองตอบค่านิยมของตนเอง เป็นเลี้ยงสุกรเฉพาะกิจ เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน มีวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกรเพื่อเลี้ยงสุกรสนองตอบความต้องการที่จะเลี้ยงไว้เป็นอาหารในครัวเรือน สร้างกิจกรรมเสริมรายได้ให้กับครัวเรือน ผลกระทบที่เกษตรกรรายย่อยได้รับจากการจัดการความรู้อาหารสุกรโดยการเรียนรู้เองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับกลุ่มและนอกกลุ่มจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกิดระบบเครือข่ายกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนขึ้นมา เป็นการสร้างนวัตกรรมทางสังคมผู้เลี้ยงสุกร

ABSTRACT

TITLE : KNOWLEDGE MANAGEMENT OF PIG FEED SUITED
TO SMALL- SCALE FARMERS IN SATEUK DISTRICT,
BURIRAM PROVINCE

BY : PRASONG ARTHAN

DEGREE : MASTER OF ARTS

MAJOR : INTEGRAL DEVELOPMENT STUDIES

CHAIR : CHIRAWAT VEJPAS, Ph.D.

KEYWORDS : KNOWLEDGE PIG FEED PIG SMALL – SCALE FARMERS

It is clear that existing local knowledge used by 20 small – scale farmers in managing pig feed is not sufficient. If small – scale farmers want to raise pigs successfully they need new up – to date knowledge. They need to learn how to solve problems, especially concerning pig feed, which is becoming more and more expensive. Therefore farmers need to change their ideas about feeding pigs, about the types of food used such as commercial feed, boiled rice bran with waste food and hogweed, and rice bran with local vegetables in accordance with environmental and other factors that can be used to develop farms in a positive direction. The research objective was to manage knowledge about pig feed that is suited to the context of small – scale farmers in Sateuk district, and to compare the various ways of feeding pigs in Sateuk district, Buriram province. The aim was to use this research to provide knowledge of pig feed management for use in the local community. The research was participatory, qualitative research carried out in the area covered by the is an Mahachiwalai Esan in Sateuk district, Buriram. Data was collected by participatory observation, informal meetings, in – depth interviews, collating existing data, and discussions among relevant groups. The validity of the data was evaluated using triangulation in term of data. The researchers theory, data collection method and the research reports.

This research found that the group of small – scale Farmers who used commercial pig feed managed their knowledge in feeding pigs by raising pigs to meet consumer standards. This group are at risk of failing when the price of pig feed rises and the price of pigs falls.

The group of small – scale farmers who use rice bran mixed with commercial pig feed raise pigs to meet the traditional standards of the local community. They have ideals and they develop their farms on a continuous basis. This group raise pigs sustainably. The group of small – scale farmers who use boiled rice bran mixed with waste food and hogweed raise pigs to meet their own particular tastes. The group of small – scale farmers who use rice bran mixed with local vegetables raise pigs to provide food for their family and to generate extra household income. The benefit that small – scale pig farmers gain from knowledge management, through learning by themselves and exchanging experience at the group level with agricultural extension workers, is the creation of a network of small – scale pig farmers in the community, and is an example of social innovation for pig farmers.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	
1.1.1 สภาพการเลี้ยงสุกร	1
1.1.2 หลักการเลี้ยงสุกร	3
1.1.3 การเลี้ยงสุกรกับประเพณีนิยม	4
1.1.4 สุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจ	5
1.1.5 การผลิตอาหารสุกร	7
1.1.6 สภาพการเลี้ยงสุกรในอำเภอสตึก	7
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
1.3 ปัญหาการวิจัย	9
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
1.5 ขอบเขตการศึกษา	10
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	11
1.7 กระบวนการในการทำวิจัย	13
2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร	14
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสายพันธุ์สุกร	16
2.3 อาหารสุกร	18
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอาหารสุกร	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 การให้อาหารสุกร	20
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอาหารสุกร	23
2.7 นิยามของการจัดการความรู้	28
2.8 องค์ประกอบการจัดการความรู้	43
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย	49
3.2 กรอบแนวคิดของการวิจัย	50
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.4 ประชากรและกลุ่มศึกษา	52
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
4 ผลการศึกษา	
4.1 สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยใน อำเภอสตึก	55
4.1.1 ภูมิหลังเกษตรกรรายย่อยกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร	55
4.1.2 บริบทเกษตรกรรายย่อยในการประกอบกิจกรรม การเลี้ยงสุกร	56
4.1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงสุกร	58
4.2 กิจกรรมการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยในแต่ละกลุ่ม	63
4.2.1 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร	63
4.2.2 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับ กับหัวอาหาร	73
4.2.3 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกร ชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหาร และผักโขม	87
4.2.4 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.5 กิจกรรมการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย	
นอกเครือข่าย	103
4.3 การใช้อุปกรณ์การเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย	104
4.3.1 ลักษณะคอกสุกร	104
4.3.2 ภาชนะใส่อาหารและน้ำ	105
4.3.3 การสุขาภิบาล	105
4.3.4 การขายสุกร	106
4.3.5 การเลือกอาหารที่เหมาะสมกับพันธุ์สุกร	107
4.4 กระบวนการเกิดเครือข่ายและกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรรายย่อย	107
ผู้เลี้ยงสุกร	
4.4.1 กิจกรรมเครือข่ายพ่อพันธุ์สุกร	108
4.4.2 กิจกรรมเครือข่ายเชิงหมูเคลื่อนที่	108
4.4.3 กิจกรรมอาหารสูตรผสมเอง	109
4.4.4 กิจกรรมเวทีประชุมสัญจร	109
5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัยของการศึกษา	114
5.2 ข้อเสนอแนะ	120
5.3 ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป	120
เอกสารอ้างอิง	121
ภาคผนวก	
ก แบบสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อยกลุ่มเป้าหมาย	126
ข โครงร่างการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ	130
ค ประชากรกลุ่มศึกษา	132
ง ประชากรกลุ่มศึกษานอกเครือข่าย	137
จ ภาพการจัดการความรู้ด้านการเลี้ยงสุกรแบบต่างๆ	139
ประวัติผู้วิจัย	147

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปริมาณความต้องการประชากรสุกร	6
2	ราคาสุกรขุนที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศ ปี 2544 – 2550	6
3	ระยะเวลาการเก็บข้อมูลและผลที่ได้รับ	11
4	การให้อาหารเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร	68
5	การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 1	70
6	การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 2	82
7	การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 3	84
8	การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 4	90
9	ปัญหาและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้การเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย	96
10	การจัดการอาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มต่างๆ ในเครือข่าย	98
11	สรุปสภาพการเลี้ยงสุกรในบริบทเกษตรกรรายย่อยในเครือข่าย	100
12	สรุปข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการเลี้ยงสุกรในบริบทเกษตรกรรายย่อยในเครือข่าย	101
13	เปรียบเทียบสภาพการเลี้ยงสุกรในและนอกเครือข่าย	103
14	กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา	111

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ปริมาณความต้องการใช้อาหารสัตว์ในประเทศไทย	1
2 ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ เฉลี่ยรายเดือน	2
3 กระบวนการในการทำวิจัย	13
4 องค์ประกอบของความรู้ที่สร้างหรือเกิดขึ้นในองค์กร	31
5 ยุทธศาสตร์การทำงานของมหาชีวาลัยอีสาน	40
6 กรอบแนวคิดที่นำมากำหนดเป็นตัวแปรที่ทำการศึกษา	50
7 การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์จากฟาร์มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 2	86
8 การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรจากเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 3	91
9 การให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน จากฟาร์มผู้วิจัย	97
10 การนำวัสดุการเลี้ยงสุกรที่หาได้ง่ายที่มีในชุมชนจากเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 4	97
11 ผลการจัดการความรู้ที่เกิดจากการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่1,2,3,4	112

บทที่ 1

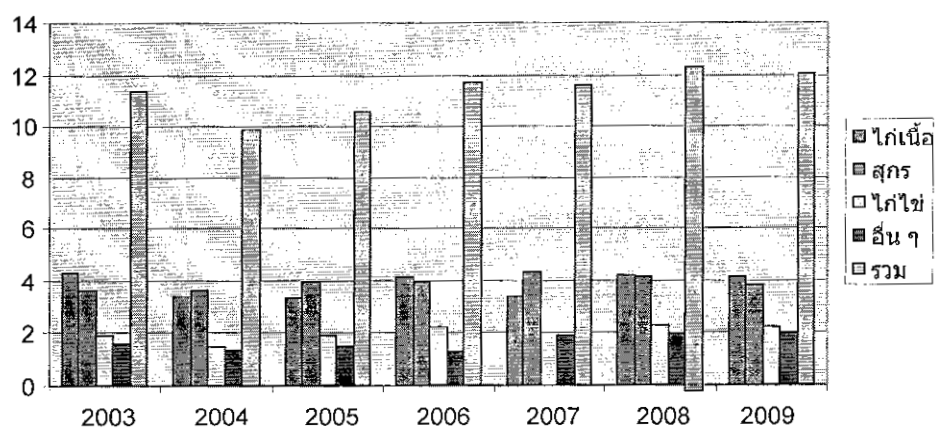
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย

1.1.1.1 แหล่งอาหารสัตว์ ประเทศไทยมีวัตถุดิบอาหารสัตว์จากพืช สัตว์ และจากโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทเป็นจำนวนมาก วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ รำข้าวที่เป็นผลพลอยได้จากการสีข้าวเปลือก ปลาขี้ดที่เป็นเศษเมล็ดข้าวสารที่แตกหักเป็นชิ้นๆ ฟางข้าว เมล็ดข้าวโพด เมล็ดข้าวฟ่าง กากถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว เปลือกหอย กระดูกสัตว์ กากน้ำตาล ยอดอ้อย เศษสับปะรด ปลาป่น เศษมะเขือเทศ ฯลฯ ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ไว้จำนวนมาก ๆ เป็นหลักประกันให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และการเลี้ยงสัตว์จำนวนน้อยก็เพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ การทำปศุสัตว์เป็นการดำเนินกิจการของเกษตรกรมานานแล้ว บางครั้งการปลูกพืชก็เกิดปัญหา แต่ก็ยังมีสัตว์เลี้ยงพอบรรเทาความเดือดร้อนลงได้บ้าง อย่างน้อยก็มีไว้เป็นอาหาร ดังนั้นปริมาณความต้องการใช้อาหารสัตว์ในประเทศไทย จึงมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งแสดงไว้ในภาพที่ 1

ล้านตัน

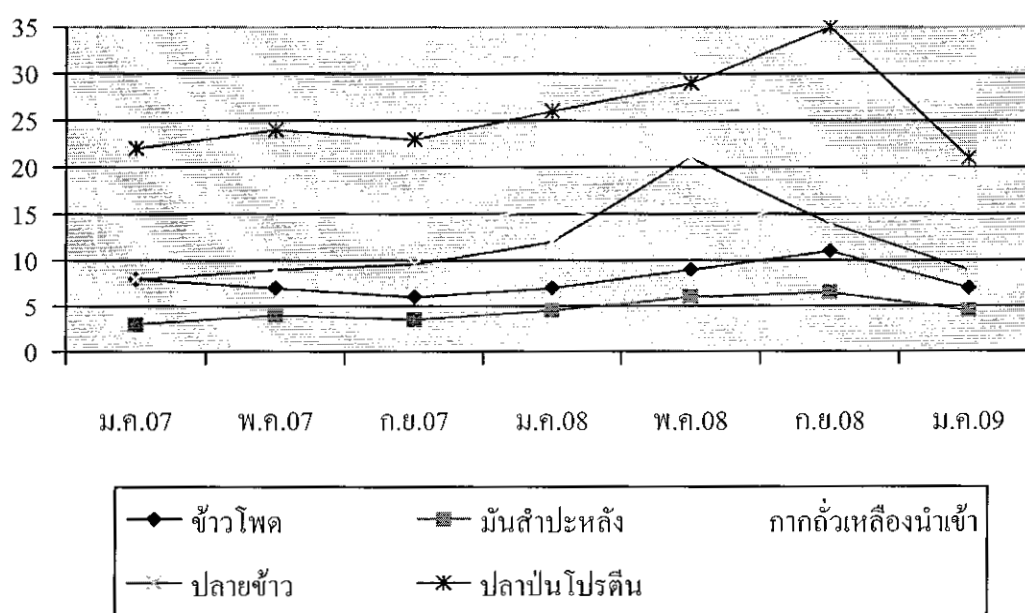

ภาพที่ 1 ปริมาณความต้องการใช้อาหารสัตว์ในประเทศไทย (ล้านตัน/ปี)

(สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย, 2551)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นความต้องการวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ความต้องการวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่นำมาใช้ประโยชน์นั้นมีหลายประเภท เช่น วัตถุดิบอาหาร นำไปใช้ในรูปของพลังงานเชื้อเพลิง แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารมนุษย์ และวัสดุของใช้ต่างๆ จึงทำให้ ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์มีแนวโน้มจะสูงขึ้นทุกเดือน ดังแสดงไว้ในภาพที่ 2

ราคา/หน่วย

ภาพที่ 2 ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ เฉลี่ยรายเดือน 2,007-2,008 (หน่วย : บาท / ก.ก.)
(สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย, 2551)

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในแต่ละเดือน แต่จะปี จะมีความแตกต่างกัน วัตถุดิบอาหารสัตว์ราคาสูงขึ้น ยกเว้นถั่วฝู้นราคาจะถูกกว่าถั่วถั่วอื่น ส่วน เกษตรกรเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้เอง แต่ไม่สามารถจัดการวัตถุดิบอาหารสัตว์ดังกล่าวได้

1.1.1.2 สภาพสังคมเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้สังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป มาก สาเหตุเกิดจากเกษตรกรพึ่งพาปัจจัยภายนอก มีรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย ทำให้เกษตรกรทิ้ง ครอบครัวย้ายถิ่นฐานไปสู่แหล่งที่มีค่าจ้างแรงงานในภาคอุตสาหกรรมแทนรายได้จากการประกอบ อาชีพการเกษตร ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อโครงสร้างสังคมครอบครัววัฒนธรรม เครือญาติที่เกษตรกรไทยเคยมีต่อกันมา ก็ถูกเปลี่ยนไปกลายเป็นเครือญาติธรรมชาติ (กำธน สินธวานนท์, 2542) การจัดระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพากันใช้แรงงานที่ไหว้วานกันได้ ก็เปลี่ยนเป็น ค่าจ้างแรงงานรายวันตามกฎหมายแรงงาน ครอบาสุทธิพันธ์ ประชุมพฤษี ให้ความเห็นว่

“ชาวบ้านมีความรู้ไม่พอใช้ ถ้ามีความรู้พอใช้ ถ้ามีความรู้เพียงพอ ประกอบการอะไรให้ได้ผลสำเร็จแล้ว เขาคงไม่มีหนี้ท่วมหัว ไม่ทิ้งถิ่น ไม่เดินขบวน ไม่สะสมปัญหาให้มากขึ้น” เมื่อสังคมเกษตรกรรมถูกทำลายด้วยระบบโครงสร้างทางสังคม ความรู้ที่เคยมีก็มีสูญหายไป วัฒนธรรมอันดีงามก็ถูกลบล้าง ประเพณีที่เคยมีตามรูปแบบที่ดีงามก็กลายเป็นสังคมที่ไม่พึงปรารถนา ไม่มีหลักความประมาณตัวเอง ไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่มีภูมิคุ้มกันตัวเอง แต่เกษตรกรก็ต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค ขาย และใช้งาน เกษตรกรทำการเกษตรโดยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งมีให้บริโภคอย่างเพียงพอ และยังมีวัฒนธรรมประเพณีการประกอบอาชีพการเกษตร เป็นตัวกำหนดให้เกษตรกรพัฒนาไปอย่างช้าๆ แต่เกษตรกรไม่สามารถจะเอาทุนชีวิต เอาทุนทรัพยากรให้กลับคืนมาได้ เพราะกิจการจากภาคการเกษตรต่างๆ รวมทั้งราคาสินค้าจะถูกควบคุมภายใต้ธุรกิจการค้าการเกษตร แม้แต่ราคาสินค้าที่เกษตรกรเป็นเจ้าของก็ไม่สามารถกำหนดเองได้

1.1.1.3 วิถีชีวิตสังคมชนบทไทยอีสาน สังคมชนบทไทยอีสานสมัยก่อนนั้นประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำนวนมาก อันเป็นหลักประกันมาตรฐานชีวิต ดังนั้นชีวิตของคนชนบทไทยอีสานจึงอยู่กันอย่างเรียบง่าย ดำน้ำพริกเด็ดยอดผัก ตำลึง แกงหน่อไม้ มีระบบชีวิตที่เรียบง่ายสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม กินง่ายอยู่ง่าย กินอิ่มนอนอุ่น ซึ่งในสมัยนี้ต้นทุนชีวิต ต้นทุนสังคม และต้นทุนทางธรรมชาติถูกทำลาย กระป๋อง แมงจิ้น พืชผักก็หายาก พอมาถึงยุคของปัจจุบัน ต้นทุนคนอีสานก็หายไป ไม่สามารถเอาทรัพยากรกลับคืนมาได้ แม้ยังพอมีบ้าง แต่ก็ไม่สามารถทำให้อิ่มปากอิ่มท้องได้ ไม่ว่ากบ เขียด แอ้ แมงกูดจี่ก็มีจำนวนลดน้อยลง จึงหันมาประกอบอาชีพการเลี้ยงสุกรเพื่อชดเชยส่วนที่หายไป ให้คนอีสานมีอยู่มีกินเลี้ยงสุกรบนพื้นฐานของการจัดการความรู้ แต่ก็ไม่ใช่จะทำได้ง่ายๆ การเลี้ยงสุกรจึงต้องวางแผนว่าจะเลี้ยงอย่างไร จะใช้ความรู้อะไร เพราะสมัยก่อนเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงก็สามารถเลี้ยงได้

1.1.2 หลักการเลี้ยงสุกร การเลี้ยงสุกรมีหลักการที่สำคัญที่จะต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับ พันธุ์สุกร อาหารสุกร การจัดการดูแลป้องกันโรคสุกร และตลาดสุกร ซึ่งเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญในการนำพันธุ์สุกรมาใช้กับระบบการผลิตสุกรมากนัก คุณภาพตามพันธุ์กรรมของสุกรที่มีในฟาร์มสุกรยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาดมาก แต่ปัจจุบันเกษตรกรเริ่มให้ความสำคัญต่อการเลือกหาสุกรที่มีคุณภาพจากสายพันธุ์สุกรแท้มาเลี้ยงไว้ในฟาร์มมากขึ้น โดยเฉพาะสายพันธุ์สุกรที่ให้ลูกดก ทนทานต่อโรค และสายพันธุ์ท้องถิ่น เอาไว้เป็นตัวแทนสายพันธุ์สุกรในรุ่นต่อไป การให้อาหารสุกรเกษตรกรพยายามจะให้อาหารสุกรโดยเลียนแบบสุกรที่กินอาหารจากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ใช้วิธีเลี้ยงสุกรแบบโบราณ (ธำรงค์ศักดิ์ พลบำรุง, 2532) เกษตรกรได้พัฒนาการ

ให้อาหารสุกร จากการเลี้ยงในระบบฟาร์มโดยการศึกษาวิธีการหาอาหารมาให้สุกรกินให้ครบตามหลักโภชนาการ ซึ่งอาหารจำพวกโปรตีนช่วยให้เจริญเติบโตได้ดี อาหารที่ให้พลังงานได้แก่อาหารที่มีมากในปลายข้าว รำข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง ฯลฯ แหล่งอาหารที่เป็นแร่ธาตุได้แก่ กระดูกป่น เปลือกหอยป่น และเกลือ อาหารจำพวกนี้จะช่วยให้ระบบการทำงานของร่างกายและระบบสืบพันธุ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาหารประเภทวิตามิน เกษตรกรจำเป็นต้องจัดหาให้สัตว์เลี้ยงตามความเหมาะสมของชนิดสัตว์ และความต้องการในระยะต่าง ๆ ของการเจริญเติบโตและการผสมพันธุ์ โดยเฉพาะน้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการเลี้ยงสุกร สุกรจะขาดน้ำไม่ได้ น้ำมีความสำคัญต่อระบบการทำงานต่างๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะระบบหมุนเวียนของโลหิต และระบบขับถ่าย ต้องให้น้ำสะอาดตลอดเวลา ตามปริมาณความต้องการของสัตว์นั้น ๆ

ด้านการจัดการดูแล เกษตรกรมีโรงเรือนให้สุกรอยู่ตามความเหมาะสมไม่มีสัตว์อื่นมารบกวน คอกต้องสะอาดและมีที่ระบายอากาศเป็นอย่างดี ไม่ชื้นแฉะหรือมีน้ำขังเป็นหลุมเป็นบ่อ มีการดักมูลออกทิ้งเป็นประจำ ไม่ให้มีการหมักหมม วัสดุที่มีในท้องถิ่นที่หาง่ายและราคาถูก มีรำนางอาหารไว้ให้อาหารและน้ำตามที่กำหนด ไม่ควรเปลี่ยนเวลาการให้น้ำให้อาหาร เมื่อสุกรเป็นสัตว์ควรได้รับการผสมพันธุ์ตามระยะเวลาอันสมควร

โรคสุกรนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของการเลี้ยงสุกรในชุมชน โรคระบาดที่พบในสุกรเล็กน้อยส่วนใหญ่จะเป็นโรคไข้หวัดและโรคหวัด มีอาการไอจามสามารถติดต่อกันได้ ทำให้สุกรตายด้วยโรคดังกล่าวในระยะเวลานั้น แต่โรคดังกล่าวสามารถป้องกันได้ แนวทางการป้องกันโรคตามความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านก็สามารถจัดการกับโรคดังกล่าวได้ ปัจจัยที่เกษตรกรเคยเรียนรู้ด้วยการกระทำผ่านประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ เกษตรกรบางคนเลี้ยงสุกรเป็นเวลานานมากถึง 10-20 ปี มีความสามารถ มีประสบการณ์ เกิดองค์ความรู้ที่สามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้แม้ว่าเกษตรกรรายย่อยจะมีความสามารถผลิตสุกรได้ แต่ก็ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างโครงสร้างตลาดสุกรในประเทศ เพราะเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาสุกรที่ผลิตเองได้ตามความต้องการ

1.1.3 การเลี้ยงสุกรกับประเพณีนิยม การเลี้ยงสุกรเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เกษตรกรจะต้องทำควบคู่กับการประกอบอาชีพการเกษตรด้านปศุสัตว์เพื่อให้เกิดกิจกรรมเสริมรายได้หลัก ในชนบทของไทยการเลี้ยงสุกรนั้นนับได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการออม การเลี้ยงสุกรเพื่อการบริโภค หรือเลี้ยงสุกรเพื่อสนองความต้องการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนบางท้องถิ่น ในบางท้องถิ่นการค้าขายและการแลกเปลี่ยนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรหันไปพึ่งธุรกิจภาคการเกษตรเกือบทั้งหมด ทำให้การดำเนินวิถีการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป ในการเลี้ยงสุกรตามสภาพทั่วไปของแต่ละท้องถิ่นนั้นเกษตรกรนิยมเลี้ยงสุกรไว้ทุกหลังคาเรือน เกษตรกร

มีระบบการจัดการเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ซึ่งมีวัตถุดิบอาหารสุกรเป็นสิ่งกำหนดในการดำเนินการ โดยเฉพาะการเลี้ยงสุกรให้กินรำกินผักกินเศษอาหารแม้แต่ให้กินหัวอาหาร ดังนั้นการเลี้ยงสุกรเป็นวิธีการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับเกษตรกร โดยเกษตรกรเชื่อว่าการมีสัตว์เลี้ยงจำนวนมากนั้นทำให้ฐานะมั่นคง มีอาหารเพียงพอสำหรับครัวเรือน

1.1.4 สุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับเกษตรกร ประเทศไทยสามารถผลิตสุกรได้ถึงปีละ 8.6 ล้านตัว (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2548) สุกรเป็นสัตว์เลี้ยงที่กำหนดระยะเวลาในการทำผลประโยชน์ให้กับเจ้าของในระยะสั้นๆ ประมาณ 4 – 6 เดือน เกษตรกรมีความต้องการประกอบกิจกรรมเลี้ยงสุกรให้เป็นรายได้ ซึ่งรูปแบบพัฒนาการเลี้ยงสุกรที่จะเพิ่มรายได้คือการนำเอากิจการเลี้ยงสุกรเข้าสู่ตลาดการค้าภาคการเกษตรไม่ว่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประเภทเนื้อแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์ในรูปของอาหารตามความนิยม แม้แต่มูลสุกรก็สามารถนำไปใช้ในรูปของพลังงานเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้า และนำไปใช้กับกิจกรรมภาคการเกษตรโดยใช้เป็นปุ๋ยบำรุงดินและเป็นอาหารของพืช

จากสถิติการเลี้ยงสุกรในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 ถึงปีพ.ศ.2550 ประเทศไทยมีรายได้จากการจำหน่ายสุกรภายในประเทศและนอกประเทศปีหนึ่งๆ เป็นเงินตราเข้าประเทศนับล้านๆบาท ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิตภาคการเกษตร เกษตรกรรายย่อยพยายามเรียนรู้ที่จะพัฒนากิจกรรมการเลี้ยงสุกรให้ได้มาตรฐาน ให้มีรายได้จากการประกอบกิจการด้านนี้ ตัวเกษตรกรนั้นยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรตามแนวทางการจัดการระบบฟาร์มเท่าใดนัก ซึ่งมาตรฐานการจัดการฟาร์มต้องใช้ต้นทุนจำนวนมาก บางเรื่องเกษตรกรต้องเรียนรู้การจัดการระบบการเลี้ยงสุกรจึงจะทำให้การบริหารจัดการของตัวเองดำเนินการเพื่อที่จะไปต่อกับธุรกิจการเกษตรตามระบบฟาร์มได้

ตารางที่ 1 ปริมาณความต้องการ ประชากรสุกรในประเทศไทย หน่วย : ล้านตัว
(สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย, 2551)

ปี พ.ศ.	2548	2549	2550	2551	2552
สุกร					
สุกรขุน	11.00	12.09	13.23	11.05	10.20
สุกรพันธุ์	0.73	0.93	0.98	0.85	0.80

การจัดการเรื่องตลาดภายในและการส่งออกสุกร เกษตรกรต้องมีแนวทาง ในรูปแบบของการขาย โดยนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาจัดการ เช่น หมูแช่แข็ง ประเทศไทยมีรายได้จากหมูแช่แข็ง 842.8 ล้านบาทในปี 2544 (โสมิต ปันเปี่ยมรัชต์, 2548) ซึ่งเกษตรกรรายย่อยจะต้องมีการปรับตัวเพื่อการเลี้ยงสุกรให้ดำเนินไปได้ โดยมีวิธีการเลี้ยงสุกรแบบครบวงจร เช่น เปิดเชิงหมูชำแหละเนื้อขายเอง หรือนำซากเนื้อที่ชำแหละได้แปรรูปเป็นอาหารตามสั่ง หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามต้องการ ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาาราคาสูกอร์ผันผวนไม่แน่นอน ขึ้นๆ ลงๆ ไม่สามารถควบคุมราคาสูกอร์ได้เท่ากับราคาสูกอร์หน้าฟาร์มขนาดใหญ่ หรือบริษัทผู้ผลิตสุกรรายใหญ่ที่สามารถกำหนดทิศทางราคาสูกอร์ได้ ซึ่งแสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 ราคาสูกอร์ขุน ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศปี 2544 – 2550
(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551)

ปี พ.ศ.	เฉลี่ย	ต้นทุนการผลิต
2544	36.48	32.70
2545	37.83	34.98
2546	33.03	33.42
2547	44.74	39.13
2548	49.55	43.45
2549	47.07	45.33
2550	33.32	-

ปัจจุบันราคาสุกรมีชีวิตจะผันผวนตลอดเวลา ราคาหน้าเขียงเนื้อสุกรคงที่ หรือ ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มสุกรจะสูงกว่าราคาสุกรของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย

1.1.5 การผลิตอาหารสุกรในประเทศไทยนับว่าเป็นความก้าวหน้าอย่างมาก โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านการผลิตอาหารสุกร ซึ่งสามารถผลิตได้ครั้งละจำนวนมากๆ ต้นทุนต่ำ เพราะมีวัตถุดิบอาหารสุกรจำนวนมาก ได้แก่ แหล่งอาหารสุกรที่ได้จากธรรมชาติ เช่น หญ้า ถั่ว ผัก กระถิน ผักตบชวา หรือวัชพืชทั่วไป และสัตว์บางชนิดที่ก่อปัญหาให้กับเกษตรกร เช่น หอยต่างๆ เป็นต้น แหล่งอาหารสุกรที่มนุษย์ผลิตขึ้น ได้แก่ เมล็ดพืชต่างๆ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง และแหล่งอาหารสุกรที่เป็นเศษวัสดุเหลือใช้จากโรงงานต่าง ๆ เช่น กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง รำ ข้าว ปลายข้าว กากน้ำมันมะพร้าว กากปาล์ม กากยางพารา ลำเห็ด กากน้ำตาล หน่อไม้ฝรั่ง กระดูก ป่น ฯลฯ วัสดุเหลือใช้เหล่านี้มีคุณค่าอาหารสุกรสูงมาก แหล่งอาหารที่เป็นวัสดุพลอยได้จากไร่นา ส่วนใหญ่จะเป็นพวกใบพืช แหล่งอาหารสุกรที่เป็นผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ได้แก่ ปลาป่น เปลือกหอย หรือกระดูกสัตว์ การจำแนกประเภทอาหารสุกรมีความสัมพันธ์กับสายพันธุ์สุกร สุกรที่ผ่านการคัดเลือกสายพันธุ์ เช่น พ่อพันธุ์สุกรให้น้ำเชื้อที่แข็งแรง สุกรรุ่น สุกรขุน สุกรแรกเกิด และแม่พันธุ์สุกรสามารถให้ลูก 30 ตัว ต่อครอกในหนึ่งปี (วิชัย ทันตสุภารักษ์, 2550) ส่วนโรงเรียนกัณหาเอาระบบอีแวนเข้ามาช่วยในการจัดการอาหารสุกร ทำให้สุกรมีสุขภาพแข็งแรงปราศจากโรค การเจริญเติบโตในระยะเวลาที่กำหนดได้ การผลิตอาหารสุกรทันสมัยมากเท่าไรผลกระทบก็สะท้อนถึงเกษตรกรมากเช่นเดียวกัน การผลิตอาหารสุกรในประเทศไทยมุ่งไปในเรื่องของบริการสู่กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรรายใหญ่ หรือกลุ่มบริษัทผู้ผลิตสุกรเท่านั้น

1.1.6 สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอตึก ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอตึก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศและสภาพ พื้นที่ประกอบกิจกรรมที่ทำการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นแหล่งที่มาถึงความอุดมสมบูรณ์ ที่เป็นตัวชี้วัดรายได้หลัก รายได้รองของเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ตามแถบชายฝั่งของแม่น้ำมูลจะประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำ จัดและทำการประมงในการดำรงชีวิต เกษตรกรที่ปักหลักอาศัยอยู่ตามที่ลุ่มก็จะปลูกข้าว โดยเฉพาะข้าวเจ้าหอมมะลิเป็นรายได้ที่สำคัญยิ่ง ส่วนเกษตรกรอาศัยอยู่ที่ดอนก็ทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยทำนาปลูกข้าว เพาะปลูกพืชไร่ และเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ปศุสัตว์ คุณภาพชีวิตของเกษตรกรทั้งอำเภอตึกยังอยู่ในเกณฑ์ที่มีรายได้ต่ำ เพราะเกษตรกรยังมีหนี้สินกับสถาบันการเงินเป็นจำนวนมากมาย ในส่วนของรายได้จากภาคการเกษตร เกษตรกรมีรายได้ที่ไม่สมดุลกับรายจ่ายตามสถานะค่าครองชีพที่สูงในปัจจุบันนี้ เกษตรกรพยายามหาวิธีเพิ่มรายได้จากการมีวัตถุดิบที่สามารถผลิตเอง มาจำหน่ายให้มีรายได้เท่ากับรายจ่าย มีเกษตรกรกลุ่มเลี้ยงสุกรอีกจำนวน

หนึ่งที่น่าเอากาเลียงสุกรเป็นอาชีพเสริมรายได้จากข้อมูลพื้นฐานด้านสถิติ เกษตรกรจำนวน 762 ครอบครัวมีสุกรจำนวน 3,988 ตัว จากที่ได้สำรวจพบว่าเกษตรกรรายย่อยได้รับผลกระทบจากฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ในอำเภอสตึก ซึ่งมีธุรกิจครอบคลุมถึงทั่วทั้งจังหวัดบุรีรัมย์ และขยายกิจการทั่วทั้งในภาคอีสาน มีระบบการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน สามารถผลิตสุกรได้ถึง 10,000 ถึง 50,000 ตัว ต่อปี ทำให้เกษตรกรที่เคยมีรายได้จากการเลี้ยงสุกรไว้ขาย ได้รับผลกระทบจากระบบฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ ดังนั้นเกษตรกรรายย่อยจึงหาวิธีปรับเปลี่ยนการเลี้ยงสุกรตามกระแสนิยมเพื่อความอยู่รอด มาดำเนินกิจการการเลี้ยงสุกรแบบพึ่งพาตัวเองโดยอาศัยวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีในชุมชน ในการเลี้ยงสุกรนั้นการจัดการอาหารสุกรมีความจำเป็นต่อการลงทุนถึง 70% ของวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมด แหล่งอาหารสุกรที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอสตึก ได้แก่ แหล่งอาหารที่ได้มาจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ ผักโขม ผักตบชวา ผักบุ้ง บอน กระถิน กัลลวย และผลไม้ชนิดต่าง ๆ แหล่งอาหารดังกล่าวมีมากพอที่จะเลี้ยงสุกรได้ทั้งปี แหล่งอาหารสัตว์ที่เกษตรกรผลิตได้ ถูกแบ่งเป็นอาหารมนุษย์ ใช้เป็นวัตถุดิบเชื้อเพลิง วัตถุดิบเหล่านี้เกษตรกรไม่นิยมนำมาเป็นอาหารสัตว์หรืออาหารสุกร ส่วนใหญ่วัตถุดิบที่ผลิตได้จะนำเอาไปขาย แหล่งอาหารที่ได้จากผลิตภัณฑ์ของโรงสีข้าวเป็นแหล่งอาหารสุกรที่หาได้ง่าย มีปริมาณเพียงพอในการผลิตรำข้าวปลายข้าว ซึ่งทุกหมู่บ้านมีไว้บริการลูกค้ากลุ่มเกษตรกรด้วยกัน รวมทั้งแหล่งอาหารที่ได้มาจากตลาด เป็นอาหารจำพวกอาหารสำเร็จรูปหรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่แยกส่วน นำมาผสมตามสัดส่วนที่ต้องการ ซึ่งมีหลายบริษัทที่ผลิตอาหารดังกล่าว เกษตรกรสามารถที่จะเลือกได้ตามความต้องการหรือหาซื้อได้ตามร้านที่ขายอาหารสัตว์ทั่วไป

จากการสังเกตสภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก มีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจที่จะเลี้ยงสุกร โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งอาหารสุกร พันธุ์สุกร ตลาดสุกร การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสุกร กลุ่มเกษตรกรจำนวน 762 ครอบครัวในอำเภอสตึก ยังคงประกอบกิจการในการเลี้ยงสุกรอยู่ ซึ่งเป็นการประกอบกิจการในท่ามกลางวิกฤติสุกรที่ผันผวนมาโดยตลอด สภาพการเลี้ยงสุกรที่เกษตรกรรายย่อยยังต้องการอาหารสุกรจากภายนอก ส่วนภายในชุมชนเองยังไม่สามารถผลิตสุกรอาหารสุกรตามหลักโภชนาการได้ การให้อาหารสุกรตามหลักโภชนาการ สุกรจะเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตสูง เกษตรกรมีวิธีเลือกที่จะให้อาหารสุกรที่มีคุณภาพดี อาหารที่มีคุณภาพดีนั้นสุกรจะได้รับสารอาหารครบตามหลักโภชนาการ สำหรับเกษตรกรรายย่อยมีการจัดการความรู้เรื่องอาหารสุกรโดยนำเอาวัตถุดิบอาหารสุกรที่หาได้ง่ายที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาปรุงแต่งให้เป็นอาหารสุกร จากการศึกษาเบื้องต้นเกษตรกรรายย่อยมีวิธีการให้อาหารสุกรถึง 4 วิธี ได้แก่

1.1.6.1 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารหรืออาหารสำเร็จรูป

1.1.6.2 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร

1.1.6.3 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม

1.1.6.4 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน

นอกจากวิธีการจัดการให้อาหารสุกรทั้ง 4 วิธีของเกษตรกรรายย่อยแล้ว ยังไม่มีการศึกษาหรือหาข้อสรุปว่าวิธีการใดใช้ต้นทุนต่ำสุด และได้ค่าตอบแทนหรือกำไรดีที่สุด ที่จะทำให้นักเกษตรกรรายย่อยสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างพอเพียง เพราะฉะนั้นการจัดการความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้อาหารทั้ง 4 วิธีของเกษตรกรรายย่อยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดต่อการสร้างเสริมรายได้ให้นักเกษตรกรรายย่อย มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยอีสาน

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการให้อาหารสุกรแบบต่างๆ ของเกษตรกรในชุมชน

1.3 ปัญหาการวิจัย

1.3.1 เกษตรกรรายย่อยมีแนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้อาหารสุกรอย่างไร

1.3.2 เกษตรกรรายย่อยมีกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้เกี่ยวกับอาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึกอย่างไร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เกษตรกรรายย่อยได้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้อาหารสุกร

1.4.2 ได้ชุดความรู้เรื่องอาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก

1.4.3 เกษตรกรรายย่อยนำชุดความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยมาพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสุกร

1.4.4 เกษตรกรรายย่อย มีความสามารถเป็นนักส่งเสริมการจัดการอาหารสุกรได้เป็นอย่างดี

1.4.5 ได้กระบวนการเรียนรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก เนื่องจากอำเภอสตึกมีเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสุกรเป็นจำนวนมากได้รับผลกระทบจากฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ และเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยอีสาน

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรศึกษาเป็นเกษตรกรรายย่อยจำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารจำนวน 4 คน กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมหัวอาหาร จำนวน 8 คน กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำคั่วรวมกับเศษอาหารและผักโขมจำนวน 4 คน และกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน จำนวน 4 คน และเกษตรกรรายย่อยนอกเครือข่ายของมหาวิทยาลัยอีสานอีก 5 คน

1.5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษา

มุ่งเน้นแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรรายย่อยที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ พันธุ์สุกร อาหารสุกร สภาพการเลี้ยงสุกรและกระบวนการเกิดเครือข่าย

1.5.4 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษานี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 6 ตำบล ได้แก่ตำบลเมืองแก ตำบลสตึก ตำบลชุมแสง ตำบลร่อนทอง ตำบลหนองใหญ่ ตำบลสนามชัย ดังนี้

ตารางที่ 3 ระยะเวลาการเก็บข้อมูลและผลที่ได้รับ

ครั้งที่	ระยะเวลา	เนื้อหาการลงพื้นที่
1	1 มี. ค. - 1 พ.ค. 2550 (ระยะเวลา 3 เดือน)	การทำ Pilot Study เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป และ ลักษณะเฉพาะการให้อาหารสุกรของแต่ละกลุ่ม เกษตรกรรายย่อย
2	1 มิ.ย.- 31 ต. ค. 2550 (ระยะเวลา 5 เดือน)	เก็บรวบรวมข้อมูลหลักเพื่อตอบคำถามการวิจัย
3	1 มี. ค. 2551- 28 เม.ย. 2551 (ระยะเวลา 1 เดือน)	ตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูล หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

เกษตรกรรายย่อย หมายถึง เกษตรกรผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ดำเนินกิจกรรม
การเลี้ยงสุกร ที่มีสุกรจำนวนระหว่าง 1 – 20 ตัว และเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรกรรมใน
พื้นที่อำเภอสตึก

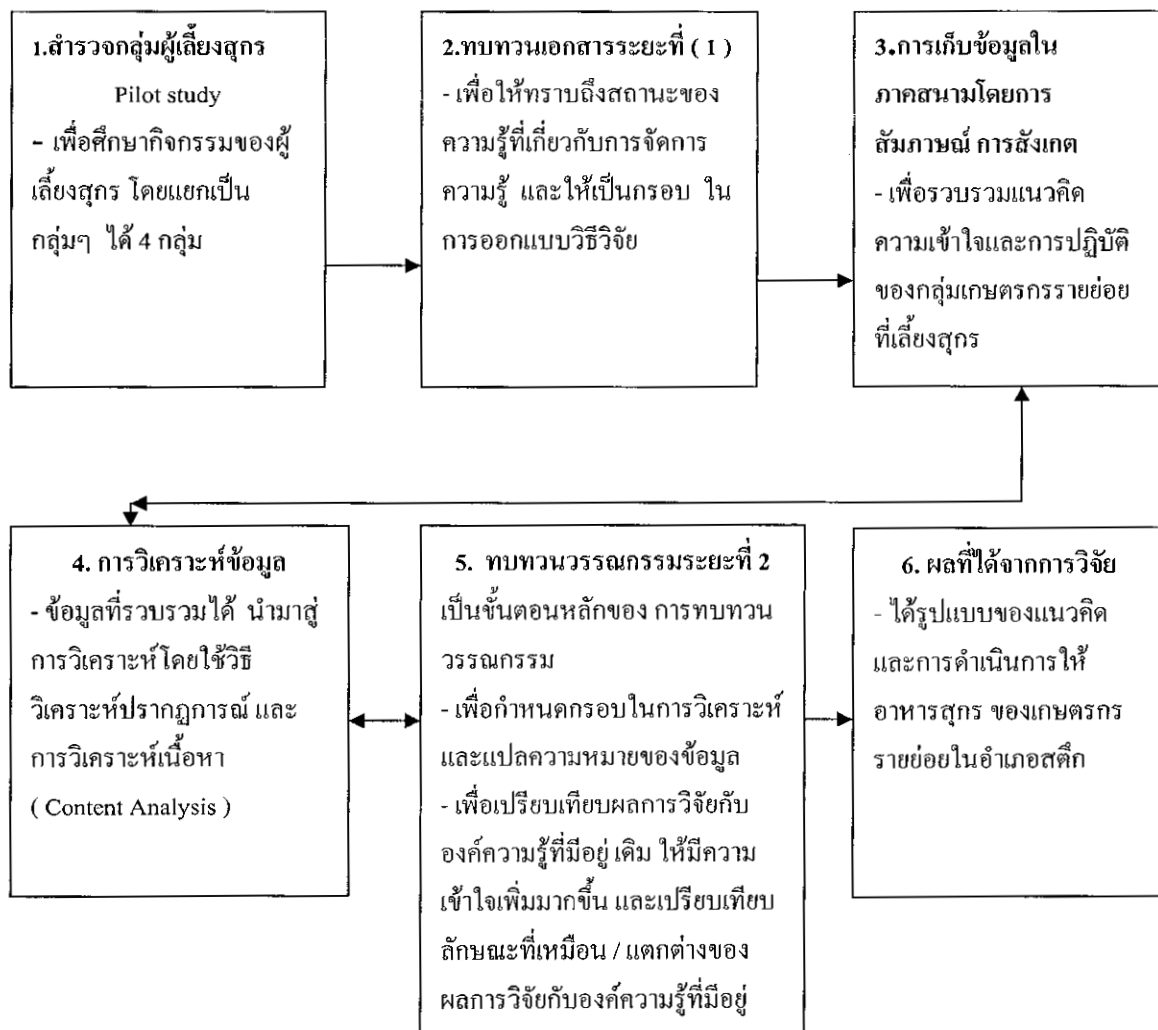
การจัดการความรู้ หมายถึงการรวบรวมภูมิความรู้ที่อยู่กระจัดกระจายในตัวบุคคล นำมา
พัฒนาให้เป็นระบบ กระจายความรู้ที่ได้มาพัฒนา แบ่งปันบุคคลอื่น และตัวเราเองอย่างมี
ประสิทธิภาพ

KM ธรรมชาติ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ที่สอดคล้องและเชื่อมโยง
กับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และสังคมอย่างเป็นพลวัต โดยใช้หลักการของความน่าจะเป็น ที่
มีการค้นหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างภาพในระบบคิดที่มีอยู่ในสังคมที่สามารถถ่ายทอดและ
ปรับใช้กับรุ่นหลังได้

อาหารสุกร คือ วัตถุดิบที่เป็นอาหารสุกรที่มีไขมันหรือกากต่ำกว่า 18 % ซึ่งแบ่งออกได้ตาม
ปริมาณโภชนาการที่มีอยู่ในอาหาร (อาหารพลังงาน อาหารโปรตีน ไขมัน อาหารเสริมแร่ธาตุ
อาหารเสริมวิตามิน และน้ำ) ได้แก่

(1) อาหารสำเร็จรูป หรือที่เกษตรกรเรียกว่าหัวอาหาร คือ อาหารที่มีส่วนผสมของ
สารอาหารครบตามหลักโภชนาการ นำมาให้สุกรกินเป็นอาหารได้เลย มีขายในท้องตลาดซึ่งมีหลาย
บริษัทผลิต

(2) รำ คือผลิตภัณฑ์จากการบดข้าวเปลือกจนละเอียด

ภาพที่ 3 กระบวนการในการทำวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม จากข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก งานวิจัยฉบับนี้ ต้องการที่จะรวบรวมข้อมูลไว้เป็นชุดความรู้ของเกษตรกรที่กำลังจะคิดเลี้ยงสุกร ที่ประกอบกิจการ อยู่ หรือคิดจะปิดพักกิจการ มีท่านผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงสุกรในเรื่องอาหารสุกร สายพันธุ์สุกร และการจัดการความรู้ซึ่งได้เสนอไว้ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสายพันธุ์สุกร
- 2.3 อาหารสุกร
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอาหารสุกร
- 2.5 การให้อาหารสุกร
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาหารสุกร
- 2.7 นิยามของการจัดการความรู้
- 2.8 องค์ประกอบการจัดการความรู้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร

ศิริสุข สุขสวัสดิ์ (2537) กล่าวว่า การเลี้ยงสุกรในยุค IMF เป็นการเลี้ยงสุกรที่ใช้ต้นทุน สูง มีปัจจัยการเลี้ยงในเรื่องสายพันธุ์สุกรที่สมบูรณ์ในแต่ละครอก จำนวนรอดตายตอนหย่านม ลูกสุกรทุกตัวเจริญเติบโตเร็ว แม่สุกรกลับมาเป็นสัดหลังคลอดลูกแต่ละรุ่นเร็วและสามารถผสมติด ได้เร็ว โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงถูกสุขลักษณะ สุกรควรแยกไว้คอกแต่ละประเภท อาหารควร ให้อาหารในปริมาณน้อยแต่ให้อาหารเจริญเติบโตเร็ว การเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เลี้ยงมีกำไร

แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร จิตติมา กันตนามัลลกุล (2550) กล่าวว่า การเลี้ยงสุกรใน หุ่นหุ้เป็นวิธีการแก้ปัญหาการเลี้ยงสุกรขุนในโรงเรือน ทำให้เกิดแนวคิดที่จะปรับวิธีการเลี้ยงสุกร ให้เหมาะสมมากขึ้นและหนึ่งในนั้นคือการเลี้ยงในหุ่นหุ้ ซึ่งจากการศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงฤดูใบไม้ผลิถึงฤดูร้อนพบว่า สุกรขุนที่เลี้ยงด้วยวิธีนี้ มีสมรรถภาพการผลิต และคุณภาพซาก ดีกว่าสุกรเลี้ยงในโรงเรือน ขณะที่กลิ่นเนื้อสันนอกจะคล้ำและสีแดงกว่า อย่างไรก็ตาม การนำ

ระบบการเลี้ยงสุกรขุนในฟาร์มมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย เพื่อแก้ไขปัญหาจากการเลี้ยงสุกรขุนในโรงเรือนและมาตรการสวัสดิภาพสัตว์ ควรที่จะมีการศึกษาถึงสมรรถภาพการผลิต คุณภาพซาก คุณภาพเนื้อ และผลกระทบด้านอื่น ภายใต้สภาพแวดล้อม และการจัดการในประเทศไทย

บรรศักดิ์ หัสดิน ณ อุรุทยา (2537) กล่าวว่า การเลี้ยงสุกรในประเทศไทยขณะนี้ กำลังพัฒนาจากอาชีพการเลี้ยงสุกรในลักษณะเสริมรายได้ครบครัว ไปเป็นการเลี้ยงสุกรในลักษณะธุรกิจ และอุตสาหกรรมเต็มรูปแบบมากขึ้นเรื่อยๆ แต่การเลี้ยงสุกรในลักษณะดังกล่าวนี้ก็เชื่อว่าสามารถเลี้ยงกันได้ง่ายๆ เนื่องจากผู้เลี้ยงแต่ละรายต่างก็มีกำลังความสามารถที่แตกต่างกันออกไป อาจเลี้ยงได้บางขั้นตอนหรือเลี้ยงได้ครบทุกขั้นตอนก็ได้ ซึ่งอาชีพการเลี้ยงสุกรในประเทศไทย ปัจจุบันนี้สามารถกระทำได้ 3 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่

- (1) การเลี้ยงสุกรพันธุ์
- (2) การเลี้ยงสุกรขุน
- (3) การเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์

การเลี้ยงสุกรพันธุ์ เป็นการเลี้ยงสุกรพ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกสุกรพันธุ์ออกจำหน่าย ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงนำไปเลี้ยงต่อไป ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกันที่นิยม คือ สุกรพันธุ์แท้กับสุกรพันธุ์ลูกผสม การเลี้ยงสุกรขุนเป็นการเลี้ยงเพื่อส่งตลาดชำแหละ สามารถกระทำได้ 2 วิธีด้วยกันคือ การเลี้ยงตั้งแต่ระยะลูกสุกรหย่านม ผู้เลี้ยงไม่จำเป็นต้องผลิตลูกสุกร ใช้เวลาขุนประมาณ 4-5 เดือน และการเลี้ยงระยะสุกรรุ่น การเลี้ยงสุกรวิธีนี้พ่อค้าสุกรนิยมมาก โดยพ่อค้าไปกว้านซื้อสุกรรุ่นที่มีน้ำหนักประมาณ 50 - 60 กิโลกรัม จากชาวบ้านในราคาที่ค่อนข้างถูก จากนั้นก็นำสุกรรุ่นที่หามาได้มาถ่ายพยาธิ ให้อาหารเต็มที่ สามารถส่งตลาดได้ในเวลาไม่นานนัก สำหรับการเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์เป็นการเลี้ยงสุกรที่ไม่พึ่งพาอาศัยลูกสุกรจากฟาร์มอื่น ลักษณะการเลี้ยงสุกรทั้ง 3 กรณีสามารถพิสูจน์ความสามารถของเจ้าของฟาร์ม

สัมฤทธิ์ แสนบัว (2544) กล่าวว่า การเลี้ยงสุกรภายในประเทศ แม้จะมีฟาร์มใหญ่ ๆ แต่ก็ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเลี้ยงสุกรรายละ 1-20 ตัว ตามหมู่บ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรรายย่อยดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการเลี้ยงสุกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำได้ให้ครบถ้วน และยังได้ประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรให้ได้ผลดีด้วย ปัจจัยที่จะทำให้การเลี้ยงสุกรประสบความสำเร็จประกอบด้วย สุกรพันธุ์ดี อาหารดี โรงเรียนดี การจัดการเลี้ยงดูดี และการป้องกันโรคดี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสายพันธุ์สุกร

สัมฤทธิ์ แสนบัว (2544) พันธุ์สุกรแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามการใช้ประโยชน์ คือ

2.2.1 ประเภทมัน เป็นสุกรรูปร่างตัวสั้น อ้วนกลม มีมันมาก สะโพกเล็ก โตช้า เช่น สุกรพันธุ์พื้นเมืองของไทย

2.2.2 ประเภทเนื้อ รูปร่างจะสั้นกว่าพันธุ์เบคอน ใหญ่และสะโพกใหญ่เด่นชัด ลำตัวหนาเล็ก ได้แก่พันธุ์ดุร็อกเจอร์ซี่ เบอร์กเชียร์ แฮมเชียร์

2.2.3 ประเภทเบคอน รูปร่างใหญ่ ลำตัวยาว มีเนื้อมาก ไขมันน้อย ความหนาและความลึกของลำตัว ได้แก่ พันธุ์แลนด์เรซ ลาร์จไวท์

พันธุ์สุกรจากต่างประเทศ และพันธุ์สุกรพื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย คือ พันธุ์ลาร์จไวท์ มีถิ่นกำเนิดในประเทศอังกฤษ นำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 พันธุ์แลนด์เรซ มีถิ่นกำเนิดในประเทศเดนมาร์ก นำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 พันธุ์ดุร็อกเจอร์ซี่ มีถิ่นกำเนิดในประเทศอเมริกา และพันธุ์เปียนแตง มีถิ่นกำเนิดประเทศเบลเยียม มีสีดำขาวเหลืองลายสลับ เป็นสุกรที่มีรูปร่างสวยงามกล่อมเนื้อเป็นมัด ๆ

การเลี้ยงสุกรพันธุ์แท้พันธุ์ใดพันธุ์หนึ่ง มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นจึงนิยมนำพันธุ์แท้มาผสมข้ามพันธุ์ เพื่อทำให้เกิดขึ้นมีลักษณะของเฮเตอร์โรซิส (Heterosis) หรือไฮบริดวิกเกอร์ (Hybrid Vigor) หรือเรียกว่าพลังอัดแฉ กล่าวคือ ตัวลูกสุกรที่เกิดจากพ่อแม่ต่างพันธุ์กันนำมาผสมพันธุ์จะได้ผลผลิต เช่น เจริญเติบโต ความแข็งแรงดีกว่าค่าเฉลี่ยของการให้ผลผลิตจากพ่อแม่พันธุ์ และแม่พันธุ์ที่ให้กำเนิด สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์ สามสายพันธุ์ หรือสี่สายพันธุ์ สามารถนำมาใช้เป็นสุกรขุนได้เช่นกัน แต่สาถนนิยมทั่วไปมักใช้สุกรลูกผสมสามสายพันธุ์เป็นสุกรขุน คือดุร็อกเจอร์ซี่ x แลนด์เรซ x ลาร์จไวท์ โดยใช้แม่สองสายพันธุ์ คือ แลนด์เรซ x ลาร์จไวท์ ซึ่งถือว่าเป็นสายแม่พันธุ์ที่มีคุณสมบัติการผลิตลูกดีที่สุด ส่วนพ่อสุดท้ายจะใช้พ่อพันธุ์แท้เป็นดุร็อกเจอร์ซี่ หรืออีกทางให้เลือกคือใช้พ่อพันธุ์แท้ เช่น ดุร็อกเจอร์ซี่ แลนด์เรซ ผสมกับแม่พันธุ์แท้เช่น พันธุ์แลนด์เรซ ลาร์จไวท์ ดุร็อกเจอร์ซี่ จะได้ลูกผสมสองสายพันธุ์ใช้เป็นสุกรขุนได้ การใช้สุกรขุนสองสายพันธุ์ใช้ในกรณีที่เรามีแม่พันธุ์แท้อยู่แล้ว สุกรสองสายพันธุ์สามารถใช้เป็นสุกรขุนได้เป็นอย่างดี จะขึ้นอยู่กับพ่อสุดท้าย ถ้าเป็นพ่อพันธุ์ดุร็อกเจอร์ซี่ มักจะให้ลูกสองสายพันธุ์ จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าสุกรลูกผสมสามสายพันธุ์ เนื่องจากแม่สุกรพันธุ์แท้จัดหาซื้อมาในราคาแพงและมักจะอ่อนแอกว่าแม่สุกรลูกผสมสองสายพันธุ์

ธนพันธุ์ เมธาพิทักษ์ (2537) กล่าวว่า สุกรพันธุ์นั้นจำเป็นจะต้องมีการคัดเลือกให้ดี ในการพิจารณาจะต้องทราบด้วยว่ามีประวัติการให้ลูกตกไหมอย่างไรมีลักษณะที่ดีใหม่ สิ่งที่ดีก็คือเป็นสุกรที่กินอาหารน้อยแต่เจริญเติบโตเร็ว จึงจะจัดว่าเป็นสุกรพันธุ์ดีนำมาเลี้ยง เพราะจะทำให้

รายได้ให้ดีกว่า หากเลือกพันธุ์สุกรเช่นนี้ได้ก็จัดว่าปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้วในการเลี้ยงสุกร สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็เห็นจะได้แก่ ควรเป็นสุกรที่มีความต้านทานต่อโรคได้ดีมาก ไม่ใช่อ่อนแอ ขี้โรค ไม่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่สมบูรณ์ ถ้าเป็นเช่นนี้ก็ใช้ไม่ได้ สุกรพันธุ์ดีจะต้องอดทนต่อโรคได้ดี ไม่เจ็บป่วยง่าย มีภูมิต้านทานสูง แม้สิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงก็ไม่กระทบกระเทือน เช่น อากาศเปลี่ยนแปลง เคี้ยวร้อนเคี้ยวหนาวเคี้ยวฝนตก สุกรพันธุ์ดีต้านทานโรคได้ดีแล้วมักจะไมเกิดอาการผิดปกติแต่อย่างใดเลย

วิศาล ศรีสุริยะ (2547) กล่าวว่า การคัดเลือกสุกรพันธุ์ปากช่อง 3 เป็นสุกรสายพันธุ์ของคนไทยที่ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เป็นสุกรสายพันธุ์ที่ผลิตขึ้นมาเพื่อปรับปรุงสายพันธุ์ให้ทันต่อความต้องการของผู้นิยมในการเลี้ยงสุกร การคัดเลือก ดำเนินการคัดเลือกด้วยวิธี 2 วิธีดังนี้

(1) กำหนดมาตรฐานในแต่ละลักษณะ (Independent Culling level) มีมาตรฐานในแต่ละลักษณะดังนี้

(1.1) สีขาวตลอดลำตัว

(1.2) หูตั้ง

(1.3) มีกล้ามเนื้อมากเป็นพิเศษบริเวณไหล่ สันหลัง และสะโพกโดยมีความกว้างอก 32 เซนติเมตรขึ้นไป ความกว้างเอว 25 เซนติเมตรขึ้นไป ความกว้างสะโพก 32 เซนติเมตรขึ้นไป

(1.4) มีขนน้ำขาหลังแข็งแรง

(1.5) อายุจากเกิดถึงน้ำหนัก 90 กิโลกรัมไม่เกิน 154 วัน

(1.6) พื้นที่หน้าตัดเนื้อสัน 36.0 ตารางเซนติเมตรขึ้นไป

(2) ดัชนีการคัดเลือก (Selection index) ใช้ดัชนีการคัดเลือกควบคู่ไปกับวิธีกำหนดมาตรฐานในแต่ละลักษณะอัตราการเจริญเติบโต ประสิทธิภาพการใช้อาหาร และความหนาไขมันสันหลัง ใช้ดัชนีการคัดเลือก มีค่าเฉลี่ยของแต่ละลักษณะดังนี้

อัตราการเจริญเติบโต = 800 กรัม / วัน

ประสิทธิภาพการใช้อาหาร = 2.60

ความหนาไขมันสันหลัง = 1.0 เซนติเมตร

ดัชนีการคัดเลือกดังนี้

$$\text{Index} = 100 + (10 \times (\text{ADG} - 800) / 1000) - 13.13 \times (\text{FCR} - 2.60) - 2.94 \times (\text{BF} - 1) / 2.54$$

2.3 อาหารสุกร

กำธน สินธวานนท์ (2542) ให้ความหมายว่า อาหารสัตว์ หมายถึง วัตถุดิบต่างๆ ที่มีสารอาหารเป็นประโยชน์ในการบำรุงร่างกายและไม่เป็นพิษต่อสัตว์ เช่นรำ ปลายข้าว เมล็ดข้าวโพด ปลาป่น กากถั่วต่างๆ มันสำปะหลัง ตลอดจนหญ้าและพืชในวงศ์ถั่วบางชนิด เรานำเอาวัตถุดิบที่ได้จากอาหารมนุษย์เหล่านี้ มาผสมเข้าด้วยกันตามสัดส่วนที่ต้องการให้เป็นอาหารผสมสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงสัตว์ อาหารสัตว์มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเราเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์หลายอย่าง เช่น เพื่อเป็นอาหาร เพื่อใช้แรงงาน และเพื่อส่งขายในต่างประเทศ

พันทิพา พงษ์เพียจันทร์ (2547) ได้กล่าวไว้ในหลักอาหารสัตว์ว่า โภชนะหรือสารอาหารหรือธาตุอาหารที่รู้จักกันได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน แร่ธาตุ น้ำ และสารอื่น ๆ ซึ่งในวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดจะมีสารอาหารหรือโภชนะเหล่านี้เกือบครบถ้วน เว้นแต่จะมีสารใดมากหรือน้อยเป็นพิเศษ ซึ่งจากคุณสมบัตินี้ทำให้มีการจำแนกวัตถุดิบอาหารสัตว์ออกเป็นกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม คืออาหารหยาบ (Roughages) และอาหารข้นหรือเข้มข้น (Concentrates) อาหารหยาบ (Roughages) หมายถึง วัตถุดิบอาหารสัตว์หรืออาหารผสม ที่มีเยื่อใยกาก (Crude Fiber) ตั้งแต่ 18 %ขึ้นไป เยื่อใยหรือกากเป็นส่วนที่ย่อยได้ยาก โดยเฉพาะในสัตว์กระเพาะเดียว เช่น ฟางข้าว แกลบ พืชหมัก หญ้าหมัก อาหารข้น (Concentrates) หมายถึง วัตถุดิบอาหารสัตว์หรืออาหารที่มีเยื่อใยหรือกากต่ำกว่า 18% แบ่งออกได้ตามปริมาณโภชนะที่มีอยู่ในอาหารคือ อาหารให้พลังงาน อาหารเสริมโปรตีน อาหารเสริมแร่ธาตุ อาหารเสริมวิตามิน และอาหารเสริมอื่น ๆ

ศิริสุข สุขสวัสดิ์ (2537) ให้ความหมายการผสมอาหารสุกรโดยใช้หัวอาหารว่า หัวอาหาร หมายถึง อาหารผสมที่มีความเข้มข้นมาก มีสารอาหารที่เป็นแหล่งโปรตีน แร่ธาตุ และวิตามินในปริมาณสูง ส่วนใหญ่จะมีระดับโปรตีนประมาณ 35 – 45% นับว่าสะดวกสบายสำหรับเกษตรกรมาก ก่อนใช้เกษตรกรจะต้องนำมาผสมกับแหล่งพลังงานซึ่งสามารถหาซื้อในท้องถิ่น เช่น ปลายข้าว ข้าวโพดป่น มันสำปะหลัง รำข้าว ในปริมาณที่บริษัทกำหนด การเลือกซื้อหัวอาหาร ควรเลือกซื้อให้เหมาะสมกับสุกรแต่ละขนาด เนื่องจากบริษัทผู้ผลิตอาหารขึ้นมามากหลายชนิด เช่น หัวอาหารสุกรพ่อพันธุ์ หัวอาหารสุกรแม่พันธุ์ หัวอาหารลูกสุกร หัวอาหารสุกรรุ่น หัวอาหารสุกรขุน หัวอาหารสุกรสาว การผสมหัวอาหารกับวัตถุดิบ อาจจะผสมดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) หัวอาหารเข้มข้น 20 กิโลกรัม
- (2) รำละเอียด 30 กิโลกรัม
- (3) ปลายข้าว 50 กิโลกรัม

อาหารที่ผสมเสร็จจะมีโปรตีน 13 – 15% ขึ้นอยู่กับชนิดของหัวอาหาร

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอาหารสุกร

ธนพันธุ์ เมธาพิทักษ์ (2537) กล่าวว่า สุกรจำเป็นต้องได้รับอาหารเหมือนกับคน โดยได้รับอาหารครบทั้งหลัก 5 หมู่ มีโปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ วิตามินและน้ำ ถ้าผสมอาหารได้ตามสัดส่วนแล้วจะทำให้สุกรมีการตอบสนองต่ออาหารเป็นอย่างดี ซึ่งมีสูตรอาหารในการผสมสำหรับสุกรแต่ละประเภทดังนี้

(1) อาหารผสมสำหรับสุกรรุ่นมี (โปรตีน 16%) ข้าวโพด 58.74 กิโลกรัม รำละเอียด 20 กิโลกรัม กากถั่วเหลือง 14.76 กิโลกรัม ปลาป่น 4 กิโลกรัม ไคแคลเซียมฟอสเฟต 1.70 กิโลกรัม เกลือป่น 0.36 กิโลกรัม 0.25 กิโลกรัม รวมทั้งหมด 100 กิโลกรัม

(2) อาหารผสมสำหรับสุกรขุน (โปรตีน 14%) ข้าวโพด 64.39 กิโลกรัม รำละเอียด 20 กิโลกรัม กากถั่วเหลือง 9.21 กิโลกรัม ปลาป่น 4 กิโลกรัม ไคแคลเซียมฟอสเฟต 1.70 กิโลกรัม เกลือป่น 0.35 กิโลกรัม แอล - ไลซีน 0.10 กิโลกรัม พรีเม็กซ์ 0.25 กิโลกรัม รวมทั้งหมด 100 กิโลกรัม

(3) อาหารผสมสำหรับสุกรอ้วนท้องมี (โปรตีน 14%) ข้าวโพด 55.41 กิโลกรัม รำละเอียด 20 กิโลกรัม กากถั่วเหลือง 8.29 กิโลกรัม ปลาป่น 4 กิโลกรัม ไคแคลเซียมฟอสเฟต 1.70 กิโลกรัม เกลือป่น 0.35 กิโลกรัม พรีเม็กซ์ 0.25 กิโลกรัม รวมทั้งหมด 100 กิโลกรัม

(4) อาหารผสมสำหรับเลี้ยงลูกสุกรมี (โปรตีน 16 %) ข้าวโพด 49.82 กิโลกรัม รำละเอียด 30 กิโลกรัม กากถั่วเหลือง 12.53 กิโลกรัม ปลาป่น 5 กิโลกรัม ไคแคลเซียมฟอสเฟต 1.90 กิโลกรัม เกลือป่น 0.50 กิโลกรัม พรีเม็กซ์ 0.25 กิโลกรัม รวมทั้งหมด 100 กิโลกรัม

เกษตรกรรายย่อยที่ต้องการนำวิธีผสมอาหารสุกรตามสัดส่วนมาใช้ในกิจการฟาร์มของตนนั้น เนื่องจากวัสดุหายาก จำนวนสุกรมีน้อย และไม่สัมพันธ์กับเวลาที่เกษตรกรจะต้องดำเนินการในแต่ละวัน การนำเอาหัวอาหารมาใช้ในการดำเนินการฟาร์มสุกรนั้นเจ้าของบริษัทอาหารสัตว์ให้ระยะเวลาในการผ่อนชำระค่าอาหารได้

2.5 การให้อาหารสุกร

ธนพันธุ์ เมธาพิทักษ์ (2537) กล่าวว่า สุกรนั้นจะต้องให้อาหารตั้งแต่ “ลูกสุกร” และ “สุกรเล็ก” รวมถึง “สุกรขุน” นอกจากนี้ยังจะต้องให้อาหารผสมแก่สุกร “แม่พันธุ์” และสุกร “พ่อพันธุ์” ให้ได้รับอาหารอย่างดี เพื่อความเจริญเติบโตของร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงดีโดยตลอด ผู้เลี้ยงจะต้องให้อาหารสุกร “แม่พันธุ์หลังคลอด” อย่างถูกต้องด้วย การเลี้ยงสุกรหลังการหย่านมแล้ว จะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อผลดีต่อการเลี้ยงที่เป็นอยู่ ไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมา นั่นเอง ไม่ให้อาหารตามใจชอบ ควรพิจารณาการเลี้ยงสุกรประเภทต่างๆ ต่อไป เพื่อคุณภาพที่ดีที่สุด

อาหารผสมบางสูตรนั้นปรุงผสมอย่างประหยัคดีมาก ทำให้ราคาคันทุนที่ปรุงผสมนั้นต่ำลงมาอย่างมาก แต่หว่าคุณค่าทางโภชนาการนั้นมีอยู่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบ มีสูตรดังนี้

สูตรอาหารผสมสำหรับ “สุกรขุน” ราคาถูก คุณภาพสูง

สูตรที่ 1

ปลายข้าว	50	กิโลกรัม
รำข้าว	30	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 2

ปลายข้าว	30	กิโลกรัม
รำข้าว	20	กิโลกรัม
ข้าวฟ่าง	30	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 3

ข้าวเปลือก	35	กิโลกรัม
ข้าวโพด	35	กิโลกรัม
ใบแคแห้ง	10	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 4

ข้าวเปลือก	30	กิโลกรัม
รำข้าว	30	กิโลกรัม
ใบกระถินแห้ง	10	กิโลกรัม
ใบแคแห้ง	10	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 5

ปลายข้าว	30	กิโลกรัม
รำข้าว	25	กิโลกรัม
กากถั่วเหลืองแห้ง	25	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 6

ข้าวโพด	35	กิโลกรัม
รำข้าว	35	กิโลกรัม
ใบแคแห้ง	10	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 7

ข้าวเปลือก	30	กิโลกรัม
ปลายข้าว	20	กิโลกรัม
กากถั่วลิสง	20	กิโลกรัม
ใบกระถินแห้ง	10	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 8

ปลายข้าว	45	กิโลกรัม
ปลายข้าว	30	กิโลกรัม
ใบแคแห้ง	5	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 9

ข้าวเปลือก	30	กิโลกรัม
ปลายข้าว	30	กิโลกรัม
กากถั่วเหลือง	20	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

สูตรที่ 10

ข้าวฟ่าง	30	กิโลกรัม
ปลายข้าว	20	กิโลกรัม
กากถั่วลิสง	20	กิโลกรัม
ใบกระถินแห้ง	10	กิโลกรัม
หัวอาหาร (โปรตีน 32 %)	20	กิโลกรัม
รวมทั้งหมด	100	กิโลกรัม

ให้อาหารผสมเหล่านี้แก่สุกรสูตรใดสูตรหนึ่ง วันละ2มือ หรือ3มือ ระวังการให้อาหารในแต่ละมือ บางครั้งหรือส่วนใหญ่สุกรขุนอาจจะได้รับอาหารที่แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะสุกรขุนบางตัวนั้นกินอย่างรวดเร็วไวมาก บางตัวก็กินช้ากว่า จึงทำให้สุกรขุนกินอาหารแตกต่างกัน (ศิริสุข สุขสวัสดิ์, 2537)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอาหารสุกร

พันทิพา พงษ์เพียจันทร์ (2547) กล่าวว่า การให้รำเป็นอาหารสุกร ทั้งรำละเอียด รำอ่อน และรำข้าวขัดหรือรำข้าวขาว (Rice Polishing) เนื่องจากรำทั้งสองชนิดได้มาจากการขัดเมล็ดข้าวเช่นเดียวกัน เพียงแต่ขัดมากน้อยต่างกัน จึงจัดเป็น Rice Polishing เหมือนกัน แต่รำในประเทศไทยได้แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ รำละเอียด (Rice Polishing) ได้จากการขัดข้าวกล้องให้เป็นข้าวขาว (ข้าวกล้องคือเมล็ดข้าวที่มีสีน้ำตาลเพราะส่วนเปลือกนอกจากได้ถูกกะเทาะหรือสีออกไปแล้วเป็นเกล็ด) รำละเอียดจะประกอบด้วยส่วนของเนื้อเยื่อบางๆ (Bran) ที่หุ้มเมล็ดข้าวและ คัพภ์ของเมล็ดข้าวจะมีส่วนของเกล็ดชั้นเล็กๆ ส่วนของเมล็ดข้าวที่แตกออกปนอยู่ด้วย นิยมใช้ทั่วไปในการเลี้ยงสัตว์ รำข้าวขัด หรือรำข้าวขาว (Rice Polishing, White) ที่ได้จากการขัดข้าวให้ผิวหายขรุขระประกอบด้วยส่วนที่เป็นแป้งของเมล็ดข้าว มีความหุ้ยน้อยกว่ารำละเอียด เก็บไว้ได้นานกว่ารำละเอียดโดยไม่เหนียวเป็นฝุ่น แป้งสีค่อนข้างขาว ในรำละเอียดมีปริมาณโปรตีน ไขมัน เยื่อใย แคลเซียมและฟอสฟอรัสสูงกว่ารำข้าวขาว แต่ปริมาณคาร์โบไฮเดรตที่ละลายได้ (Nitrogen free extracted) ของรำข้าวขาวจะสูงกว่ารำละเอียด คุณสมบัติทั่วไปของรำทั้งสองชนิดจะคล้ายกัน คือมีวิตามิน บี 1 ค่อนข้างสูง มีไนอะซินสูงเป็นพิเศษ มีวิตามินบีรวมสูงกว่า และปริมาณโภชนาที่น้อยได้ทั้งหมด (TDN) สูงกว่ารำหยาบ (ใกล้เคียงกับของข้าวโพด) เพราะมีเยื่อใยต่ำกว่า มีข้อเสียต่างๆ คล้ายรำหยาบแต่ไม่รุนแรงเท่าในอเมริกาที่พบว่า รำละเอียดจะมีค่าสูงสุด แต่มีข้อแม้เช่นเดียวกับรำหยาบ ถ้าใช้แทนที่ข้าวโพดในสูตรอาหารจะมีคุณค่าสูงกว่าข้าวโพดคือ เป็น 121% ของข้าวโพด นอกจากนี้ทำให้สุกรมีมันเหลว (Soft Pork) ได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะถ้าให้เกินครึ่งในสูตรอาหารหมูขุน สำหรับลูกสุกรที่น้ำหนักต่ำกว่า 75 -80 ปอนด์ (33.33 – 35.55 กิโลกรัม) ถ้าได้รับรำละเอียดในสูตรอาหารมาก ๆ จะทำให้เกิดท้องร่วงอย่างรุนแรง รำละเอียดเหมาะใช้เลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ และแม่ลูกอ่อน ซึ่งผลที่ทำให้มันเหลวจะไม่ตกค้างไปถึงลูก ลูกที่ออกมาได้รับอาหารที่ไม่ทำให้ซากมีมันเหลว รำโรงสีเล็กหรือรำผสม (Rice mill feed) มีรำละเอียด ปลายข้าวและเกล็ดปนกันอยู่ เนื่องจากไม่สามารถแยกส่วนต่างๆ ออกจากกันได้อย่างสมบูรณ์ เพราะกรรมวิธีที่ผลิต (คุณภาพเครื่องสี) รำชนิดนี้จะมีมากตามชนบทซึ่งรับสีข้าวโดยไม่คิดมูลค่า แต่เก็บรำและปลายข้าว

ไว้เป็นของโรงสี ฉะนั้นจึงตั้งเครื่องให้ขัดข้าวได้น้อยที่สุดและมักบดแกลบคุณภาพต่ำปนซึ่งใช้ในแถบชนบทเป็นส่วนใหญ่

ข้อสังเกตการใช้รำข้าว ส่วนใหญ่นิยมใช้รำข้าวสด ซึ่งรำข้าวสดมีข้อเสียคือหืนง่าย เพราะมีไขมันสูง ถ้าเก็บรำสดไว้นานเกิน 1 เดือน สำหรับสัตว์ปีกโดยเฉพาะไก่ไข่ จะไวต่อรำเก่ามาก รำที่จะนำมาเลี้ยงสัตว์พวกนี้ อายุไม่ควรเกิน 1 สัปดาห์ เพราะหากเกินช่วงนี้ไป ไข่จะตกทันที หลังจากได้รับรำนี้ประมาณ 2 วัน จะกระทบโดยต่อไก่ที่เคยกินรำสดๆใหม่ๆมาก่อน

วิธีนำรำสดเก่ามาใช้

(1) ใช้รำเก่า 1/3 – 1/2 ผสมกับรำข้าวสดใหม่ (อายุ 3-4 วัน) ซึ่งกรณีของรำข้าวสดใหม่นี้ ต้องต้องใหม่จริงๆ ถ้าเป็นไปได้ควรไปซื้อเองโดยตรงหรือซื้อรำจากโรงสีที่ไว้ใจได้ เพราะในช่วงรำขาดหรือรำราคาแพงเจ้าของโรงสีมักใช้วิธีการแบบนี้จะยิ่งชักนำให้รำใหม่เสียเร็วยิ่งขึ้น และผู้ซื้อได้รับรำเก่าไปโดยปริยาย

(2) เลือกใช้รำข้าวเก่ากับสัตว์ที่ไม่ถูกกระทบกระเทือนมาก เช่น ไก่รุ่น สุกรรุ่น เพราะสัตว์พวกนี้โตเกือบเต็มที่แล้ว อัตราการเจริญเติบโตในช่วงนี้มีน้อยสำหรับสัตว์ที่อายุน้อยอยู่ในระยะที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงไม่ควรใช้เพราะรำเก่าเกิดความหืน จะชักนำให้ไขมันในร่างกายหืนด้วย สัตว์จะขาดกรดไขมันที่จำเป็นและขาดพวกวิตามินที่ละลายได้ในไขมันสัตว์ อาจมีอัตราการเจริญเติบโตลดลง เป็นโรคผิวหนัง หรือเป็นโรคเกี่ยวกับระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ฯลฯ

(3) ห้ามใช้รำเก่าในสัตว์พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ เพราะจะทำให้ความสมบูรณ์พันธุ์ลดลง การสังเกตรำเก่า – ใหม่ สำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยอาจดูไม่ออกว่ารำเก่าหรือใหม่ ให้ใช้วิธีสังเกต ดังนี้

(3.1) กลิ่น รำใหม่จะมีกลิ่นหอม รำเก่าจะมีกลิ่นเหม็นหืน

(3.2) รส รำใหม่จะมีรสหวานนิดๆ รำที่หืนเก่าจะออกรสขม

(3.3) รำใหม่จะมีความยุ่ยตัวมากกว่ารำเก่าที่มักจับตัวเป็นก้อน (ทางโรงสีจะใช้พลั่วคราดรำเหล่านี้ให้แตกแล้วนำมาผสมกับรำใหม่ ฉะนั้นควรหลีกเลี่ยงการซื้อรำที่บรรจุกระสอบมาแล้ว แต่ควรไปซื้อด้วยตนเองและขอให้บรรจุใหม่)

(4) สีรำเก่าจะเข้มกว่ารำใหม่

(5) การเก็บรักษารำสดใหม่ไว้ใช้กรณีที่รำราคาถูกลงมาก หากต้องการเก็บไว้ใช้เป็นเวลานานๆ ควรผสมรำเหล่านี้ด้วยยาต้านหืน (Antioxidant) หรือสารกันบูด (Preservatives) เช่น หากใช้เบนโซอิกแอซิด (Benzoic acid) ไม่ควรเกิน 0.1 % ของน้ำหนัก หรือสารบีเอช. เอ (BHA) ไม่ควรเกิน 0.02% ของไขมันที่มีอยู่ในอาหารนั้น หรือใช้อีโธกซิกวิน (Ethoxyquin) ไม่ควรเกิน 0.015 % เป็นต้น สำหรับการปนปลอมรำ ในฤดูที่รำราคาแพงหรือขาดแคลนรำ อาจมีการปนปลอมรำได้ สิ่งที่ใช้ปนในรำคือ

- (5.1) ใช้รำเก่าปนรำใหม่
- (5.2) ใช้รำสกัดน้ำมันมาปน
- (5.3) ใช้รำหยาบหรือเกลบบดให้ละเอียดแล้วนำมาปน
- (5.4) ใช้ขังข้าวโพดบดละเอียดปน
- (5.5) ใช้หินฝุ่นปน

ถ้าเป็นการปนแบบข้อ 1- 3 ให้ใช้วิธีดม ชิม และส่องดูด้วยแว่นขยาย 10 เท่า (ซึ่งมีขายตามร้านขายหนังสือทั่วไป) ถ้าเป็นข้อ 4 – 5 อาจใช้วิธีทดสอบเพิ่มเติม คือหาหลอดแก้วยาว ๆ ที่เรียกว่า เทสทิว (test tube) มีขายตามร้านขายสารเคมี ใส่ น้ำ หรือสารเคมีคาร์บอนเตตราคลอไรด์ เกือบเต็มหลอด ค่อย ๆ ตักรำใส่ลงไป ถ้าเป็นหินฝุ่นจะตกลงไปก้นหลอดเร็วมาก เกลบส่วนใหญ่จะอยู่ส่วนบนสุดส่วนรำจะแขวนลอยอยู่ตรงกลางและค่อย ๆ ตกตะกอนช้า ๆ

รำละเอียด คุณสมบัติ โปรตีนประมาณ 12 % มีไขมันสูง 12 – 13 % ทำให้ห็นง่าย มีกรดอะมิโนค่อนข้างสมดุล มีวิตามินสูง เช่น ไทอามิน ไนอะซิน โคลิ้น และมีคุณสมบัติเป็นยาระบาย ข้อแนะนำในการใช้ ควรใช้รำละเอียดที่ใหม่ ไม่มีกลิ่นหืน สุกรระยะเจริญเติบโตไม่ควรเกิน 30 % ในสูตรอาหาร สำหรับสุกรพ่อแม่พันธุ์ สามารถใช้ได้สูงกว่า 30 % ควรเลือกซื้อรำที่ไม่มี การปลอมปน โดยเฉพาะในช่วงที่รำราคาแพงมักพบว่าการปลอมปนด้วยวัสดุต่างๆ เช่นดินขาว ดินปน หินฝุ่น ขังข้าวโพดบดละเอียดเป็นต้น การใช้รำละเอียด ที่ได้จากข้าวนาปรัง พังระวังเรื่องยาฆ่าหนอนกอกที่อาจตกค้างอยู่ ซึ่งมีผลทำให้ลูกสุกรโตช้าและแม่สุกรแท้งลูก ข้อจำกัดในการใช้ ไม่ควรใช้ประกอบสูตรอาหารสุกรเล็กระยะหย่านมถึง 10 สัปดาห์เนื่องจากเชื้อโซสูง (กรมปศุสัตว์, 2520)

ผักโขม วงศ์ Amaranthaceae ชื่อวิทยาศาสตร์ *Amaranthus lividus* Linn การใช้ผักโขมแห้งเป็นอาหารสุกรรุ่น สรุปผลการทดลองใช้ผักโขมแห้งในอาหารสุกรรุ่น (น้ำหนัก 20 ถึง 60 กิโลกรัม) ระดับ 0, 5, 10 และ 15 % ในสูตรอาหาร โดยอาหารทุกสูตรมีการปรับระดับโปรตีนและพลังงานใกล้เคียงกันได้ผลสรุปดังนี้

(1) การใช้ผักโขมแห้งในสูตรอาหารสามารถใช้ได้ตั้งแต่ระดับ 5-15% โดยที่อัตราการเจริญเติบโต ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหาร และต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักเพิ่ม 1 กิโลกรัมของสุกรยังคงเป็นปกติ และกลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีผักโขมแห้งระดับ 5% ในสูตรอาหารมีอัตราการเจริญเติบโตดีกว่ากลุ่ม ที่ไม่มีผักโขมแห้งเป็นส่วนผสมอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$)

(2) การใช้ผักโขมแห้ง ระดับ 5% ในสูตรอาหารทำให้สุกรมีอัตราการเจริญเติบโต 810 กรัม/วัน ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหาร 2.55 ต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักเพิ่ม 1 กิโลกรัม

เท่ากับ 17.39 บาท สามารถประหยัดค่าอาหารเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีผักโขมแห้งเป็นส่วนผสมได้เท่ากับ 2.14 บาท/กิโลกรัม (สุนน โพธิ์จันทร์ และคณะ, 2537)

ผักตบชวา ชื่อสามัญ Water hyacinth ชื่อวิทยาศาสตร์ Eichornia Crassipes (Mart.) Solms ชื่อวงศ์ Pontederiaceae เป็นวัชพืชที่ก่อปัญหามากต่อสภาพแวดล้อม การกำจัดผักตบชวากวนนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น การนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ก็เป็นแบบวิธีหนึ่งที่น่าจะได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง จากการทดลองของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ได้นำผักตบชวาแห้งเป็นส่วนประกอบในสูตรอาหาร ลดต้นทุนการผลิตได้ 80 – 100 บาทต่อหัว แต่ถ้าให้ผักตบชวาสดโดยไม่จำกัดอาหารจะไม่สามารถลดต้นทุนได้ ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีที่สำคัญพบว่า (ทั้งต้นและใบ) มีโปรตีน 1.68 % คาร์โบไฮเดรต 2.72 % ไขมัน 0.26 % กาก 0.27% เถ้า 1.27 % และความชื้น 92.73 % (กรมปศุสัตว์, 2520)

กระถิน ชื่อสามัญ White Popinac, Lead Tree ชื่อวงศ์ Leguminosae - Mimosoideae ชื่อวิทยาศาสตร์ Leucaena Leucocedhala (LAMK.) กระถินเป็นพืชอาหารสัตว์ที่ให้โปรตีนสูงและเจริญเติบโตได้ดี โดยใบมีโปรตีนใกล้เคียงทั้งกับอัลฟัลฟา (25.9 vs 26.9%D Mello and Tap line, 1995) และมีกรดอะมิโนต่างๆ คล้ายคลึงเหลืออยู่ อย่างไรก็ดีพบว่าไลซีนและเมทไธโอนีนในใบกระถินมีน้อยกว่าปลาป่นเกือบ 2 เท่าตัว ซึ่งส่วนประกอบทางเคมีและคุณค่าทางอาหารของกระถินจะแปรผันตามสัดส่วนของใบกับกิ่งก้านหรือฝัก และอายุ Islam et al (1995) รายงานว่ากระถินส่วนใบยอดอ่อน ลำต้น เมล็ด ฝักอ่อน และฝักแก่มีโปรตีน 23.5, 36.4, 213, 31.30, 25.70, และ 6.0 % ตามลำดับ

ข้อจำกัดของการใช้ใบกระถินเป็นอาหารสัตว์เนื่องจากใบกระถินสามารถสังเคราะห์สารพิษ Mimosines (8-N –(3-hydroxy - 4 – pyridone-a-aminopropionic acid) จากกรดอะมิโนไลซีนได้ (Hylin , 1964) โดยอาศัย L-mimosine syntheses ซึ่งทำงานได้ดีที่ pH 7.8 (Murakoshi et al, 1984) และเนื่องจากมิโมซินมีโครงสร้างคล้ายกรดอะมิโนไทโรซีน จึงเป็นสารแข่งขันกับไทโรซีนในการสร้างโปรตีน ใบกระถินมีมิโมซินประมาณ 3–5% ของน้ำหนักแห้ง ในใบอ่อนจะมีสารนี้มากกว่าใบแก่ประมาณ 3 เท่า นอกจากนี้ยังมี Procyanidines ซึ่งจะจับกับโปรตีนทำให้เกิดสารประกอบเชิงซ้อนที่ย่อยไม่ได้ อีกทั้งยังมีสารยับยั้งเอนไซม์และ Galactomannan Gum ซึ่งมีผลในการลดสมรรถภาพการผลิตด้วยการย่อยได้ของวัตถุดิบ, โปรตีน, เยื่อใย, อินทรีย์วัตถุและ NFE ของใบกระถินหมักในสูตรรุ่นที่มีน้ำหนักตัว 34 + 1.33 กิโลกรัม โดยใช้ดูเก็บบูลมีค่าเท่ากับ 64.08, 70.04, 44.78, 67.41, 64.88 และ 67.43% สุกรกินใบกระถินหมักคิดเป็นวัตถุดิบเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 10.15 กรัม ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม มีค่าพลังงานย่อยได้เท่ากับ 2,692.49 kcal/kg และพลังงานใช้ประโยชน์ได้เท่ากับ 2,578.01 kcal/kg จะเห็นได้ว่าการหมักเป็นวิธีที่สามารถลดมิโมซิน

ได้มากที่สุด มีกระบวนการที่ไม่ยุ่งยากและสามารถทำได้ทุกฤดูกาลโดยเฉพาะฤดูฝนที่มีกระถินคุณภาพสูงในปริมาณมาก และยังช่วยให้เก็บรักษาไว้ได้นาน

ผลการใช้กระถินปนผสมกากมะพร้าวแทนรำในอาหารสุกรขุน สรุปผลการทดลอง ดังนี้

(1) สามารถใช้ใบกระถินปนผสมกากมะพร้าวในอัตราส่วน 2 : 3 โดยน้ำหนักแทนรำข้าวในสูตรอาหารสุกรขุนได้ ไม่ว่าจะใช้แทนเป็นบางส่วนหรือแทนทั้งหมด ทำให้เกษตรกรสามารถเลือกใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ชนิดอื่นแทนรำข้าวได้ ซึ่งอาจจะช่วยผ่อนคลายปัญหาการขาดแคลนรำข้าวและตรึงราคารำข้าวไว้ไม่ให้สูงเกินไปได้ทางหนึ่ง

(2) การใช้ใบกระถินปนผสมกากมะพร้าวแทนรำข้าวสองในสามส่วนมีผลให้สุกรเจริญเติบโตดีที่สุด และเลี้ยงถึงน้ำหนักส่งตลาดได้เร็วที่สุด

(3) การใช้ใบกระถินปนผสมกากมะพร้าวแทนรำข้าว สามารถลดต้นทุนค่าอาหารสุกรขุนได้ดี และยังใช้แทนมากยิ่งลดค่าอาหารได้มาก

(4) สำหรับสุกรขุน การใช้ใบกระถินปนผสมในอาหารสูงถึงประมาณ 20% ในสุกรเล็ก 10% ในสุกรรุ่น และ 6% ในระยะสุกรขุนไม่มีผลเสียต่อการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารแต่อย่างใด (อาทิตย์ วิบูลชัย, 2528)

การศึกษาการเลี้ยงสุกรด้วยอาหารที่มีเปอร์เซ็นต์โปรตีนต่ำ สรุปผลการทดลองจากการทดลองเลี้ยงสุกรขุนด้วยอาหารที่มีโปรตีน 14.2% และ 14.12% (มีใบกระถินผสม 5%) 100 กิโลกรัมพอสรุปได้ดังนี้

(4.1) การเลี้ยงสุกรด้วยอาหารที่มีโปรตีน 14.2% ตั้งแต่หย่านมจนถึงน้ำหนัก 100 กิโลกรัม สุกรเจริญเติบโตได้ดีกว่าการเลี้ยงแบบเปลี่ยนสูตรอาหารตามระยะต่าง ๆ ตลอดจนถึงเปลี่ยนค่าอาหาร และระยะเวลาในการเลี้ยงน้อยกว่าอีกด้วย

(4.2) สุกรที่เลี้ยงด้วยอาหารที่มีใบกระถินผสม 5% มีการเจริญเติบโตลดลง แต่ต้นทุนค่าอาหารถูกที่สุดจากการทดลองครั้งนี้เป็นที่น่าสนใจว่า การใช้อาหารผสมที่มีโปรตีนต่ำประมาณ 14% เลี้ยงสุกรโดยตลอดตั้งแต่หย่านมถึงส่งตลาดนั้น สามารถลดค่าอาหารลงได้ แม้ว่าการใช้ใบกระถินผสมในอาหาร 5% ทำให้การเจริญเติบโตลดลงบ้าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณภาพของใบกระถินปนมีส่วนผสมของลำต้น กิ่ง และก้านปนอยู่มาก ทำให้คุณค่าทางอาหารลดลง แต่ต้นทุนค่าอาหารตลอดการทดลองถูกที่สุด 1,075.90 บาท แม้ว่าจะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนานถึง 166 วัน ซึ่งพอจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เลี้ยงสุกรในสภาพปัจจุบันที่สุกรตกต่ำ และอาหารสัตว์มีราคาแพง โดยช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้เลี้ยงสุกรได้ทางหนึ่ง (สถิต มั่งมีชัย และคณะ, 2528)

การเลี้ยงสุกรด้วยอาหารพื้นบ้านผสมกับสำเหล้า ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มสุกรที่เลี้ยงด้วยอาหารพื้นบ้านผสมสำเหล้ามีค่าใช้จ่ายต่ำสุด รองลงมาคือ เลี้ยงด้วยอาหารพื้นบ้านอย่างเดียว ซึ่งการเจริญเติบโตใกล้เคียงกัน แต่สุกรที่เลี้ยงด้วยอาหารพื้นบ้านผสมสำเหล้า จะมีส่วนต่างของน้ำหนักในสัปดาห์ที่ 9-12 และมาเพิ่มช่วงสัปดาห์ที่ 15-17 มีลักษณะเป็นคลื่นของการเจริญเติบโต สุกรที่เลี้ยงด้วยอาหารพื้นบ้านผสมสารเร่งเนื้อแดง มีความหนาไขมันสันหลังน้อยสุด (รัชชชัยกมลธรรม และคณะ, 2548)

2.7 นิยามการจัดการความรู้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2542 : 26 ; อ้างอิงจาก อักษร สวัสดิ์) ให้คำอธิบายเกี่ยวกับความรู้ว่าเป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น โดยการได้ยิน จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีแก้ไขปัญหา ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน “การแปล” ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้นๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และการให้ความหมาย “ที่แสดงออกมาในรูปของความเห็นและข้อสรุปรวมถึงความสามารถในการ คัดคะเน” “หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น”

แสวง รวยสูงเนิน (2550) ให้ความหมายของความรู้ (Knowledge) คือผลจากระบบคิดที่มีข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นวัตถุดิบ ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ที่เรียกว่า “การจัดการความรู้” จนตกผลึกเป็นความรู้ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ความรู้ขั้นต้นที่แทบจะคล้ายกับข้อมูลจนถึงความรู้ขั้นสูง ที่สามารถนำไปใช้งานต่าง ๆ ได้จริงเป็นรูปธรรมและนามธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่

บุญมี แก่นแก้ว (2541) กล่าวว่า ในทางปรัชญานั้น มีวิชาที่ว่าด้วย ทฤษฎีความรู้ หรือญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งได้อธิบายสรุปไว้ว่า เป็นวิชาที่ ปัญหาเกี่ยวกับความรู้และที่มาแห่งความรู้ นั้น ปรัชญาเมธีหลายท่านศึกษาว่า อะไรเป็นความรู้ที่แท้จริง และ พยายามจะตอบปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับ ความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร จะสร้างความรู้ได้อย่างไร อะไรคือสิ่งที่เราสามารถรู้ได้ และ อะไรคือเงื่อนไข เหตุปัจจัย หรือแหล่งให้เกิดความรู้ได้ โดยมีหลายสำนัก ที่มองความรู้ด้วยมุมมองต่าง ๆ ดังนี้

(1) เหตุนิยม (Rationalism) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น เดส์คาร์ตส์ สปีโนซ่า และไลบ์นิซ เป็นผู้สนับสนุน โดยยอมรับว่า ความรู้เกิดขึ้นจากการใช้เหตุผลเท่านั้น

(2) ประจักษ์นิยม (Empiricism) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น จอห์น ล็อก เดวิด ฮิวม์ บางที่เรียกว่า “พิชานนิยม” หรือ “ประสบการณ์นิยม” โดยยอมรับว่าประสบการณ์เป็นบ่อเกิดแห่งความรู้หรือความรู้เกิดจากการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งห้าเท่านั้น

(3) **สัมพัสัยนิยมกับวิมตินิยม** (Sensationism and Scepticism) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น เดวิด ฮิวม์ โดยยอมรับว่า ความประทับใจกับความคิด โดยอาศัยวัตถุภายนอก แล้วเก็บไว้ด้วยความจำกับจินตนาการ และจินตนาการดังกล่าวจะจัดระบบต่างๆของความประทับใจ และความคิดตามความเคยชินของนิสัย จึงจะเกิดความรู้ขึ้นได้

(4) **เหตุผลนิยมยึดเป็นแบบหลัก** (A priorism) บางทีเรียกว่า “**วิจารณ์นิยม**” ในลัทธินี้มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น อิมมานูเอล คานท์ สนับสนุนในลัทธินี้ บางทีก็เรียกว่า “**เหตุผลประสบการณ์นิยม**” โดยยอมรับว่า บ่อเกิดแห่งความรู้ต้องอาศัยประสบการณ์ และอาศัยเหตุผลเข้าประกอบ เพื่อใคร่ครวญในสิ่งที่ได้ประสบมานั้น

(5) **ประจักษ์นิยมเชิงวิวัฒน์** (Evolutional Empiricism) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ สนับสนุน โดยเชื่อว่าความรู้ต้องประกอบขึ้นด้วยปฏิกิริยาที่มีความสนใจที่มนุษย์มีอยู่กับสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงตัวเองให้เกิดผลต่อสิ่งแวดล้อม

(6) **ทฤษฎีความรู้แบบวิภาษวิธี** (Dialectical) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น เฮเกล สนับสนุน โดยเชื่อว่า วิธีให้เกิดความรู้ต้องอาศัยกระบวนการวิภาษวิธีเชิงปฏิฐาน เพราะเชื่อกันว่าทุกอย่างจะไม่หยุดนิ่ง นั่นคือ ในเบื้องต้นจะมีบทตั้ง แล้วมีบทขัดแย้ง แล้วรวมกันเข้าเป็นความรู้ใหม่ขึ้นมา จัดเป็นผลสรุป แล้วใช้ความรู้ใหม่ที่สรุปได้เป็นบทตั้งอีก แล้วหาบทขัดแย้ง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเช่นนี้เรื่อย ๆ ไป ก็จะได้ความรู้ที่แท้จริง

(7) **สัญนิยมทั่วไป** (Native Realism) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น อริสโตเติล สนับสนุน โดยเชื่อว่า สิ่งภายนอกมีอยู่จริง เป็นอยู่ด้วยตนเอง ความรู้ที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งภายนอกมากระทบกับจิต อันอยู่ภายในตัวเรา

(8) **จิตนิยมสมบูรณ์** (Absolute Idealism) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น ฟิชท์ สนับสนุน โดยเชื่อว่า ความรู้เกิดขึ้นโดยอาศัยอัตรา หรือจิตกับสสารกระทำต่อกันและกัน

(9) **สัญญาณนิยม** (Intuitionism) หรือที่เรียกว่า “**อัมฤตตฤกฏาณนิยม**” หรือ “**สัญชาติญาณนิยม**” ปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น ฮันส์ เบร์กซอง ซึ่งเชื่อว่า ความรู้ที่ได้มาโดยมโนสำนึกหรือจิตที่ได้ฝึกฝนจนมีสมรรถภาพพิเศษถึงที่แล้ว

(10) **ทฤษฎีความรู้ที่เกิดจากการปะทะกับสิ่งแวดล้อม** มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น จอห์น ดิวอี้ สนับสนุน โดยเชื่อว่า ความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์กระตุ้นความสนใจที่มีอยู่ภายใน เพื่อให้มีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม แล้วสร้างประสบการณ์อันเป็นผลของปฏิภินั้น และเมื่อมีสถานการณ์ใหม่มาปะทะกัน ประสบการณ์จะเกิดขึ้นจนก่อให้เกิดความจำ ความคิดและเหตุผล ดังนั้น ปัญญาความเฉลียวฉลาดจึงสามารถสร้างให้เกิดมีขึ้นในบุคคลทุกคนได้

(11) **ลัทธินิยมเชิงวิจารณ์ (Critical Realism)** ในลัทธินี้มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น ยอร์จ ซันตานาชา สนับสนุน โดยเชื่อว่า ความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยสื่อ นำ คือ ต้องอาศัยปัจจัย 3 ประการ คือ จิต วัตถุ และตัวกลาง อันเป็นสื่อ นำ เพื่อให้จิตกับวัตถุสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพ ขึ้น แล้วความรู้จะสามารถเกิดขึ้นได้

(12) **ลัทธินิยมทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Realism)** ในลัทธินี้มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น จอห์น สล็อก เป็นผู้คิดค้นขึ้น โดยมีกฎว่า ความรู้เกิดขึ้นได้โดยการถ่ายแบบคุณภาพปฐมภูมิของ สสารเข้าไปในจิต

(13) **ลัทธินิยมใหม่ (New Realism)** มีความเชื่อว่า ความรู้เกิดจากการที่จิตรับรู้สิ่งภายนอก โดยตรง ไม่ใช้การถ่ายแบบสิ่งภายนอกเข้าไปในจิต

(14) **ปฏิบัตินิยม (Pragmaticism)** ในลัทธินี้มีปรัชญาเมธีที่สำคัญ เช่น วิลเลียม เจมส์ และคิวอี้ สนับสนุน โดยเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ดังนั้น ความรู้จึงมีค่ายิ่ง จะให้เกิดความรู้ที่แท้จริง ต้องอาศัยประสบการณ์ เพราะประสบการณ์เป็นต้นแห่งความรู้ที่แท้จริง (บุญมี แก่นแก้ว, 2541)

ในงานศึกษาวิจัยเรื่อง The Knowledge-Creating Company โดย Ikujiro Nonaka and Hirotaka Takeuchi, (1995) ได้อธิบายวงจรการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความรู้ระหว่างความรู้แฝง (Tacit knowledge) กับความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) และ ลักษณะความรู้ 4 ประเภทที่ได้แก่ Sympathized knowledge, Conceptual knowledge, Systemic knowledge, และ Operational knowledge โดยนำเสนอเป็นแบบจำลองของรูปแบบความรู้ ที่พัฒนาต่อมาเป็นวิชาการจัดการ ความรู้ (knowledge management) ดังภาพที่ 4

	Tacit knowledge To Explicit knowledge	
Tacit Knowledge From	(Socialization) Sympathized Knowledge	(Externalization) Conceptual Knowledge
	(Internalization) Operational Knowledge	(Combination) Systemic Knowledge
Explicit Knowledge		

ภาพที่ 4 องค์ประกอบของความรู้ที่สร้างหรือเกิดขึ้นในองค์กร (Nonaka and Takeuchi,1995)

ประเวศ วะสี (2545) ให้นิยามการจัดการความรู้ หมายถึง การจัดการให้มีการวิจัยสร้างความรู้ที่เหมาะสม ให้มีการตั้งโจทย์ร่วมกัน วิจัยร่วมกัน ร่วมเรียนรู้ จัดความรู้ให้อยู่ในรูปที่เกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้ จัดการให้สร้างความรู้และเรียนรู้ไปผ่านการปฏิบัติที่สำเร็จผล จัดการประเมินผลการปฏิบัติเพื่อการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดการสร้างนักวิจัย สร้างนักจัดการความรู้ และสร้างหน่วยจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช (2548) ได้อธิบายการจัดการความรู้แบบนักปฏิบัติไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน และกว้างขวางไม่สามารถนิยามด้วยถ้อยคำสั้นๆได้ ต้องให้นิยามหลายข้อจึงจะครอบคลุมความหมายได้แก่

(1) การจัดการความรู้ความหมายรวมถึง การรวบรวมการจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้แต่โดยตัวของมันเองไม่ใช่การจัดการความรู้

(2) การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ (knowledge Sharing) ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้จะไม่ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัต และวิธีปฏิบัติมีผลต่อการแบ่งปันความรู้ ประเด็นด้านวัฒนธรรมและสังคม มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการความรู้

(3) การจัดการความรู้ ต้องการผู้ทรงความรู้ความสามารถในการตีความ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างนวัตกรรมและเป็นผู้นำทางองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญสาขาใดสาขาหนึ่ง

สำหรับช่วยแนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้นกิจกรรมเกี่ยวกับคน ได้แก่การดึงดูดคนเก่งและคนดี การพัฒนาคน การติดตามความก้าวหน้าของคน และการดึงคนมีความรู้ ความสามารถไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้

(4) การจัดการความรู้ เป็นเรื่องของการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กรความรู้เกิดขึ้นเพราะเชื่อว่าจะช่วยสร้างชีวิตชีวาและความสำเร็จให้แก่องค์กร การประเมิน“ต้นทุนทางปัญญา” (Intellectual Capital) และผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้เป็นดัชนีบอกกว่าองค์กรมีการจัดการความรู้ได้อย่างได้ผลหรือไม่

นิพนธ์ เทียนวิหาร และคณะ (2547) ให้นิยามว่า การจัดการความรู้ คือการดำเนินปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลคือการได้ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์มากขึ้นและดีขึ้น ได้ใช้ความรู้ ได้ประยุกต์ ดัดแปลง ดำเนินการกับความรู้ ซึ่งการจัดการจะต้องนำไปสู่ประโยชน์

Tannenbaum (1998) ให้นิยามว่า การจัดการความรู้มีความหมายรวมถึง การเก็บรวบรวม การจัดโครงสร้าง การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างความรู้ ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการความรู้ แต่โดยเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เองไม่ใช่การจัดการความรู้ การจัดการความรู้ยังเกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้ จะไม่ประสบผลสำเร็จ วัฒนธรรม พลวัต และวิถีปฏิบัติขององค์กรมีอิทธิพลอย่างมากต่อการแบ่งปันความรู้ และในการจัดการความรู้นี้ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการแปลความหมาย และใช้ประโยชน์ของสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างนวัตกรรมและเป็นผู้นำในองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาหนึ่งสำหรับช่วยแนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้นการดึงดูดคน การพัฒนาคน การติดตามความก้าวหน้าของคน และการดึงคนมีความรู้ความสามารถไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ นอกจากนี้การจัดการความรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้สามารถช่วยให้ องค์กรประสบความสำเร็จ ซึ่งการวัดต้นทุนทางปัญญา และการประเมินประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้ความรู้ จะช่วยให้เข้าใจว่าองค์กรจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพหรือไม่

Stewart (1997) ให้นิยามว่า การจัดการความรู้หมายถึงการดำเนินการด้านความรู้ขององค์กรอย่างมีแบบแผน เพิ่มคุณค่าให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของคนในองค์กร โดยอาศัยโครงสร้างและการสะสมความสามารถ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายและการสื่อสาร การดำเนินงาน กลุ่มมือ ระบบเครือข่าย เป็นเครื่องช่วยเพื่อให้แน่ใจความสามารถเหล่านี้จะคงอยู่กับองค์กรต่อไป หลังจากบุคคลที่มีความรู้ออกจากองค์กร

ไป เมื่อมีการจัดระเบียบสินทรัพย์แล้ว สินทรัพย์ดังกล่าวจะกลายเป็นทรัพยากรขององค์กรซึ่งช่วยให้เกิดการแบ่งปัน การเก็บรักษา และเพิ่มพูนความรู้ในองค์กร

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (บุญมี บุญญากิจ และคณะ, 2547) ได้ศึกษากรอบความคิดของการจัดการความรู้และสรุปเป็นขั้นตอน หลักของกระบวนการความรู้เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

(1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) คือการค้นหว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรที่องค์กรจำเป็นต้องมี ทำให้องค์กรทราบว่าขาดความรู้อะไรบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “รู้เรา” นั่นเอง โดยทั่วไป องค์กรสามารถใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Knowledge Mapping” หรือการทำแผนที่ความรู้เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กรและจัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประโยชน์ของแผนที่ความรู้คือช่วยให้เห็นภาพภาพรวมของคลังความรู้ขององค์กร ทำให้องค์กรทราบว่ามีความรู้ที่ทับซ้อนกันระหว่างงานต่างๆหรือไม่ หรือก่อให้เกิดความสับสนในการจัดเก็บและรวบรวม ทำให้บุคลากรทุกคนทราบว่าองค์กรมีอะไร และจะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน องค์กรมีความรู้อะไรบ้าง จะหาความรู้อะไรบ้าง จะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน นอกจากนี้ยังใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ที่องค์กรสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดของความรู้ในเรื่องต่างๆ อย่างมีระบบ รวมทั้งการใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานและการเคลื่อนย้ายแหล่งข้อมูลความรู้ต่อระบบต่าง ๆ ในองค์กร

(2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) จากแผนที่ความรู้ องค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นต้องมีอยู่หรือไม่ ถ้ามีแล้วองค์กรก็จะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่มารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมีแต่ยังไม่มีนั้น องค์กรอาจสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีอยู่ก็ได้ หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้ นอกจากนี้้องค์กรอาจจะต้องพิจารณากำจัดความรู้ที่ไม่จำเป็นหรือล้าสมัยทิ้งไปเพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้เหล่านั้นหัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้ คือ การกำหนดเนื้อหาของความรู้ที่ด้องและการจับความรู้ดังกล่าวให้ได้ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จคือบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ระบบสารสนเทศก็มีส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันได้รวดเร็วขึ้น และทำให้การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว องค์กรต้องการจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้นหมายถึงการจัดทำสารบัญ และแบ่งชนิดหรือประเภทของรู้นั้นอยู่กับว่าผู้ใช้กับผู้ใช้อย่างไร และลักษณะการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นแบบไหน โดยทั่วไปการแบ่งประเภทความรู้จะแบ่งตาม ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญของบุคลากร เช่น การจัดทำเนียบผู้เชี่ยวชาญ หัวข้อ/หัวเรื่อง หน้าที่ กระบวนการ ประเภทของผลิตภัณฑ์ บริการ กลุ่มตลาดหรือกลุ่มลูกค้า

(4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) นอกจากการจัดทำสารบัญความรู้ยังเป็นระบบแล้วองค์กรต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจใช้ได้หลายลักษณะคือ

(4.1) การจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นเดียวกันทั่วทั้งองค์กรจะช่วยให้การป้อนข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ การจัดเก็บ การค้นหา และการใช้ข้อมูลทำได้สะดวก และรวดเร็ว

(4.2) การใช้ “ภาษา” เดียวกันทั่วทั้งองค์กรนั่นคือ องค์กรควรจัดทำอภิธานศัพท์ คำจำกัดความหมายของคำต่างๆ ที่แต่ละหน่วยงานใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะช่วยให้การป้อนข้อมูลความรู้ การแบ่งประเภทและการจัดเก็บได้มาตรฐานเดียวกัน ที่สำคัญต้องมีการปรับปรุงอภิธานศัพท์ให้ทันสมัยตลอดเวลารวมทั้งต้องให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและเปิดใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

(4.3) การเรียบเรียง ตัดต่อและปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีในแง่ต่าง ๆ เช่น ความครบถ้วน เที่ยงตรง ทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

(5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ความรู้ที่ได้มานั้นจะไร้ค่าหากไม่ถูกนำไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นองค์กรจะต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้ทั้งความรู้ประเภท Explicit และ Tacit โดยทั่วไปการส่งหรือการกระจายความรู้ให้ผู้ใช้มี 2 ลักษณะคือ

(5.1) “Push” (การป้อนความรู้) คือการส่งข้อมูลความรู้ให้ผู้รับโดยผู้รับไม่ได้ร้องขอหรือการหรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นแบบ “ Supply-based “ เช่น การส่งหนังสือเวียนแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ข่าวสารต่าง ๆ หรือข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บริการขององค์กร ซึ่งโดยทั่วไปมักจะทำให้ผู้รับรู้สึกว่าได้รับข้อมูลความรู้มากเกินไปหรือไม่ตรงตามความต้องการ

(5.2) “Pull” (การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้) คือการที่ผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้เฉพาะข้อมูลความรู้ที่ต้องการเท่านั้น ซึ่งทำให้ลดปัญหาการได้รับข้อมูล/ ความรู้ที่ไม่ต้องการมาก

เกินไป (Information Overload) การกระจายความรู้แบบนี้เป็นแบบ “Demand- based” องค์กรควรทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการกระจายความรู้แบบ “Push” และ “Pull” เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ให้ข้อมูลความรู้

(6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) จากการจัดทำเอกสารฐานความรู้รวมทั้งการทำสมุดหน้าเหลือง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวใช้ได้ดีสำหรับความรู้ประเภท Explicit เท่านั้นสำหรับการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit นั้นจะต้องทำการพบปะกันตัวต่อตัวหรือเป็นกลุ่มที่ IKujro Noaka เรียกว่า “Socialization” ซึ่งอาจทำได้ในหลายรูปแบบ จากการศึกษาพบว่าองค์กรส่วนใหญ่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างทั่วถึงเท่าไรนักจะเห็นได้ว่าอุปสรรคส่วนใหญ่เป็นเรื่องของทัศนคติ และวัฒนธรรมองค์กร สิ่งที่ทำหายก็คือองค์กรจะหาอะไรเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติส่วนใหญ่ ให้เห็นประโยชน์ของการแบ่งปันความรู้เปิดกว้าง และยอมรับกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ทุกฝ่ายได้ผลประโยชน์ การแบ่งปันความรู้ประเภท Tacit นั้น ทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการและวัฒนธรรมองค์กรส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีผสมผสานเพื่อให้บุคลากรได้เลือกใช้วิธีการตามความถนัด และสะดวก วิธีการหลัก ๆ มีดังนี้

(6.1) ทีมข้ามสายงาน (Cross – Functional Team)

(6.2) Innovation & Quality Circles (IQCs)

(6.3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community Of Practice หรือ COP)

(6.4) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System)

(6.5) การสลับเปลี่ยนงาน (Job Rotation และการยืมตัวบุคลากรมาช่วย (Secondment)

(6.6) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum)

(6.7) การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะถึงแม้องค์กรจะมีวิธีการในการกำหนด รวบรวมคัดเลือก ถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้ที่ดีเพียงใดก็ตาม หากบุคคลไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นการสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากรที่ใช้ ดังคำกล่าวของ Peter Sedge ที่ว่า “ความรู้คือความสามารถในการทำอะไรรู้ตามอย่างมีประสิทธิภาพ (Knowledge is the capacity for effective actions) องค์กรจะต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้บุคลากรทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก โดยผู้บริหารจะต้องยอมรับผลลัพธ์ที่จะออกมาไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวเพราะกระบวนการเรียนรู้มิได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ แต่มาจากประสบการณ์ที่ได้รับในการลองนำความรู้ที่ได้มาฝึกปฏิบัติ

หากล้มเหลวก็จะไม่ทำผิดซ้ำสองอีก อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะต้องสอดคล้องกับทิศทางและค่านิยมขององค์กรด้วย การเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อยๆ ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ๆ อีก เป็นวงจรที่ไม่มีที่สิ้นสุดที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้”

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนขบวนการจัดการความรู้ในสังคมไทย โดยส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินการจัดการความรู้ในบริบทและรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมความรู้และสังคมเรียนรู้ โดยการสร้าง “ศาสตร์” ด้านการจัดการความรู้ในสังคมไทย และสร้าง “สุขภาวะ” ทางสังคมและทุนทางสังคมไปพร้อมกัน เพื่อสร้างสังคมที่มีการจัดการความรู้เหมาะสมภายใต้บริบทของตัวเอง (ประเวศ วะสี, 2548) จึงกำหนดเป้าหมายหมายเชิงยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้คือ

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดโครงการ “พัฒนาและวิจัย” (D & R) รูปแบบการดำเนินการจัดการความรู้ในกลุ่มหน่วยงาน หรือองค์กร
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดโครงการ “พัฒนาและวิจัย” (D & R) รูปแบบ
- (3) การดำเนินการจัดการความรู้เป็นรายประเด็น (Issue) ในภาคเศรษฐกิจพอเพียงหรือภาคชุมชน เช่น ประเด็นเรื่องเกษตรยั่งยืน การพัฒนาเมล็ดพันธุ์ ธุรกิจชุมชน การเรียนรู้แบบบูรณาการในพื้นที่ ฯลฯ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ทำงานดำเนินการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อผลงานที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำงาน ทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้และฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในบริบทต่างๆ
- (5) เชื่อมโยงหลักการและวิธีการจัดการความรู้เข้าสู่โครงการเพื่อสังคมที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว โครงการสนับสนุนของหน่วยงานอื่น ๆ
- (6) จัดมหกรรมความรู้ หรือตลาดนัดความรู้ เพื่อสังคมไทยไปสู่ความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดมหกรรมดังกล่าวที่มีทั้งเป็นรายพื้นที่และรายประเด็น

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคมเป็น “หัวขบวน” ของการจัดการความรู้ในรูปแบบที่เน้นความรู้ฝังลึกที่ในคน และแนบแน่นอยู่กับการปฏิบัติ เน้นการเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันงานประจำ เน้นการจัดการความรู้โดยผู้ปฏิบัติที่มีผู้จุดประกายและช่วยเหลือสนับสนุนเชิงระบบ เชิงทรัพยากร เพื่อเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักขององค์กรซึ่งเน้นให้เกิดการเสริมการดำเนินการในระดับข้อที่ 1 ของการจัดการความรู้ เมื่อไรก็ตามที่มีการเข้าใจผิดเอาการจัดการความรู้

เป็นเป้าหมายความผิดพลาดก็เริ่มเดินเข้ามา อันตรายที่เกิดตามมาคือการจัดการความรู้เทียมหรือปลอม เป็นการดำเนินการเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่าการจัดการความรู้เท่านั้น

วิจารณ์ พานิช ในฐานะผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ได้ให้แนวคิดและแนวทางในการจัดการความรู้ไว้ในหนังสือ “การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ” (วิจารณ์ พานิช, 2548) ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญไว้ดังนี้

- (1) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกันไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนเดียว
- (2) การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน
- (3) เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเองที่ร่วมกันสร้างเองสำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา
- (4) การจัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องความรู้แต่เป็นกิจกรรมที่แทรกแฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า “บูรณาการ” อยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการการจัดการด้วย
- (5) การจัดการความรู้เป็นทักษะประมาณร้อยละ 80 – 90 มีส่วนที่เป็นทฤษฎีเพียงร้อยละ 10 – 20 ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งที่เรียนรู้โดยการอ่านหรือฟังการบรรยายไม่ได้ผล จะเข้าใจการจัดการความรู้ได้ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- (6) การจัดการความรู้ไม่ใช่สิ่งของต่อไปนี้
 - (6.1) ไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง
 - (6.2) ไม่ใช่สูตรสำเร็จเพื่อการบรรลุผลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 - (6.3) ไม่มีวิธีการที่เป็นสูตรสำเร็จตายตัว
 - (6.4) ไม่ใช่การนำความรู้มาจัดระบบ หรือที่เรียกว่านำมาทำ Package เพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้ให้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์
 - (6.5) ไม่ใช่การดำเนินการ “ถอดความรู้” จากกิจกรรมพัฒนาชุมชน หรือพัฒนาชนบท
 - (6.6) ไม่ใช่กิจกรรมรวบรวมความรู้ นำไปใส่ในคอมพิวเตอร์ หรือใส่ไว้ในเว็บไซต์เพื่อให้บริการผู้อื่น
- (7) การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการ ต่อความรู้ ได้แก่
 - (7.1) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็น หรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร

(7.2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ

(7.3) การปรับปรุง คัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะต่อการใช้งานของคน

(7.4) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการของคน

(7.5) การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสักรวมความรู้ออกมาบันทึกไว้

(7.6) การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และแก่นความรู้สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน กลุ่มเล็กและเชื่อมโยงมากขึ้นเหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการจัดการความรู้จึงไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง เป็นประเด็นหลุมพรางข้อที่ 1 ของการจัดการความรู้ เมื่อไรก็ตามที่มีการเข้าใจผิดเอาการจัดการความรู้เป็นเป้าหมายความผิดพลาดก็เริ่มเดินเข้ามา อันตรายที่เกิดตามมาคือการจัดการความรู้เทียมหรือปลอม เป็นการดำเนินการเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่ามีจัดการความรู้เท่านั้น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวถึงการจัดการความรู้ไว้ในหนังสือ “การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข” ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญไว้ดังนี้

(1) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) มีความหมายจำเพาะว่า หมายถึง การจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่แฝงเร้นในตัวคน หาทางนำออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตกแต่งให้ง่ายต่อการใช้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดให้คงงามและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง และกาลเทศะยิ่งขึ้น มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมเกิดขึ้นจากการเอาความรู้ที่ไม่เหมือนกันมาเจอกัน ข้อสำคัญก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนทั้งหมดที่ร่วมในกระบวนการ ก่อให้เกิดปัญญา หรือพัฒนาในเรื่องยาก ๆ

(2) แนวคิดและวิธีการในเรื่องการจัดการความรู้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเรียนรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติ อย่าติดอยู่เฉพาะทางเทคนิคและคิดแบบกลไกเท่านั้น เรื่องการจัดการความรู้มีมิติทางนามธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของความหมายในทางลึกที่เข้าใจระลึกถึง และบ่มเพาะให้งอกงามยิ่งขึ้น จะพูนพลังให้การจัดการความรู้อย่างวิจิตรมโหฬาร

(3) การจัดการความรู้มีพื้นฐานอยู่ที่การให้คุณค่าแก่ความรู้ที่อยู่ในตัวทุกคนจึงเป็นรูปธรรมแห่งการปฏิบัติที่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคน

(4) การจัดการความรู้เน้นที่การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันควรเจริญธรรมะ 4 ประการคือ ความเอื้ออาทร ความเปิดเผย ความตั้งใจ ความเชื่อถือไว้วางใจกัน

(5) การจัดการความรู้เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติอันจะทำให้

เกิดอิทธิพลปัญหาหรือเพื่อความสำเร็จ

(6) การจัดการความรู้นำไปสู่การถักทอโครงสร้างใหม่จากโครงสร้างทางดิ่ง และโครงสร้างแบบตัวไครตัวมันไปสู่การเป็นเครือข่ายมนุษย์มีความสำคัญยิ่งนัก เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานที่ไม่เคยทำได้สำเร็จด้วยวิธีใช้ความรุนแรง แต่สำเร็จได้ด้วยการจัดการความรู้อันประณีตที่ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติโครงสร้างใหม่จะปลดปล่อยมนุษย์ไปสู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความรู้

(7) การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเป็นหัวใจของการจัดการความรู้ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการทางปัญญา ในการปฏิบัติจะใช้ความรู้ทุกชนิดที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติเข้ามามีส่วนเรียนรู้ร่วมกัน แม้การจัดการความรู้จะเน้นที่การเอาความรู้ในตัวคนเป็นฐานแต่ไม่ได้รังเกียจความรู้ในตำราหรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

(8) การจัดการความรู้จัดวางตำแหน่งแห่งหนของความรู้ประเภทต่าง ๆ โดยวางความรู้ในตัวคนเป็นฐานเพื่อความแข็งแกร่งและสมดุล แล้วเอาความรู้ในตำราหรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาต่อยอดอย่างสมประโยชน์ให้คงงามและมีประโยชน์ยิ่งขึ้น

ดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ในฐานะกระบวนการที่ส่งเสริมศักยภาพบูรณาการของมนุษย์รวมทั้งการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาความเข้มแข็งของสังคมที่ประกอบด้วยศีลธรรมขั้นพื้นฐานคือการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียม เกิดภราดรภาพส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ เกิดความเป็นชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม จากโครงสร้างแนวดิ่งสู่โครงสร้างเครือข่าย สู่การอยู่ร่วมกันด้วยสันติ การอยู่ร่วมกันด้วยสันติคือศีลธรรม ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการความรู้คือศีลธรรม

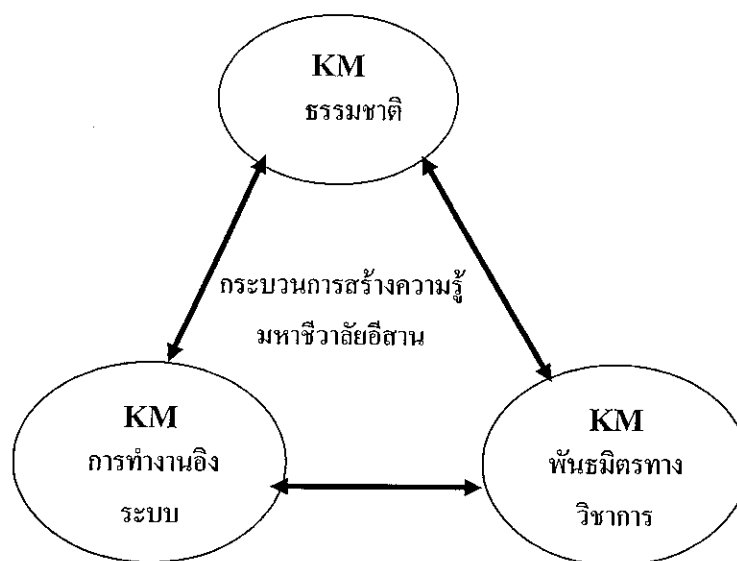
ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ไว้ในหนังสือ “ดินคืนได้ : การจัดการความรู้ชาวบ้านฉบับตำราดิน” (สุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์, 2548) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) การจัดการความรู้คือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจนกระทั่งทำให้เราพบจุดเด่นจุดยืนเฉพาะด้านนั้นๆ ที่แปลกคือกระบวนการจัดการความรู้จะมีความหลากหลายพลิกแพลงได้ไม่มีวันจบสิ้นในยุคที่ความรู้ใหม่ๆ มีมากมายท่วมหัวแต่พวกเรากลับขาดแคลนความรู้ความรู้ไม่พอใช้ทำทำว่าจะเอาไม่รอด เมื่อเป็นเช่นนี้คงต้องใคร่ครวญกันบ้างว่าทำไมพวกเราถึงบริหารจัดการความรู้ไม่ได้ ทำไมระดับความรู้จึงขาดๆ เกินๆ ทำอย่างไรชีวิตจึงจะเคลื่อนตามความรู้ใหม่ได้

(2) ภูมิปัญญาแต่ละคนจะเป็นเครื่องมือการจัดการความรู้เบื้องต้นที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลกการดำเนินการจัดการความรู้ในลักษณะเครือข่ายทำให้เรามีสมาชิกหลายระดับหลาย

คุณสมบัติ หลายความสามารถ ศักยภาพที่แตกต่างกันจึงเป็นเส้นัของการจัดการความรู้ระดับชุมชน ในชั้นนี้เพียงเราใช้ความคิด ความเห็นประกอบกับสิ่งที่เขาเขียน สิ่งที่เขาปฏิบัติในพื้นที่ของเขาเองก็จะเป็นสะพานที่เชื่อมเดินระหว่างความรู้เก่าไปหาความรู้ใหม่

แสวง รวยสูงเนิน (2550) กล่าวว่า มหาชีวาลัยอีสานเป็นหน่วยงานอิสระที่ไม่ใช่ราชการ และ NGO ทำหน้าที่เพื่อสังคมโดยมียุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้ 3 ประการประกอบด้วย การจัดการความรู้แบบธรรมชาติ (KM ธรรมชาติ) การทำงานอิงระบบ และการสร้างพันธมิตรทางวิชาการ (Alliance) ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ยุทธศาสตร์การทำงานของมหาชีวาลัยอีสาน

(1) KM ธรรมชาติ KM ธรรมชาติคือเส้นทางเดินของ “ความรู้ที่มีชีวิต” ชุดความรู้แบบธรรมชาติ จะมีหลากหลายมาก ทั้งชนิด ปริมาณ ระดับ และทั้งความใหม่ และความล้ำสมัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างสอดคล้องกัน และต่อเนื่องกัน เสนอแนวคิดดังกล่าวออกมาแลกเปลี่ยนให้พันธมิตร หรือข้อสงสัยต่างๆ เพื่อจะได้กระตุนการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง ในระบบการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับทรัพยากรและระบบสังคมนั้น จะมีระบบการสร้างและพัฒนาความรู้เพื่อการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นประเภทของรูปแบบการดำรงชีวิต วิธีชีวิต จริต ช่วงชีวิต รายปี รายฤดู รายเดือน รายวัน รายชั่วโม่ง รายนาที่ รายกิจกรรม ที่ยังมีความแตกต่างไปตามเงื่อนไขที่แวดล้อม และวัตถุประสงค์ในการทำงาน จะเห็นได้ว่า ชุดความรู้แบบธรรมชาติ จะมีหลากหลายมาก ทั้งชนิด ปริมาณ ระดับ ทั้งความใหม่และความล้ำสมัย

ความรู้แบบธรรมชาติ จึงเปรียบเสมือนอีกชีวิตหนึ่งที่เปรียบเสมือนเป็นเงาที่อยู่กับชีวิตของทุกคน และการจัดการความรู้แบบธรรมชาติ จึงเป็นความจำเป็นของทุกคนที่จะต้องทำให้ทันสมัย ทุกวันทุกเวลา เช่นเดียวกับการรับประทานอาหาร อาบน้ำแต่งตัว ใส่เสื้อผ้า แต่ไม่ได้หมายความว่า เราจะต้องทำทุกประเด็นพร้อมๆกัน วิธีการก็เช่นเดียวกับการดำรงชีวิต เราจะจัดการเฉพาะที่เป็นขีดจำกัดในการทำงาน และการดำรงชีวิตปกติ การวิเคราะห์ประเด็นก็คือการใช้วิธีสัง 4 เพื่อค้นหาประเด็นในการพัฒนา ค้นหาความรู้ เพื่อแก้ไขประเด็นที่เป็นขีดจำกัดในการดำรงชีวิต การผสมผสานความรู้ใหม่ หรือนำความรู้เดิมมาแก้ไข ก็เป็นไปตามความเหมาะสม กับ การดำรงชีวิตที่เป็นจริง

ดังนั้นการจัดการความรู้แบบธรรมชาติ หรือ KM ธรรมชาติ จึงเป็นเรื่องที่ทำแล้ว ประเมินผลได้ทันที ปรับเปลี่ยนได้ทันที แบบวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ทำให้เกิดผลการพัฒนาได้เร็ว ปรับแผนได้เร็ว และมีประสิทธิภาพสูงในการใช้ทรัพยากร งบประมาณและเวลาในการทำงาน

(2) การทำงานอิงระบบ คือการทำงานแบบบูรณาการ การทำงานแบบอิงระบบ จึงน่าจะเป็นสายกลางในระบบการทำงานในปัจจุบัน เพราะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ทั้งในและนอกกรอบได้พร้อมกัน ในระบบการทำงานนั้นหลายคนก็ต่างความคิดกัน และแต่ละคนก็พยายามเลือกเส้นทางที่ตัวเองถนัดที่สุดกันเป็นส่วนใหญ่อยู่แล้ว จากประสบการณ์ในการทำงานพบว่า รูปแบบการทำงานที่เกี่ยวกับระบบการพัฒนาประกอบด้วย

(2.1) นอกกรอบ คืองานที่ไม่เกี่ยวข้องกับระบบการพัฒนา ที่อาจทำให้ขาดฐานทรัพยากรการทำงานพันธมิตรที่อยู่ในระบบ และการขยายผลการทำงานในวงกว้าง

(2.2) ในระบบ ที่ทำงานอยู่ภายในระบบการพัฒนาที่มีขีดอิสรภาพในการตัดสินใจการจัดการ และการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ

(2.3) อิงระบบ ที่ทำงานบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการพัฒนา จึงทำให้มีทั้งฐานการทำงานพอสมควร กับมีอิสรภาพในการตัดสินใจในการทำงานในระดับที่พอทำงานได้บ้าง ซึ่งเป็นการทำงานบูรณาการหลายวัตถุประสงค์เข้าด้วยกันนั่นเอง

ดังนั้นการทำงานแบบอิงระบบ จึงน่าจะเป็นสายกลางในระบบการทำงานในปัจจุบัน เพราะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ทั้งในและนอกกรอบได้พร้อมกัน แม้จะไม่เต็มรูปแบบก็ตาม แล้วอิงระบบแปลว่าอะไร น่าจะหมายถึง

การทำงานตามขั้นตอนปกติของระบบ แต่พยายามหาช่องทางในการทำงานที่สะดวก รวดเร็วกว่าเดิม โดยอาจต้องเน้นเป้าหมายงานมากกว่างานเอกสารและกฎระเบียบตามรูปแบบเดิม

ปรับแผนงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้โอกาสทุกช่องที่มีอยู่ใน
กฎระเบียบขององค์กร

(3) พันธมิตรทางวิชาการ (Alliance) เป็นการทำงานร่วมกับการเรียนรู้ (Learning Alliances) เป็นการทำงานแบบบูรณาการโดยอาศัย KM เป็นยุทธศาสตร์เป็นแกนนำในการทำงาน นับเป็นการเชื่อมโยงในการทำงานร่วมกันเพื่อที่จะเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นการเชื่อมโยงทุนทางสังคมที่มีอยู่ เสริมการต่อเชื่อมสายสัมพันธ์เข้าเป็นพันธมิตรแบบอิงระบบซึ่งกันและกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้ และบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งสองฝ่าย

Nonaka and Takeuchi, (1997) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันมี 2 รูปแบบ คือความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ความรู้นั้นไม่ใช่เป็นเฉพาะสิ่งที่อยู่ภายใน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในจิตใจมนุษย์และเป็นการยากที่จะนำออกมาสู่ภายนอก ส่วนความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่ถูกทำให้เป็นระเบียบ เช่น ความรู้ที่ถูกบันทึกในรูปวิดีโอ เอกสาร เป็นต้น ความรู้ที่เป็นนัยสามารถถ่ายโอนผ่านทาง การสื่อสารแบบเผชิญหน้าระหว่างบุคคล และเปลี่ยนสภาพไปเป็นความรู้ที่ชัดเจน และการเปลี่ยนรูป กลับไปเป็นความรู้ที่เป็นนัย ก็จะเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้และการทำความเข้าใจความรู้ที่ชัดเจน

นอกจากนี้ Nonaka and Takeuchi ยังได้กล่าวถึงความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) โดยที่ ความรู้ที่เป็นนัยนี้ จะประกอบไปด้วยมิติ 2 มิติ คือ มิติเกี่ยวกับเทคนิคซึ่งรวมทักษะที่ไม่เป็นทางการหรือวิธีการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ และมิติเกี่ยวกับการรับรู้หรือเข้าใจ ประกอบด้วยรูปแบบของจิตใจ ความเชื่อ และการยอมรับเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่และสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งความรู้ที่เป็นนัยนี้เป็นความรู้ชนิดที่มีความเป็นส่วนตัวสูง หรือเป็นความรู้ส่วนบุคคลซึ่งบุคคลรู้มากกว่าที่จะบอกได้ และบุคคลมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้กลายเป็นความชำนาญทางวิชาชีพ ความรู้ลักษณะนี้ ยากลำบากในการทำให้เป็นแบบแผน และส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันระหว่างบุคคล ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่สุดในองค์กร เพราะจะก่อให้เกิดการสร้างสรรคความรู้ใหม่

จะเห็นได้ว่าความรู้เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่า และประโยชน์อย่างมหาศาลต่อองค์กร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดนวัตกรรมที่มีคุณค่าต่อองค์กร การจัดการกับความรู้เพื่อให้สามารถนำความรู้เหล่านี้มาใช้ให้เกิดคุณค่าแก่องค์กรและการเผยแพร่ความรู้ให้กระจายไปทั่วทั้งองค์กรจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นแนวคิดการจัดการความรู้จึงได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการกับความรู้ เพื่อรักษาคุณค่าของความรู้ให้เกิดการแพร่กระจายและสามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดคุณค่าแก่องค์กรและชุมชนต่อไป

2.8 องค์ประกอบการจัดการความรู้

ในการจัดการความรู้จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งสามารถประมวลได้ดังต่อไปนี้

Marquardt (2002) ให้ความหมายถึงองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงของความรู้จากแหล่งความรู้ไปสู่การใช้งาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) บุคคลมีความต้องการความรู้ที่หลากหลายจำนวนมากจากทั่วโลก เพื่อที่จะได้มีข้อมูลที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์กรควรมีการสร้างฐานความรู้ขององค์กรเองโดยการแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์และมีผลต่อการดำเนินงานจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรดังนี้

(2) การเก็บรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในองค์กร (Internal Collection of Knowledge) องค์กรมักจะค้นพบว่ามีทุนทางปัญญจำนวนมาก ที่ปรากฏอยู่ในสมองของพนักงานขององค์กรเอง ซึ่ง Nonaka (1997) เรียกว่าความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) แหล่งของความรู้ที่เป็นนัยจะรวมถึงประสบการณ์ ความทรงจำและข้อสันนิษฐานของแต่ละบุคคล ซึ่งแหล่งความรู้เหล่านี้มีคุณค่าต่อองค์กรและยากที่จะสื่อสารหรืออธิบาย แต่สามารถให้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างมหาศาล ดังนั้นการได้มาซึ่งความรู้ภายในเหล่านี้ อาจได้มาจากการดึงความรู้จากพนักงานตนเองด้วยการเรียนรู้จากการแบ่งปันประสบการณ์และการนำความรู้ไปใช้ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

(3) การเก็บรวบรวมความรู้จากแหล่งภายนอกองค์กร (External Collection of Knowledge) การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบันทำให้องค์กรต้องมีการดึงความรู้มาจากภายนอกองค์กร ซึ่งอาจใช้วิธีการเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับองค์กรอื่น การเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ การจ้างที่ปรึกษา การอ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การดูโทรทัศน์/วิดีโอ/ภาพยนตร์ การตรวจสอบแนวโน้มทางเศรษฐศาสตร์/สังคม/เทคโนโลยี การรวบรวมข้อมูล จากลูกค้า/คู่แข่ง/ตัวแทนจำหน่าย/แหล่งอื่น ๆ การจ้างพนักงานใหม่ การร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เพื่อสร้างพันธมิตรและการร่วมทุน

(4) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) ความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรในการเอื้อการเรียนรู้ (Senge, 1990) การสร้างความรู้ใหม่ไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาจากสารสนเทศภายนอก แต่รวมถึงการสร้างความรู้ที่เป็นนัยของแต่ละบุคคลด้วย และการเป็นหน้าที่ของทุกๆ หน่วยงานและทุกๆ คนในองค์กร ในการสร้างความรู้ (Nonaka and Hirotaka Takeuchi, 1997) กล่าวว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความสม่ำเสมอในการสร้างความรู้ใหม่ และมีการเผยแพร่ความรู้ออกไปอย่างกว้างขวางตลอดทั่วทั้งองค์กร ซึ่งการสร้างความรู้ใหม่เป็นรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์

ระหว่างความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) และความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ในการสร้างความรู้องค์กร ซึ่งวิธีหลายอย่างที่จะช่วยส่งเสริมการสร้างความรู้นี้ คือ

(4.1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นการทำงานบนปัญหาจริงซึ่งเน้นการได้มาของการเรียนรู้และการนำไปใช้แก้ปัญหา สมการของการเรียนรู้จากการปฏิบัติคือ การเรียนรู้ = ความรู้ที่ใช้ในปัจจุบัน + การถามคำถาม (การมองในสิ่งที่ยังไม่รู้) การเรียนรู้จากการปฏิบัติอยู่บนประสบการณ์และความรู้ของแต่ละบุคคลหรือกลุ่ม โดยการเพิ่มทักษะการสะท้อนกลับ การถามคำถาม ซึ่งจะให้ผลลัพธ์คือความรู้ใหม่

(4.2) การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic Problem Solving) ถึงแม้ว่าโปรแกรมและเครื่องมือการแก้ปัญหาส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กันโดยตรงและง่ายในสื่อสาร แต่ (Garvin, 1993) กล่าวว่าเป็นการยากที่จะทำได้สำเร็จ พนักงานต้องมีวินัยอย่างมากในการคิดและให้ความสนใจในรายละเอียดปลีกย่อย และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

(4.3) การทดลอง (Experimentation) วิธีการสร้างความรู้แบบนี้จะแตกต่างจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเพราะไม่ได้ถูกกระตุ้นโดยสถานการณ์ปัจจุบันหรือความยาก แต่ถูกกระตุ้นโดยโอกาสและการขยายขอบเขต ตัวอย่างของการทดลองจะรวมถึงการพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา การใช้โครงการนำร่อง การทดลองอาจอยู่ในรูปของโปรแกรมต่อเนื่องหรือโครงการสาธิต

(4.4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต (Learning from Past Experience) องค์การเพื่อการเรียนรู้มีการสร้างความรู้โดยการทบทวนจากความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กร การประเมินอย่างเป็นระบบ การถ่ายโอนและการบันทึกสิ่งที่เรียนรู้ในแนวทางที่จะให้ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

(5) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) ก่อนที่องค์กรจะเริ่มจัดเก็บความรู้เพื่อที่จะได้คืนมาใช้ในภายหลัง องค์กรต้องกำหนดเกี่ยวกับสิ่งที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ และจากนั้นต้องพิจารณาถึงวิธีการในการเก็บรักษาและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการระบบจัดเก็บความรู้ควรมีโครงสร้างที่ยอมให้ระบบสามารถค้นหาและส่งต่อสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง มีการจัดกลุ่มความรู้ เช่น ความจริง นโยบาย ขั้นตอน ซึ่งแบ่งตามพื้นฐานความต้องการของการเรียนรู้ มีความสามารถในการส่งสารสนเทศที่ต้องการในรูปแบบที่ชัดเจน และรัดกุม รวมทั้งความถูกต้อง ความทันเวลา และการใช้ประโยชน์ของสารสนเทศได้ตรงกับที่ต้องการ

(Stewart, 1997) ได้จัดกลุ่มทั่ว ๆ ไปสำหรับจัดเก็บความรู้ไว้ดังนี้

(1) สมุดหน้าเหลือง (Corporate Yellow Pages) ความสามารถของพนักงานที่ปรึกษา และผู้ให้คำแนะนำองค์กร

(2) บทเรียนที่ผ่านมา (Lesson Learned) รายการความสำเร็จ ความผิดพลาด หรือความล้มเหลวที่สามารถนำไปใช้กับโครงการอื่น

(3) ความสามารถของคู่แข่งและตัวแทนจำหน่าย (Competitor and Supplier Intelligence) การปรับปรุงข้อมูลและข่าวสารขององค์กรอย่างต่อเนื่องจากราคาขายและแหล่งข้อมูลรายงานจากพนักงานขายการบันทึกจากการประชุม ทำเนียบผู้เชี่ยวชาญ

(4) ประสบการณ์และนโยบายองค์กร (Company Experience and Policies) แผนที่กระบวนกร แผนงาน ขั้นตอน หลักการและแนวทาง มาตรฐานนโยบาย การวัดประสิทธิภาพข้อมูลลูกค้า/ผลิตภัณฑ์/บริการ

(5) ผลิตภัณฑ์และกระบวนการขององค์กร (Company Products and Processes) เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ ข้อมูล กลยุทธ์และวัฒนธรรมโครงสร้างระบบ การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพขององค์กร

(6) การวิเคราะห์ข้อมูลและเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis and Data Mining) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยมือยังคงมีใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่วิธีการนี้จะล้มเหลวถ้าข้อมูลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือใหม่ ๆ สำหรับวิเคราะห์ฐานข้อมูลขนาดใหญ่และแปลความหมายของข้อมูล เคต้ามายหนึ่งเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่ทำให้องค์กรสามารถค้นหาความหมายของข้อมูล มีการค้นพบรูปแบบใหม่ ๆ หรือความพอดีของโมเดลกับข้อมูล ทำให้พนักงานสามารถเก็บข้อมูลและดึงสารสนเทศออกมาใช้ในภายหลัง เพื่อนำมาช่วยในการพัฒนากลยุทธ์ และตอบคำถามทางธุรกิจที่ซับซ้อน

(7) การถ่ายโอนและการเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Transfer Dissemination) องค์กรมีการถ่ายโอนโดยไม่ตั้งใจในหลายๆแนวทาง เช่น การหมุนเวียนงาน การเล่าเรื่อง และเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการ วิธีการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความรู้ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ขององค์กร การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นเป็นประจำวัน และมักเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ท่ามกลางแต่ละบุคคลโดยมิได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ความรู้ควรถูกเผยแพร่อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามมีอุปสรรคบางประการที่อาจทำให้การแข่งขันและการถ่ายโอนความรู้ไม่มีประสิทธิภาพ คือ กิจกรรมทางธุรกิจที่วิกฤตอาจใช้ประโยชน์ได้กับบุคคลเพียง 2 - 3 คน การที่ความรู้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในสถานที่ เวลาที่เหมาะสม และการถ่ายโอนและการจัดโครงสร้างใหม่อาจเพิ่มความลำบากในการรักษาความปลอดภัยของผู้รับ การส่งข้อมูลล่าช้าอันมีสาเหตุมาจากการส่งตามลำดับความสำคัญและความตั้งใจในการบิดเบือนข้อมูล

(8) โปรแกรมความรู้และการนำไปใช้อย่างถูกต้อง Knowledge Application and

Validation) ทวนทางปัญญาที่ถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบจะสร้างคุณค่าให้กับผู้ถือหุ้นซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกทำให้ประสบความสำเร็จโดยผ่านการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การใช้ประโยชน์ของความรู้และประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ และเทคโนโลยียังช่วยในการรวบรวมความรู้จำนวนมาก ซึ่งตัวอย่างของโปรแกรมความรู้และการนำไปใช้อย่างถูกต้องก็คือ ความสามารถขององค์กรในการให้บริการลูกค้า โดยผ่านการวินิจฉัยและแก้ปัญหา ในกระบวนการของการจัดการความรู้ต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

(8.1) การกำเนิดของความรู้ (Knowledge Generation) การจัดการความรู้จะช่วยองค์กรในการสร้างความรู้ใหม่ โดยที่การกำเนิดของความรู้ จะรวมไปถึงองค์ประกอบกว้างๆ องค์ประกอบดังนี้

(8.1.1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นกระบวนการของการแสวงหาความรู้ที่หาได้จากทุกหนทุกแห่ง ซึ่งองค์กรสามารถแสวงหาความรู้จากเอกสารที่มีอยู่แล้ว การดึงเอาความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) จากบุคคลเข้ามาเก็บอยู่ในแหล่งข้อมูล อาจเป็นการกำหนดแหล่งทรัพยากรภายนอกซึ่งอาจเป็นกระบวนการ เทคโนโลยีความเชี่ยวชาญ หรือความรู้ด้านการค้าซึ่งความรู้เหล่านี้อาจซื้อหามาได้ นอกจากนี้การแสวงหาความรู้อาจได้มาจากการสร้างความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ หรือการเช่า/ยืมความรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

(8.1.2) การสังเคราะห์ความรู้ (Knowledge Synthesis) เป็นกระบวนการของการสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่แตกต่างกันหลาย ๆ ชนิด หรือบุคคล ที่มาทำให้ได้รูปแบบหรือความคิดใหม่ๆ

(8.1.3) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การกำหนดของความรู้จะรวมไปถึงการสร้างความรู้หรือแนวคิดใหม่ แต่จากประสบการณ์พบว่าเป็นการง่ายที่จะดึงเอาความรู้ที่มีอยู่แล้ว และใช้ความรู้ที่นั้นมากกว่าการสร้างความรู้ใหม่ก็ได้

(8.1.4) การเก็บความรู้ (Knowledge Storage) เป็นการจัดเก็บความรู้ในที่ไหนที่หนึ่งแต่อย่างไรก็ตามความรู้เหล่านี้ก็ต้องมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอและเก็บอย่าง มีความสัมพันธ์กัน มีเช่นนั้นแล้วก็จะสิ้นสุดการเป็นความรู้ เพราะความรู้ที่ล้าสมัยจะเป็นอันตรายมาก การจัดเก็บความรู้จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดประเภทของความรู้ (Knowledge Typology) ที่มีความสัมพันธ์กับองค์การ การจับความรู้ (Knowledge Based) และการสร้างแผนที่ความรู้ (Knowledge Map)

(8.2) การกำหนดประเภทความรู้ (Knowledge Typology) สามารถจำแนกได้เป็นความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) กับความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งองค์กรต้องวิเคราะห์ว่าความรู้ที่องค์กรมีอยู่ในปัจจุบันที่เป็นความรู้ที่เป็นนัยกับความรู้ที่ชัดแจ้งมากน้อยแค่ไหน และความรู้ที่ต้องการในอนาคตคืออะไร

(8.3) การจับความรู้ (Knowledge Capture) เป็นกระบวนการของการจับความรู้ในรูปแบบบางอย่าง กลไกการจัดการความรู้จะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของความรู้และเทคโนโลยีที่จะใช้ แนวทางที่มีประโยชน์ในการใช้องค์ประกอบของความรู้ ก็คือ การเก็บความรู้เหล่านี้ในรูปวัตถุความรู้ (Knowledge Object) เช่น บทความ หนังสือ บุคคลหรือหน่วยงานการเรียนรู้จากโปรแกรมการฝึกอบรมบนเว็บ

(8.4) ฐานความรู้ (Knowledge Based) เมื่อความรู้ถูกจับ (Capture) ก็ต้องมีการจัดการนำไปใส่ไว้ในฐานความรู้ ซึ่งมีทั้งเนื้อหาที่มีโครงสร้าง และความรู้ต้องสามารถดึงออกมาใช้ได้อย่างสะดวก

(8.5) แผนที่ความรู้ (Knowledge Map) จะเป็นสิ่งที่ต้องการนั้นจะเข้าไปหาได้ที่ไหน และจะค้นหาอะไร ซึ่งผู้ใช้จะได้ความรู้ในสิ่งที่ผู้ต้องการ และมีการชี้แนวทางในการเข้าถึงความรู้ และการค้นคืนความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) ซึ่งสามารถได้ประโยชน์จากการเผยแพร่และแบ่งปันความรู้ให้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งเทคโนโลยีจะมีบทบาทที่สำคัญมากในการถ่ายโอนความรู้

น้ำทิพย์ วิภาวัน (2547) ขั้นตอนของการจัดการความรู้เป็นสิ่งสำคัญ และการนำความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลมาใช้เป็นประโยชน์ เป็นแนวทางการจัดการความรู้ในองค์กร โดยการสร้างแหล่งจัดเก็บความรู้และพัฒนาวิธีการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) การจัดหาหรือการจัดสร้างความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นกระบวนการพัฒนาและการสร้างความรู้ใหม่จากทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กร เป็นวิธีการพัฒนาความรู้ของแต่ละบุคคลในลักษณะของกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการระดมความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลในกลุ่ม (Socialization) ระดับความรู้ของแต่ละบุคคล มีหลายระดับเช่น รู้อะไร (Know What) รู้ว่าทำอะไร (Know – How) รู้ว่าทำไมบ้าง (Know Why) ห่วงใยและหาทางแก้ไขว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น (Care Why)

(2) การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นขั้นตอนต่อมาในการนำเอาความรู้ที่สร้างไว้ออกมาเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้และแพร่หลายในองค์กรโดยใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารที่เรียกว่า collaborative tools ได้แก่ e – mail, newsgroup ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการแปลงความรู้ของแต่ละคนออกมาเป็นรูปแบบ แนวทางเป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่มีการบันทึกข้อมูลได้ (Externalization) และเป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ในเอกสาร ฐานข้อมูล คู่มือไปใช้แก้ปัญหาได้จริง ทำให้เกิดเป็นทักษะใหม่ เป็นความชำนาญในการแก้ปัญหาของงานนั้นๆ (Initializations)

(3) การใช้หรือการเข้าถึงความรู้ (Knowledge utilization) เป็นการใช้ความรู้ในองค์กร จากฐานข้อมูล วรรณกรรม เอกสาร การสนทนา เป็นการผสมผสานความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ (Combination)

จากการได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เห็นได้ว่า การจัดการความรู้มีความเป็นสหสาขาวิชาที่บูรณาการในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้คนโดยใช้ทุนทางปัญญาอย่างเหมาะสมภายใต้บริบทของตัวเอง ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำงานร่วมกันและมีเป้าหมายสุดท้าย คือกลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกันมีชุดความรู้ของตนเองที่ร่วมกันสร้างเองสำหรับใช้งานของตนเอง รวมทั้งมีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง โดยการจัดการความรู้จะมีสถานะเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาองค์กร ภายใต้การสร้างกลไกให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีพื้นฐานอยู่ที่การให้คุณค่าแก่ความรู้ในตัวคนทุกคน พัฒนาความเข้มแข็งของสังคมส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ เกิดเป็นชุมชน มีโครงสร้างเครือข่าย ทำให้มีสมาชิกหลายระดับ หลายคุณสมบัติความสามารถ มาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย ในอำเภอสตึก “เป็นกรณีศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” เป็นการวิจัยภาคสนามที่ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย
- 3.2 กรอบแนวคิดของการวิจัย
- 3.3 ประชากรและกลุ่มศึกษา
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

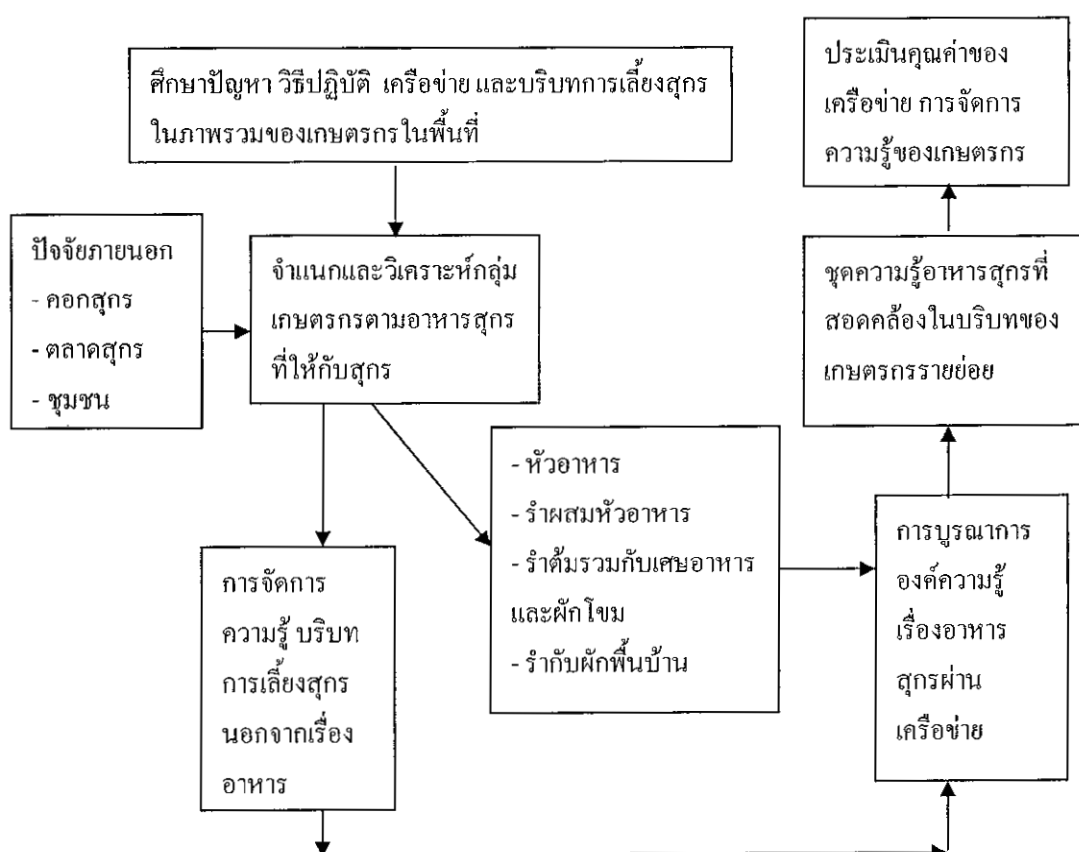
3.1 การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้แนวทางของการวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การคิดเชิงระบบซึ่งมีความเหมาะสมกับลักษณะของสภาพปัญหาและเรื่องที่กำลังศึกษาพบว่าองค์ความรู้ส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิต การบริโภค และการบริการของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เป็นการศึกษาเฉพาะในพื้นที่อำเภอสตึก จึงเลือกแบบการวิจัยในเชิงคุณภาพ การคิดเชิงระบบในการออกแบบวิจัย โดยวางกรอบการวิจัยไว้กว้างๆ ทั้งนี้เพราะต้องการสร้างรูปแบบ (Model) เพื่อบรรยายลักษณะของแนวคิดและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ใช้วิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เครื่องมือที่สำคัญในการเก็บข้อมูลคือตัวนักวิจัย การวิจัยลักษณะนี้มีการออกแบบที่ยืดหยุ่น สามารถปรับแผนการทำงานตามปรากฏการณ์ ใช้หลักการกะและอุปนัยคือไม่คว่นตั้งสมมุติฐานก่อนที่จะได้เริ่มลงมือเก็บข้อมูลในภาคสนาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้เช่นนั้น สามารถปรับปรุงได้ เมื่อข้อมูลชี้ว่ามีความจำเป็นต้องปรับเพื่อความเหมาะสม โดยนัยนี้ การวิเคราะห์กับการเก็บข้อมูลเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินไปพร้อมกันได้ ในสนาม การวิเคราะห์เริ่มจากการพินิจพิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างละเอียด จนมองเห็นมโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูล และเห็นความเชื่อมโยงของมโนทัศน์เหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลง จนนักวิจัยสามารถสรุปเป็นคำอธิบายแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งการตีความในทัศนะของผู้ที่ถูกร

ศึกษาโดยมีจุดยืนบนบริบทของปรากฏการณ์ หรือของผู้ที่ถูกศึกษาเหล่านั้น (ชาย โพธิ์สิตา, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งหาคำตอบผ่านประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการเรียนรู้และใช้การคิดเชิงระบบเป็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ เพื่อทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งออกไป หรือเพิ่มส่วนประกอบอื่นๆ เข้า และหากแบ่งครึ่งระบบเป็น 2 ส่วน ผลลัพธ์ที่เป็นระบบย่อย ๆ 2 ระบบ จะเป็นการทำลายระบบ องค์ประกอบต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มีตำแหน่งแน่นอน ทุก ๆ ส่วนล้วนเชื่อมต่อกัน ประสานกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทั้งหมดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมไปด้วย

3.2 กรอบแนวคิด

จากกรอบความคิดทางทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าอาหารสุกรที่สอดคล้องกับบริบทของเกษตรกรรายย่อยมีตัวแปรสำคัญซึ่งควรนำมากำหนดเป็นตัวแปรที่ทำการศึกษาดังภาพประกอบที่ 6

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดที่นำมากำหนดเป็นตัวแปรที่ทำการศึกษา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหลักโดยให้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา และเนื่องจากการศึกษาในลักษณะเชิงบูรณาการการคิดเชิงระบบเป็นองค์รวม เพื่อมุ่งหาคำตอบผ่านประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากการใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวิธีการเรียนรู้ของเกษตรกรรายย่อยให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงออกแบบการเก็บข้อมูลดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์เอกสาร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงสุกร

3.3.2 การค้นหาเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายและนอกเครือข่าย เฉพาะเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรเท่านั้นที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน (พื้นที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์) มาร่วมให้ข้อมูลในครั้งนี้การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร สร้างแบบสัมภาษณ์ระดับลึก (ภาคผนวก ก)

3.3.3 การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ต้องการพูดคุยที่ไหนก็นัดหมาย หรือพบกันที่ไหนก็ทักทายถามทุกข์สุขกัน เมื่อมีโอกาสที่ได้คุยกันเหมาะสมก็หาโอกาสคุยเรื่องงานวิจัย และคุยนอกเรื่องสลับกันไปเรื่อยๆ ผู้วิจัยจับประเด็นที่เห็นว่ามีสำคัญต่องานวิจัย การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการเหมาะสำหรับนักวิจัยที่มีเวลามากในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.4 ข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเลี้ยงสุกร ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านช่วงเวลาในชุมชน สังคมส่วนใหญ่จะได้รับผลจากปรากฏการณ์นั้นอยู่เสมอ เช่น

3.3.4.1 กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา

3.3.4.2 การใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา

3.3.5 ปรับปรุงเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ แนวทางบันทึกการสังเกตโดยใช้กรอบแนวทางคำถามการวิจัย และแนวทางสัมภาษณ์ระดับลึก โดยนำไปลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบว่าเนื้อหาครอบคลุมแนวคิดและวัตถุประสงค์เพียงใด ภาษามีความเหมาะสมและมีข้อบกพร่องในส่วนต่างๆ ที่พบมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.6 จัดพิมพ์แนวทางบันทึกการสังเกตและแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ประชากรและกลุ่มศึกษา

ประชากรและกลุ่มศึกษา คือกลุ่มประชากรอาชีพเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายและนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยอีสานที่เลี้ยงสุกรในอำเภอสตึก ประกอบด้วย

3.4.1 เกษตรกรรายย่อยที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร จำนวน 4 คน ชาย 3 คน ภูมิสำเนาในตำบลเมืองแก และหญิง 1 คน ภูมิสำเนาในตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

3.4.2 เกษตรกรรายย่อยที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารผสมกับรำ จำนวน 8 คน ชาย 7 คน หญิง 1 คน ภูมิสำเนาในตำบลเมืองแกจำนวน 7 คน และอีก 1 คน เป็นผู้หญิงภูมิสำเนาในตำบลร่อนทอง อำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์

3.4.3 เกษตรกรรายย่อยที่ให้อาหารสุกรชนิด รำต้มรวมเศษอาหารและผักโขม จำนวน 4 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน ภูมิสำเนาในตำบลเมืองแก อำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์

3.4.4 เกษตรกรรายย่อยที่ให้อาหารสุกรชนิด รำคั่วกับผักโขม จำนวน 4 คน ชาย 3 คน ภูมิสำเนาในตำบลเมืองแก หญิง 1 คน ภูมิสำเนาในอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์

3.4.5 ประชากรกลุ่มศึกษา เกษตรกรรายย่อยนอกเครือข่าย จำนวน 5 คน ภูมิสำเนาในตำบลเมืองแก 1 คน ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารผสมกับรำ ตำบลร่อนทอง 1 คน ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักโขม ตำบลสตึก 1 คน ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารผสมกับรำ ตำบลหนองใหญ่ 1 คน ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารผสมกับรำ ตำบลสนามชัย 1 คน ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักโขม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ แหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรรายย่อยในเรื่องการจัดการอาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ประกอบด้วย

3.5.1.1 เอกสารงานวิจัยอาหารสุกรตามแนวทางของกรมปศุสัตว์

3.5.1.2 เอกสารและงานวิจัยของบัณฑิตศึกษา หรือจากพันธุมิตรวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

3.5.1.3 หนังสือและวารสารที่ตีพิมพ์เกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร อาหารสุกร

3.5.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิเป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลปฐมภูมิที่มีความหมายและเชื่อถือได้ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ดังต่อไปนี้

3.5.2.1 ข้อมูลจากการบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยเองเป็นการบันทึกเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงตามขั้นตอนของการดำเนินการ รวมทั้งข้อสังเกตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.5.2.2 ข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ที่เกี่ยวกับแนวคิดประสบการณ์ของเกษตรกรรายย่อยทั้ง 20 คน และผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการประชุมเครือข่ายในแต่ละครั้ง โดยใช้กรอบแนวทางคำถามการวิจัยเป็นหลักในการเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย

3.5.2.3 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยและเกษตรกรรายย่อย กลุ่มศึกษาได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรม เรียนรู้ไปด้วยกัน จึงเป็นการสะดวกในการเก็บข้อมูล โดยใช้แนวทางการสังเกตจากกรอบแนวทางคำถามการวิจัยเป็นหลัก

3.5.2.4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึก ซึ่งเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาในการสัมภาษณ์ระดับลึกคือสภาพปัญหาการเลี้ยงสุกร วิธีการให้อาหารสุกรที่มีผลกระทบในระดับครอบครัวและระดับชุมชน

3.5.2.5 ข้อมูลจากการศึกษาฝ่ายชุมชน ในเขตบริการของมหาวิทยาลัยอีสาน ทั้ง 5 ตำบล ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการคิดเชิงระบบ ดำเนินการโดยอาศัยข้อมูลจากการบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย ข้อมูลการการสัมภาษณ์ระดับลึกที่ไม่เป็นทางการ รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละบทบาทเพื่อแนวทางการจัดการความรู้อาหารสุกรให้สอดคล้องกับบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก เป็นกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรรายย่อย แล้วสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์

การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้ ใช้การตรวจสอบแบบ 3 เสา่ การตรวจสอบ 3 เสา่จากแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ ซึ่งวิธีนี้ทำให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรง (Validity) และน่าเชื่อถือ (Reliability) มากขึ้น แหล่งข้อมูลที่ได้จากบุคคลภายนอกที่มีต่อเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 20 คน ทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่ายของมหาวิทยาลัยอีสานในอำเภอสตึก

การวิเคราะห์แบบอุปนัยหรือนิรนัย (Inductive Analysis) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นจากการพูดคุยสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง ศึกษาถึงประวัติส่วนตัว การเรียนรู้ในระบบเครือข่ายและนอกระบบหาวิทยาลัยอีสาน และการถ่ายทอดความรู้เพื่อตรวจสอบข้อมูล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย
ในอำเภอสตึก ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการพรรณนาศึกษาเฉพาะรายของ
เกษตรกรรายย่อย ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

- 4.1 สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย
- 4.2 วิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย
- 4.3 การใช้อุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหารของเกษตรกรรายย่อย
- 4.4 กระบวนการเกิดเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรในชุมชน

4.1 สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก

4.1.1 ภูมิหลังของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา

ภูมิหลังความเป็นอยู่ของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก ที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพเลี้ยงปลูสดักและการปลูกพืช เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณริมฝั่งแม่น้ำมูลส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเป็นรายได้ เกษตรกรอีกกลุ่มที่อาศัยตามที่ราบลุ่ม ประกอบอาชีพหลักในเรื่องของการปลูกข้าว โดยเฉพาะการปลูกข้าวหอมมะลิที่เป็นรายได้หลัก เกษตรกรกลุ่มที่อาศัยอยู่ที่ราบสูงก็ทำการเกษตรแบบผสมผสานเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชเป็นรายได้เสริม สำหรับการเลี้ยงสุกรเป็นกิจกรรมที่เกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก ดำเนินกิจการควบคู่กับการประกอบอาชีพหลักมาช้านานแล้ว สุกรที่เกษตรกรรายย่อยเลี้ยงไว้ตามหลังบ้านมีจำนวน 1 ถึง 20 ตัว ต่อครอบครัว (สัมฤทธิ์ แสนบัว, 2544) ซึ่งเลี้ยงสุกรไว้เป็นอาชีพเสริมงานอาชีพหลัก เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับภารกิจของเกษตรกรที่ต้องการเพิ่มมูลค่าการเกษตร สินค้าการเกษตรที่เป็นผลผลิตจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญในการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอย่างดี สินค้าการเกษตรมีผลกระทบต่อโครงสร้างการตลาด มักจะได้รับผลกระทบจากราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำอยู่เสมอ เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้จึงมีแนวคิดที่หลากหลายตามแนวทางที่จะทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงร่วมกันสร้างเครือข่ายนวัตกรรมทางสังคมขึ้นมา โดยกระบวนการรวมคน รวมความคิด รวมกิจกรรม รวมทุน และรวมการแบ่งปันความรู้ ผลผลิตที่ได้จากการประกอบกิจกรรมการเกษตรมีจำนวนมากนั้น

สินค้าการเกษตรบางรายการผลผลิตที่ได้ก็ไม่คุ้มกับการลงทุน เกษตรกรจึงหาวิธีที่เป็นเครื่องมือ นำมาปรับเปลี่ยนกิจการให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ สังคมการเกษตรของไทยถือเอาความสัมพันธ์กับทุกคนเป็นญาติพี่น้องกัน ความเป็นญาติสังคมนเกษตรของไทยเคยปฏิบัติต่อกันมาช้านาน คือ ความเป็นญาติพี่น้องร่วมแผ่นดินเป็นสังคมโดยธรรมชาติ การมีวัดอุทิศด้านการเกษตรที่มากพอ เกษตรกรเก็บวัตถุดิบดังกล่าวไว้เป็นอาหารสัตว์ เหลือกิน ก็แจกญาติพี่น้องเหลือจากแจกก็ขาย ขายไม่ได้ก็แบ่งเป็นอาหารสัตว์ และเป็นอาหารสุกร

4.1.2 บริบทของเกษตรกรรายย่อยในการประกอบกิจกรรมการเลี้ยงสุกร

สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาจำนวน 20 คน ภารกิจหลักของเกษตรกร 20 คน ที่มีบทบาทต่อหน้าที่ตามหลักการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สถานภาพของแต่ละคนที่จะต้องประกอบกิจกรรม ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันเป็นการประกอบกิจกรรมการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ สิ่งที่เกษตรกรรายย่อยกำลังเผชิญอยู่คือแผนการดำเนินชีวิตที่อยู่ในโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ทรัพยากรที่มีอยู่ก็เหลือน้อย สภาพการดำรงชีวิตของเกษตรกรจึงตกอยู่ในวงจรการผลิต การบริโภคและบริการดังนี้

4.1.2.1 แรงงาน แรงงานที่ใช้ในการทำงานของเกษตรกรกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยผู้สูงอายุเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ศึกษาทุกคนผ่านประสบการณ์ในประกอบอาชีพการเลี้ยงปศุสัตว์มานานมากถึง 10 ปีขึ้นไป เกษตรกรรายย่อยในกลุ่มศึกษามีฐานะทางครอบครัวที่เป็นรายได้มาจากผลผลิตการเกษตร แรงงานในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีคน 2 ถึง 3 คน วัยที่ต้องการแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับครัวเรือนนั้นก็ย้ายแรงงานไปอยู่ในภาคอุตสาหกรรม รายได้ที่เกิดจากผลผลิตจากการทำนาข้าวปลูกมันสำปะหลัง ปลูกถั่วและจากปลูกพืชไร่ทั่วไป และเลี้ยงสัตว์ได้แก่การเลี้ยง สุกร เป็ด ไก่ ห่าน วัว ควาย ปลา กบ ซึ่งเป็นรายได้จากการใช้แรงงานในครอบครัว การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้ผลลัพท์ตอบแทนเข้ามา เกษตรกรมีวิธีการวางแผนชีวิตอย่างระมัดระวัง ภารกิจเกษตรกรแต่ละรายหนักมาก มีหนี้สินจากการทำการเกษตร สินค้าจากการผลิตที่เกิดขึ้นได้ก็นำมาใช้จ่ายในครอบครัวต้องแบ่งเฉลี่ยบริโภคในครอบครัว 1 ถึง 5 คน แรงงานที่มีไม่สอดคล้องกับการประกอบกิจกรรมทำให้รายได้ขาดหายไป ในส่วนของสภาพการเลี้ยงสุกรกิจกรรมในการให้อาหารสุกรจะต้องทำต่อเนื่อง ภารกิจของเกษตรกรจริงๆทำงานหนักมาก ไม่มีวันหยุดพักผ่อน ไม่มีวันเกษียณอายุการประกอบอาชีพเลย เกษตรกรกลุ่มที่ศึกษาอยู่ในวัยสูงอายุก็มีวิธีการจัดการแรงงานเพื่อความอยู่รอด การใช้แรงงานจะต้องสอดคล้องกับสภาพร่างกาย เช่น การให้อาหารสุกร การฝึกสุกรพ่อพันธุ์เพื่อการขนย้ายในการนำไปผสมพันธุ์สุกรให้สมาชิกในเครือข่าย

นายสำเริง ทาหนองบัว เล่าว่าค่าจ้างแรงงานสำหรับเป็นครูฝึกสุกรพ่อพันธุ์เป็นรายได้ที่ดีมากวันละ 1,200 บาท ถึง 1,800 บาท เหมาะสมกับการใช้แรงงานของเกษตรกรที่

มีอายุมาก นายทอง เสงี่ยมทรัพย์ เล่าว่า “ การจ้างงานไม่มีให้สำหรับผู้สูงวัย การเป็นเกษตรกรใช้กำลังกายออกแรงทำงานก็เพื่อรักษาสุขภาพร่างกายเท่านั้น เลี้ยงสุกรก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยให้สภาพร่างกายแข็งแรงเป็นออกกำลังกายเพื่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ แรงงานที่ใช้จึงเป็นต้นทุนของชีวิต”

4.1.2.2 ทุน ทุนในการผลิต เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรไว้ จะต้องได้พันธุ์สุกรที่เลี้ยงง่าย ใช้ทุนน้อย และสัตว์เลี้ยงที่มีอยู่กับเกษตรกรเป็นแบบพึ่งพากัน เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีรายได้ส่วนใหญ่จากการขายข้าว ขายพืชไร่ ขายสัตว์เลี้ยง และสินค้าหัตถกรรมในรอบหนึ่งปี มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 8,000 – 15,000 บาท รายจ่ายที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเกษตรกรมีมากกว่ารายรับ การจ่ายรายวันเป็นรายจ่ายที่เป็นความจำเป็นและความต้องการ และจ่ายค่าวัสดุที่ต้องใช้ในการประกอบอาชีพรวมเครื่องนุ่งห่ม จ่ายกับการลงทุนในการประกอบกิจกรรมการเกษตร และใช้กับการศึกษาลูก รวมเป็นรายจ่ายมากกว่ารายรับ ดังนั้นเกษตรกรจึงมีภาระหนี้สินผูกพันจากสถาบันการเงินหรือนายทุน หรือจากญาติพี่น้อง การเป็นหนี้ของเกษตรกรถือว่าเป็นหนี้แบบถาวร เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะไม่มีทรัพย์สินสะสมไว้มากมายนัก กลุ่มคนที่มาเกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านภาคการเกษตรจะร่ำรวยซึ่งได้แก่นักธุรกิจการเกษตรหรือนักวิชาการการเกษตร ทุนที่เกษตรกรได้มาเป็นทุนจากทรัพยากรธรรมชาติ ทุนจากการแบ่งปันสินทรัพย์มรดก ในการประกอบกิจกรรมภาคการเกษตรต้องอาศัยธรรมชาติ ฝนตกก็มีน้ำไว้ทำการเกษตรปีไหนฝนแล้งผลผลิตก็ได้น้อย เกษตรกรต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นสำคัญ และเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมที่มีรายได้ต่ำ เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นต้นทุน

4.1.2.3 ที่ดิน ที่ดินของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ได้มาจากทรัพย์สินที่เป็นมรดกจากบรรพบุรุษ เกษตรกรมีที่ดินไว้ประกอบกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดินที่อุดมสมบูรณ์สามารถประกอบกิจกรรมได้หลายอย่าง และให้ประโยชน์อื่น ๆ อีกมากมาย ส่วนใหญ่ดินในพื้นที่อำเภอสตึกเป็นดินที่ถูกทำลาย เกษตรกรกลุ่มศึกษาพยายามพัฒนาพื้นที่ดินทำกินให้มีความสมดุลของธรรมชาติโดยวิธีการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยเฉพาะการเลี้ยงปศุสัตว์และการปลูกพืช ดังนั้นเกษตรกรรายย่อยจึงได้อาศัยที่ดินในการประกอบอาชีพการเกษตรและเป็นที่พักพิงปักหลักตั้งถิ่นฐานของการดำรงชีวิต เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเอง เอื้อต่อการประกอบกิจกรรม

4.1.2.4 เครื่องมือและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร การนำเอาอุปกรณ์มาใช้ในกิจการฟาร์มเพื่อเป็นการเสริมสร้างสุกรให้กินอาหารได้ดีขึ้น เกษตรกรสามารถนำเอาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่ใกล้ตัวนำมาใช้กับการเลี้ยงสุกรให้เกิด

ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งนำเอาหลักการวางแผนงานมาใช้เพื่อวางแผนงานที่จะดำเนินต่อไป อาศัยหลักการดำเนินงานเข้ามาจัดการ และหลักการได้ประโยชน์งานที่ทำ อุปกรณ์ดังกล่าวได้แก่ โรงเรือนมีตำแหน่งที่ตั้งเหมาะสม มีภาชนะรางน้ำ รางอาหาร อาหารสุกร พันธุ์สุกร เครื่องมือ ดำเนินการ วิธีการจัดการเครื่องมือ และอุปกรณ์เกษตรกรรายย่อยใช้หลักการง่าย ๆ หลักการซื้อ หลักการนำไปใช้ และได้ประโยชน์จากการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น

4.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย

4.1.3.1 สุกรที่มีในชุมชน เป็นสุกรที่เกษตรกรรายย่อยเคยเลี้ยง และยังคงดำเนินกิจการต่อเนื่องโดยไม่หยุด เพราะเกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเลี้ยงสุกรเป็นสินค้าทางการเกษตร ที่ก่อให้เกิดรายได้อีกทางหนึ่งการเลี้ยงสุกรมีขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวางแผนจะต้องมีโรงเรือน (คอก) ลักษณะของคอกที่นิยมกันมากในกลุ่มเกษตรกรจะเป็นคอกระบบเปิด ได้แก่คอกชนิดเป็นลานกว้างสุกรจะได้รับอิสระอย่างเต็มที่ปล่อยให้สุกรหากินอาหารเองตามธรรมชาติ เจ้าของไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ลงแรงวิ่งไล่สุกรที่ไปทำลายข้าวของเท่านั้นเอง อาหารก็มีอยู่ทั่วไป เจ้าของไม่ต้องมีวิธีการจัดการที่เป็นเชิงวิชาการ สุกรมีอาหารกินและใช้วิธีกินอาหารแบบช่วยเหลือตัวเอง คอกแบบใช้เชือกผูกล่ามไว้กับต้นไม้หรือเสาบ้านเรือน คอกลักษณะดังกล่าวเป็นการกักบริเวณพื้นที่แคบๆ สุกรจะไม่ยอมหนีไม่ก่อความเดือดร้อนให้ข้าวของเสียหาย สุกรจะได้กินอาหารจากเจ้าของซึ่งการให้อาหารนั้นมีวิธีการให้ตามใจเจ้าของ เมื่อสุกรไม่ได้กินอาหารจากเจ้าของ สุกรก็ใช้จมูกคุ้ยหาอาหารที่มีในดิน คอกสุกรได้พัฒนามาเป็นคอกแบบกักขัง ที่มีลักษณะที่เป็นพื้นคอนกรีตและเป็นพื้นดิน เกษตรกรบอกว่าคอกสุกรที่เป็นพื้นดินมีโคลนสามารถป้องกันยุงกัด บางท่านก็บอกว่าดินเป็นตัวกลางซับความเย็นได้เป็นอย่างดีและซับกลิ่นเหม็นไว้ไม่ให้ออกมาบรรเทาข้างนอก เกษตรกรรายย่อยจากที่เคยเลี้ยงสุกรไว้ละ 1-3 ตัว ก็มีการเลี้ยงสุกรเพิ่มมากขึ้นถึง 100 ตัว กลายเป็นการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลักจนเกิดรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน แต่เกษตรกรรายย่อยมักจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตสุกรในประเทศอยู่เสมอ จึงคิดหาวิธีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงสุกร โดยวิธีการให้อาหารสุกรโดยสอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมที่มีอยู่ และสอดคล้องกับอุปกรณ์การเลี้ยง เกษตรกรรายย่อยจะดำเนินกิจการตามสภาพของการผลิตถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรรายย่อยต้องใช้วิธีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่

4.1.3.2 วิธีการจัดการเลี้ยงสุกร วิธีในการประกอบกิจการอาศัยปรากฏการณ์ในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมของตนเอง จากการสังเกตพฤติกรรมการประกอบกิจการของเกษตรกรรายย่อย จะมีวิธีการดำเนินกิจกรรมที่ตัวเองถนัดโดยนำเอาประสบการณ์เดิมมาใช้แต่ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีการ ในการแสวงหาหรือค้นหาความรู้ใหม่นั้นยังติดกับความเคยชิน ไม่กล้าที่จะปรับเปลี่ยนเป็นการรับเอาหลักการถ่ายทอดวิชาการเกษตรตามแนวทาง

เกษตรสมัยใหม่ เกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึกยังใช้วิธีการให้อาหารสุกรด้วยวิธีที่แตกต่างกันถึง 4 วิธีด้วยกัน การนำเอาการจัดการความรู้การให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยที่แต่ละคนได้อธิบายไว้ จากผลกระทบที่เกษตรกรได้จากการปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหารสุกร และกลวิธีการทำงานของเกษตรกรรายย่อยที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น แจกแจงตามสภาพการเลี้ยงและการให้อาหารสุกร

4.1.3.3 แหล่งอาหารสุกร แหล่งอาหารสุกรที่ได้จากธรรมชาติ ตามสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้นจะมีพืชผักที่หาได้ง่ายและมีอยู่ทั่วไป อาหารสุกรที่ได้มาจากธรรมชาติจะมาเกี่ยวข้องกับการนำมาเป็นอาหารของคนได้ด้วย ซึ่งได้แก่ผักโขม ผักตบชวา ถั่วชนิดต่าง ๆ มันสำปะหลัง แคนตาลีน การเลือกอาหารให้สุกรนั้นเป็นการให้อาหารสุกรที่เกษตรกรต้องมีวิธีการจัดการเพื่อให้ได้สุกรที่จะผลิตออกมาเพื่อสนองตอบผู้บริโภค ในระยะเวลาที่ต้องการ แหล่งอาหารสุกรที่มนุษย์ผลิตขึ้นมา ได้แก่ รำจากการสีข้าวของโรงสีข้าว มันสำปะหลัง แหล่งอาหารสุกรที่เป็นเศษวัสดุเหลือใช้จากงานต่าง ๆ เช่น กากถั่ว ปลาขี้ขาว แหล่งอาหารสุกรที่เป็นวัสดุพลอยได้ เช่น กากมะพร้าว ขี้วัวขี้ควาย เมล็ดถั่ว และแหล่งอาหารสุกรที่เป็นผลิตภัณฑ์ เช่น เปลือกหอย ปลาป่น กระดูกสัตว์ เป็นต้น

4.1.3.4 ตลาดและประเพณี เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยน ปัจจัยพื้นฐานในตลาดชุมชนการซื้อขายจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี ที่มีความสัมพันธ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม ตลาดสุกรในชุมชน คนที่อยู่ในวิธีการประกอบกิจการทางการเกษตรจะต้องยอมรับสภาพการแข่งขัน ทรัพยากรเหลือน้อย สังคมอดอยาก ขาดปลาอาหารที่เป็นปัจจัยหลักนับวันราคาจะแพงขึ้น สังคมการเกษตรเป็นสังคมการผลิต เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้นำเอากิจกรรมการเลี้ยงสุกรเข้ามาจัดไว้ในหลักการตลาดเพื่อผลิตสุกรสู่การบริโภค และกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นพุทธศาสนิกชน

ตลาดสุกรในชุมชนเป็นตลาดสุกรที่มีการแลกเปลี่ยน ซื้อ ขาย และจำหน่าย มีหลายรูปแบบ ตลาดสุกรจำหน่ายซากเนื้อสุกร (เชิงสุกร) ซึ่งเป็นตลาดแลกเปลี่ยนเพื่อการบริการและการบริโภคของคนทั่วไป ตลาดสุกรที่เกษตรกรใช้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนในชุมชนเป็นตลาดแบบเอื้ออาทรต่อกัน การซื้อขายมีหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบการยืมสุกรก่อนจะหามาแทน รูปแบบขายเงินเชื่อ รูปแบบขายเงินผ่อนส่ง รูปแบบเอาซากเนื้อสุกรแทนแรงงานลงแขกแทนค่าจ้างแรงงาน การแลกเปลี่ยนซื้อขายจะเกิดขึ้นตามสถานการณ์และปรากฏการณ์ที่เกษตรกรมีกิจกรรม ตามประเพณีนิยมเป็นส่วนใหญ่ การแลกเปลี่ยนซื้อขายจะเกิดขึ้นตาม วิธีการดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรดังนี้

1) ประเพณีบุญกฐินกิจกรรมเริ่มช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน หลักการทำบุญถือว่าได้ช่วยกิจกรรมให้เจ้าภาพ ได้รับจาคให้ทรัพย์สิน ชากเนื้อสุกรจัดอยู่ในบัญชีอาหารของคนอีสาน ชากเนื้อสุกรจะทำให้กิจกรรมการประกอบอาหารได้ง่ายขึ้น

2) ประเพณีบวชนาค ช่วงเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป ชาวบ้านอีสานตอนใต้โดยเฉพาะของอำเภอสตึก เกษตรกรเลือกเมนูอาหารที่เกี่ยวกับการประกอบอาหารจากชากเนื้อสุกรเป็นหลักวันเช่น ไห้วปูตา ช่วงเดือนหกหรือเดือนพฤษภาคม ประเพณีเช่น ไห้วของแต่ละหมู่บ้าน จะมีความแตกต่างกันไปความนิยมเอาหัวหมูเป็นสิ่งเช่น ไห้วมีความเชื่อว่าหัวหมูเป็นอาหารเช่น ไห้วชั้นสูง

3) วันโคนตา หรือวันสารทไทยเป็นวันที่ชาวพุทธทั้งหลายมีจุดประสงค์เลี้ยงเช่น ไห้ว ผัก ไข่ ยา ดา ยาย หรือญาติผู้ร่วงลับ เป็นวันรวมญาติพี่น้องให้ได้มาร่วมกิจกรรมบ้านญาติผู้ใหญ่ ทุกคนรอบครัวต้องการอาหารไว้ต้อนรับญาติพี่น้องที่จะต้องมาร่วมกันจำนวนมาก ปริมาณความต้องการชากเนื้อสุกร ครอบครัวละ 30 – 50 กิโลกรัม กิจกรรมในงานวันสารท 2 - 3 วัน

4) วันหมั้น วันแต่งงาน ตามประเพณีชาวอีสานได้ที่มีภาษาถิ่นเป็นภาษาเขมรมีค่านิยมตามประเพณีการเข้าสู่ครอบครัวเดียวกัน ฝ่ายผู้หญิงจะดูฐานะความเป็นอยู่ทางฝ่ายชาย คู่ที่ปัจจัยพื้นฐานทางฝ่ายผู้ชาย ว่ามีตัวชี้วัดในความมั่งคั่งเพียงใด ฝ่ายหญิงจะเรียกเอาสุกรเป็นตัวๆ ไว้เป็นอาหารหลัก ส่วน เป็ด ไก่ เต่า ปลา และสิ่งอื่นๆ ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีเพื่อประกอบกิจกรรมตามประเพณี

5) วันฉาปนกิจศพ กิจกรรมอาจเกิดขึ้นได้ทุกวัน และต้องใช้เวลาหลายวันงานฉาปนกิจศพจึงเสร็จสิ้นเจ้าภาพต้องมีอาหารสำรองทุกวันงาน การต้อนรับผู้ที่มาร่วมงาน คนที่มาช่วยทำบุญจะมาทุกเวลา ความจำเป็นเจ้าภาพต้องต้อนรับจำนวนคนที่มาช่วยงานด้วยอาหารประเภทเนื้อ เจ้าภาพจะเลือกเนื้อสุกรไว้เป็นเมนูในบัญชีอาหารหลัก

6) ประเพณีลงแขกปักดำข้าวนาดำ และลงแขกเกี่ยวข้าว ต้องใช้คนจำนวนมากมาร่วม กิจกรรมการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาพยายามที่จะจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับภารกิจทางสังคม มีการเร่งให้อาหารสุกรที่จะให้สุกรเจริญเติบโตทันต่อความต้องการประกอบกิจกรรมตามฤดูกาลปักดำ

7) ประเพณีทำบุญกฐินช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน ต้องการชากเนื้อสุกรไว้ประกอบอาหารปริมาณมากเพราะเจ้าภาพในงานมีความเชื่อว่าเป็นการทำบุญถวายผ้าให้แก่พระสงฆ์ จะต้องเลี้ยงอาหารคนที่มาร่วมทำบุญจำนวนมาก

8) กิจกรรมการใช้แรงงานแทนค่าจ้างแลกกับการบริโภคเนื้อสุกร ในกลุ่มเกษตรกรได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการช่วยเหลือด้านแรงงานภาคการเกษตรจากเคยให้वानขอแรงงานแลกเปลี่ยนเป็นตัวเงินช่วงระยะราคาสุกรตกต่ำ เกษตรกรมีวิธีที่สามารถระบายสุกรออกจากฟาร์มได้โดยวิธีวานเพื่อนบ้านมาช่วยงานโดยจ่ายค่าแรงงานเป็นเนื้อสุกรแทนเป็นตัวเงิน เกษตรกรมีวิธีการช่วยเหลือกันตามประเพณี วัฒนธรรมที่ยังเหลืออยู่ในหมู่สังคมชนบท วิธีการเป็นวิธีการหนึ่งที่เคยปฏิบัติต่อกันมา ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยเหลือในสภาวะคับขันและก็ไม่ทอดทิ้งกัน

9) การลงแขกเกี่ยวข้าว นวดข้าว หรือกิจกรรมการเกษตร หรือเป็นกิจกรรมขอแรงช่วยงานที่ต้องการคนจำนวนมาก เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงการมีน้ำใจต่อกันของสังคม การลงแขกจะเกิดขึ้นได้นั้นเกษตรกรมีการเตรียมอาหารไว้อย่างพอเพียงแต่ละรายมีฐานะทางสังคมดี กิจกรรมมีพืชผักที่ปลูกไว้ และสัตว์เลี้ยงเป็นจำนวนมาก เจ้าภาพไม่มีความจำเป็นต้องซื้ออาหารจากตลาดเลย งานกิจกรรมลงแขกของเจ้าภาพคนใดมีอาหารเลี้ยงคนมาช่วยงานถ้าได้สุกรทั้งตัวถือว่าเป็นงานใหญ่ คนที่ไปช่วยงานก็มีความพอใจ

ในรอบหนึ่งปี กิจกรรมที่เกษตรกรรายย่อยสามารถวางแผนกำหนดการเลี้ยงสุกรโดยใช้วิธีการให้อาหารสุกรทั้ง 4 วิธี ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการดำเนินการฟาร์มของเกษตรกรแต่ละบุคคล หรือเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องตามวันเวลาในการลงทุน เมื่อเกษตรกรได้ดำเนินการสิ้นสุดลงก็สามารถสรุปการจัดการบัญชีฟาร์มได้ รายละเอียดหนึ่งที่บรรจุในบัญชีฟาร์มคือการกำหนดราคาขายสุกร การกำหนดราคาขายสุกรมีชีวิตในกลุ่มเกษตรกร การกำหนดราคาขายสุกรที่เกษตรกรใช้ในตลาดชุมชน ซึ่งมีวิธีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสุกรโดยวิธีการกำหนดราคา จากต้นทุนบวกกำไร ตั้งเป็นราคาขาย หรือกำหนดราคาตามคู่แข่ง คือพ่อค้าจะต้องพิจารณาว่าคู่แข่งขายราคาใด สูงหรือต่ำกว่าที่เราอยากจะต้องราคาขาย ข้อระวังต้องพิจารณาให้ดีเหมือนกัน ทุกอย่างใครจะซื้อเรา และตลาดเป็นผู้กำหนดราคา หมายถึงปริมาณดัชนีฟลายเป็นตัวกำหนดราคากล่าวคือถ้าปริมาณสินค้าในตลาดมีน้อยกว่าความต้องการซื้อ จะส่งผลให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ถ้าปริมาณสินค้าในตลาดมีมากกว่าความต้องการซื้อ จะส่งผลให้ราคาสินค้าลดลง ราคาสุกรที่เกษตรกรตั้งราคาขายไว้จะไม่คงที่ สุกรสายพันธุ์แท้ราคาจะสูงกว่าราคาสุกรพันธุ์ไทย ตามที่มีการซื้อขายกันในราคาโลกรัมละ 30 ถึง 40 บาท ราคานี้จะคงอยู่ได้นานหรือไม่ขึ้นอยู่กับตลาดราคาสุกร

4.1.3.5 พันธุ์สุกรที่เกษตรกรรายย่อยคัดเลือกเพื่อพันธุ์ความเหมาะสมกับวิธีการให้อาหาร ที่มีในชุมชนมีหลายสายพันธุ์และยังคงเหลืออยู่ในฟาร์มเกษตรกรรายย่อย พันธุ์สุกรส่วนใหญ่เป็นสุกรพันธุ์พื้นเมืองที่ผสมข้ามสายพันธุ์ กลายเป็นสุกรพันธุ์ท้องถิ่น เกษตรกรไม่นิยมเลี้ยงสุกรพันธุ์แท้เพราะสุกรพันธุ์แท้จัดการยุ่งยาก เกษตรกรรายย่อยนิยมเลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นเมือง

ลูกผสม นอกจากจะเลี้ยงง่าย กินอาหารเก่ง ให้ลูกคอก มีภูมิต้านโรคได้ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี สุกรที่มีในฟาร์มเกษตรกรรายย่อยมีดังนี้

1) สุกรพันธุ์พื้นเมือง หรือพันธุ์ดั้งเดิมมีอยู่ในชุมชน ได้แก่ สุกรพันธุ์กระโดนหรือหมูกระโดน สุกรพันธุ์ดำรงค์เป็นสุกรพันธุ์เลี้ยงง่าย ไม่ก่อเกิดปัญหา กินอาหารเก่ง ทนต่อโรค ปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมภาคอีสานสุกรพันธุ์ดังกล่าวในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีจำนวนไม่มากนัก สุกรพันธุ์พื้นเมืองกำลังจะสูญพันธุ์ ความนิยมในการเลี้ยงสุกรพันธุ์นี้มีจำนวนน้อย ความต้องการของตลาดก็น้อย คุณทอง เสงี่ยมทรัพย์ เล่าว่า “เลี้ยงสุกรพันธุ์ดีขาดทุนตลอดมา เลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นเมืองมีกำไร” (เลี้ยงหมูอ่าง ๆ บ่เคยขาดทุนจักเทีย) สุกรพันธุ์พื้นเมืองซากเนื้อจัดอยู่ในประเภทเนื้อติดมัน การจัดการความรู้เรื่องพันธุ์สุกรในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการผสมข้ามสายพันธุ์ก็จะได้สุกรพันธุ์ใหม่ขึ้นมาหรือสุกรพันธุ์ท้องถิ่น

2) สุกรพันธุ์หมอบขาน สุกรพันธุ์นี้เข้ามาในชุมชนตามโครงการหลวงเป็นสุกรพันธุ์ต่างประเทศสภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิมเหมือนสภาพภูมิประเทศภูมิอากาศในภาคอีสานคุณวรรณมาศ ปรัชญพฤทธิ์ เล่าว่า “หมูพันธุ์หมอบขานให้ลูกคอกมากครอกละ 20 – 24 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง ไม่ดุร้าย ไม่ร้องกินอาหาร กินอาหารอิมแล้วนอน” สุกรพันธุ์หมอบขานมีอยู่ในฟาร์มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีจำนวนไม่มากนัก ลักษณะเด่นสุกรพันธุ์หมอบขานคือกินอาหารเก่ง เลี้ยงง่าย ให้ลูกคอก สามารถปรับตัวในสภาพภูมิอากาศภูมิประเทศแถบภาคอีสานได้ดี เกษตรกรรายย่อยในเครือข่ายและนอกเครือข่ายมหาชีวาลัยอีสานให้ความสนใจในการปรับปรุงสายพันธุ์ให้ได้สุกรพันธุ์ใหม่ที่ตลาดนิยมบริโภค

3) สุกรพันธุ์แลนด์เรซ เข้ามาในชุมชนโดยเกษตรกรเป็นผู้นำเข้าสู่สุกรพ่อพันธุ์ เพื่อขยายพันธุ์น้ำเชื้อ คุณสำเร็จ ทาหนองบัว เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาผู้นำสุกรพ่อพันธุ์แลนด์เรซ ผู้ให้บริการผสมพันธุ์สุกรให้เกษตรกรรายย่อยในเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาและบริการเกษตรกรทั่วไปในชุมชนเล่าว่า “สุกรพ่อพันธุ์สร้างรายได้ เป็นกอบเป็นกำให้กับเจ้าของ และเป็นบ้านาญชีวัด มีสุกรพ่อพันธุ์ดีกว่าทำนาข้าว 5 ถึง 10 ไร่ต่อปี” เกษตรกรรายย่อยให้ความสำคัญสุกรพันธุ์ดีไว้ในฟาร์ม หรือในเครือข่าย เกษตรกรรายย่อยมีสุกรพันธุ์ดีเป็นตัวแทนสุกรในการแกล้วฤดูสุกรได้

4) สุกรพันธุ์ลูกผสมระหว่างสุกรพันธุ์พื้นเมือง สุกรพันธุ์ใหม่เกษตรกรเรียกว่าหมูป่าในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยมีจำนวน 1 คน สุกรพันธุ์หมูป่ามีอยู่ในฟาร์มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีลักษณะพิเศษ หน้าจะแหลม คุณยวน ไกลญาติ เล่าว่า “หมูป่าจะกินผักเป็นอาหารปริมาณพอ ๆ กับกินรำเป็นอาหารในหนึ่งวันหรือเรียกชื่อว่าหมูขยะ” ในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยกลุ่ม

ศึกษาเรียกชื่อพ่อใหญ่ยวนว่าพ่อใหญ่หฺมฺขะ ขยะที่ได้จากเทศบาลถูกคัดแยกประเภทผักเป็นอาหารสุกรพันธุ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

การเลือกพันธุ์สุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา ได้ตัดสินใจเลือกพันธุ์สุกรให้มีในฟาร์มตามวัตถุประสงค์ของแต่ละคน พันธุ์สุกรมีความสำคัญในการให้อาหาร ดังนั้นเกษตรกรรายย่อยจึงตัดสินใจเลือกสุกรตามความเหมาะสมในการจัดการในเรื่องอาหารสุกรเป็นสำคัญ เรื่องเล่ากันว่าคนอีสานเลี้ยงสุกรไว้เป็นอาหารสำหรับครอบครัว สุกรที่นิยมเลี้ยงในฟาร์มเป็นสุกรประเภทซากเนื้อดีมัน เพราะต้องการที่จะสกัดเอาน้ำมัน อาหารสุกรส่วนใหญ่จะใช้รำเป็นส่วนผสม รำจะถูกสะสมไว้ในรูปของไขมัน การให้อาหารสุกรก็ไม่จำเป็นจะต้องให้อาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ เกษตรกรที่เลี้ยงสุกรก็ไม่คำนึงถึงคุณภาพเนื้อแดง ขอเพียงแต่มีซากเนื้อก็สามารถจัดการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้ เช่นนำมาประกอบอาหาร หรือหนังสุกรทำแคบหมู (กากหมู) ซึ่ง คนอีสานนิยมนำมาประกอบอาหารตามสั่ง รับประทานกับส้มตำ หรือใส่แกงขี้เหล็ก

4.2 การให้อาหารสุกรของ เกษตรกรรายย่อยแต่ละกลุ่ม

4.2.1 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร

วิธีการจัดอาหารสุกรชนิดหัวอาหารของคุณไพบูลย์ พาสว่าง ที่นำมาใช้กิจการฟาร์ม การตัดสินใจเลือกวิธีการให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารมีปัจจัยหลายอย่าง เช่นสภาพทำเลที่ตั้ง ใกล้ตลาดการค้า มีสุกรเป็นของตัวเอง ญาติพี่น้องเป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อสุกรจากเกษตรกรรายย่อย มีเชิงหมูเป็นของตัวเอง มีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม ที่ดินอยู่ห่างจากหมู่บ้านเหมาะสำหรับตั้งฟาร์มสุกร และเคยเป็นลูกจ้างรับเลี้ยงสุกรนานถึง 10 ปี มีความมั่นใจในการประกอบกิจการฟาร์มสุกรครบวงจร การดำเนินกิจการฟาร์มสุกรจะมีปัญหาอยู่เสมอ ปัญหาที่จัดการยุ่งยากได้แก่ปัญหาอาหารสุกร ปัญหาราคาสุกร ไม่แน่นอน และปัญหาเรื่องของโครงสร้างผู้ประกอบการเกี่ยวกับตลาดสุกรภายในประเทศกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย การให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร เป็นการเลือกให้อาหารสุกรโดยอาศัยการปฏิบัติผ่านประสบการณ์จริงเป็นแนวทาง การให้อาหารสุกรตลอดมา หัวอาหารสุกรมีความสำคัญต่อพันธุ์สุกรมาก ควรเลือกสุกรแม่พันธุ์และพ่อพันธุ์สุกรที่คัดสายพันธุ์ที่เลี้ยงง่ายโตเร็ว สามารถปรับตัวอยู่กับสภาพแวดล้อมได้ดี การลงทุนซื้ออาหารสุกรต้องคำนวณเพื่อให้ดำเนินกิจการบรรลุวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงสุกรแต่ละครั้ง การจ่ายค่าหัวอาหารให้สุกรต่อตัวจากน้ำหนักกระยะสุกรหย่านมจนถึงระยะสุกรขุน น้ำหนัก 100 กิโลกรัม ในเวลาประมาณ 130 วัน ลงทุนถึง 3,000 – 3,500 บาท ต่อสุกร 1 ตัว การเลี้ยงสุกรที่มีกำไรจะต้องปรับเปลี่ยนอาหารให้เหมาะสมกับพันธุ์สุกรที่จะขุนไว้ขาย วิธีการให้อาหารสุกรของคุณไพบูลย์ พาสว่าง มีวิธีจัดการดังนี้

4.2.1.1 ให้อาหารสุกรชนิดเม็ดระหว่างลูกสุกรยังไม่หย่านม ใส่ไว้ในรางอาหารนอกคอก ห่างจากแม่สุกรกินไม่ถึง ให้กินอยู่นานถึง 15 วัน ลูกสุกรหย่านมแล้วแยกออกจากแม่ขังไว้ในคอกพื้นสเล็ดนาน 15 วัน จับลงคอกขังรวมให้กินอาหารสุกรเล็กประมาณ 20 วัน เปลี่ยนเป็นอาหารสุกรรุ่น ให้สุกรกินอาหารสุกรรุ่นนาน 30 วัน เปลี่ยนเป็นอาหารสุกรขุนให้สุกรกินนาน ประมาณ 25-30 วัน เจลี่ยน้ำหนักสุกรเริ่มจากกินอาหารก่อนหย่านมถึงอาหารสุกรขุนนาน 120-130วัน ปริมาณอาหารที่ให้ทั้งสิ้น 150 -180 กิโลกรัม ต่อสุกร 1 ตัว ปริมาณน้ำหนักที่ได้ถึง 100 กิโลกรัม ค่าอาหาร 3,500 - 4,000 บาท สุกรมีชีวิตจะต้องขายได้กิโลกรัมละ 50 บาท เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรถึงจะดำเนินการต่อไปได้

4.2.1.2 เปิดเชิงหมูในตลาดอำเภอสตึก การขายสุกรมีชีวิตรายรับพอมีกำไรบ้างเล็กน้อย เปลี่ยนจากวิธีการขุนสุกรไว้ขายเพียงอย่างเดียว ก็ขายซากเนื้อ ที่ชำแหละเองขายเป็นเนื้อ กิโลกรัม กิโลกรัมละ 100 ถึง 120 บาท (ขึ้นอยู่กับสภาวะตลาดราคาสุกร) เนื้อสุกรที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับอาหารที่ให้สุกร จะขายได้ในราคาดี เนื้อที่มีคุณภาพต่ำก็นำมาเป็นเนื้อปรุงแต่งอาหารตามสั่ง เนื้อหัวสุกร 1 หัวขายได้ 350 บาท นำไปแปรรูปเป็นเนื้อคอตอย่างหรือเนื้อหัวหมูย่าง เพิ่มมูลค่าการขายเพิ่มขึ้นประมาณ 500 บาท เครื่องในสุกรประเภทตับ ไข่ตัน หัวใจ ขายในราคาเนื้อแดง ส่วนนอกนั้นเป็นเนื้อราคาค่าก็นำมาประกอบเป็นอาหารเช่น ไข่ยาง ปอดพะโล้ต้ม ได้ราคาคิดว่าขายสดๆ ถึง 2 เท่าตัว ป้ายเชิงหมูต้องเช่า ได้รับกำลังการซื้อจากเครือข่าย และเพื่อน ๆ ทำให้กิจการดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคง

4.2.1.3 มูลสุกรที่ได้จากการย่อยสลายจากสุกรกินหัวอาหาร คุณภาพธาตุอาหารพืช มีครบถ้วนพืชสามารถนำเอาธาตุอาหารไปเป็นอาหารบำรุงราก ลำต้น ใบ กิ่งก้านสาขา ดอกและผล โดยนำไปเป็นปุ๋ยให้กับพืชซึ่งได้จากการชะล้างมูลสุกรให้ไหลเข้าสู่ในแปลงยุคาลิปตัส จำนวน 6 ไร่ 2,400 ต้น ยุคาลิปตัสอายุ 2 ปี ก็ขายได้แล้ว และให้มูลสุกรไหลลงสู่แปลงนาข้าว 12 ไร่ ตามฤดูกาลทำนาโดยอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ ในปี 2550 ได้ข้าว 480 ถัง หรือ 9,600 กิโลกรัม ประหยัดเงินซื้อปุ๋ยเคมีถึง 10,000 บาท

4.2.1.4 นอกจากจะได้รับประโยชน์จากพืชแล้วยังได้จำนวนไก่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี 100 ตัว ไก่ที่เลี้ยงไว้แบบปล่อยทุ่งให้หากินเอง ก็ได้อาศัยมูลสุกรเป็นอาหารเป็นอย่างดี ไก่จะได้อาหารจำพวกแมลงที่มากินมูลสุกรอีกครั้งหนึ่ง ไก่กินแมลงจะโตเร็วราคาไก่มีชีวิตกิโลกรัมละ 50 ถึง 60 บาท เกษตรกรจะไม่ขายไก่ แต่จะเก็บเอาไว้เป็นอาหารในครัวเรือนวันไหนที่ขาดแคลนอาหารประเภทโปรตีนก็สามารถนำมาประกอบอาหารตามความต้องการ การจัดการความรู้อาหารสุกร คุณไพบุณย์ พาสว่างนำหัวอาหารสุกรมาใช้ในฟาร์ม โดยมีวิธีการให้อาหารสุกร 4 วิธี วิธีที่ 1 เป็นการให้อาหารสุกรก่อนหย่านม อาหารที่มีราคาแพงมาก กิโลกรัมละ 30 บาท วิธีที่ 2 การให้

อาหารสุกรเล็ก น้ำหนัก 20 – 40 กรัม วิธีที่ 3 อาหารสุกรรุ่น อาหารสุกรขุนจะให้สุกร ที่มีน้ำหนัก 40 ถึง 60 กิโลกรัม วิธีที่ 4 เป็นการให้อาหารสุกรขุนที่มีน้ำหนัก 60 - 100 กิโลกรัม รวมทั้งสุกรพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ การให้อาหารสุกร ที่แยกให้สุกรแต่ละระยะของน้ำหนักจะทำให้สุกรเจริญเติบโตได้ดีมีที่ การให้อาหารสุกรที่ได้คุณภาพสุกรจะโตเร็ว ประหยัดรายจ่ายค่าอาหารสุกรได้เป็นอย่างดี การให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารซึ่งเป็นอาหารสุกรที่มีคุณภาพด้านโภชนาการที่มีผลต่อการให้นมแม่นอกจากได้นมที่มีคุณภาพแล้วมูลสุกรก็มีธาตุอาหารพืชอีกด้วย

4.2.1.5 สภาพครอบครัวที่ร่วมกันประกอบอาชีพมีจำนวน 4 คน ลูกชาย 2 คนอยู่ในวัยใช้แรงงานแต่ก็ไปใช้แรงงานในเมืองหลวง พ่อแม่ทำงานเพียง 2 คนเท่านั้น การกิจที่จะต้องใช้แรงงานแต่ละวันนั้นยุ่งยากมาก ทำงานถึงวันละ 14 ชั่วโมง รายได้ที่ได้จากการเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์ วันละ 2,500 บาท ระยะทางจากฟาร์มสุกรถึงตลาดอำเภอสตึก 20 กิโลเมตร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมฟาร์มสุกรมากพอสมควร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในครอบครัวเฉลี่ยต่อคน รายรับรายจ่ายก็ไม่สามารถปลดหนี้ให้หมดได้ เกษตรกรที่จะเลี้ยงสุกร ขอเสนอแนะควรนำวิธีการ ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารมาใช้กับกิจการฟาร์มน่าจะดีกว่าวิธีให้อาหารสุกรด้วยวิธีอื่น

คุณสังข์ สุวรรณแสงเล่าว่า เลี้ยงสุกรขุนและสุกรแม่พันธุ์ไว้ 30 ตัว ครอบรอบ 1 ปีมีสุกร 100 – 120 ตัว จากการให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร ทำให้มีกำไรจากการขายสุกรขุน ถึง 1,700 บาท ต่อสุกร 1 ตัว ช่วงระยะสุกรราคา กิโลกรัมละ 52 บาท ขายสุกรแต่ละครอก ครั้งละ 30 ตัวได้เงินกำไรถึง 50,000 บาท ช่วงระยะเวลาที่ตลาดสุกรซื้อขายในราคาที่เป็นธรรม มีลูกสุกรเป็นของตัวเอง มีวิธีขายลูกสุกรทางเว็บไซต์ขายไปทั่วโลก ทำให้ลูกสุกรได้ราคาดีกว่าขายตามปกติ แต่ที่ระวังการผันผวนราคาสุกรไว้เหมือนกัน อย่างไรก็ตามราคาอาหารสุกรจะไม่ลดลงอย่างแน่นอน สิ่งที่สามารถจะนำมาผสมกับวัตถุดิบทดแทนหัวอาหารได้น่าจะเป็นมันสำปะหลัง เคยนำเอามันสำปะหลังมาเป็นส่วนผสมอาหารสุกรก็ได้ผลดีแต่สุกรบางตัวท้องเสียเพราะมันสำปะหลังที่นำมาเป็นอาหารสุกรยังไม่สะอาดพอ สิ่งที่ได้ผลประโยชน์ตามมาก็คือ ได้มูลสุกรเป็นปุ๋ยปรับปรุงดินใช้กับไร่มันสำปะหลัง มูลสุกร 1 ปี เป็นปุ๋ยสำหรับมันสำปะหลัง ได้หัวมันสำปะหลังไร่ละ 6 ตันหรือ 6,000 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 2 บาท ขายได้ไร่ละ 12,000 บาท ลดค่าใช้จ่ายซื้อปุ๋ยไร่ละ 1,000 บาท มันสำปะหลังบดละเอียดเอามาทดแทนปลายข้าวได้ ได้ส่วนลดแทนจ่ายค่าอาหารได้ถึง กิโลกรัมละ 3 - 4 บาท (ปลายข้าว กิโลกรัมละ 7 – 10 บาท) ส่วนผสมอาหารสุกรจากวัตถุดิบที่มีในชุมชนสามารถทดแทนหัวอาหารได้ เป็นสัดส่วนการผสมอาหารทดแทนเป็นอาหารที่ใช้กับสุกรแต่ละรุ่น ได้เป็นอย่างดี วิธีการให้อาหารแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การให้อาหารสุกรเล็ก สำหรับสุกรเล็กให้กินเป็นเวลาเช้าและเย็น ปริมาณอาหารที่ให้ 2.5 กิโลกรัมต่อสุกรหนึ่งตัวใน 1 วัน เป็นอาหารชนิดเม็ด เมื่อสุกรน้ำหนัก 30 กิโลกรัม ก็เปลี่ยนเป็นอาหารสุกรรุ่น

ขั้นตอนที่ 2 การให้อาหารสุกรรุ่น ใช้สำหรับสุกรรุ่น เมื่อสุกรน้ำหนัก 60 กิโลกรัม ก็เปลี่ยนเป็นอาหารสุกรขุน

ขั้นตอนที่ 3 การให้อาหารสุกรขุน ใช้สำหรับสุกรขุนจนกว่าสุกรจะมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าอาหาร ประมาณ 3,500 บาท ต่อสุกร 1 ตัว เริ่มจ่ายค่าอาหาร ลูกสุกรหย่านม จนสุกรได้น้ำหนัก 100 กิโลกรัม ให้กินอาหารนาน 130 ถึง 150 วัน ได้กำไรดีที่สุด คือขายลูกสุกรถ้าขายยกครอกได้ก็จะได้กำไรดีเพราะไม่ต้องจัดการอะไรอีก มีเวลาให้อาหารขุนสุกร แม่พันธุ์เตรียมรับการผสมพันธุ์ต่อไป เลี้ยงสุกรจะไม่ขาดทุนเมื่อเกษตรกรรู้วิธีการให้อาหารสุกร และหาวิธีการขายลูกสุกรให้หมดครอกทุกครั้ง พยายามใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรที่มีอยู่ที่เป็นของเราเอง

สภาพการเลี้ยงสุกรของคุณอุทัย ศรีหามัญทอง มีโรงสืข้าว ซึ่งเป็นโรงสีประจำในหมู่บ้าน ใช้มูลสุกรเป็นปุ๋ยอาหารของแตงกวาซึ่งปลูกตามฤดูกาล ปี 1 ปลูกได้ครั้งเดียว ทำให้เกิดรายได้ปีละ 4,000 – 10,000 บาท ก่อนปลูกแตงกวา คุณอุทัยได้สำรวจความต้องการ ที่จะระบายแตงกวาออกจากไร่เพื่อป้องกันการสูญเสีย และนำมูลสุกรแห้งเลี้ยงปลานิล ปลาใน การเลี้ยงสุกรจะมีรายได้ที่สัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมอย่างอื่นเป็นอย่างไร เลี้ยงสุกรถูกวิธีจะไม่ขาดทุน สุกรที่มีในฟาร์มไม่ควรเกิน 20 ตัว และต้องมีโรงสืข้าวเป็นของตนเองด้วยจะเสริมให้มีรายได้จากการขายรำรายได้ที่มาจากการเลี้ยงสุกรจะเห็นรายได้ดีกว่า รายได้ที่มาจากการเลี้ยงสัตว์อย่างอื่น เลี้ยงสุกรจะดำเนินกิจกรรมไปอย่างต่อเนื่อง และจะมีจำนวนสุกรเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะมีอุปกรณ์ผลิตอาหารในระดับหมู่บ้านเอื้อต่อการดำเนินกิจการ วันหนึ่งๆ สามารถผลิตรำได้วันละ 100 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 5 บาท รวมขายรำได้วันละ 500 บาท ขายรำ 3 วันนำเงินไปซื้อหัวอาหาร เพราะมีความเชื่อว่าการให้สุกรกินหัวอาหารจะโตเร็วกว่า ในส่วนการให้อาหารสุกรที่มีส่วนผสมอาหารสุกรเอง ซึ่งอาจจะไม่ได้อัตราส่วนที่ได้มาตรฐาน วิธีการให้อาหารสุกรมีอยู่ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้อาหารสุกรรุ่น วิธีการให้อาหารสุกรเล็กควบคู่กับสุกรรุ่น สุกรได้น้ำหนักประมาณ 50 – 60 กิโลกรัม ให้อาหารสุกรขุน 90 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 20 บาท ให้อาหารสุกรใน จ่ายค่าอาหารในช่วงที่ 1 ถึง 1,800 บาท ก็เปลี่ยนเป็นอาหารที่ใช้กับสุกรขุน

ขั้นตอนที่ 2 การให้อาหารสุกรโดยให้อาหารสุกรขุน สุกรได้น้ำหนัก 100 กิโลกรัม สุกรจะกินอาหารนาน 150 วัน ก็จำหน่ายสุกรได้ การลงทุนซื้อหัวอาหารสุกร สุกรขุนที่ต้องใช้อาหารในสุกรขั้นที่ 2 ต่อสุกร 1 ตัว หัวอาหารต้องใช้ถึง 70 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 20 บาท 1,400 บาท รวมจ่ายค่าอาหาร 150 วัน 3,200 - 3,500 บาท มีกำไรจากการขายสุกรตัวละ 1,500 บาท

คุณฐน วิเศษสม สภาพการเลี้ยงสุกรของคุณฐนคือ ซื้อลูกสุกรจากฟาร์มเกษตรกร เพื่อนบ้านมาเลี้ยง ในราคา ตัว 1,000 บาท ทดลองเลี้ยงให้หัวอาหารกับลูกสุกร 6 ตัว มีวิธีการให้อาหารสุกรตามสัดส่วนเทียบส่วนตามปริมาณที่ให้อาหารสุกรจำนวนสุกร 1 ตัว มีวิธีการให้อาหารสุกร 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารสุกรเล็ก อาหารสุกรเล็กราคา กิโลกรัม ละ 25 บาท สุกร 6 ตัว กินอาหารนาน 50 วัน จ่ายค่าอาหารตัวละ 1,800 บาท 6 ตัว จ่ายค่าอาหารถึง 10,800 บาท

ขั้นตอนที่ 2 ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารสุกรขุน อาหารสุกรขุนราคา กิโลกรัม ละ 20 บาท ให้สุกรขุนกินนาน ถึง 80 วัน จ่ายค่าอาหารต่อสุกรขุน 1 ตัว ถึง 2,400 บาท สุกร 6 ตัว จ่ายค่าอาหารทั้งสิ้น 12,400 บาท จ่ายเฉพาะค่าอาหาร ถึง $12,400 + 10,800 = 23,200$ บาท สุกรจะได้ น้ำหนัก 100 ถึง 105 กิโลกรัม ขายสุกร กิโลกรัม 37 บาท ขายสุกรเหมาคอก 22,200 บาท ขาดทุน $23,200 - 22,200 = 1,000$ บาท เงินซื้อหัวอาหารถึงกับต้องจำนำสร้อยคอทองคำ เกษตรกรที่ต้องการ เลี้ยงสุกรไว้ขาย ถ้าต้องการเลี้ยงสุกรขุนจะต้องมีลูกสุกรเป็นของตนเองก่อน จะเลี้ยงสุกรจะต้องวางแผนการเลี้ยงให้ดี ถ้าเลี้ยงสุกรขาดทุนเราจะเสียใจมาก นอกจากจะเป็นกิจกรรมด้านเกษตรเป็น อาชีพของเราโดยตรง เลี้ยงสุกรเพื่อต้องการจะใช้มูลสุกรแทนปุ๋ยเคมีบำรุงดินในไร่อ้อย จำนวน 10 ไร่ และมูลสุกรแห้งเป็นอาหารของปลาประเภทกินพืชอีกด้วย หัวอาหารที่นำมาเป็นอาหารให้กับ สุกร ถ้าจัดการไม่ถูกหลักวิธีการให้อาหารสุกรก็จะเกิดปัญหาตามมาหลายเรื่อง “ถ้าอยากรวยให้เลี้ยง สุกร และอยากรวยจนทำให้เลี้ยงสุกร อาหารสุกรต้องเป็นอาหารชนิดหัวอาหารเท่านั้น” สุกรที่เหมาะสม กับการเลี้ยงของเกษตรกรน่าจะเป็นสุกรพันธุ์ที่ไม่ต้องให้กินหัวอาหาร

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารพยายามที่จะเลือกอาหารสุกรที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพการดำเนินกิจการ เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิด หัวอาหารเล่าว่า การที่จะได้อาหารสุกรมาให้สุกรกิน บางครั้งต้องกู้เงินจากนายทุน หรือบางเรื่อง ต้องทำสัญญาเช่าซื้อสุกรเงินผ่อน สุกรโตพอจะจำหน่ายก็ขายสุกรให้กับเจ้าหนี้ หรือยืมอาหารสุกร มาก่อนขายสุกรแล้วจึงส่งเงินให้ เกษตรกรรายย่อยเลือกอาหารสุกรให้สุกรกินโดยแยกประเภท คุณภาพอาหารตามน้ำหนักสุกร การเลือกอาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยก็เลือกอาหารให้เฉพาะที่ จำเป็นเท่านั้น และเปลี่ยนบริษัทผู้ผลิตชนิดหัวอาหารสุกรจากคำบอกเล่า และตามราคาอาหารสุกร ดังนั้นเกษตรกรรายย่อยจึงเลือกให้อาหารสุกรจากหลายบริษัทผู้ผลิต ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การให้อาหารสุกร แยกตามน้ำหนักสุกร สัมพันธ์กับคุณภาพอาหารที่เกษตรกรรายย่อย
กลุ่มให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร (กลุ่มที่ 1)

เกษตรกรที่ใช้ อาหารสุกร บริษัทผู้ผลิต	คุณภาพอาหารสัตว์ / แยกตามน้ำหนักสุกร			
	สุกรแรกเกิด 10 วันถึง 10 กิโลกรัม	สุกรหนัก 15 ถึง 30 กิโลกรัม	สุกรหนัก 30 ถึง 60 กิโลกรัม	สุกรหนัก 60 ถึง 100 กิโลกรัม
เบทาโกร	301 โปรตีน 20% ไขมัน 4% กาก 3% ความชื้นไม่มากกว่า 13 %	701 โปรตีน 30% ไขมัน 3% กากไม่ มากกว่า 10%ความชื้น ไม่มากกว่า 12 %	702 โปรตีน 20% ไขมัน 4% กาก 3% ความชื้น 13 %	702 โปรตีน 20% ไขมัน 4% กาก 3%ความชื้น 13 %
ไฮโกร	150 โปรตีน 40% ไขมัน 1% กาก 10% ความชื้นไม่มากกว่า 13 %	151 โปรตีน 38% ไขมัน 3% กากไม่ มากกว่า 10%ความชื้น ไม่มากกว่า 12 %	152 โปรตีน20% ไขมัน 4% กาก 3% ความชื้น 13 %	152 โปรตีน20% ไขมัน 4% กาก 3%ความชื้น 13 %
สตาร์ฟีด	170 โปรตีน 20% ไขมัน4% กากไม่ มากกว่า 6% ความชื้น ไม่มากกว่า 10%	170 โปรตีน18% ไขมัน 3% กากไม่มากกว่า 6 % ความชื้นไม่มากกว่า 13 %	172 โปรตีน 20% ไขมัน 4% กาก 3% ความชื้น 13 %	172 โปรตีน20% ไขมัน 4% กาก 3% ความชื้น 13 %
ชันฟีด	550 โปรตีน20% ไขมัน 4 % กาก 10%ความชื้น ไม่มากกว่า 13 %	551 โปรตีน18% ไขมัน 3% กากไม่ มากกว่า 10%	552 โปรตีน20% ไขมัน 4% กาก 3% ความชื้น 13 %	552 โปรตีน20% ไขมัน 4% กาก 3%

ข้อดีการให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารได้ให้ความสำคัญดังนี้

- (1) สุกรโตเร็ว ให้น้ำหนักดี ขายได้ราคาสูงกว่าสุกรที่ให้อาหารชนิดอื่น
- (2) ต้องการรายได้เพิ่มและมีงานทำ
- (3) แหล่งอาหารหาซื้อได้ง่ายมีขายในท้องตลาด ร้านขายอาหารสัตว์ยังให้ซื้ออาหาร
เงินผ่อนได้
- (4) สามารถประกอบกิจกรรมควบคู่กับกิจอื่นได้
- (5) การดำเนินกิจการในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ได้ค่าตอบแทน 1 ปีถึง 3 ครั้ง
- (6) สุกรขายได้ในราคาดี ซากเนื้อนั้นคนทั่วไปนิยมบริโภค
- (7) ได้มูลใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีในการปรับปรุงดิน
- (8) เกิดการเรียนรู้การให้อาหารสุกร

ข้อเสียการให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร

- (1) ลงทุนมาก
- (2) อาหารราคาไม่คงที่และมีราคาแพงขึ้นทุกวัน
- (3) ไม่สามารถกำหนดราคาสุกรให้คงที่ได้
- (4) ไม่สามารถแก้ปัญหาอาหารสุกรได้

สรุปวิธีการจัดการอาหารสุกรชนิดหัวอาหารของเกษตรกรรายย่อยกลุ่ม

- (1) การให้อาหารสุกร แยกให้อาหารสำหรับสุกรแต่ละรุ่น
- (2) พันธุ์สุกรต้องเป็นพันธุ์ที่มีการตอบสนองต่อการกินอาหาร
- (3) จะเลี้ยงสุกรขุนต้องผลิตลูกสุกรเป็นของตัวเอง และสุกรแม่พันธุ์มีสายเลือด พันธุ์ดี
- (4) เกษตรกรรายย่อยจะเลี้ยงสุกรเพื่อขายไม่ควรเกิน 4 ตัว
- (5) เกษตรกรจะเลี้ยงสุกรต้องวางแผนการเลี้ยงให้สอดคล้องกับการประกอบกิจกรรมภาคการเกษตรเพื่อจะได้นำเอาผลผลิตภาคการเกษตรมาแปรรูปเป็นอาหารสุกร
- (6) การเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์น่าจะเหมาะสมที่สุด สำหรับการเลี้ยงสุกรด้วยหัวอาหาร
- (7) ให้ความสนใจ ขยัน หมั่นเพียรให้ความสำคัญในกิจการ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อยู่เสมอ
- (8) เริ่มจ่ายค่าอาหารตั้งแต่เมื่อแยกลูกสุกรหย่านมออกจากแม่สุกร จนสุกรได้น้ำหนัก 100 กิโลกรัม และให้อาหารนานประมาณ 120 ถึง 150 วันค่าอาหารสุกรทุกวัน 3,500 ถึง 4,000 บาท ต่อสุกร 1 ตัว

วงจรการผลิตจากวิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร เกษตรกรรายย่อยแต่ละคนมีความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิต เกษตรกรรายย่อยในกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารมีปัจจัยการผลิต ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 5 ดังนี้

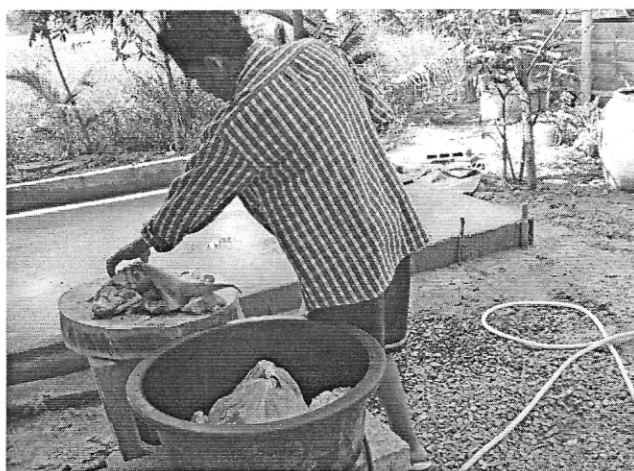
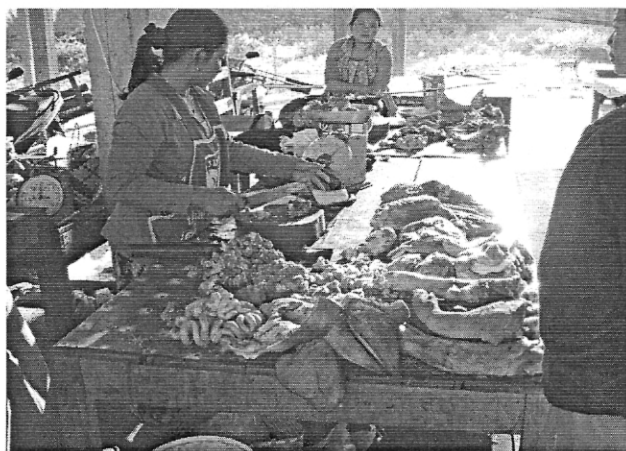
ตารางที่ 5 ปัจจัยการผลิตสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 1)

ปัจจัยการผลิต / เกษตรกรรายย่อย	คุณไพบุลย์ พาสว่าง	คุณอุทัย ศรีหาทอง	คุณสังข์ สุวรรณสี	คุณจูน วิเศษสม
1.ที่ดินทั้งหมด (ไร่)	35 ไร่ เกษตรผสมผสาน	25 ไร่	20 ไร่	20 ไร่ เกษตรผสมผสาน
2.แรงงานครอบครัว / แรงงานจริง	4 คน / 2 คน	2 คน / 2 คน	4 คน / 2 คน	2 คน / 2 คน
3.พันธุ์สุกร	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ
4.อาหารที่ให้สุกร	สตาร์ฟีด	เบทาโกร	เบทาโกร	ไฮโกร
5.วิธีการให้อาหารสุกร	-10 วันแรกเกิดให้อาหารสุกรแรกเกิด (อาหารสุกรนม) - น้ำหนัก 15- 30 กิโลกรัมให้อาหารสุกรเล็ก - น้ำหนักสุกร 30 ถึง 60 กิโลกรัมให้อาหารสุกรรุ่น - น้ำหนักสุกร 60 ถึง 100 กิโลกรัมให้อาหารสุกรขุน	- 35 วันแยกลูกสุกรหย่านม - น้ำหนัก 15- 30 กิโลกรัมให้อาหารสุกรเล็ก - น้ำหนักสุกร 30 ถึง 60 กิโลกรัมให้อาหารสุกรรุ่น - น้ำหนักสุกร 60 ถึง 100 กิโลกรัมให้อาหารสุกรขุน	-10 วันแรกเกิดให้อาหารสุกรแรกเกิด (อาหารสุกรนม) - น้ำหนัก 15- 30 กิโลกรัมให้อาหารสุกรเล็ก - น้ำหนักสุกร 30 ถึง 60 กิโลกรัมให้อาหารสุกรรุ่น - น้ำหนักสุกร 60 ถึง 100 กิโลกรัมให้อาหารสุกรขุน	- 40 วันแยกลูกสุกรหย่านม - น้ำหนัก 15- 30 กิโลกรัมให้อาหารสุกรรุ่น - น้ำหนักสุกร 30 ถึง 60 กิโลกรัมให้อาหารสุกรรุ่น - น้ำหนักสุกร 60 ถึง 100 กิโลกรัมให้อาหารสุกรขุน
6.ระยะเวลาการให้อาหาร / น้ำหนักสุกร	130 วัน/100 กก.	140 วัน /100 กก.	130 วัน/ 100 กก.	150วัน / 100 กก.

ตารางที่ 5 ปัจจัยการผลิตสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 1) (ต่อ)

เกษตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	คุณไพบุลย์ พาสว่าง	คุณอุทัย ศรีหาทอง	คุณสังข์ สุวรรณสี	คุณจูน วิเศษสม
7.ทุนซื้ออาหาร / สุกร 1 ตัว	3,500 -4,000บาท	3,000 -3500 บาท	3,000 -3500 บาท	3,000 -3,200บาท
8.อุปกรณ์	- คอกเดี่ยว หลังคาสังกะสี พื้นคอนกรีต ใช้อิฐบล็อกปิดกัน - รางอาหารใช้ถึงบรรจุอาหาร - รางน้ำใช้ถึงพลาสติกใส่น้ำวางไว้ที่สูงต่อสายยางใส่หัวปั๊ม	- คอกได้ฉุนเล้าข้าว พื้นคอนกรีต ใช้อิฐบล็อกปิดกัน - รางอาหารใช้ยางรถยนต์ - รางน้ำใช้ถึงพลาสติกใส่น้ำวางไว้ที่สูงต่อสายยางใส่หัวปั๊ม	- คอกได้ฉุนเล้าข้าว พื้นคอนกรีต ใช้อิฐบล็อกปิดกัน - รางอาหารใช้ถึงบรรจุอาหาร - รางน้ำใช้โองใหญ่ใส่น้ำวางไว้ที่สูงต่อสายยางใส่หัวปั๊ม	- คอกเดี่ยว หลังคาสังกะสี พื้นคอนกรีต ใช้อิฐบล็อกปิดกัน - รางอาหารใช้พื้นคอกก่ออิฐเป็นกล่องเฉพาะ - รางน้ำใช้ร่วมกับรางอาหาร
9.ตลาดสุกร	- เลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์ - มีเชิงหมูเป็นของตนเอง - จัดการตลาดด้วยตนเอง - กิจการดำเนินไป แต่เสี่ยงต่อการหมดทุนดำเนินการ	- ตลาดในชุมชน - จัดการตลาดแบบพึ่งพาปัจจัยการตลาดทั่วไป - กิจการดำเนินต่อไปไม่หยุด	- ตลาดเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต - กิจการดำเนินต่อไปไม่หยุด	- ตลาดพ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตามประเพณีนิยมในหมู่บ้าน - กิจการดำเนินต่อไปไม่ได้

วิธีการดำเนินงานของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร มีวิธีการให้อาหารสุกรที่สำคัญต่อระบบการผลิตสู่ตลาดสุกรดังนี้

ภาพที่ 7 การเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์ (เชิงหมู) ฟาร์มครอบครัวนายไพบูลย์ พาสว่าง

เกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์ ใช้แรงงานครอบครัวจัดการตลาดด้วยตนเอง การดำเนินงานได้กำไรดี แต่เสี่ยงต่อการหมกทุน เพราะลูกค้าซื้อซากเนื้อสุกรแบบพ่อนส่ง เงินหมุนเวียนรายวันไม่เพียงพออาจเสี่ยงต่อการดำเนินงาน ดังนั้นการจัดการตลาดด้วยตนเอง จะต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก เกษตรกรรายย่อยจะเลี้ยงสุกรต้องมีแผนการดำเนินงานให้ดี

4.2.2 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร

เกษตรกรรายย่อยมีความพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหารสุกรขุนโดยวิธีการผสมอาหารสุกรเองโดยใช้สัดส่วนผสมระหว่างรำกับหัวอาหารตามสัดส่วนที่เหมาะสม ในอัตราส่วน 1:6 หรือ 1:8 หัวอาหาร 1 กิโลกรัม ต่อรำ 6 หรือ 8 กิโลกรัม เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีแหล่งอาหารสุกรเป็นของตนเอง โดยผลิตได้จากโรงสีข้าวที่เป็นของตนเอง โรงสีข้าวเป็นอุปกรณ์การผลิตรำได้เป็นอย่างดี จากการเรียนรู้ลองผิดลองถูกในการให้อาหารสุกรที่ใช้รำผสมกับหัวอาหารหลายครั้ง จนเกิดผลดีต่อกิจกรรมการเลี้ยงสุกร เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหารเกษตรกรรายย่อยสามารถขยายกิจการฟาร์มได้แบบพึ่งพาตัวเองแบบยั่งยืน เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีวิธีการให้อาหารสุกรดังนี้

คุณคำดี อุ่นจันทร์ เล่าให้สมาชิกในเครือข่ายได้ฟังว่า ได้สุกรมาเลี้ยงไว้ด้วยความบังเอิญมีสุกรจำนวน 2 ตัว เป็นเพศเมียทั้งคู่ ได้สุกรมาจากกลุ่มที่เข้าร่วมงานวิจัยของ ดร.จารีรัตน์ ปรกแก้ว ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยให้ทุนมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มร่วมวิจัย ที่ประชุมของกลุ่มร่วมวิจัยได้เสนอเอากิจกรรมการเลี้ยงสุกรในชุมชนเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรม พอเลี้ยงสุกรไปได้ระยะหนึ่งถึงกับท้อใจ เพราะเงินจะซื้ออาหารให้สุกรกินก็ไม่มี แม่บ้านให้กำลังใจว่าจะเลี้ยงสุกรก็เลี้ยงให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มให้มา เพราะกลุ่มร่วมวิจัยมอบภารกิจให้แล้วจะยากลำบากก็จะทำ ความท้อแท้ก็เริ่มบางเบาลงเริ่มมีความมั่นใจ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเราจำเป็นต้องมีเงินซื้อหัวอาหารมาผสมกับรำให้สุกรได้กิน สุกรจะขาดหัวอาหารไม่ได้เลย การเจริญเติบโตของสุกรช้าไม่ทันต่อระยะเวลาที่ตลาดต้องการ แนวคิดการปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหารสุกรตามวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจกรรมการเลี้ยงสุกรไว้ขาย การเพิ่มปริมาณอาหารสุกรในอัตราส่วนการผสมอาหารเอง นอกจากสุกรจะได้กินอาหารที่หลากหลายชนิด เป็นการเพิ่มปริมาณอาหารให้สุกรได้กินในแต่ละมื้อ จะได้ส่วนลดในการซื้ออาหารได้ต่ำลง เมื่อเริ่มแรกเอาหัวอาหารผสมกับรำให้สุกรกินไม่คืนัก ให้เอาน้ำกล้วยเทศผสมเพื่อให้สุกรกินอาหารเก่ง และกินมากขึ้น

การเลี้ยงสุกรกว่าจะได้รับผลประโยชน์ก็นานพอสมควร การเลี้ยงสุกรที่เป็นของส่วนรวมนั้นไม่ยำนักถ้าคนไม่รู้จักรับผิดชอบ เมื่อสุกรคลอดลูกออกมาต้องแจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่ม ให้เป็นไปตามกติกาหรือมติของกลุ่มนั่นเอง ครั้งเมื่อถึงยามขาดเงินซื้ออาหารให้สุกรก็ได้อาศัยภูมิความรู้โดยการคิดพินรับจ้างตามงานประเพณีต่างๆในชุมชน การสุกรเลี้ยงเป็นครั้งแรกเป็นการเลี้ยงสุกรขุน 9 ตัว ลงทุนง่ายเป็นค่าอาหารสองหมื่นกว่าบาท ขายได้กำไรหมื่นกว่าบาท กรณีการเลี้ยงสุกรด้วยความรับผิดชอบถือว่าเลี้ยงสุกรมีกำไรดี การขายสุกรด้วยวิธีการอย่างไรก็ตามขอให้ต้นทุนคงเหลืออยู่ ก็ถือเป็นกำไรได้เลย เงินที่ซื้ออาหารให้สุกรกินแต่ละวันถือว่าเราหยอดกระปุกออมสินฝากเอาไว้กับสุกร เงินที่หามาได้ก็ยังคงอยู่ในตัวสุกร ถ้าไม่ดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

เงินที่หามาได้ก็จะนำไปใช้จ่ายอย่างอื่นหมด โดยที่เราไม่ได้อะไรเลย “การเลี้ยงสุกรถือเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้เป็นรายได้หลักของเกษตรกรเป็นอย่างดี” กิจกรรมฟาร์มสุกรสัมพันธ์กับภารกิจในเรื่องของการประกอบกิจกรรมอื่นในครอบครัว เช่นกิจกรรมขายกล้วยเดี่ยวได้เศษอาหาร และพืชผลการเกษตร วิธีการให้อาหารมีขั้นตอนการให้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการให้อาหารสุกรระยะช่วงก่อนหย่านม หรือหลังหย่านม น้ำหนักสุกร 10-30 กิโลกรัม ใช้หัวอาหารชนิดเม็ดผสมกับรำละเอียดสำหรับอาหารสุกรก่อนสุกรหย่านม ราคาอาหารสุกรก่อนสุกรหย่านม หัวอาหาร 30 กิโลกรัม 580 บาท มีส่วนผสมดังนี้ หัวอาหาร 1 กิโลกรัม กับรำละเอียด 1 กิโลกรัม (รำละเอียดกิโลกรัมละ 7 บาท) รวมน้ำหนักอาหารที่ผสมแล้ว 60 กิโลกรัมสำหรับสุกร 1 ตัวกิน 30 วัน จ่ายค่าอาหาร (หัวอาหาร 580 บาท รวมผสมกับรำละเอียด 210 บาท รวมทั้งสิ้น 790 บาท) น้ำหนักสุกร 25 – 30 กิโลกรัม

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการให้อาหารสุกรรุ่น และสุกรขุน น้ำหนักสุกร 30 กิโลกรัม ถึง 100 กิโลกรัม ใช้ส่วนผสมหัวอาหารผง 1 กิโลกรัม รำ 6 กิโลกรัม ผสมตามสัดส่วนแล้วจะได้น้ำหนักอาหาร หัวอาหาร 30 กิโลกรัม ผสมกับรำ 180 กิโลกรัม น้ำหนักรวม 210 กิโลกรัม (หัวอาหาร กิโลกรัมละ 16 บาท รำกิโลกรัมละ 5 บาท รวมจ่ายค่าอาหาร $480 + 900 = 1,380$ บาท) รวมจ่ายเป็นค่าอาหารเป็นจำนวนเงิน 2,170 บาท การให้อาหารสุกรใช้เวลานานถึง 150 วัน หรือ 5 เดือน น้ำหนักสุกรยังไม่ถึง 100 กิโลกรัม เพิ่มอาหารผสมอีก 90 กิโลกรัม รวมจ่ายค่าอาหาร $1,350 + 2,170 = 3,520$ บาท สุกร 1 ตัวจะกินผสมอาหารทั้งสิ้นประมาณ 360 กิโลกรัม น้ำหนักสุกร 100 กิโลกรัม

คุณสมหมาย ศรีภู กล่าวว่ “การเลี้ยงสุกรไม่มีกำไรจากการขายสุกรเลย ช่วงเวลาที่สุกรราคาดีก็ไม่มีสุกรจะขายให้ทันต่อราคาตลาดต้องการ สุกรราคาตกเพราะมีจำนวนสุกรในคอกมากเกินไป” การให้อาหารสุกรด้วยรำผสมกับหัวอาหารจะทำให้สุกรเจริญเติบโตได้น้ำหนักใกล้เคียงสุกรที่ให้อาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหารในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน รู้ว่าเลี้ยงสุกรไม่มีกำไรแต่ก็เลี้ยงเพราะว่ามีโรงสีข้างบ้านจำเป็นต้องมีสุกรควบคู่กับการดำเนินกิจการ สุกรที่จะนำมาเลี้ยงต้องดูสายพันธุ์ด้วย เคยเลี้ยงสุกรมานานแล้วถึง 20 ปี ประสบการณ์จากการเลี้ยงสุกรสามารถบอกได้ว่า การเลี้ยงสุกรที่เหมาะสมกับเราต้องคำนึงถึงการให้อาหารสุกรที่สอดคล้องกับภารกิจของเราและเงินลงทุน สิ่งที่ได้จากการเลี้ยงสุกรจริง ๆ คือการเป็นเจ้าของเงินออม เงินที่ผ่านมือทุกวันเป็นเงินที่ได้จากการรับจ้าง เงินจากการขายรำก็นำไปซื้อหัวอาหารให้สุกรกินก็เท่ากับสุกรกินเงิน ส่วนที่นำไปซื้อรำก็ไม่ต้องจ่ายเพราะเป็นรำที่เป็นผลผลิตจากโรงสีตัวเอง ขายสุกรไม่ทราบว่ก็ครั้งเงินที่ได้มากรรยาเก็บไว้หมด ทุนหดกำไรหายสลายไปกับการพนัน กรรยามีนิสัยชอบเล่นการพนันเล่นมือหนักเสียด้วย การพนันทุกชนิดกรรยาเขาจะมีสูตรการเล่นในรูปแบบที่ไม่เคยได้เงินทุนคืนมาเลย แม้แค่ครั้งเดียว

อาหารสุกรมีการให้หลายวิธี และที่เคยให้มาแล้วหลายรูปแบบ แต่การให้อาหารที่ใช้หัวอาหารผสมกับรำจะเหมาะสมกับกิจการเลี้ยงสุกรขนาดเล็กๆ คือดำเนินการไปเรื่อยๆ ไม่ต้องไปคิดว่าจะเลี้ยงสุกรไว้ขายอย่างเดียว ระยะเวลา 6 – 7 เดือนสุกรได้ขายแน่นอน และมีกำไรแน่นอน ที่บอกว่าขาดทุนนั้นก็เพราะว่าทุนที่จะไปต่อยอดกิจการนั้นหมดไปกับการพนัน ไม่มีวิธีแก้ปัญหา แนวคิดการยึดเอาการพนันเป็นเครื่องมือเข้ามาใช้พัฒนาประกอบกิจการ ถ้าหากแยกปัญหาด้วยการพนันออกจากการดำเนินการได้จะเป็นเรื่องดี ชีวิตเกษตรกรธรรมดาจริงจะลำบากมาก ข้างกลางวันไม่ได้ทานเลย ทำงานหนักแต่ไม่รวย พอมีเงินทำท่าจะรวยการพนันก็เอาไปหมด เกษตรกรมีหนี้สินแบบถาวร ไม่มีโอกาสปลดหนี้สินให้หลุดพ้นไปได้ ภาวะค่าครองชีพสูง สินค้าการเกษตรของพวกเราราคาถูกลงมาก เกษตรกรรายย่อยมารวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรน่าจะดีกว่า จะเห็นว่าการขายสุกรนั้นยากลำบากมาก สุกรราคาสูงขึ้นก็ขายยากคนก็หันไปบริโภคอาหารอย่างอื่นเช่นเนื้อไก่ เนื้อวัว ปลา เป็ด หรือจำพวกผักต่าง ๆ สุกรราคาเนื้อแดงกิโลกรัมละ 80 กิโลกรัม เชียงใหม่ก็สามารถขายเนื้อได้ราคาดีคือชำแหละซากเนื้อสุกรน้ำหนัก 100 กิโลกรัม ขายหมดในหนึ่งวัน สุกรราคาสูงขึ้นคนเลี้ยงสุกรก็ขายยากอยู่เหมือนเดิม ราคาสุกรตกต่ำคนเลี้ยงสุกรก็ขายยากเพราะสุกรมีจำนวนมากเกินไปก็แย่งกันขาย หรือคนอีสานก็ยังไม่นิยมบริโภคเนื้อสุกรอยู่ดีเน้นบริโภคเนื้อวัวตามค่านิยมในการบริโภคเนื้อแบบคนอีสาน วิธีเพิ่มมูลค่าปีนี้ขายสุกรขาดทุน แต่ก็พอมีวิธีช่วยเหลือในการลดส่วนที่ขาดไป โดยอาศัยทุกส่วนที่เกิดจากทุกส่วนของสุกร โดยเฉพาะมูลของสุกรได้เอามูลของสุกรปรับปรุงแปลงนาข้าวจำนวน 2 ไร่ ได้มูลสุกร 2,000 กิโลกรัม (ภาคผนวก จ) ได้แปลงนาข้าวทดลองเปรียบเทียบระหว่างแปลงนาข้าวที่ใส่ปุ๋ยเคมี พื้นที่ 2 ไร่ เทียบราคาปุ๋ยคอกกับราคาปุ๋ยเคมี ขั้นตอนการให้อาหารสุกร มี 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รำละเอียด 6 กิโลกรัม หัวอาหารสุกรเล็ก 1 กิโลกรัม ค่าอาหารสุกร 1 ตัวรำละเอียดกิโลกรัมละ 6 บาท วิธีการให้หัวอาหารสุกรเล็ก 30 กิโลกรัม รำละเอียด 180 กิโลกรัม เมื่อผสมแล้ว จะได้อาหารสุกร 210 กิโลกรัม วิธีให้อาหารมือเข้า มือยื่น ให้สุกรกินเป็นอาหารนานถึง 60 วัน จ่ายค่ารำละเอียด 1,080 บาท ค่าหัวอาหารกิโลกรัมละ 20 บาท 30 กิโลกรัม จ่าย 600 บาท เป็นเงินที่ต้องจ่ายค่าอาหาร 1,680 บาท

ขั้นตอนที่ 2 การให้อาหารสุกร หัวอาหารสุกรขุน 50 กิโลกรัม รำผสม 300 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 3 บาท จ่ายค่ารำผสม 900 บาท ค่าหัวอาหาร 50 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 20 บาท จ่ายค่าหัวอาหาร 1,000 บาท รวมจ่ายค่าอาหารในขั้นที่ 2 จำนวน 1,900 บาท รวมทั้ง 2 ขั้นตอนการให้อาหาร 3,500 บาท ให้สุกรกินอยู่นานถึง 180 วัน หรือประมาณ 6 เดือน

คุณบุญฟาร์มบอกว่าสุกรสายพันธุ์ดีให้กินอาหารรำผสมกับหัวอาหาร สุกรเจริญเติบโตช้า ยังไม่มีวิธีการหรือประสบการณ์การให้อาหารสุกรที่ถูกวิธี กิจกรรมเน้นไปที่ทดลองทดลองดู กิจการ

ในฟาร์มยังแก้ปัญหาได้เลย เคยเลี้ยงวัว 60 ตัว สู้ไม่ไหวก็เปลี่ยนมาเป็นการเลี้ยงสุกร เริ่มการเลี้ยงสุกร ครั้งแรก ปี 2547 มีสุกรแม่พันธุ์อยู่ 10 ตัว คลอกลูกสุกรได้ครอกละประมาณ 10 ตัว สุกรขุนขายได้ราคา ดีช่วงที่สุกรมีราคาดี ได้เงินจากการขายสุกรขุน และลูกสุกรเป็นเงินก้อนใหญ่ จึงขยายกิจการต่อเติม คอกเพิ่มแม่พันธุ์สุกรถึง 20 ตัว มีสุกรที่จะจำหน่ายสู่ตลาดเฉลี่ยวันละ 3 - 5 ตัว กิจการเดินไปอย่าง สม่ำเสมอ ปี 2549 สามิเป็นฝรั่งถึงแก่กรรมเขามีวิธีคิดในเรื่องของการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม ก่อนตายสั่งบอกว่า “เธอไม่มีงานอะไรทำฉันอยากให้เลี้ยงสุกรพอมีงานทำและมีรายได้กับเขาบ้าง” ก็ได้ยึดประกอบอาชีพการเลี้ยงสุกรมา 4 ปี สิ่งที่กำลังเผชิญกับปัญหาอยู่ขณะนี้คือลูกสุกรเป็นโรคน้ำตา ไหล เบื่ออาหารพอม ไม่กินอาหาร ในที่สุดก็ตาย ลูกสุกรมีจำนวนมากไม่สามารถจัดการได้ ไปถาม ปศุสัตว์อำเภอปศุสัตว์จังหวัดแล้ว เขาก็บอกวิธีแก้ปัญหาหากล้นมา กิจการก็ไม่ดีขึ้นเลย คุณยุพาทามว่าจะ ทำอย่างไร ในเครือข่ายจึงให้ข้อคิดเห็นในเชิงประจักษ์มี 2 เรื่องเป็นเรื่องที่สำคัญมาก คือ ความสะอาด บริเวณที่เลี้ยงสุกร ไม่สะอาดมีแมลงวันจำนวนมาก ถ้ากำจัดแมลงวันได้ก็จะลดปัญหาได้ระดับหนึ่ง สิ่ง สำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือเรื่องอาหารลูกสุกรกินอาหารไม่ได้สัดส่วน เมื่อก่อนสุกรแม่พันธุ์ได้กิน อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง และปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหาร เป็นร่ำหยาบผสมกับหัวอาหารที่ ไม่ได้ตามอัตราส่วน สุกรแม่พันธุ์ร่างกายมีความต้องการธาตุอาหารเพื่อนำไปเลี้ยงลูกสุกรตัวอ่อนใน ปริมาณมาก ดังนั้นการที่สุกรแม่พันธุ์ไม่ได้รับอาหารเต็มที่ก็มีผลทำให้ลูกสุกรอ่อนแอได้ และอีกอย่าง แรงงานในครัวเรือนก็ไม่สามารถจัดการได้ทั่วถึง บริเวณที่ตั้งตำแหน่งของการเลี้ยงสุกรก็เหมาะสมดี ความพยายามที่จะทำให้กิจการเกิดผลผลิตที่เป็นรายได้นั้นยังจัดการไม่ถูกวิธี เพราะที่นี้เลี้ยงปลาในบ่อ ซีเมนต์ เลี้ยงกบ เป็ด ไก่ แม้แต่การเพาะชำกล้าไม้ ดูแล้วกิจการทุกอย่างที่คุณยุพาทำอยู่คือต้องการให้ ระบบการจัดการสภาพแวดล้อมนั้นมีความเอื้อต่อกันแต่วิธีการจัดการยังขาดประสิทธิภาพ การดำเนิน กิจการเหมือนมีอุปสรรคหรืออาจเป็นเพราะว่าเคยดำเนินชีวิตที่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง การดำเนินกิจการจึง เน้นไปที่อยากได้มากๆ อยากรวยไวๆ และอยากรวยง่ายๆ จ่ายเงินค่าอาหารสุกรวันละ 1,500 บาท ส่วนใหญ่จะจ่ายค่าอาหารแม่พันธุ์สุกร กว่าจะได้ผลผลิตต้องใช้เวลานานถึง 120 วัน จำนวนสุกรแม่ พันธุ์มาก 40 ตัว ลูกสุกรออกมาแต่ละครั้งไม่สามารถจัดการได้ดีเพราะมีจำนวนมากเกิน แรงงานใน ครอบครัวยังมีเพียงคนเดียว การจัดการจึงเป็นไปด้วยความลำบาก จะจ้างแรงงานก็หาแรงงานที่จะมาอยู่ ประจำไม่มี เมื่อคำนวณจากกิจการฟาร์มแล้วไม่คุ้มค่ากับการลงแรงลงทุน การประหยัดต้นทุนเมื่อ เพื่อให้ได้กำไรมากๆ จากการดำเนินกิจการ โดยแรงงานน้อย ขาดประสิทธิภาพ และเป็นแรงงาน ผู้หญิงเป็นแรงงานที่จำกัดเฉพาะอีกด้วย ความพยายามที่จะหาวิธีการให้กิจการฟาร์มได้ประโยชน์ สูงสุด การเลือกเอาการสัดส่วนการอาหารผสมสุกร ร่ำผสมกับหัวอาหารในอัตราส่วน หัวอาหาร 1 ส่วน ร่ำ 6 ส่วนผลที่เกิดจากการผสมอาหารสุกร ผลที่ได้ทำให้สุกรอ่อนแอ สุกรขุนไม่โต เท่าที่ควร พยายามหาข้อผิดพลาดจึงได้ไปถามเพื่อนบ้านที่เขาให้อาหารสุกรจึงทราบว่า อาหารสุกรที่

สัดส่วนการผสมนั้นเกิดจากรำที่นำมาผสมนั้นหายากเกินไปอาจมีผล จึงทดสอบอาหารโดยการแยกสูตร แบ่งออกให้จัดการได้สะดวกขึ้นแล้วใช้สัดส่วนการผสมอาหารสูตรด้วยการใช้รำละเอียดผสมกับ หัวอาหารตราส่วน 1 : 6 ส่วน (หัวอาหาร 1 กิโลกรัมรำละเอียด 6 กิโลกรัม ผลที่เกิดมีความแตกต่างกันมาก ค่าใช้จ่ายค่าอาหารสูตรเพิ่มขึ้น จากเดิมสิ่งเห็นสูตรโตเร็วก่อนระยะเวลาในการให้อาหารสูตร นานวัน การให้อาหารสูตรต้องศึกษาวิธีการให้ดีพอสมควร วิธีเพิ่มมูลค่ายุติประโยชน์ได้พิเศษจากการเลี้ยงสูตร เป็นรายได้จากการขายมูลสูตร สูตรในรอบปีทั้งส่วนที่เหลืออยู่และจำหน่ายไปมีจำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 1,000 กว่าตัว รายได้จากการมูลสูตรปีที่แล้ว 2550 รับถึง 20,000 บาท ปีนี้ 2551 คาดว่าจะมีรายได้ถึง 30,000 บาท ขายมูลสูตรเพราะไม่มีที่ดินที่จะปรับปรุง

คุณสำเร็จ ทาหนองบัว กล่าวว่าเคยเลี้ยงสูตรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงนานถึง 30 ปี และเป็นเกษตรกรที่มีอายุมาก เป็นคนแรกในอำเภอสตึก ที่ให้อาหารสูตรผสมเองมาใช้ในฟาร์มเป็น วัตถุประสงค์ที่หาได้ง่ายที่มีในชุมชน มาทดลองให้สูตรแทนหัวอาหารกับสูตรขุนการจัดการกิจการฟาร์ม ของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสูตรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร มีวิธีการดำเนินการที่ ใกล้เคียงกันเกษตรกรรายย่อยใน การให้อาหารชนิดรำผสมกับหัวอาหารในการกำหนดกิจการได้ การผสมอาหารสูตรนำมาใช้กับสูตรเมื่อปี 2524 เลี้ยงหมูแม่พันธุ์จาก 1 ตัวเพิ่มขึ้นถึง 10 ตัวมีสูตร พ่อพันธุ์ 1 ตัว ขยายพันธุ์ได้ลูกสูตรเป็นพันๆ ตัว มีเคล็ดลับในการเลี้ยงสูตรคือให้สูตรอยู่แบบ ธรรมชาติมากที่สุดให้อิสระโดยการปล่อยให้ท่องเที่ยว สูตรจะสุขภาพดี เมื่อปี 2524 เริ่มมีหัวอาหาร หรืออาหารสำเร็จรูปเข้ามาในชุมชน และเกษตรกรรู้จักการนำเอาอาหารสำเร็จรูปมาใช้กับกิจกรรม การให้อาหารสูตร

การเลี้ยงสูตรในปัจจุบันมีปัญหา อาหารสูตรราคาแพงมากเมื่อเทียบกับหลายปีที่ผ่านมา เมื่อก่อนหัวอาหารกิโลกรัมละ 5 – 6 บาท ปัจจุบัน 15 – 25 บาท นับว่าแพงที่สุด ราคาตลาดสูตรจะ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะเลี้ยงสูตรให้ใหญ่โตต้องใช้อาหาร การให้อาหารหัวอาหารพบกับ ปัญหาหนักที่สุดโดยเฉพาะระยะการเลี้ยงสูตรอาหารสูตรขุน ส่วนสูตรประเภทอื่นก็ไม่ได้ใช้อาหาร สำเร็จรูปมากเท่าใดนัก กำลังคนที่ช่วยต้อนสูตรขึ้นรถ และจับสูตรให้ขึ้นทับสูตรที่เป็นสัตว์ กำลัง สู้อุไม่ไหวการฝึกสูตรพ่อพันธุ์เพื่อการผสมพันธุ์ “สูตรพ่อพันธุ์ฝึกไม่ยากเท่าไร ครั้งก่อนเอาสูตรไป ผสมพันธุ์เมื่อสูตรตัวเมียเป็นสัตว์ ต้องไล่สูตรตัวผู้ไปเป็นระยะทาง 4 – 6 กิโลเมตร เหนื่อยมากและ ฆ่าต่อการดำเนินการจึงฝึกให้สูตรขึ้นรถ ที่นี้คือโรงเรียนฝึกสอนสูตร หลักสูตรก็ไม่ยากเท่าไร หนัก การจัดการจะยุ่งยากคือเจ้าของสูตรเมื่อแม่สูตรคลอดลูกสูตรจะต้องให้ค่าน้ำเชื้อ และค่าแรงคน ที่ไล่พ่อสูตรพันธุ์ด้วย ลูกสูตรที่ได้มาต้องเลี้ยงดู ลูกสูตรมีความแตกต่างกันในแต่ละรุ่น จึงตัด ปัญหา โดยการเอาเงินแทนลูกสูตรการคิดค่านสูตรอาหารเพื่อแก้ปัญหานี้ คุณสำเร็จ

ทาหนองบัว เล่าว่ามีวิธีการผสมอาหารที่ลดค่าใช้จ่ายในการให้อาหารสุกรครั้งละ 100 บาท วิธีการผสมอาหารสุกรที่คุณสำเร็จเคยให้สุกรเป็นอาหารที่ให้ผลดีคืออาหารที่ใช้สัดส่วนผสม 100 กิโลกรัม ดังนี้

ถั่วเหลือง	30	กิโลกรัม
ปลาป่น	4	กิโลกรัม
ฟิมิกซ์	2	กิโลกรัม
ไคแคลเซียม	4	กิโลกรัม
รำละเอียด	20	กิโลกรัม
มันสำปะหลัง	30	กิโลกรัม
เกลือสินเธาว์	0.5	กิโลกรัม
ปลายข้าว	10	กิโลกรัม
กากน้ำตาลใช้เป็นส่วนผสมให้ได้รสชาติ		

รวมส่วนผสมให้ได้ 100 กิโลกรัม อยากได้ในส่วนผสมใดมากก็ให้เพิ่มในส่วนนั้น สัดส่วนการผสมอาหารดังกล่าวมีคุณภาพด้านโภชนาการดี จะให้ดีเท่าหัวอาหารก็คงไม่เท่า แต่ก็ใกล้เคียงในส่วนที่ทำให้สุกรเจริญเติบโตได้ตามระยะเวลาที่กำหนดได้ อาหารผสมเองเคยให้กับสุกรมานานเป็น 10–20 ปี สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของอาหารได้ดีพอสมควร “ขอฝากลูกหลานที่คิดอยากเลี้ยงสุกร อยากจะบอกทุกคนถ้าจะเลี้ยงสุกรต้องเลี้ยงสุกรพอพันธุ์เท่านั้นจะเห็นเงินเร็ว สุกรพอพันธุ์ลงทุนในการจัดการง่ายและใช้เงินน้อย จ่ายค่าอาหารต่อสุกรหนึ่งตัวต่อวันประมาณ 3 กิโลกรัม คิดรายจ่ายรำกิโลกรัมละ 5 บาท หัวอาหารกิโลกรัมละ 20 บาท จ่ายค่าอาหารต่อสุกรหนึ่งตัวประมาณ 30 บาทต่อวัน สัดส่วนการผสมอาหารให้สุกรพอพันธุ์รำ 2.5 กิโลกรัม ผสมกับหัวอาหารสุกรพอพันธุ์เฮ็คโค 0.5 กิโลกรัม ให้สุกรกินเป็นอาหารในแต่ละวัน สำหรับรายรับต่อวัน บริการน้ำเชื้อโดยวิธีการนำสุกรตัวผู้ขึ้นรถไปให้บริการเครือข่ายเกษตรกรรายย่อย ตัวละ 600 บาท เฉลี่ยวันละ 1,800 บาท” ในการประกอบอาชีพการเกษตร การดำเนินกิจการบริการน้ำเชื้อสุกรเป็นรายได้ที่ดีที่สุด จำนวนสุกรในเครือข่ายมากเท่าไร โอกาสที่จะให้บริการเพิ่มขึ้น รายได้ก็มากเพิ่มมากขึ้น คุณสำเร็จบอกว่าการดำเนินการให้บริการน้ำเชื้อ เป็นกิจกรรมที่มาได้ค่าตอบแทนมากกว่าการดำเนินกิจกรรมในเรื่องการประกอบกิจการการเกษตรด้านอื่น คุณสำเร็จพยายามที่จะเปลี่ยนความนิยมการดำเนินกิจการฟาร์ม โดยให้มีสุกรพอพันธุ์สายพันธุ์ดี และให้สมาชิกในเครือข่ายมีสุกรแม่พันธุ์สายพันธุ์ที่ดีด้วย วิธีเพิ่มมูลค่าการเลี้ยงสุกรควรฝึกสุกรให้เรียนรู้จากการสั่งจากเจ้าของ และควรเป็นสุกรพอพันธุ์น่าจะได้ประโยชน์มากกว่า ฝึกสุกรให้รู้วิธีขึ้นรถลงรถปีค้อพเพื่อในการขน

ย้ายพ่อพันธุ์ในการไปผสมแม่พันธุ์ที่เป็นสัตว์ คนเลี้ยงสุกรจะไม่นิยมการผสมเทียม เพราะการผสมจริงจะให้ลูกสุกรแข็งแรงกว่าและให้ลูกดกกว่าผสมเทียม ดังนั้นคุณสำเร็จจึงสร้างจุดขาย และจัดทำบัญชีครัวเรือนที่มีรายได้จากการผสมพันธุ์ของสุกรพ่อพันธุ์ มีรายได้ทุกวันวันละ 600 ถึง 1,200 บาท

คุณสุบัน นันเสนา กล่าวว่า การเลี้ยงสุกรควรคำนึงถึงสายพันธุ์สุกรที่ดีให้เนื้อแดง และควรให้อาหารที่ถูกหลักการด้วย สุกรแต่ละรุ่นควรแยกสัดส่วนการผสมอาหารที่เน้นการให้คุณภาพด้านอาหารที่แตกต่างกัน สิ่งที่เกี่ยวข้องกรณีโรงสีเป็นของตัวเอง ควรจะมีสุกรแม่พันธุ์ควรเริ่มที่มีสุกรแม่พันธุ์ 1-2 ตัว การให้อาหารสุกรชนิดร่ำผสมกับหัวอาหารได้เรียนรู้ลองผิดลองถูก จนแน่ใจว่าการผสมอาหารตามสัดส่วน ร่ำผสมกับหัวอาหารอาหารสำหรับสุกรขุนอัตราส่วน 6 : 1 ร่ำ 6 กิโลกรัม หัวอาหาร 1 กิโลกรัม เลี้ยงสุกรในเวลา 5-6 เดือนกว่า สุกรมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม มีโรงสีข้าวถือว่าเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ดีที่สุด สุกรราคาจะขึ้นจะลง คนเลี้ยงสุกรก็ยังมีกำไรเหมือนข้าราชการมีเงินเดือนประจำไม่มีแล้งมีฝนก็ยังมียางประจำได้ไม่มีขาดทุนมีแต่ได้กำไร เมื่อสุกรโตเต็มที่แล้วสามารถจำหน่ายได้เลย ตลาดมีในชุมชน สุกรขุนในคอกไม่ควรเกิน 15 ตัว วิธีการจำหน่ายเป็นการจำหน่ายในสภาพเหตุการณ์ ในงานเทศกาล งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบวชงานแต่ง การขายให้ในรูปแบบเงินเชื่อก่อนงานเสร็จเรียบร้อยค่อยนำเอาเงินมาจ่าย ได้กำไรจากการแจกมูลสุกรให้ญาติพี่น้องปีละ 500 – 1,000 กิโลกรัม โดยไม่ต้องซื้อ ได้ผักกินซึ่งได้จากเพื่อนบ้านที่มาเอามูลสุกรไปแล้วแยกขึ้นมาเป็นรูปของผักนั่นเอง ถ้าคิดเป็นจำนวนเงินที่ซื้อผักไว้รับประทานประมาณปีละ 300 ถึง 500 บาท

คุณชัยยุทธ ค่านโสภาส กล่าวว่า การทำการเกษตรจะต้องมีการเลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชไว้ควบคู่กันไป จึงจะทำการกิจการของเราให้เกิดรายได้ที่สมบูรณ์ สิ่งที่เกี่ยวข้องที่มีโรงสีข้าว สิ่งจำเป็นที่สุดคือการเลี้ยงสุกร สุกรจะเป็นสิ่งเก็บออมเงินให้เราเป็นอย่างดี การเลี้ยงสุกรมีทั้งหวานและขมขึ้น แต่ก็ต้องทำเพราะเกษตรกรไม่รู้จะไปหารายได้จากอะไร ในรอบหนึ่งปีเกษตรกรจะมีรายได้จากการขายข้าวขายสินค้าการเกษตรจำพวกพืชไร่และสัตว์เลี้ยง สุกรที่เลี้ยงไว้ช่วงระยะเวลาที่ราคาตกต่ำก็แก้ปัญหาโดยการขายสุกรเงินผ่อนระยะสั้น ระยะยาวแล้วแต่ความต้องการของลูกค้า การให้อาหารสุกรชนิดร่ำผสมกับหัวอาหารถือว่าเป็นกิจกรรมดังกล่าวดำเนินไปได้ดีไม่ว่าจะราคาสุกรผันผวนสัดส่วนการผสมอาหารให้สุกรถือเอาความเหมาะสมเป็นเกณฑ์การเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการให้อาหารที่ผสมตามสัดส่วนดังกล่าว ทำให้ผู้เลี้ยงไม่มีปัญหาสามารถดำเนินกิจการจนเกิดผลดีมีรายได้พอที่จะส่งลูกเรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัยได้ โดยไม่ต้องคิดหนี้ยืมสินเลย วิธีจัดการกิจการฟาร์มคุณชัยยุทธ มีพืชผักสวนครัวอยู่ 1 ไร่ เลี้ยงสุกรขุนจำนวน 30 ตัว และสุกรแม่พันธุ์ 3 ตัว โดยใช้วิธีสร้างมูลค่าเพิ่มดังนี้

(1) สุกกรตลอดฤดูกาลเริ่มเปิดเพลงให้สุกรฟัง สามารถแก้ปัญหาความเครียดได้ระดับหนึ่ง อนุบาลลูกสุกรแรกเกิดโดยวิธีการตัดฟัน ตัดหางให้วัคซิน ทำหมันตัวผู้

(2) ปลุกพืชผักสวนครัว 1 ไร่ นำมูลสุกรมาจัดการแทนปุ๋ยเคมี ทำให้เกิดรายได้จากการขายมะเขือ พริก ผักต่าง ๆ กล้วยเฉลี่ยวันละ 20 – 30 บาท

คุณบุญยัง โคหนองบัว เลี้ยงสุกรปีนี้แย่มากชาวบ้านไม่มีข้าวสีเพราะปีนี้แล้ง ชาวบ้านไปซื้อข้าวสารจากตลาด ชาวบ้านที่เคยนำข้าวเปลือกมาสีก็ลดลงราที่เคยได้วันละ 50 – 100 กิโลกรัม ต้องไปเอารำจากที่อื่นเข้ามาเพิ่มเติม การจัดการยุ่งยากมากขึ้นจึงใช้วิธีแก้ปัญหาลดจำนวนแม่พันธุ์สุกรลง ให้เหลือจำนวนแม่พันธุ์ 1-2 ตัว จำนวนลูกสุกรก็จะลดจำนวนน้อยตามจำนวนแม่พันธุ์สุกรอีกด้วย การดำเนินกิจกรรมการสีข้าวก็ดำเนินการไปพร้อมๆกันกับการมีโรงสีข้าว ปริมาณราที่มีไว้ให้สุกรมีจำนวนพอกับความต้องการทุกวัน การเลี้ยงสุกรเพื่อขายต้องขายสุกรหมากรอกจะไม่ขาดทุน จะขายแบบซังน้ำหนักหรือกำหนดราคาเป็นตัวๆ ไม่ควรให้สุกรตกค้างจะทำให้เกิดปัญหาเพราะสุกรกินอาหารทุกวัน ถ้ายังไม่มีพ่อค้ามาซื้อก็เท่ากับว่าหมูกินหมู ในที่สุดการดำเนินกิจการก็จะขาดทุน การให้อาหารสุกรที่ถูกต้องวิธีจะทำให้กิจการดำเนินไปได้ดีไม่มีโอกาสขาดทุน สุกรในครอกเดียวกันตัวเล็กเจริญเติบโตช้าควรแยกออกจากฝูงหรือทำลายเสีย วิธีการเพิ่มมูลค่าให้กับสุกรนั้นคือการให้อาหารที่ผสมตามอัตราส่วนที่เหมาะสมกับสภาพปรากฏการณ์ของราคาสุกรตกต่ำ หรือราคาสูง และยังมีวิธีการอย่างอื่นอีก รอบ 1 ปีจะได้มูลสุกรถึง 1 ตันเหมาะที่นำไปปรับปรุงไร้อย่างพาราจำนวน 10 ไร่ ทดแทนปุ๋ยเคมีถึง 10,000 บาท และใช้มูลสุกรในแปลงนาข้าวอีกด้วย

คุณสุพรม แกวกุดเรือ เสนอการหาแหล่งอาหารสุกรโดยการปรับพื้นที่นาข้าวมาทดลองปลูกถั่วเขียว ถั่วเหลือง เพื่อจะได้ถั่วมาเป็นส่วนผสมอาหารสุกรขุน ราคาอาหารสำเร็จรูปแพงเกินไป ต้องซื้อรำราคา 1 กิโลกรัมละ 5 บาทจากโรงสีข้าวของเครือข่ายเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร แหล่งอาหารสุกรไม่สามารถผลิตเองได้เพราะขาดวัสดุในการผลิต แต่มีความพยายามที่จะคิดค้นการผสมอาหารสุกรเอง จึงลงทุนซื้อเครื่องบดกระดุกเพื่อจะได้เพิ่มแคลเซียมในการให้อาหารสุกรแต่ละครั้งการเลี้ยงสุกรต้องการจะได้กำไรงาม คือ จะต้องนำเอาสุกรไปหามูลค่าเพิ่มให้ได้มากที่สุด สุกรราคาตกต่ำต้องทำกิจกรรมให้เป็นกิจการให้ได้เช่นมีสุกรอยู่แล้วได้ระยะเวลาก่อนกำหนดระยะเวลาการจำหน่ายซึ่งมีหลายวิธีการเช่นฆ่าชำแหละเนื้อแบ่งปันกันซื้อ แบ่งกันเอาไปขายในราคาเป็นกองๆละ 100 บาท หรือชำแหละซากเนื้อแลกกับข้าวเปลือก แลกกับแรงงานเมื่อต้องการขอแรงงานมาช่วยลงแขกเกี่ยวข้าว นวดข้าวเป็นต้น หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เป็นเมนูอาหารตามสั่ง มูลสุกรมาทำเป็นปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ ขายกิโลกรัมละ 5 บาท ปีหนึ่งได้มูลสุกรจากสุกร 10 ตัวถึง 500 – 1,000 กิโลกรัม ทำให้เกิดรายได้ที่น่าสนใจมาก เมื่อมีสุกรก็มีไก่จำนวนเพิ่มขึ้นเพราะไก่ได้อาหารจากการมาคุ้ยเขี่ยกินหนอนจากมูลสุกรซึ่งเป็นผลพลอยได้ แม้แต่แมลงที่บินมาลงขอนข้าวมูลสุกรก็เป็นอาหารของปลาได้อีกด้วย

(เก็บมูลสุกรใส่ตะกร้าตาห่างนิดหน่อยนำไปตั้งไว้เหนือน้ำประมาณ 2 สัปดาห์ก็จะได้นอนแมลง หรือตัวด้วงต่างๆ ที่ชอบไขมูลสุกรแล้วก็ตกลงในน้ำเป็นอาหารของปลาต่อไป) เกษตรกรควรจะเลี้ยงสุกรอย่างน้อยครอบครัวละ 1 – 2 ตัว ก็ยังดี

สรุปผลการศึกษาเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารผสมกับรำ

- (1) มีพ่อพันธุ์ สุกรแม่พันธุ์สุกรเป็นของตัวเอง ซื้อแม่พันธุ์สุกรเพื่อต้องผลิตลูกสุกรไว้เลี้ยงขุน
- (2) มีแหล่งผลิตอาหารสุกรที่ได้จากโรงสีข้าวที่เป็นของตัวเองที่อยู่ในชุมชน
- (3) การให้อาหารสุกรมีวิธีการให้ 2 ขั้นตอน ให้สุกรหากินเอง ผู้เลี้ยงเทอาหารไว้ในถัง และการให้อาหารสุกรเป็นบางเวลา เปลี่ยนอาหารสุกรทุกครั้งที่สุกรได้ขนาดน้ำหนักจากการให้อาหารสุกรเล็ก เป็นอาหารสุกรรุ่น และอาหารสุกรขุน
- (4) ลงทุนจ่ายค่าอาหารในสุกรขุน 3,200 ถึง 3,500 บาท ต่อสุกรหนึ่งตัว
- (5) ตลาดสุกรมีในชุมชน ขายสุกรตามเทศกาล วันสำคัญตามประเพณีนิยม
- (6) ซากเนื้อติดมันน้อย ความนิยมบริโภคเนื้อสุกรในชุมชนก็ยังน้อยสม่ำเสมอ
- (7) มูลสุกรแห้งเป็นอาหารของปลาและใช้แทนปุ๋ยเคมีในการปรับปรุงบำรุงดิน และเป็นอาหารของพืชผักเป็นอย่างดี (ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง และผักทั่วไป แก้วมังกร กัญชง มะนาว และพืชผลทั่วไป)
- (8) การคัดเลือกสายพันธุ์สุกรแม่พันธุ์ คัดได้จากสุกรครอกที่มีสุกรแม่พันธุ์โครงร่างใหญ่ มีภูมิต้านทานโรคดี กินอาหารเก่ง ไม่เลือกอาหาร เจริญเติบโตเร็ว ได้สุกรแม่พันธุ์สายพันธุ์ท้องถิ่น
- (9) ระยะเวลาที่สุกรกินอาหารนานถึง 5-6 เดือนหรือ 150 -180 วัน สุกรมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม

วิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร เกษตรกรรายย่อยแต่ละคนมีความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิต ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ปัจจัยการผลิตสูตรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดร่ำผสมกับหัวอาหาร
ใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 2)

เกษตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	คุณค่าดี อุณจันทร์	คุณสมบัติ ศรีภู	คุณฟาร์ม	คุณสำเร็จ ทาหนองบัว
1. ที่ดินทั้งหมด (ไร่)	10 ไร่ ทำนา	30 ไร่ ทำนา	50 ไร่ ทำนา	20 ไร่ ทำนา
2.แรงงาน ครอบครัว/ แรงงานที่จ้างจริง	4 คน / 2 คน	4 คน / 2 คน	1 คน / 1 คน	3 คน / 2 คน
3.พันธุ์สุกร	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ
4.รำ / หัวอาหาร	รำ / สตาร์ฟีด	รำ / สตาร์ฟีด	รำ / เบทาโกร	รำ / เบทาโกร
5.วิธีการให้ อาหารสุกร	-40 วันให้หย่านม แยกให้หัวอาหาร สุกรเล็ก ผสมรำ - น้ำหนัก 30 - 40 กิโลกรัมให้ หัวอาหารสุกรรุ่น ผสมรำ 6 ส่วน - น้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมให้ อาหารสุกรรุ่น รำ ผสมหัวอาหาร 6:1 ส่วน	- 35 วันแยกลูก สุกรหย่านม ให้หัวอาหารสุกร เล็กผสมรำ ละเอียด - น้ำหนักสุกร 60 ถึง 100 กิโลกรัม ให้อาหารสุกรขุน รำละเอียด ผสม หัวอาหาร 6:1 ส่วน	-30 วันให้หย่านม แยกให้หัวอาหาร สุกรเล็กผสมรำ - น้ำหนัก 30 - 40 กิโลกรัมให้ หัวอาหารสุกรรุ่น ผสมรำ 6 ส่วน - น้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมให้ อาหารสุกรรุ่น รำ ผสมหัวอาหาร 6:1 ส่วน	- 40 วันให้หย่า นม แยกให้ หัวอาหารสุกร เล็ก ผสมรำ - น้ำหนัก 30 - 40 กิโลกรัมให้ หัวอาหารสุกร รุ่น - น้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมให้ อาหารสุกรขุน รำผสม หัวอาหาร 6:1 ส่วน
6.ระยะเวลาการ ให้อาหาร/ น้ำหนัก สุกร	190 วัน/100 ก.ก.	180 วัน /100 ก.ก.	180 วัน/ 100 ก.ก.	190 วัน/100 ก.ก.

ตารางที่ 6 ปัจจัยการผลิตสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสม

หัวอาหารใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 2) (ต่อ)

เกษตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	นายคำดี อุ่น จันทร์	นาย สมหมาย ศรีภู	ยุพาฟาร์ม	นายสำเร็จ ทาหนองบัว
7.ทุนซื้ออาหาร / สุกร 1 ตัว	3,500 – 4,000 บาท	3,000 -3500 บาท	3,000 -3,500 บาท	3,000 -3,200 บาท
8.อุปกรณ์	-คอกได้ถุนเล้า ข้าว พื้นคอนกรีต ผนังคอกอิฐ บล็อกปิดกัน - รางอาหารใช้ถัง บรรจุอาหาร - รางน้ำใช้ถัง พลาสติกใส่น้ำ วางไว้ที่สูงต่อ สายยางหัวคูด	-คอกเดี่ยว พื้น คอนกรีต ผนัง คอกอิฐบล็อก - รางอาหารใช้ ยางรถยนต์ - รางน้ำใช้ถัง พลาสติกใส่น้ำ วางไว้ที่สูงต่อ สายยางหัวคูด	-คอกเดี่ยว พื้น คอนกรีต ผนัง คอกอิฐบล็อก - รางอาหารใช้ถัง บรรจุอาหาร - รางน้ำใช้โถ ใหญ่ใส่น้ำวางไว้ ที่สูงต่อสายยาง หัวคูด	-คอกได้ถุนเล้า ข้าว พื้นคอนกรีต เกรงเหล็ก -รางอาหารใช้พื้น คอกหลุมเฉพาะ -รางน้ำใช้ร่วมกับ รางอาหาร
9. ตลาดสุกร	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน

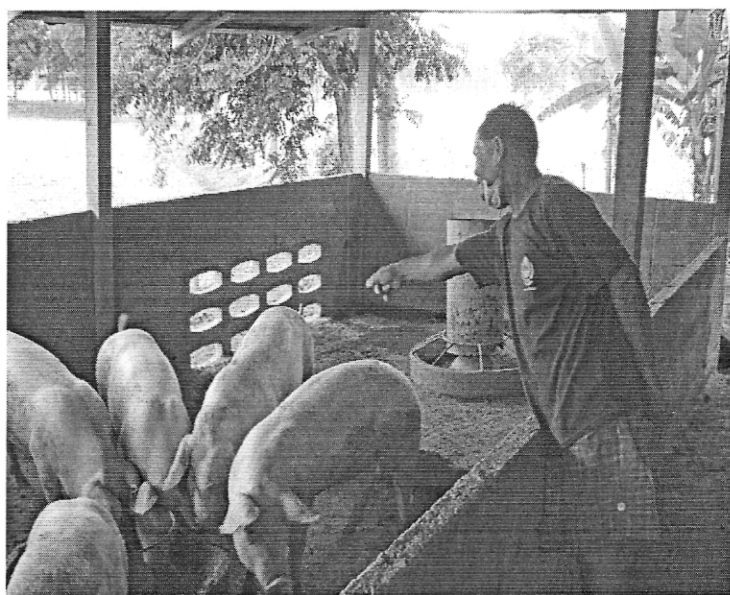
ตารางที่ 7 ปัจจัยการผลิตสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร
ใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 2) (ต่อ)

เลขตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	คุณสมบัติ นันทนา	คุณสมบัติ ด้านโอกาส	คุณสมบัติ โคหนองบัว	คุณสมบัติ แนวฤดูเรือ
1.ที่ดินทั้งหมด (ไร่)	2 ไร่ ที่อยู่อาศัย และฟาร์มสุกร	30 ไร่ ทำนา	30 ไร่ ทำนา	10 ไร่ ทำนา
2.แรงงาน ครอบครัว/ แรงงานที่จ้างจริง	4 คน / 2 คน	4 คน / 2 คน	5 คน / 1 คน	4 คน / 2 คน
3.พันธุ์สุกร	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ
4.รำ / หัวอาหาร	รำ / ผสมไฮโกร	รำ/ผสมเบทาโกร	รำ/ผสมเบทาโกร	รำ/ผสมเบทาโกร
5.วิธีการให้ อาหารสุกร	-40 วันให้หย่านม แยกให้หัวอาหาร สุกรเล็ก ผสมรำ - น้ำหนัก 30 - 40 กิโลกรัมให้ หัวอาหารสุกรรุ่น ผสมรำ 6 ส่วน - น้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมให้ อาหารสุกรรุ่น รำ ผสมหัวอาหาร 6:1 ส่วน	- 35 วันแยกลูก สุกรหย่านม ให้หัวอาหารสุกร เล็กผสมรำ ละเอียด - น้ำหนักสุกร 60 ถึง 100 กิโลกรัม ให้อาหารสุกรขุน รำละเอียด ผสม หัวอาหาร 6:1 ส่วน	-30 วันให้หย่านม แยกให้หัวอาหาร สุกรเล็กผสมรำ - น้ำหนัก 30 - 40 กิโลกรัมให้ หัวอาหารสุกรรุ่น ผสมรำ 6 ส่วน - น้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมให้ อาหารสุกรรุ่น รำ ผสมหัวอาหาร 6:1 ส่วน	-40 วันให้หย่านม แยกให้หัวอาหาร สุกรเล็ก ผสมรำ - น้ำหนัก 30 - 40 กิโลกรัมให้ หัวอาหารสุกรรุ่น - น้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมให้ อาหารสุกรขุน รำ ผสมหัวอาหาร 6:1 ส่วน
6.ระยะเวลาการ ให้อาหาร/ น้ำหนัก สุกร	190 วัน/100 กก.	180 วัน /100 กก.	180 วัน/ 100 กก.	190วัน / 100 กก.

ตารางที่ 7 ปัจจัยผลิตการสุกรที่เกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดร่ำผสมหัวอาหารใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 2) (ต่อ)

เกษตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	คุณสมบัติ นันทนา	คุณสมบัติ ด้านโอกาส	คุณสมบัติ โภชนาการ	คุณสมบัติ แรงกดดัน
7.ทุนซื้ออาหาร / สุกร 1 ตัว	2,500-3,000 บาท	3,000 -3500 บาท	2,000 -2500 บาท	2,700 -3,200 บาท
8.อุปกรณ์	- คอกใต้ถุน ข้าว พื้นคอนกรีต ผนัง คอก อีฐ บล็อก - รางอาหารใช้ถัง บรรจุอาหาร - รางน้ำใช้ถัง พลาสติกใส่น้ำ วางไว้ที่สูงต่อ สายยางกับหัวปั๊ม	- คอกเดี่ยว พื้น คอนกรีต ผนัง คอกอิฐบล็อก - รางอาหารใช้ถัง บรรจุอาหาร - รางน้ำใช้ถัง พลาสติกใส่น้ำ วางไว้ที่สูงต่อ สายยางกับหัวปั๊ม	- คอกใต้ถุน พื้น คอนกรีต ผนัง คอกอิฐบล็อก - รางอาหารใช้ถัง บรรจุอาหาร - รางน้ำใช้ถัง ใหญ่ใส่น้ำวางไว้ ที่สูงต่อสายยาง กับหัวปั๊ม	- คอกเดี่ยว พื้น คอนกรีต ไม้กั้น - รางอาหารใช้พื้น คอกหลุมเฉพาะ - รางน้ำใช้ร่วมกับ รางอาหาร
9. ตลาดสุกร	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน	- ตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และขายสุกรตาม ประเพณีนิยมใน หมู่บ้าน

การเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร เพื่อขายสู่ตลาดในชุมชนตามประเพณีนิยมของสังคมในแต่ชุมชนนั้นๆ เป็นการเลี้ยงสุกรที่ยั่งยืนเพราะเกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้สามารถผลิตอาหารสุกรได้เอง ซึ่งอาหารสุกรได้จากโรงสีข้าวครอบครัว กิจกรรมที่เกิดจากการให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหารดังนี้

ภาพที่ 7 การใช้วัสดุการเลี้ยงสุกรจากฟาร์มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร (เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 2) ตามประเพณีนิยม

4.2.3 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม

อาหารสุกรคือรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม เป็นการผสมอาหารสุกรที่ไม่มีส่วนที่แน่นอน โดยเน้นการผสมอาหารที่คงไว้ในเรื่องของคุณค่าตามหลักโภชนาการ ลดต้นทุนในการซื้ออาหารสุกรได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตการจดบัญชีฟาร์มของเกษตรกรกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม มีวิธีการผสมสัดส่วนอาหารแบบง่ายๆ ตามที่เคยเห็นจากการเลี้ยงสุกรที่สืบต่อกันมาเมื่อครั้งอดีต อาหารสุกรชนิดดังกล่าวเหมาะสำหรับเป็นอาหารสุกรรุ่นและสุกรขุนที่มีน้ำหนักตั้งแต่ 40-50 กิโลกรัมขึ้นไป สัดส่วนในการผสมรำรวมหรือรำโรงสีข้าวในชุมชนคือ รำ 1 กิโลกรัม ผักโขม 5 กิโลกรัม เศษอาหารตามสมควร ผสมกันแล้วต้มจนได้ความเข้มข้น ราคาต้นทุนจากการเลี้ยงสุกรด้วยอาหารชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม รำกิโลกรัมละ 5 บาท เศษอาหารได้จากร้านขายก๋วยเตี๋ยว จากวัด จากโรงเรียน และจากสถานที่ราชการ โรงงาน ที่มีแม่ค้าขายอาหาร ผักโขมจะมีตามฤดูกาลเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมกราคม นอกจากเดือนดังกล่าวผักโขมก็จะมีปริมาณลดน้อยลง การใช้ผักโขมที่ใช้ในส่วนผสมประมาณ 4-5 กิโลกรัม ต้มจนได้ความเข้มข้นใช้สำหรับสุกรกินได้หนึ่งวันต่อสุกร 1 ตัว ต้นทุนการเลี้ยงอยู่ที่เอาจำนวนวันตั้งคูณด้วยจำนวนเงินที่จ่ายซื้อรำ ไม่รวมแรงงานเพราะเป็นกิจกรรมที่จะต้องทำงานสัมพันธ์กับกิจกรรมอยู่แล้ว (จำนวนวัน 240 x จ่ายค่ารำวันละ 5 บาท ต้นทุนการเลี้ยง = 1,200 ถึง 1,500 บาท) คุณภาพซากเนื้อสุกรชาวบ้านนิยมบริโภคใช้ในงานพิธีวันสำคัญ งานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ สุกรกินอาหารรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม การประกอบกิจกรรมจากการให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม เกษตรกรยังพอมีกำไรตัวละ 700-1,000 บาท เกษตรกรรายย่อยก็เริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหารที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้กับกิจการฟาร์มของตัวเองดังนี้

คุณบุญมา หอมเชย เล่าว่าเลี้ยงสุกรโดยการให้อาหารวิธีต้มผักที่เคยให้กับสุกรมาหลายครอกแล้ว ที่ให้อาหารชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม วิธีการให้อาหารสุกรแบบนี้มีส่วนลดอาหารทดแทนอาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหารได้ดี โดยการให้อาหารชนิดต้ม และยังมีเงินเหลืออยู่บ้าง พอแบ่งให้ลูกหลาน เหลือกก็ไว้ซื้อรำ การต้มรำ เศษอาหาร และผักโขมเป็นอาหารให้สุกรกินนั้นเป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้เมื่อนานมาแล้ว เมื่อก่อไฟต้มอาหารให้สุกรก็ได้ใช้ไฟประกอบอาหารไปด้วยไม่สิ้นตามหัวไร่ปลายนาพอมือเอามาเป็นเชื้อเพลิงได้ ไม่ต้องซื้อถ่านมาเป็นวัสดุเชื้อเพลิงในการประกอบกิจกรรม ได้ประกอบอาหารหมูทั้งอาหารคนไปพร้อม ๆ กันได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตการตอบสนองของหมูที่กินอาหารดังกล่าว สุกรก็เจริญเติบโตได้ดีในระยะเวลา 8 ถึง 10 เดือน น้ำหนัก 100 กิโลกรัม การลงทุนการเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการให้อาหารต้มนี้จะไม่มีความขาดทุนจากการดำเนินกิจการแน่นอน เลี้ยงสุกร 10 ตัวและเลี้ยงลูกหลาน 5 คน พ่อแม่ของหลานหนึ่ง

ไปทำงานที่กรุงเทพฯหมด จำเป็นต้องรับอาสาเลี้ยงดูเพราะนี่คือหลาน เงินที่พ่อแม่หลานส่งมาก็นำไปซื้อข้าวให้สุกรและซื้ออาหารให้หลานจนหมดแต่ก็คิหนอยร่างกายไม่เจ็บป่วยไข้ จะเป็นจะตาย ไม่เสียดายชีวิตแล้วตายได้วันนี้น่าจะดี คิดได้อย่างนี้ก็พอมีกำลังใจบ้าง และยังมี หมู เป็ด ไก่ ที่เลี้ยงไว้พอมิได้ขายได้เงินมาเลี้ยงตัวเอง และเป็นค่าขนมให้ลูกหลาน รายได้ที่เป็นเงินชื่นใจและรางวัลปลอบใจคือเงินได้จากการขายหมู วันไหนไม่มีค่าขนมหลานก็กรอกขี้หมูใส่ถุงขายกระสอบปึกถุงละ 20 – 30 กิโลกรัม ราคา 10 – 15 บาท ถ้ายายไม่ได้เลี้ยงหมูเงินให้หลานก็ไม่มีเงินซื้อขนมก็ไม่รู้ว่าจะไปเอาเงินจากที่ไหน ไปรับจ้างใช้แรงงานนายจ้างก็คงไม่เอาเพราะว่าเราอายุมากแล้ว งานรายได้เสริมนอกจากเลี้ยงสุกรแล้วก็มีรายได้เป็นการจักสานวัสดุของใช้จากไม้ไผ่ การให้อาหารสุกรที่ต้องการให้มีส่วนผสมรำคั่วรวมกับเศษอาหารและผักโขมเพราะต้องการให้ได้สัดส่วนทดแทนการให้อาหารให้น้อยลง

คุณเสวียน นามขารี เล่าว่าการคั่วรำเศษอาหารและผักโขมเป็นการให้อาหารสุกรแบบประหยัดต้นทุนการเลี้ยงเป็นอย่างดี ผักจะเป็นตัวเพิ่มปริมาณอาหารได้เป็นอย่างดี ผักโขมที่นำมาคั่วแล้วนั้นจะมีกลิ่นหอมสุกรชอบกินน่าจะมีคุณค่าทางอาหารหรือโภชนาการนั้นมีมากพอสมควรพ่อแม่เคยเล่าให้ฟังว่าเด็กกินผักโขมลวกทำให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง เป็นเด็กสมองดีฉลาด เรียนหนังสือเก่ง ก็คิดเอาว่าสุกรกินแล้วร่างกายก็แข็งแรงไม่เจ็บป่วยไข้ ก็เลยใช้อาหารประเภทคั่วรำเศษอาหารและผักโขมเป็นอาหารสุกรตลอดมา การให้อาหารสุกรดังกล่าวสัมพันธ์กับภารกิจสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีงานน้อย ดั้นเช้าขึ้นมาจะไปเก็บผักกอกไฟคั่วรำเศษอาหารและผักโขมไว้เป็นอาหารสุกรในแต่ละวัน การที่ได้ทำงานลักษณะแบบนี้ถือเป็นการงานที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรวัย 60 ปี คงจะยากในเรื่องของการขายแรงงาน เลี้ยงสุกร 6 ตัวพอดีกับกำลังเงิน กำลังทุน กำลังใจ และกำลังกาย

คุณคำพา เสงี่ยมทรัพย์ เล่าว่าเคยจำวิธีการให้อาหารสุกรเมื่อหลายปีก่อน การคั่วรำเศษอาหารและผักโขม มีความรู้ว่าสุกรคงกินอาหารได้ง่าย อร่อย พอรู้ว่าอาหารสุกรที่คั่วนั้นทำให้ระบบการย่อยอาหารในกระเพาะได้ดี อาหารที่จะนำมาให้สุกรนั้นต้องคั่วก่อน การที่มีความรู้จากการคั่วรำกับเศษอาหารและผักโขม ก็มีผลทำให้นอกจากผักโขมยังมีผักอื่นที่สามารถใช้ทดแทนผักโขมได้ เช่น ผักคืบขาว ผักบุ้ง บอน หล้า กล้วย ลูกฟักทอง ผลมะละกอเป็นต้น เลี้ยงสุกรเหมือนเอาเงินหยอดกระปุกออมสินนั่นเอง ขายอย่างขายเมื่อไรจะไม่ขาดทุนหากสุกรยังกินพืชผักเป็นอาหารอยู่ หรือขายสุกรสนองตอบความต้องการของคนซื้อ

คุณไมตรี วงษ์ขารี ใช้เวลาในการเลี้ยงสุกรนานเท่าไรก็ไม่ขาดทุน เพราะว่ามีสุกรก็เหมือนกับเราได้ออมเงินเป็นอย่างดี จากที่เคยจากค่าสุราวันละอย่างน้อย 50 บาท หยุดการกินเหล้าก็นำเงินที่กินเหล้ามาซื้ออาหารให้หมู ไม่นานหมูก็จะให้ลูกอีกนับวันที่จะได้กำไรไปเรื่อยๆ การเลี้ยงสุกรเพื่อวัตถุประสงค์จะขายเท่านั้นผู้เลี้ยงจะเป็นทุกข์ทันที แต่เมื่อไรเลี้ยงสุกรเพื่อวัตถุประสงค์การ

เรียนรู้ ผู้เลี้ยงก็จะสนุกเพลิดเพลินไปกับการเลี้ยงสุกรวันนี้ไม่มีรำให้สุกรกินอย่างอื่นแทนเป็นอาหารได้หรือไม่ สุกรก็เหมือนกับคน ต่างจากคนคือไม่รู้เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนตนเอง

การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการนำเอาวิธีการให้อาหารสุกรมาใช้กับกิจกรรมฟาร์ม เกษตรกรกลุ่มให้อาหารสุกรชนิดรำตำรวมกับเศษอาหารและผักโขมได้ประโยชน์จากการเลี้ยงสุกรโดยทางอ้อม คุณไมตรี วงษ์ขารี บอกว่าหยุดกินเหล้ามาสนใจกับการเลี้ยงสุกร สุกรยังให้ความเพลิดเพลินช่วงสุกรกินอาหารสามารถทำให้หายเครียดได้ โรคเบาหวานที่กำลังอยู่ในขั้นหนักหมอ บอกให้ออกกำลังกาย ก็ได้ออกกำลังกายเดินไปเอาอาหารสุกรจากทุ่งนา หรือบริเวณที่มีผักทั้งตัดทิ้งเกี่ยว สุกรคือตัวกระปุกออมสินได้จริง คุณบุญมา หอมเชยขายมูลสุกรเลี้ยงหลาน คุณคำพา เสงี่ยมทรัพย์ เลี้ยงสุกรไว้ทำบุญหาลูกชายที่ตายจากการผูกคอตาย ได้เนื้อสุกรไว้ประกอบอาหาร ช่วยกันประหยัดอีกทางหนึ่งด้วย คุณ เสวียน นามขารี ได้นำมูลสุกรใช้แทนปุ๋ยเคมี ในการปรับปรุงดินและเป็นอาหารถั่วฝักยาว

สรุปผลการศึกษาเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกร ชนิดรำตำรวมกับเศษอาหาร และผักโขม (กลุ่มที่ 3)

- (1) เลี้ยงสุกรเพื่อประกอบเป็นอาหารในวันสำคัญตามประเพณีนิยม
- (2) การให้อาหารสุกรโดยการตำรำรวมกับเศษอาหารและผักโขม
- (3) การใช้แรงงานในครอบครัวซึ่งเป็นแรงงานในวัยสูงอายุ
- (4) ไม่ได้ลงทุนซื้อสุกรมาเลี้ยง สุกรได้จากผู้ใจบุญในสังคม เลือสุกรพันธุ์ที่เหมาะสม

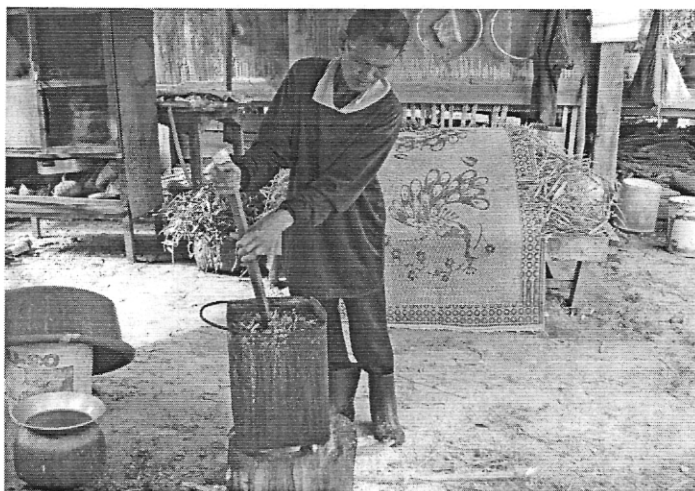
การให้อาหาร

- (5) มูลสุกรปรับปรุงดินในสวนผัก
- (6) สุกรขายได้ในราคาต่ำกว่าสุกรที่กินหัวอาหาร และอาหารที่ผสมรำกับหัวอาหาร
- (7) ขยันหาผัก ผักมีอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่จะมีมากในฤดูฝน

ตารางที่ 8 ปัจจัยการผลิตสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขมใช้ในการประกอบกิจการฟาร์ม (กลุ่มที่ 3)

เกษตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	คุณค่าพา เลี้ยงมทรพย์	คุณไมตรี วงษ์ขารี	คุณเสวียน นามขารี	คุณบุญมา หอมเชย
1.ที่ดินทั้งหมด (ไร่)	24 ไร่ ทำนา	15ไร่ ทำนา	10 ไร่ ทำนา	10 ไร่ ทำนา
2.แรงงาน ครอบครัว / แรงงานที่ใช้จริง	6 คน / 2 คน	4 คน / 2 คน	4 คน / 1 คน	6 คน / 2 คน
3.พันธุ์สุกร	เหมยขาน	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ	แลนด์เรซ
4.รำ / เศษอาหาร/ ผักโขม	ต้มรวมกัน	ต้มรวมกัน	ต้มรวมกัน	ต้มรวมกัน
5.วิธีการให้ อาหารสุกร	- 50 วัน ให้หย่านม แยกให้กิน	- 40 ให้หย่านม แยกให้กินอาหาร ต้ม	-40 ให้หย่านม แยกให้กินอาหาร ต้ม	-40 ให้หย่านม แยกให้กินอาหาร ต้ม
6.ระยะเวลาการ ให้อาหาร/ น้ำหนัก สุกร	270 วัน/100 กก.	270 วัน /100 กก.	270 วัน/ 100 กก.	300วัน / 100 กก. 2,000 -2,500 บาท
7.ทุนซื้ออาหาร/ สุกร 1 ตัว	2,000 –2,500 บาท	2,000 -2500 บาท	2,000 -2500 บาท	- คอกเดี่ยว พื้นดิน
8.อุปกรณ์	- คอกใต้ถุนเก่า ข้าว พื้นดิน ไม้ ปิดล้อมกัน - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร	- คอกเดี่ยว พื้น พื้นดิน ไม้ปิดกัน - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร	ข้าว พื้นดิน ไม้ ปิดล้อมกัน - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร	ล้อมกัน - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร
9. ตลาดสุกร	- ครอบครัว	- พ่อค้าคนกลาง	- ครอบครัว	- ครอบครัว

กิจกรรมเกษตรกรรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดร่ำดื่มรวมเศษอาหารและผักโขม วัสดุที่ช่วยในการผลิตอาหารสุกร ผักโขมมีมากในฤดูฝนเป็นผักที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เศษอาหารมีตามร้านขายก๋วยเตี๋ยว ตามโรงเรียน วัด และร้านขายอาหารตามสั่ง ไม่ต้องซื้อขอกันได้

คุณเสวียน นามขารี กำลังผสมอาหารชนิดร่ำดื่มรวมเศษอาหารและผักโขม

คุณ คำพา เสี่ยมทรัพย์ ขึ้นชมผลงานการเจริญเติบโตของสุกร
หลังจากให้อาหารผ่านไป 4 เดือน

ภาพที่ 8 การนำวัสดุการเลี้ยงสุกรที่หาได้ง่ายมีในชุมชนจากฟาร์มเกษตรกรรายย่อยที่ให้
อาหารสุกรชนิดร่ำดื่มรวมกับเศษอาหารและผักโขม

4.2.4 เกษตรกรกลุ่มที่อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน

เกษตรกรรายย่อยเคยเลี้ยงมาหลายสายพันธุ์แล้ว และการให้อาหารก็เคยให้หลายวิธี อาหารสุกรมีอยู่ทั่วไปในธรรมชาติก็มี ปล่อยสุกรหากินเองโดยไม่ให้อาหารก็สามารถอยู่ได้ ไม่ตายในระยะเวลา 5-7 วัน เมื่อใดเกษตรกรเลี้ยงสุกรเพื่อขายระดับการแข่งก็เกิดขึ้น ดังนั้นเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรต้องมีระดับการแข่งขันในระบบฟาร์มสุกรที่ได้มาตรฐาน เกษตรกรจะดำเนินกิจการอย่างระมัดระวังกิจการบางครั้งก็ขาดทุน การเลือกให้อาหารสุกรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องคำนึงถึงพันธุ์สุกรที่เหมาะสมกับอาหารที่จะให้

คุณทอง เสงี่ยมทรัพย์ กล่าวว่าสุกรปล่อยทุ่งกับสุกรถูกกักขังมีความแตกต่างกันในเรื่องของความเป็นอิสระ สุกรปล่อยทุ่งไม่ให้กินอาหารสุกรก็ยังมีชีวิตอยู่ได้ สุกรปล่อยทุ่งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี หากินอาหารได้เอง สุกรสายพันธุ์พื้นบ้านเหล่านี้มีนิสัยใจคอห้าวลูกเลี้ยงลูกดี และให้ลูกคด การให้อาหารสำหรับสุกรสายพันธุ์พื้นบ้านเป็นอาหารที่หาได้ง่ายที่สุด การเลี้ยงสุกรไม่ได้ยุ่งยากมากนัก ถ้าจะเลี้ยงสุกรเพื่อเป้าหมายขายสู่ตลาดสุกรจะเริ่มต้นก็ขาดทุนตั้งแต่คิดแล้ว เลี้ยงสุกรไม่ว่าเป็นสายพันธุ์ใดก็ตามถ้าเลี้ยงแบบเอื้ออาทรกัน การดำเนินกิจการการเลี้ยงสุกรจะไม่เกิดปัญหา กิจกรรมหลักของเกษตรกรถือเป็นหน้าที่หลักคือการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้เกิดรายได้ ทำกิจกรรมอะไรก็ตามถ้าทำแล้วเกิดหนี้สินตามมานั้นกิจกรรมที่ดำเนินอยู่นั้นมีทิศทางที่ผิดพลาดแล้ว วิธีการให้อาหารสุกร ในระยะหย่านมให้อาหารรำละเอียด

1 กิโลกรัมต่อวัน และผักกระถินประมาณ 2 กิโลกรัม การให้อาหารช่วงที่ 2 สุกรน้ำหนักประมาณ 30 กิโลกรัม เปลี่ยนให้กินรำผสม ระยะเวลา การให้อาหารนานประมาณ 240 วัน รวมระยะเวลาการให้อาหาร 2 ช่วง ใช้ระยะเวลา ประมาณ 365 วัน จ่ายเป็นค่าอาหารประมาณ 2,000 บาทต่อตัว ขายได้ในราคาตัวละประมาณ 2,500 บาท ถึง 3,000 บาท การเลี้ยงสุกรเป็นงานอดิเรกเหมาะสำหรับผู้สูงวัยอย่าเลี้ยงสุกรด้วยหัวอาหาร ควรเลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้านจะดีที่สุด

คุณชวน ไกรญาติ กล่าวว่าอาหารสุกรรำกับผักพื้นบ้านเหมาะกับสุกรสายพันธุ์ไทยแท้ โดยเฉพาะสายเลือดผสมหมูป่า การให้อาหารสุกรให้กินรำในวันหนึ่งเพียงมือเดียวอีกมือต่อไปให้กินผัก ผักจะหาได้ทุกวันซึ่งได้จากขยะผักที่แม่ค้าขายผักทิ้ง เพียงแต่นำภาชนะไปวางไว้ถึงเวลาที่ไปเอา นอกจากได้ผักก็ยังได้ทำประโยชน์ให้กับเทศบาลอีกด้วย สุกรที่เลี้ยงมีจำนวน 30 ตัว กินเศษผักวันละ 3 เ่งใหญ่ทุกวัน ก็เลยตั้งชื่อการเลี้ยงสุกรว่าหมูขยะ การหาอาหารด้วยวิธีการเก็บขยะผักจะเกิดขึ้นทุกวัน เพราะลูกเขยทำงานเทศกิจ ฝ่ายดูแลความสะอาดขยะในเทศบาล นอกจากจะให้กินผักขยะแล้ว ยังใช้วิธีการให้อาหารสุกรแบบปล่อยทุ่งให้หากินเอง ปล่อยให้หากินตามทุ่งนาไร้ ส่วนสุกรดังกล่าวจะกินผักหญ้าจนสะอาด แต่ส่วนที่ไม่ดีสุกรพันธุ์นี้ชอบขุดดินเป็นหลุมลึก ชอบออกก้างกายอยู่เสมอ การให้อาหารไม่ควรให้ปริมาณมากเพราะจะอ้วนไขมันมากเกินไป สุกรพันธุ์

พื้นบ้านจำนวนผู้บริโภคนั้นมีจำนวนน้อย การประหยัดอาหารเป็นเรื่องจำเป็น ดังนั้นวิธีการให้อาหารสุกรจึงมีวิธีการให้เป็นระยะ สุกรระยะหย่านมให้รำละเอียดกินเป็นอาหารครั้งกิโลกกรัมต่อวัน และเศษผักประมาณ 1 กิโลกรัม ต่อวันต่อสุกรหนึ่งตัว ระยะเวลาการให้อาหารสุกรนานถึงเป็สุกรมีน้ำหนักประมาณ 30 ถึง 50 กรัม ขายกิโลกกรัมละ 70 บาท เฉลี่ยจ่ายอาหารวันละ 6 บาท 1 ปี(จ่ายค่าอาหารประมาณ 365 วัน คูณ 6 บาท จำนวนเงิน 2,190 บาท) รายได้จากการขายสุกรประมาณ 3,000 บาทถึง 3,500 บาทต่อตัว การเลี้ยงสุกรถ้าใช้หลักการเลี้ยงมากนักรักก็เกิดปัญหาตามมาด้วย ดังนั้นการเลี้ยงสุกรก็อย่าหวังว่าจะขายได้กำไรอย่างเดียว สุกรที่เลี้ยงไว้ทำให้เราคลายเครียดด้วย คุณวรรณมาศ ปรัชญาพฤทธิ์ กล่าวว่ารำละเอียดมีคุณค่าด้านโภชนาการเป็นอย่างดี สามารถเลือกแยกทำได้ตามความต้องการเพราะมีโรงสีข้าวเป็นของตัวเอง ผักพื้นบ้านเป็นแหล่งอาหารสุกรที่หาง่ายมีอยู่ตามธรรมชาติ ตามริมไหล่ถนน เช่นผักกระถินมีพอให้สุกรกินได้ทั้งปีในจำนวนสุกร 10 ตัว ผักพื้นบ้านที่มีอยู่หลายชนิดที่สามารถนำมาเป็นอาหารสุกรได้ พืชผักที่มีอยู่ตามธรรมชาติเหล่านี้ให้ผลผลิตตลอดทั้งปี เช่นผักกระถินเด็ดยอดก็สามารถแตกอกขึ้นมาใหม่ทดแทนส่วนที่หายไปได้อีก หน้าแล้งหน้าฝนก็ยังรักษาสภาพความเขียวไว้ คงสภาพตลอดเวลา ผักชนิดอื่นๆไม่สามารถคงสภาพได้ดีเท่ากับผักกระถิน การหาอาหารสุกรด้วยวิธีการเดินออกกำลังกายเก็บผักกระถินตามริมไหล่ถนนได้ประโยชน์ทั้งสองด้านด้วยกันได้อาหารสุกร และได้ออกกำลังกายไปพร้อมๆกัน การเลือกผักพื้นบ้านที่เป็นผักกระถินเพราะมีคุณค่าด้านอาหารโภชนาการ และเหมาะสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสุกรสายพันธุ์ไทย ในวันหนึ่งให้กินรำกับผัก อาหารอย่างอื่นก็ไม่จำเป็นที่จะให้กินอีก สุกรสายพันธุ์ไทยกินง่ายเลี้ยงง่าย ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคภัย ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ตัวผู้คุมมาก ตัวเมียจะให้ลูกดก วิธีการให้อาหารสุกร ให้อาหาร 2 เวลา มื้อเช้า และมื้อเย็น อาหารสุกรเล็กเป็นรำละเอียดผสมน้ำพอหมาด ๆ ให้กินอาหารนานจนกว่าสุกรจะได้น้ำหนัก 30 กิโลกรัม จ่ายค่าอาหารวันละ 6 บาท รวมจ่ายค่าอาหาร 120 วัน จำนวนเงิน 720 บาท เปลี่ยนเป็นอาหารระยะที่ 2 อาหารร่ำรวมสำหรับสุกรขุนให้สุกรกินนาน 200 วัน จ่ายค่าอาหารวันละ 10 บาท จำนวนเงิน 2,000 บาท รวมจ่ายทั้งสิ้น 2,700 บาทต่อสุกร 1 ตัว ให้อาหารสุกรนานถึง 320 วัน ถึง 365 วัน สุกรได้น้ำหนัก 100 กิโลกรัม การเลี้ยงสุกรก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการแบ่งเวลา การเลี้ยงสุกรพันธุ์ไทยแท้ไม่ได้กำไรเลย แต่จะได้ต้นทุนการเลี้ยงสุกรกลับคืนมา

คุณเสียง แคะโสง กล่าวว่าสุกรสายพันธุ์ไทยแท้ 2 ตัว กินอาหารวันหนึ่งๆไม่ถึง 2 กิโลกรัม กินผักสดแทนกินรำได้เป็นอย่างดี เลี้ยงไว้ดูเล่น ชาวบ้านก็รู้ว่าการเลี้ยงสุกรสายพันธุ์ไทยแท้ นั้นเหมาะสมกับครอบครัวเกษตรกร ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารก็น้อย ไม่ต้องเสียเวลาในการดูแลอะไรมากมาย เศษอาหารบางวันก็ได้จากโรงเรียน ผักบุ้งมีจำนวนมากที่ได้จากวัชพืชในทุ่งนา ชาวบ้านบอกว่าให้ใช้ยามาหญ้ากำจัดฉีดพ่นผักบุ้งก็จะตายหมด จึงขอใช้วิธีการกำจัดวัชพืชด้วย

วิธีการนำมาเป็นอาหารสุกร เกิดประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี วิธีการให้อาหารสุกร ให้อาหาร 2 เวลา มื้อเช้า และมื้อเย็น การให้อาหารร่ำรวมผสมน้ำเศษอาหารและผักเป็นอาหารสุกรก็สามารถเจริญเติบโตได้ จ่ายค่าอาหารวันละ 6 บาท ให้กินอาหารนาน 300 วัน สุกรมีน้ำหนัก 50 ถึง 60 กิโลกรัม รวมจ่ายค่าอาหารจำนวน 1,800 บาท ขายเป็นไม่ต้องชั่งน้ำหนัก ประมาณการน้ำหนักต่อกิโลกรัมประมาณตัวละ 2,000 บาท ถึง 2,500 บาท เลี้ยงสุกรพันธุ์ไทยแท้ด้วยอาหารรำกับผักพื้นบ้านไม่ขาดทุน จะได้มูลสุกรเป็นปุ๋ยอาหารพืชอีกด้วย

การเลี้ยงสุกรนั้นไม่ได้ยุ่งยากมากนัก เพราะการเลี้ยงสุกรเคยเลี้ยงแบบส่งต่อวิธีการเลี้ยงหรือการถ่ายทอดความรู้ให้ลูกหลาน ไม่ให้เลี้ยงจำนวนมากเลี้ยงเพียง 2-3 ตัว การให้อาหารไม่ต้องลงทุนมาก เศษอาหาร ผักพื้นบ้าน ก็สามารถนำมาแก้ปัญหาได้เมื่อขาดแคลน หรือใช้แรงงานในครอบครัว ช่วยกันดำข้าวเปลือกได้ข้าวสาร ผลพลอยได้จากการดำข้าวคือรำ รำเป็นอาหารสุกรอย่างดี ในครอบครัวหนึ่งมีจำนวนคนมากการกินข้าวในแต่ละวันก็มากด้วย การเลี้ยงสุกรจึงเป็นการเลี้ยงประกอบเสริมกิจกรรมหลัก สภาพการเลี้ยงสุกรในปัจจุบันจะต้องลงทุนมาก ทุกอย่างต้องซื้อ การพึ่งพาอาศัยกันนั้นเริ่มหมดไป เกษตรกรจะประกอบกิจกรรมอะไรสักอย่างต้องออกแบบวางแผนให้ดี และต้องเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา เพราะผลิตภัณฑ์การเกษตรทุกอย่างอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม วัตถุนิยม หรือค่านิยมของสังคมสมัยใหม่ ดังนั้นคนที่จะเลี้ยงสุกรได้ ต้องนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทุกครั้งกิจการถึงจะอยู่รอด การเลี้ยงสุกรในระดับชาวบ้าน จะต้องคำนึงถึงต้นทุนหลักคือทุนซื้ออาหารให้สุกรต้องซื้อทุกวันเพราะสุกรกินทุกวัน การเลี้ยงสุกรไม่มีกำไร ผู้เลี้ยงจะไม่มีทางเลือกที่จะประกอบกิจกรรมที่ดีกว่านี้ นี่คือนิยามชีวิตที่แท้จริงของเกษตรกร ถ้าจะเลี้ยงสุกรต้องคำนึงเรื่องอาหารสุกรราคาถูก และดำเนินกิจการโดยไม่หยุดนิ่ง เมื่อพบวิกฤติสุกรก็สามารถดำเนินกิจการต่อไปให้ได้ การเลี้ยงสุกรควรให้ลูกสุกรอยู่กับแม่สุกรนาน ๆ ลูกสุกรจะได้กินอาหาร 2 อย่างไปพร้อม ๆ กัน (อาหารเหลวและอาหารข้น)

ผลการศึกษาเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน

- (1) กิจกรรมการให้อาหารสุกรใช้แรงงานครอบครัว เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม
- (2) เลือกพันธุ์สุกรที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหาร
- (3) การเลี้ยงสุกรเพื่อการออมเศษเงินวันละ 9 บาทถึง 10 บาท
- (4) การให้อาหารรำเสริมด้วยผักพื้นบ้านอัตราอาหารเปลี่ยนเป็นเนื้อได้ มั่นคึดเนื้อมาก
- (5) การลงทุนเลี้ยงสุกรตามวิธีการให้อาหารรำเสริมด้วยผักพื้นบ้าน ก็เพื่อต้องการให้เกิดกิจกรรมการประกอบอาหารสุกรได้ประหยัดต้นทุนในการเลี้ยงสุกร

(6) รายได้จากการเลี้ยงสุกรเฉลี่ยสุกร 1 ตัว จะมีกำไรประมาณตัวละ 500 บาทถึง 1,000 บาท ใช้เวลาในการให้อาหารนานถึง 365 วัน

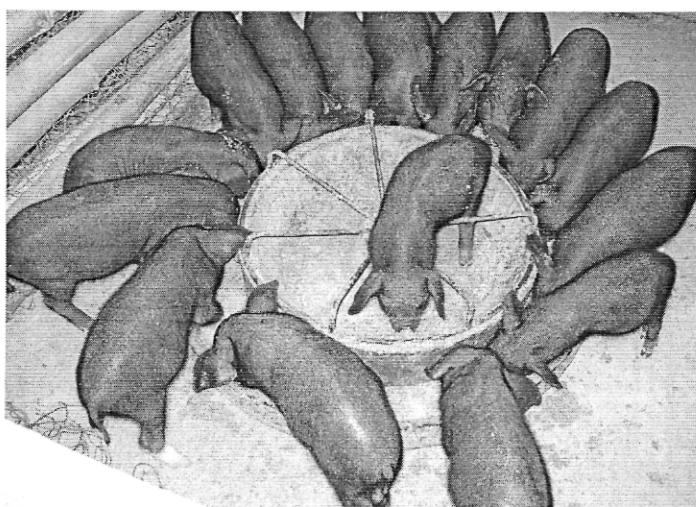
(7) มูลสุกรช่วยเพิ่มมูลค่าเพิ่มในเรื่องของปุ๋ยปรับปรุงดิน

(8) เนื้อสุกรสายพันธุ์คนส่วนใหญ่ไม่นิยมบริโภค

ตารางที่ 9 ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน
(กลุ่มที่ 4)

เกษตรกรรายย่อย ปัจจัยการผลิต	คุณทอง เสี่ยมทรัพย์	คุณเอียง แคลโรสง	คุณยวน ไกลญาติ	คุณวรรณมาศ ปรัชญพฤทธิ์
1.ที่ดินทั้งหมด (ไร่)	20 ไร่ ทำนา	20 ไร่ ทำนา	15 ไร่ ทำนา	30 ไร่ ทำนา
2.แรงงาน ครอบครัว / แรงงานที่ใช้จริง	2 คน / 2 คน	2 คน / 2 คน	4 คน / 2 คน	3 คน / 1 คน
3.พันธุ์สุกร	หมยชาน	กระโดน	หมูป่า	หมยชาน
4.รำ / ผักพื้นบ้าน	รำผักเป็นอาหาร เสริม	รำผักเป็นอาหาร เสริม	รำผักเป็นอาหาร เสริม	รำผักเป็นอาหาร เสริม
5.วิธีการให้ อาหารสุกร	- แม่สุกรและลูก ขังกรอกเดียวกัน อาหารด้วยกัน	- แม่สุกรและลูก ขังกรอกเดียวกัน อาหารด้วยกัน	- แม่สุกรและลูก ขังกรอกเดียวกัน อาหารด้วยกัน	- แม่สุกรและลูก ขังกรอกเดียวกัน อาหารด้วยกัน
6.ระยะเวลาการ ให้อาหาร / น้ำหนัก สุกร	360 วัน/70 – 80 กิโลกรัม	360 วัน /50 -60 กิโลกรัม	360 วัน/ 60 - 70 กิโลกรัม	360วัน / 70- 80 กิโลกรัม
7.ทุนซื้ออาหาร / สุกร 1 ตัว	1,500 –2,500 บาท	1,500 -2500 บาท	1,500 -2500 บาท	1,500 -2,500 บาท
8.อุปกรณ์	- คอกใต้ถุนเก่า ข้าว พื้นดิน ไม้ ปิดกั้น - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร	- คอกเดี่ยว พื้น พื้นดิน ไม้ปิดกั้น - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร	- คอกเดี่ยว พื้นดิน ไม้ปิดกั้น - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร	- คอกใต้ถุนเก่า ข้าว พื้นดิน ไม้ ปิดกั้น - รางอาหารไม้ - รางน้ำใช้ราง อาหาร
9.ตลาดสุกร	-ตลาดในชุมชน และครอบครัว	-ตลาดในชุมชน และครอบครัว	-ตลาดในชุมชน และครอบครัว	-ตลาดในชุมชน และครอบครัว

กิจกรรมเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับพื้นบ้าน ใช้ปัจจัยที่ช่วยในการผลิตโดยอาศัยสภาพแวดล้อม เช่น ผักพื้นบ้านมีมากในฤดูกาลเป็นผักที่เกิดเองโดยธรรมชาติ

ภาพที่ 9 รำละเอียดสำหรับสุกรเล็ก ฟาร์มผู้วิจัย

ผักพื้นบ้านเป็นอาหารเสริมสำหรับสุกรพันธุ์ เขมรชาน หรือสุกรพันธุ์พื้นบ้าน
ฟาร์มพ่อทอง เสี่ยงมทรัพย์

ภาพที่ 10 การให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน จากฟาร์มเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ 4

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีการรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการวิธีการให้อาหารสุกร และวิธีการแก้ปัญหาเพื่อเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง แจกจ่ายในกลุ่ม เป็นการแพร่ความรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 ปัญหาและการแก้ปัญหาในกระบวนการจัดการความรู้ในการเลี้ยงสุกร ของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา

ปัญหา	วิธีการแก้ปัญหา
หัวอาหารแพง (อาหารสำเร็จรูป)	ผสมอาหารเอง คิดปรับสูตรเองให้เหมาะสม วางแผนให้ดี ใช้วัตถุดิบจากชุมชน ใช้ผักต้ม ใช้มันสำปะหลัง ปลุกถั่วเพื่อมาผสมเป็นอาหาร ใช้เศษอาหารจากการขายอาหาร จากขยะเทศบาล
การจัดการในการให้อาหาร	มีการวางแผนอย่างดี โดยขึ้นอยู่กับพันธุ์สุกร วัตถุประสงค์ น้ำหนักสุกร ระยะต่าง ๆ ของสุกร ได้แก่การหย่านม สุกรขุน สุกรรุ่น
ลูกสุกรเริ่มกินอาหารมักจะขี้ไหล เลี้ยงยากโตช้า	ใช้หัวอาหารกับรำละเอียดเป็นอาหารสุกรระยะลูกสุกร
โรคขี้ไหล	เปลี่ยนคอก บดละเอียดละลายในน้ำสะอาดคั้นกินแก้ ท้องอืด ท้องเฟ้อ กินแก๊สขี้ไหล สุกรเล็กควรให้อยู่ในคอกพื้นสเลต
ไม่มีรำ ไม่มีโรงสี	ตำข้าวเอง
รำจากโรงสีตัวเองลดลงเพราะผลผลิตข้าวไม่ดี หรือขายข้าวเปลือกให้ตลาด หรือเกิดความแอ้งแห้ง	ลดจำนวนสุกร ใช้ผักเศษอาหารแทน
สุกรเจริญเติบโตช้า	ให้สุกรกินหัวอาหาร
ใช้มันสำปะหลังเป็นอาหารสุกรบางครั้งต้องเสีย (น่าจะเป็นเพราะไม่สะอาดพอ)	มันสำปะหลังตากแดดให้แห้ง จึงนำไปเป็นส่วนผสมอาหารสุกร
ผักเป็นอาหารสุกรไม่ย่อย	ต้มผักก่อนให้เป็นอาหาร

ตารางที่ 10 ปัญหาและการแก้ปัญหาในกระบวนการจัดการความรู้ในการเลี้ยงสุกร ของเกษตรกร
รายย่อยกลุ่มศึกษา (ต่อ)

ปัญหา	วิธีการแก้ปัญหา
คุณภาพอาหารสุกรด้านแคลเซียม	ซื้อเครื่องบดกระดูก เพื่อแคลเซียม
คุณภาพเนื้อสุกร	ใช้พันธุ์ อาหารเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเลี้ยง
สุกรราคาตก	จำกัดจำนวนสุกรในฟาร์ม ใช้เป็นค่าแรงงานแทน เงินขายสุกรเงินผ่อน ขายเหมาครอกราคาดีกว่าขาย เดี่ยว ๆ
มูลค่าการขายสุกร	ขายซากเนื้อ เปียงหมู แปรรูปเนื้อ แยกชิ้นส่วน
มูลค่าการเลี้ยง	ให้บริการนำเชื้อพ่อพันธุ์ ฝากให้เรียนรู้คำสั่งเจ้าของ ฝึกรการขึ้นรถ
การจัดการมูลสุกร	เป็นปุ๋ยในนาข้าว พืชผัก ปลูกปดัส ยางพารา ให้ เพื่อบ้านแลกกับผลผลิตที่ได้บางส่วน มูลเป็นที่อยู่ แมลงอาหารเลี้ยงไก่
สุกรออกนอกคอก ไปทำลายทรัพย์สิน หรืออื่นๆ ที่ เกี่ยวกับคอก	ทำคอกให้เหมาะสม แข็งแรง ลวดไฟฟ้า กรงเหล็กใช้ เชือกผูกติดไว้กับเสาบ้านและต้นไม้
บูดกืดสุกร	ใช้พื้นคอกซีเมนต์ ใช้ควันไฟไล่ ตะไคร้หอม
อุณหภูมิต่ำ	พื้นคอกเป็นดิน
สุกรอารมณ์เครียด	เปิดเพลงให้ฟัง
สุกรขนาดเล็กในรุ่นเดียวกัน	ขาย หรือทำลาย
ไม่มีเวลาแรงงานดูแลสุกร	เลี้ยงสุกรดูแลง่ายเช่น พันธุ์ไทย เหมยซาน
ต้นทุน ค่าไร รายรับ รายจ่าย	ทำบัญชีครัวเรือน
คนเลี้ยงกินเหล้า	เอาเงินกินเหล้าซื้ออาหารสุกร
ภรรยาเล่นการพนัน	ทำงานหนักขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีให้เห็น(สอนด้วย วิธีทำให้เห็น ทำให้เป็น)
ราคาสุกรผันผวน ขายยาก ราคาถูก	ชำแหละซากเนื้อแลกแรงงานเกี่ยวข้าว และแลก ข้าวเปลือก
ไม่มีเงินให้ลูก หลาน	ขายมูลสุกร
ไม่มีเงินซื้ออาหารให้สุกร	ขายสุกร ซื้ออาหารให้สุกรที่เหลืออยู่ (หมูกินหมู)

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา ได้เสนอแนวคิดในการให้อาหารสุกรชนิดต่างๆ ตามประสบการณ์ ในเลี้ยงสุกรด้วยอาหารสุกรชนิดที่แตกต่างกัน ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 การจัดการอาหารสุกร ของเกษตรกรรายย่อยในกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในเครือข่าย

ตัวแปรเกี่ยวกับ การให้อาหาร	กลุ่มให้อาหารสุกร ชนิดหัวอาหาร (กลุ่มที่ 1)	กลุ่มให้อาหารชนิดร่ำ ผสมกับหัวอาหาร (กลุ่มที่ 2)	กลุ่มให้อาหารสุกร ชนิดร่ำต้มรวมกับ เศษอาหารและผัก โขม (กลุ่มที่ 3)	กลุ่มให้อาหารชนิด ร่ำกับพื้นบ้าน (กลุ่มที่ 4)
วิธีการให้อาหาร	ให้ครั้งเดียวใส่อาหาร ในถังกินได้ทั้งวัน	ให้เป็นเวลา มือเช้า มือเย็น	ให้เป็นเวลา มือ เช้า- มือเย็น	ให้เป็นเวลา มือเช้า- มือเย็น
คุณภาพอาหาร	สุกรได้กินอาหารครบ ตามหลักโภชนาการ โดยแยกชนิดอาหาร ให้ตามขนาดน้ำหนัก สุกร	อาหารผสมเองตาม อัตราส่วนที่ เหมาะสมครบตาม หลักโภชนาการเน้น ที่อาหารสุกรเล็ก นอกนั้นให้อาหาร สุกรขุน	อาหารผสมเองโดย การต้มร่ำรวมกับ เศษอาหารและผัก โขม	ให้อาหารสุกรร่ำ อย่างเดียว ใช้ผัก พื้นบ้านเป็นอาหาร เสริม
แหล่งที่ซื้อ / ธรรมชาติ	มี ให้ บริการ จาก ตัวแทนบริษัท	แหล่งอาหารที่หาได้ จากการผลิตเองโดย อาศัยโรงสีข้าวในการ ผลิตร่ำ ทั้ง แหล่ง อาหารสุกรที่อื่น	ใช้เศษอาหาร และ ผักเพิ่มปริมาณใน การลดส่วนที่ใช้ร่ำ อาหารแต่ละครั้ง จากโรงสีข้าว	ผักพื้นบ้านปริมาณ ในชุมชนร่ำ จาก โรงสีข้าว
ระยะเวลา	เจริญเติบโตของสุกร ได้ในระยะ 120 - 150 วัน น้ำหนักสุกร 100 กิโลกรัม	เจริญเติบโต ใน ระยะเวลา 180 วัน ที่ น้ำหนัก 100 กิโลกรัม	สุกรแรกเกิดจน สุกรโตเต็มที่ 100 กิโลกรัมใช้เวลา 240 วัน	ใช้เวลา 270 วัน ลงทุนน้อย อาจใช้ ผักเป็นอาหารแทน ร่ำก็ได้
ค่าใช้จ่าย	3,500 - 4,600 บาทต่อ สุกรหนึ่งตัว	2,500 - 3,000 บาท อาหารต่อสุกรหนึ่ง ตัว	1,500 - 2,500 บาท ต่อสุกรหนึ่ง	1,000 - 1,500 บาท ต่อสุกรหนึ่งตัว

ตารางที่ 12 สรุปสภาพการเลี้ยงสุกรในบริบทเกษตรกรรายย่อยในเครือข่าย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสุกร	กลุ่มให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร (กลุ่มที่ 1)	กลุ่มให้อาหารชนิดร่ำผสมกับหัวอาหาร (กลุ่มที่ 2)	กลุ่มให้อาหารสุกรชนิดร่ำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม (กลุ่มที่ 3)	กลุ่มให้อาหารชนิดร่ำกับพื้นบ้าน (กลุ่มที่ 4)
แรงงาน (คน)	1-3	1-3	1-3	1-3
วัยแรงงาน	40 – 50 ปี	50- 75 ปี	50 – 60 ปี	50 – 60 ปี
ระดับการศึกษา	ป. 6 – ม.3	ป.6	ป.4	ป.4
ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร	10 ปี (เลี้ยงไว้ขาย)	20 ปี (เลี้ยงไว้ขาย)	เลี้ยงไม่ต่อเนื่อง	เลี้ยงในวิถีชีวิต
พื้นที่นา (ไร่)	5 -20	5 -30	5 -15	5 -20
แหล่งรายได้อื่นครัวเรือน	ค้าขาย รับจ้าง พืชไร่ ปลูกปาล์ต	รับจ้าง ยางพารา ปลูกมันสำปะหลัง	ลูกส่งให้ พืชผัก	รับจ้าง พืชผัก
แหล่งทุน	กู้ยืม (นอกระบบ และในระบบ)	กู้ยืม (นอกระบบ และในระบบ)	ไม่	ไม่
โรงสี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
ตลาด	เจียงหมู	ชุมชนตนเอง	เทศบาล	บริโภคเอง เพื่อนฝูง
พันธุ์สุกร	แลนด์เรซ	พันธุ์ผสม	ผสม	พันธุ์พื้นบ้าน
จำนวนสุกร	10 - 30 ตัว	10 – 15 ตัว	1 – 5 ตัว	1- 3 ตัว
คอก	มาตรฐาน	วัสดุผสม	วัสดุในชุมชน	วัสดุในชุมชน
ความล้มพันซ์กับเครือข่าย	นาน ๆ ครั้ง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
รายได้จากการเลี้ยงสุกร	50,000 – 100,000 บาท ต่อปี	30,000 – 40,000บาท ต่อปี	5,000 -10,000 บาทต่อปี	1,000 – 5,000 บาท ต่อปี

ตารางที่ 12 สรุปสภาพการเลี้ยงสุกรในบริบทเกษตรกรรายย่อยในเครือข่าย (ต่อ)

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสุกร	กลุ่มให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร (กลุ่มที่ 1)	กลุ่มให้อาหารชนิดรำผสมกับหัวอาหาร (กลุ่มที่ 2)	กลุ่มให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม (กลุ่มที่ 3)	กลุ่มให้อาหารชนิดรำกับพื้นบ้าน (กลุ่มที่ 4)
ประโยชน์ที่ได้	-เกิดเชียงใหม่ในชุมชน -ใช้มูลสุกรช่วยเพิ่มผลผลิตในแปลงเกษตร -มีงานทำ มีรายได้ -มีตลาดสุกรในชุมชน -ทางเลือกการเลี้ยงสุกร	-ตลาดสุกรในหมู่บ้าน (แคบๆ) -ใช้มูลสุกรช่วยเพิ่มผลผลิตในแปลงเกษตร -การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมบางอย่าง	-ใช้มูลสุกรช่วยเพิ่มผลผลิตในแปลงเกษตร -ลงทุนต่ำ -ได้เนื้อสุกรของตนเองไว้ประกอบอาหารเฉพาะกิจ	-การเลี้ยงไว้เป็นอาหารสำหรับครอบครัว -ได้งานอดิเรก -สร้างวัฒนธรรมการเลี้ยงสุกรวิถีการดำเนินชีวิต

สภาพการให้อาหาร เกษตรกรรายย่อยแต่ละกลุ่มพยายามที่จะค้นหา วิธีปรับปรุงอาหารสุกรที่ทำให้ค่าใช้จ่ายในเรื่องของการให้อาหารสุกรนั้นต่ำที่สุด สำหรับอาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหารเกษตรกรบางกลุ่มไม่ยอมนำเอามาใช้เลย ดังนั้นอาหารสุกรที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย นั้น ยังมีปริศนาในการเลือกอาหารให้เหมาะสมกับในกิจกรรมที่สอดคล้องในการดำเนินกิจการฟาร์มและยังมีปัจจัยอื่นอีก เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาในแต่ละกลุ่มได้เสนอแนวทางการเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องในบริบท ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 12 ข้างบน

ตารางที่ 13 สรุปข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการเลี้ยงสุกรในบริบทเกษตรกรรายย่อยในเครือข่าย
และนอกเครือข่าย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสุกร	เกษตรกรในเครือข่าย	เกษตรกรรายย่อยนอกเครือข่าย
จำนวนตัว / ครอบครัว	20 / ตัวต่อครอบครัว	5 / ตัวต่อครอบครัว
พันธุ์สุกร	ได้จากเครือข่าย	จากที่อื่นหรือหน่วยงานราชการ
การเรียนรู้การเลี้ยงสุกร	เรียนรู้จากเครือข่าย และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	เรียนรู้ด้วยตัวเอง และจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ
ตลาด	จากพ่อค้าทั่วไป และมีเพียงหมูของเครือข่าย	พ่อค้าคนกลาง
จำนวนกลุ่มที่แยกได้	ทั้งหมดมี 4 กลุ่ม	2 กลุ่ม
ลงทุนค่าอาหารสุกรหนึ่งตัว	มีจุดประสงค์ร่วมกัน	ต่างคนต่างทำ
เวทีพูดคุย	มีจุดนัดพบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน รับผิดชอบาร	ไม่มีเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.2.5 กิจกรรมการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มนอกเครือข่าย

คุณบุญทอง ชีรพงษ์สวัสดิ์ กล่าวว่า การเลี้ยงสุกรนั้นจะมีปัญหามากถ้าขาดรำเป็นอาหารหลักสำหรับสุกร มีโรงสีข้าว จะประหยัดค่าใช้จ่าย การเลี้ยงสุกรที่ดีจะต้องมีที่ปรึกษาและต้องมีกิจกรรมที่ดูแลเพื่อต่อเพื่อนบ้านด้วย รำมีมากก็ขายด้วยไม่เก็บไว้เฉพาะกิจการตัวเอง อาหารสุกรที่ให้สุกรเป็นอาหารผสมระหว่างรำกับหัวอาหาร ส่วนผสม หัวอาหาร 1 ส่วน รำ 6 ส่วน ให้สำหรับอาหารสุกรขุนค่าใช้จ่ายค่าอาหารสุกร 1 ตัว 3,000 บาทถึง 3,500 บาท สุกรกินอาหารนานถึง 180 ถึง 210 วัน สุกรแรกเกิดจะมีปัญหามากที่สุด ทุกครั้งที่ลูกสุกรเริ่มกินอาหารมักจะขึ้นไหล เลี้ยงยากการเจริญโตช้า อาหารสุกรผสมหัวอาหารกับรำอาจจะไม่เหมาะสำหรับเป็นอาหารสุกรระยะลูกสุกรแรกหย่านม

คุณอนอม สีนสุพรรณ กล่าวว่า “สุกรไม่ได้กินหัวอาหารจะเจริญเติบโตช้ามาก ยังไม่มีอาหารสุกรชนิดใดที่ทำให้สุกรกินเป็นอาหารแล้วสามารถกำหนดการเจริญเติบโตในระยะเวลาที่ไม่แตกต่างกันเหมือนกับให้สุกรกินอาหารชนิดหัวอาหาร”

คุณสมโภชน์ อ่อนหนองหว่า กล่าวว่า “สุกรพันธุ์พื้นบ้านกินรำเป็นอาหารหลัก และให้กินผักเป็นอาหารเสริม การเลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้านเป็นการเลี้ยงสุกรที่ลงทุนต่ำมาก สุกรกินอาหารไม่เลือก มือใครไม่มีรำให้กิน ก็สามารถใช้ผัก เศษอาหารแทนรำก็ได้ เลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้านเป็นงานเสริมอาชีพหลักได้เป็นอย่างดี ”

คุณสำเร็จ แซ่เวียน ให้อาหารสุกรด้วยรำผสมหัวอาหาร “อาหารสุกรเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสุกรทุกพันธุ์ สุกรกินเฉพาะรำเป็นอาหารจะโตช้า”

คุณแก้ว อาจเดช “สุกรพันธุ์ดีพันธุ์ดื้อด ให้กินอาหารรำผสมกับหัวอาหาร การเจริญเติบโตจะช้า กินอาหารไม่เก่ง ให้กินไม่มีปัญหาสำหรับอาหารสุกรหนึ่งตัว ค่าใช้ต่อวัน 10 ถึง 15 บาท”

4.3 การใช้อุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหารของเกษตรกรรายย่อย

4.3.1 คอกสุกรที่กลุ่มเกษตรกรรายย่อยพยายามจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาก่อสร้างเพื่อถักขังสุกรไม่ให้ออกมาบกรบกวนทรัพย์สินที่มีอยู่ของชาวบ้าน วัสดุที่มีในชุมชนเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย หลังจากมุงด้วยหญ้าคา สังกะสี หรือกิ่งก้านมะพร้าวและกิ่งก้านตาล พื้นคอกมีทั้งคอนกรีต หรือพื้นคอกเป็นพื้นดิน หรือพื้นสแลต ผนังคอกใช้วัสดุ ไม้ไผ่ ไม้ยูคาลิปตัส เศษไม้ อิฐบล็อก ลวดไฟฟ้าและกรงเหล็ก หรือเอาดินแถมมาปลูกระยะห่างกันประมาณ 50 เซนติเมตร ต้นแคอายุ 1 ปี เส้นรอบวง ลำต้นประมาณ 3 นิ้วใส่ปุ๋ยมูลสุกรบำรุงดินเป็นอาหารให้ต้นแค ปลูกเป็นแถวในพื้นที่ 1 งาน ประมาณ 200 ต้นเหมาะสำหรับเป็นเสาหลักยึดผนังกันคอก ใช้ไม้ไผ่ปิดล้อมกัน ใช้เชือกผูกติดกับหลักเสาต้นแคได้เป็นอย่างดี ต้นแคยังให้ดอกเป็นอาหารของคนอีกด้วย หมอยาพื้นบ้านบอกว่าเปลือกแคบดละเอียดละลายในน้ำสะอาดดื่มกินแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ สุกรก็กินแก้ไข้ไหลได้เหมือนกัน คอกสุกรเป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่จะเสริมให้สุกรกินอาหารได้ดี เกษตรกรรายย่อยสร้างคอกสุกรตามแต่ความเหมาะสมกับสภาพ ที่ดีสะดวกในการจัดการฟาร์ม สุกรจะอยู่ภายในคอกอย่างสบายซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างคอก (ภาคผนวก จ)

คุณสำเร็จ ทาหนองบัว บอกว่าจะเลี้ยงสุกรต้องซื้อคอกก่อน ตามความรู้และความสามารถนี้ การเลือกสถานที่ก่อสร้างคอกสุกร คอกสุกรที่มีอยู่ได้ถุ่นเล้าข้าว หรือได้ถุ่นบ้านการที่เกษตรกรเลือกที่คอกสำหรับการตั้งโรงเรือน เกษตรกรกลุ่มศึกษาบอกว่า สุกรที่อยู่ในคอกได้ถุ่นสามารถไล่ปลวกที่จะมากัดไม้ได้ หรือเมตีดข้าวร่วงลงมาก็เป็นอาหารของสุกรอีกด้วย คอกสุกรที่อยู่กลางแจ้งเป็นคอกอาคารซึ่งมีลักษณะหลังคาเพิงหมาแหงนมุงด้วยวัสดุหาได้ง่ายที่มีในท้องถิ่น หรือเป็นที่หลบแดดหลบฝนสำหรับหมูลาน โดยผนังคอกปล่อยโล่งใช้ ลวดไฟฟ้าปิดล้อมรอบกันไม่ให้สุกรออกจากที่ถักกัน คอกสุกรอีกแบบหนึ่งของเกษตรกรคือการใช้เชือกผูกติดไว้

กับเสาบ้านและต้นไม้วิธีนี้เป็นวิธีที่ประหยัดที่สุด ใช้กับสุกรที่มีพฤติกรรมดุร้าย เช่นพ่อพันธุ์สุกรชนิดของคอก คอกสุกรพ่อพันธุ์ใช้อุปกรณ์ทรงเหล็กขนาด กว้าง x ยาว x สูง 2 x 2 x 1.3 เมตร คอกสุกรแม่พันธุ์ใช้อุปกรณ์ทรงเหล็กขนาด กว้าง x สูง x ยาว (1.3 x 2 x 1.2) คอกสุกรเล็กและสุกรรุ่น คุณสังข์ สุวรรณแสง บอกว่าสุกรเล็ก ควรแยกไว้คอกพื้นไม้ไผ่เลียนแบบพื้นสแลต หรือพื้นสำเร็จรูปมีช่องว่างสำหรับให้น้ำไหลออกสามารถเคลื่อนย้ายได้ คุณไพบูลย์ พาสว่าง บอกว่าสุกรเล็กควรให้อยู่ในคอกพื้นสแลตเพื่อป้องกันโรคไข้หวัด การทำความสะอาดง่าย และไม่ทำให้อาหารสกปรกด้วย คอกสุกรขุนพื้นคอนกรีต มีรางอาหาร ก้อนน้ำ และผนังกันคอกขึ้นอยู่กับสุกรผนังคอกต้องแข็งแรงเพราะสุกรตัวโต สุกรจะใช้ลำตัวฉกผนังคอกเมื่อสุกรคันผิวหนัง คอกชนิดพื้นคอนกรีตและพื้นคอกดิน

4.3.2 รางน้ำ รางอาหาร เกษตรกรเลือกที่จะเอารางอาหารที่เป็นรางไม้ รางคอนกรีต รางใส่อาหารที่สามารถหมุนได้ รางอาหารที่เป็นยางรถยนต์ หรือภาชนะอื่น และแม้แต่เทลงอาหารกองไว้ที่พื้นคอก ภาชนะที่ใส่อาหารให้สุกรเกษตรกรรายย่อยนิยมใช้อุปกรณ์ใส่อาหารและ ก้อนใส่น้ำที่คล้ายคลึงกัน (ภาคผนวก จ)

4.3.3 การสุขาภิบาลสุกรเกษตรกรรายย่อยมีวิธีการจัดการเกี่ยวกับการป้องกัน และรักษาโรคติดต่อในสุกร เกษตรกรมีความต้องการที่จะให้สุกรอยู่อย่างสบาย ปลอดภัยจากเชื้อโรคต่างๆ เน้นที่ความสะอาด และการให้อาหารที่ดี และการจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตสุกร คอกหมูจะต้องทำแบบถาวร ลงทุนทำครั้งเดียวให้ใช้งานถึง 10 ปี การจัดการคอกดีก็สามารถประหยัดเวลาเพราะสามารถไปทำงานอย่างอื่นได้ คอกไม่ดีหมูออกคอกไปทำลายข้าวของคนอื่นเสียหาย ครอบครัวยากลำบากกัน หมูแม่พันธุ์ต้องอยู่ในกรงเหล็กไม่ให้เดินให้นอนอยู่เฉยๆ ทำให้สุขภาพสุกรแข็งแรง แม่สุกรคลอดลูกไม่มีโอกาสทับลูกเลย ลงทุนครั้งเดียวได้ประโยชน์ในเรื่องการเผื่อสามารถใช้เวลาไปทำงานอย่างอื่นได้ เกษตรกรรายย่อยมีวิธีการป้องกันรักษาโรค โดยอาศัยประสบการณ์เข้ามาจัดการในฟาร์มของตนเอง คุณคำดี อุณจันทร์ เล่าว่า สุกรไข้หวัดใช้กล้วยน้ำว้าให้สุกรกินจะเป็นผลหรือลำคันทันก็ได้ โรคไข้หวัดก็จะหยุด ลักษณะคอกสุกรของเกษตรกรรายย่อย มีวิธีการจัดการรูปแบบที่ง่ายที่สุด ประหยัดโดยอาศัยวัสดุที่มีในชุมชนและหาได้ง่ายมีอยู่ทั่วไป

คุณสำเริง ทาหนองบัว “จะเลี้ยงสุกรต้องลงทุนซื้อคอกก่อน ปัญหาจึงจะไม่เกิดทีหลัง”

คุณ ไพบูลย์ พาสว่าง “คอกอนุบาลลูกสุกรแรกเกิดต้องสะอาด จะใช้สแลต พื้นคอกยกสูงทำความสะอาดได้ง่าย ป้องกันลูกสุกรเป็นโรคไข้หวัด”

คุณไมตรี วงษ์ขารี “สุกรต้องนอนคอกพื้นที่มีซี่โคลน เพื่อป้องกันยุงกัด”

พ่อทอง เสงี่ยมทรัพย์ “สุกรคอกพื้นดิน จะช่วยให้สุกรปรับระดับอุณหภูมิในร่างกายได้ดี”

4.3.4 การขายสุกรเกษตรกรมีวิธีการขายสุกรที่เลี้ยงไว้เมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด จากที่เคยปฏิบัติมา มีการขายสุกรตามรูปแบบของเกษตรกรรายย่อยดังนี้

4.3.4.1 การขายสุกรแบบเหมาคอก พ่อค้ายิยมสุกรสายพันธุ์ดี เลี้ยงด้วยหัวอาหาร นอกจากจะได้ราคาดีเทียบเท่าราคาสุกรหน้าฟาร์ม และมีความเชื่อว่าสุกรที่กินหัวอาหารจะทำให้การเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อสูง มีคุณภาพทางโภชนาการ ผลกระทบมีต่อระบบการให้อาหารสุกรอย่างมีนัยสำคัญแน่นอน

4.3.4.2 การขายสุกรแบบแยกตัวออกจากกลุ่ม เกษตรกรรายย่อยนิยมที่จะขายสุกรตามรูปแบบการขายสุกรแบบแยกตัว เพราะขายง่ายเหมาะกับผู้ที่เงินน้อยและเหมาะกับกิจกรรมที่ใช้สุกรมาประกอบอาหาร สุกรของเกษตรกรรายย่อยมีจำนวนไม่มากนัก ประมาณครอบครัวละ 2-3 ตัว ความต้องการของลูกค้าก็อยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรรายย่อยก็สามารถปรับตัวในการให้อาหารสุกรตามที่จะขุนสุกรสู่ตลาดต้องการ โดยอาศัยประสบการณ์ในการผสมอาหารผลิตสุกรที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับการให้อาหารสุกรด้วยหัวอาหาร

4.3.4.3 การขายสุกรด้วยวิธีการชำแหละเนื้อขาย วิธีการแบ่งเนื้อออกเป็นกอง ซึ่งเนื้อรวม กองละประมาณ 2 - 3 กิโลกรัม ขายในราคา 100 บาท สุกรน้ำหนัก 100 กิโลกรัม สามารถจัดการซากเนื้อเป็นกองประมาณ 50 - 60 กอง ราคาสุกรชำแหละเนื้อขายจะได้ราคา 5,000 ถึง 6,000 บาท ต่อตัว การขายด้วยวิธีนี้ในชุมชนก็ยังนิยมอยู่

4.3.4.4 การขายสุกรด้วยวิธีชำแหละเนื้อออกเป็นกองหนัก กองละ 3 - 4 กิโลกรัม แยกข้าวเปลือกได้ 20 กิโลกรัม การดำเนินกิจกรรมคล้ายกันเพียงแต่เป็นการนำไปแยกข้าวเปลือกเท่านั้น และต้องเป็นข้าวฤดูฝนแรกของปีเท่านั้น หรืออาจจะแยกข้าวเป็นกระสอบ กระสอบหนึ่งบรรจุข้าวได้ 4 ถึงใหญ่ ขายข้าวได้ราคากระสอบละ 700 - 800 บาท สุกรน้ำหนัก 100 กิโลกรัม แยกข้าวได้ประมาณ 5 - 7 กระสอบ (400 - 600 กิโลกรัม) การขายลักษณะนี้ยังนิยมกันอยู่ วิธีการขายสุกรด้วยวิธีนี้จะมีได้ก็เฉพาะในระดับหมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายเท่านั้น

4.3.4.5 การขายสุกรแลกกับค่าจ้างแรงงาน การขายสุกรลักษณะการจ้างแรงงาน แทนที่จะเป็นเงินรายวันแต่เป็นซากเนื้อแทนเงิน 1 วันค่าจ้างแรงงานเท่ากับค่าจ้างตามแรงกฎหมายแรงงาน

4.3.4.6 การขายสายพันธุ์ สายพันธุ์สุกรเท่าที่พบในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยนั้น คือสายพันธุ์สุกรที่เป็นสายพันธุ์สายเลือดลูกผสม จนกลายเป็นสุกรสายพันธุ์ท้องถิ่นเกือบจะหมดแล้ว เกษตรกรรายย่อยจะเลือกสุกรที่เอาเป็นแม่พันธุ์นั้นดูลักษณะรูปร่างสวยงาม โดยดูที่เต้านม ลักษณะพ่อพันธุ์ก็เช่นเดียวกับการเลือกแม่พันธุ์ ลูกอัตรหะโตสมบูรณ์หรือไม่เป็นต้น

4.3.5 การเลือกอาหารที่เหมาะสมกับพันธุ์สุกร สุกรที่เกษตรกรรายย่อยมีอยู่ในฟาร์ม จะมีสุกรอยู่สองสายพันธุ์ สุกรสายพันธุ์ต่างประเทศพันธุ์แท้ หรือสุกรสีขาว และสุกรสายพันธุ์ไทยแท้ หรือสุกรสีดำหรือหมูกระโดน สุกรทั้งสองสายพันธุ์มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันเช่น โครงร่างใหญ่และโครงร่างเล็ก เกษตรกรมีวิธีการให้อาหารสุกรที่แตกต่างกันอีกด้วย การให้อาหารสุกรทั้งสองสายพันธุ์กันให้ไม่เหมือนกัน เกษตรกรรายย่อยจะเลือกที่จะเลี้ยงสุกรไทยเพื่อให้สะดวกแก่การให้อาหารสุกร สุกรสายพันธุ์ไทยจะเน้นอาหารที่หาได้ง่ายที่มีอยู่ในตามธรรมชาติ เกษตรกรเลือกที่จะให้อาหารที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเพื่อวัตถุประสงค์ตามภาวะกิจไม่ได้มุ่งเพื่อขายอย่างเดียว สายสุกรสายพันธุ์ต่างประเทศเป็นสุกรที่มีการลงทุนสูง การที่จะให้สุกรเจริญเติบโตสนองความต้องการ จำเป็นต้องเลือกอาหารที่จะให้สุกรสายพันธุ์นี้ เกษตรกรรายย่อยก็พยายามที่จะให้มีสุกรสายพันธุ์ท้องถิ่นให้เกิดในกลุ่มเกษตรกรรายย่อย การเลือกอาหารที่สอดคล้องกับการจัดการนั้นหมายถึงการลงทุนที่ประหยัดเป็นการพึ่งตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ การสังเกตสภาพการเอาสายพันธุ์สุกรมาเลี้ยง เกษตรกรจะเลือกสุกรสายพันธุ์ที่ตัวเองสามารถจัดการได้ดี ไม่ได้คำนึงถึงการเลี้ยงสุกรเพื่อสนองตลาดอุตสาหกรรมสุกร การเลือกสายพันธุ์สุกรของเกษตรกร เลือกตามประสบการณ์ การเลี้ยงสุกรมาก่อนและก็พยายามปรับปรุงสายพันธุ์ต่อไป

4.4 กระบวนการเกิดเครือข่าย และกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรในชุมชน

ความพยายามของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาที่จะพัฒนากิจการฟาร์มสุกรให้เจริญก้าวหน้า และสามารถแก้ปัญหาวิกฤติสุกรที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรอยู่เสมอ ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสุกร เป็นบทพิสูจน์ความสามารถของเกษตรกรรายย่อย สิ่งที่เกษตรกรรายย่อยพยายามจะดำเนินกิจการต่อไปนั้น จะต้องสร้างระบบเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกร มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยการปฏิบัติผ่านปรากฏการณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ทุกคนต้องการนำเสนอ จุดเริ่มของกระบวนการเกิดเครือข่ายเป็นการรวมตัวของกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร เกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดวิกฤติสุกร หรือระบบโครงสร้างฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ที่พยายามหาผลประโยชน์จากระบบการเลี้ยงสุกร เกษตรกรรายย่อยพยายามปรับตัว โดยการรวมคน รวมความคิด รวมแรง รวมผลประโยชน์ และรวมการแบ่งปันแบบพึ่งพากัน เพื่อความอยู่รอดของการดำเนินกิจกรรม ในการที่จะขับเคลื่อนกิจการไปสู่กิจกรรมประจำวัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เกษตรกรรายย่อยต่างก็นำเอาชุดความรู้ที่มีอยู่มาเล่าสู่กันฟัง ประสบการณ์ที่เคยเลี้ยงสุกรและวิธีการให้อาหารสุกรครั้งในอดีต การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวก็สามารถดำเนินไปได้เป็นอย่างดี สภาพการเลี้ยงสุกรในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรรายย่อยพยายามที่ปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงหาวิธีการสร้าง

กระบวนการกลุ่มในด้านของการดำเนินกิจกรรม ให้เกิดผลประโยชน์ในระดับครอบครัวและ ส่วนรวมของกลุ่ม การรวมตัวในทิศทางเป้าหมายที่จะก่อเกิดในการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะ การนำเสนอเรื่องอาหารสุกร ประชากรกลุ่มศึกษามี 4 กลุ่ม กลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดอาหารสำเร็จรูป หรือหัวอาหาร กลุ่มที่ให้อาหารสุกรในสัดส่วนผสมรำผสมกับหัวอาหาร กลุ่มเป้าหมายที่ให้อาหารเป็นรำคั้มรวมกันกับเศษอาหารและผักโขม และกลุ่มเป้าหมายที่ให้อาหารเป็นรำกับผักสด กิจกรรมการให้อาหารสุกรก็เพื่อต้องการค้นหาต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการประกอบอาชีพของเกษตรกรรายย่อย ปัญหาที่เกษตรกรรายย่อยที่ต้องเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้เสนอกิจกรรมร่วมกันดังนี้

4.4.1 เครือข่ายพ่อพันธุ์สุกรเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีสุกรแม่พันธุ์ เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีวิธีการแก้ปัญหาลงทุนซื้อลูกสุกร จึงใช้วิธีการจัดการเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์พันธุ์ไว้เพื่อผลิตลูกสุกร เป็นวิธีการที่เกษตรกรนิยมนำมาพัฒนาฟาร์ม การผสมเทียมเกษตรกรมีความเชื่อว่า น้ำเชื้อไม่ทำให้ลูกสุกรแข็งแรง จึงหันมาใช้บริการผสมพันธุ์จากพ่อพันธุ์สุกร ปัญหาการผสมพันธุ์สุกรเกิดอยู่เสมอ คุณสำเร็จ ทาหนองบัว เกษตรกรรายย่อยมีสุกรพ่อพันธุ์ไว้บริการลูกค้าในเครือข่ายเป็นพ่อพันธุ์สุกรแลนด์เรซ เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้รับบริการในกลุ่มเป็นอย่างดี คุณสำเร็จ เล่าว่า “ไม่มีงานใดที่ทำเงินให้ได้มากเท่ากับการมีสุกรพ่อพันธุ์ รายได้ดีลงทุนน้อย ใช้แรงงานคนแก่ก็ได้ คนทั่วไปก็สามารถมีกิจการสุกรพ่อพันธุ์ได้” การให้อาหารสุกรพ่อพันธุ์ไม่จำเป็นให้อาหารปริมาณมาก อาหารมีคุณสมบัติที่เป็นฮอร์โมนเร่งน้ำเชื้อ จำเป็นค่าอาหารสุกรพ่อพันธุ์วันละ 50 บาท รายรับจากการผสมพันธุ์สุกรพ่อพันธุ์ได้วันละเฉลี่ย 1,000 บาท ในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึกมีสุกรพ่อพันธุ์ของคุณสำเร็จ ทาหนองบัว ให้บริการเพียงเจ้าเดียว ในส่วนการขยายพันธุ์สุกร ได้เพิ่มจำนวนสุกรพันธุ์ผสมชันลูกผสมแลนด์เรซ ออกสู่ฟาร์มเกษตรกรรายย่อยในชุมชน (ภาคผนวก จ)

4.4.2 การเกิดเบี่ยงสุกรในชุมชน เบี่ยงสุกรมีปัจจัยการเกิดจากเกษตรกรหรือพ่อค้าในชุมชนที่ต้องการหารายได้เพิ่ม หรือหางานทำเสริมงานอาชีพหลัก เบี่ยงสุกรดำเนินการกิจการสัมพันธ์กับการพัฒนากิจการการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะเบี่ยงสุกรเคลื่อนที่เร่ขายซากเนื้อสุกรไปตามหมู่บ้าน เบี่ยงหมูหรือเบี่ยงสุกรมีบทบาทในกลุ่มและเครือข่ายเป็นอย่างมาก เบี่ยงสุกรช่วยแก้ปัญหาวิกฤตสุกรได้ในระดับหนึ่ง เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการ ที่แก้ปัญหาอัตราเสี่ยงในการจัดการกิจการเกี่ยวกับสุกร

คุณไพบูลย์ พาสว่าง เล่าว่า “เบี่ยงหมูช่วยในการขายหมูให้ได้ในราคาที่เป็นธรรม มีเบี่ยงหมูเป็นของตัวเอง เกษตรกรก็จะมิ้งานทำไม่มีเวลาว่าง เกิดรายได้มีความมั่นคง” ในเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษามีเบี่ยงสุกรเคลื่อนที่และเบี่ยงสุกรเป็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (การเลี้ยง

สุกรแบบสมบูรณ์) เจริญผลเคลื่อนที่สามารถรับสุกรจากเกษตรกรรายย่อยในชุมชนได้วันละหนึ่งตัว เมื่อมีเชิงสุกรเคลื่อนที่เกษตรกรรายย่อยในเครือข่ายวางแผนการจัดการระบายสุกรออกจากฟาร์มได้ถูกต้อง คุณสมหมาย ศรีภู เล่าว่า “มีเชิงหมูเคลื่อนที่ให้ความมั่นใจในการดำเนินกิจการสุกร มีทิศทางในการประกอบอาชีพที่มั่นคง หายเหนื่อยกับการจัดการสุกร” (ภาคผนวก จ)

4.4.3 กิจกรรมการผสมอาหารสุกรผสมเอง การนำเอาวัตถุดิบที่มีในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรในชุมชน โดยนำแผนงานที่เกิดปรากฏการณ์วิกฤตสุกร ที่ก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินการอยู่เสมอ มาเป็นประเด็นที่จะส่งเสริมให้กิจการของกลุ่มดำเนินไปได้คือกิจกรรมการจัดการอาหารสุกรครบวงจร เกษตรกรรายย่อยที่จะเข้าร่วมโครงการผลิตอาหารสุกร จะต้องดำเนินการกิจกรรมตามเงื่อนไขของกลุ่ม คุณอุทัย ศรีหาบุญทอง หัวหน้าโครงการเล่าว่า วัตถุดิบอาหารสุกรมาจากเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ที่จะนำมาเป็นส่วนผสมอาหารสุกร วัตถุดิบมีในชุมชนหาได้ง่ายสามารถนำมาผสมตามสัดส่วน ก็จะได้อาหารสุกรที่คุณภาพเทียบเท่ากับอาหารสำเร็จรูปที่มีวางขายในท้องตลาดทั่วไป อาหารสุกรที่เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้จากการผสมเอง เมื่อนำมาใช้กับการจัดการฟาร์มก็จะได้ส่วนลดที่เป็นรายจ่าย ประมาณ 500 บาท ต่อน้ำหนักอาหารสุกร 100 กิโลกรัม เทียบกับอาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหาร อาหารสุกรที่ได้จากการผสมดังนี้

มันสำปะหลังบดละเอียด	50 กิโลกรัม	5 บาท/กิโลกรัม	ราคา 250 บาท
รำ	20 กิโลกรัม	5 บาท/กิโลกรัม	ราคา 100 บาท
กากถั่วเหลือง	22 กิโลกรัม	10 บาท/กิโลกรัม	ราคา 220 บาท
ปลาป่น	5 กิโลกรัม	20 บาท/กิโลกรัม	ราคา 100 บาท
แคลเซียม	3 กิโลกรัม	10 บาท/กิโลกรัม	ราคา 30 บาท
รวม	100 กิโลกรัม		ราคา 700 บาท

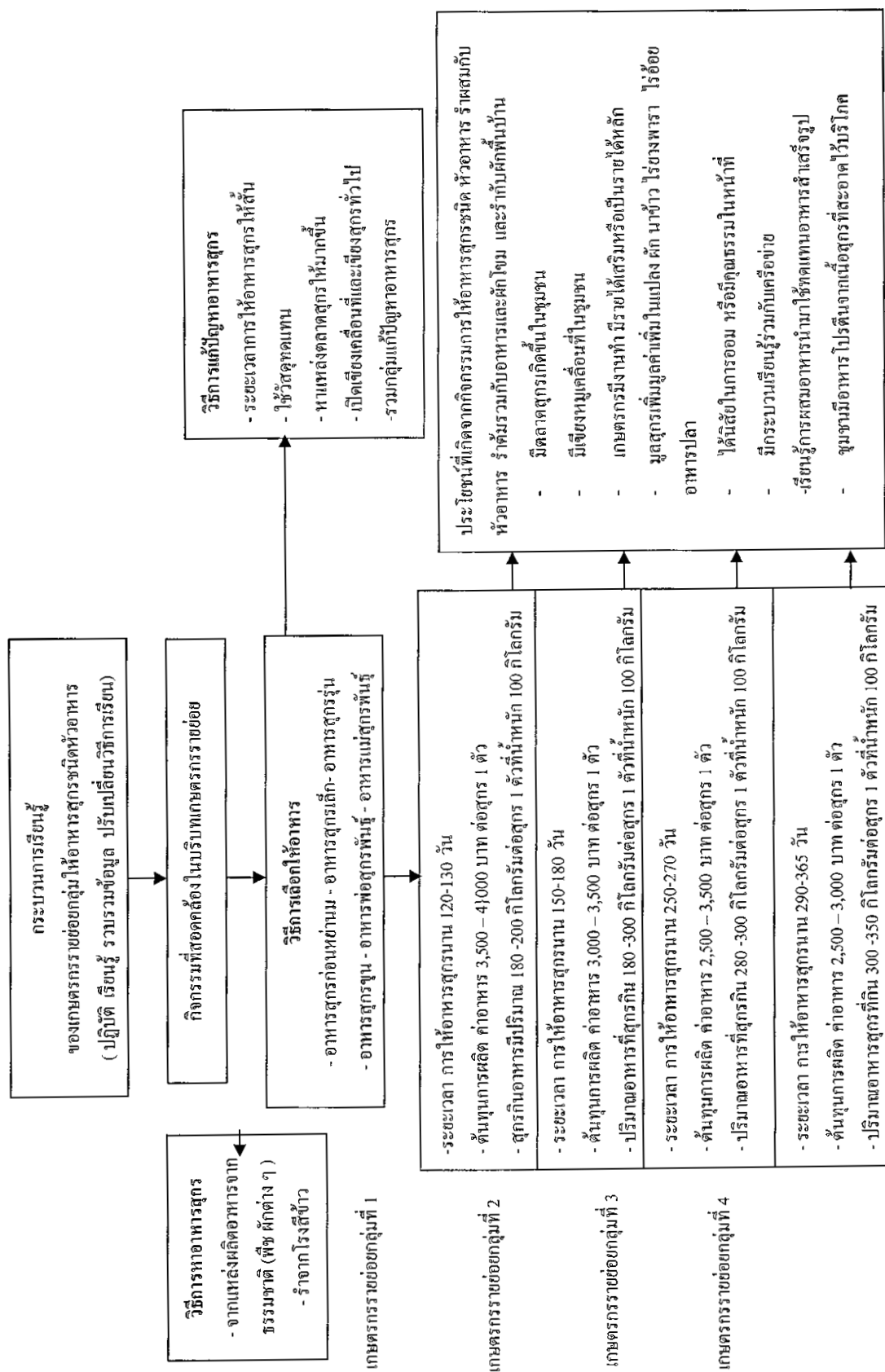
(สูตรอาหารสุกรผสมเองของคุณอุทัย สีหาทอง : แคลเซียมได้จากเปลือกหอยบดละเอียด หอยเชอรี่ใช้แทนธาตุอาหารแคลเซียม และใช้แทนปลาป่นก็ได้) (ภาคผนวก จ)

4.4.4 กิจกรรมเวทีสัญจร การรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ได้รับความรู้หลากหลายสาระ โอกาสที่จะมาพบกันของเกษตรกรโดยการนัดหมายเชิงวิชาการนั้นยากมาก ปัจจัยที่จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีผู้นำ และเป็นผู้นำทางวุฒิภาวะอีกด้วย จากการประชุมเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา ทุกคนได้รับการเรียนรู้ร่วมกัน ได้นำเอาความรู้วิธีการดำเนินการมาปรับปรุงฟาร์มของตนเอง ได้รับรู้วิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน คุณทอง เสงี่ยมทรัพย์ เล่าว่า “การรวมกันเป็นกลุ่มทำให้เกิดพลังความสามัคคี ความปรองดองกัน การพึ่งพาอาศัยกัน เป็นญาติมิตรต่อกัน

แล้วเราก็ไม่เหงาด้วย” รูปแบบการการนัดหมายพูดคุยกันใช้เอกสารข่าวสารจากหัวหน้าเครือข่ายหรือโทรศัพท์ถึงกัน หรือจะเป็นจดหมายก็ได้ การประชุมตามกำหนดสถานที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่ง (ภาคผนวก จ)

ตารางที่ 14 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา

ลำดับ ที่	วัน / เดือน / ปี	เรื่อง / กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
1	10 เมษายน 2550	นัดพบพูดคุย - แนะนำตัวเอง - ทำความเข้าใจหัวข้อวิจัย	เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาให้ ความสำคัญหัวข้อวิจัย จะให้ ความร่วมมือกับผู้วิจัย
2	15 กรกฎาคม 2550	ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร - นำเสนอการเลี้ยงสุกร - นำเสนอวิธีแก้ปัญหา เกี่ยวกับสุกร	เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา เข้าใจในการ ที่จะตัดสินใจใน การให้อาหารสุกรได้ถูกต้อง
3	25 ธันวาคม 2550	การนำวัตถุดิบอาหารสัตว์เป็น ส่วนผสมอาหารสุกร - เสนอวิธีหาวัตถุดิบอาหาร สัตว์ - เสนอวิธีอาหารสุกรสูตรผสม	เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษา เข้าใจวิธีเลือกอาหารสุกร สามารถนำมาใช้ในการ ฟาร์มได้เป็นอย่างดี
4	19 สิงหาคม 2551	ตลาดสุกรสุกรในชุมชน - เสนอวิธีการแลกเปลี่ยน ซื้อ ขายสุกร หรือประโยชน์การมี ตลาดในหมู่บ้าน	เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษารู้ วิธีการซื้อขายมากขึ้น สามารถ กำหนดราคาสุกรได้ในระดับ ความพึงพอใจ
5	20 ธันวาคม 2551	เยี่ยมชมเคลื่อนที่ - เสนอวิธีช่วยเหลือกลุ่ม เกษตรกรที่เลี้ยง	เกษตรกรรายย่อยกลุ่มศึกษาได้ วิธีการขายสุกรด้วยความเป็น ธรรมและสัมพันธ์กับการให้ อาหารสุกร

ภาพที่ 11 ผลของการจัดการความรู้ที่เกิดจากการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย กลุ่มศึกษาครั้งที่ 1,2,3 และ 4

จากการศึกษาการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยใน
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

(1) เกษตรกรรายย่อยมีวิธีการจัดการความรู้อาหารสุกร 3 วิธี

- (1.1) วิธีการหาอาหารสุกร
- (1.2) วิธีการเลือกอาหารสุกร
- (1.3) วิธีแก้วิกฤติอาหารสุกร

การจัดการความรู้อาหารสุกรทั้ง 3 วิธี เกษตรกรรายย่อยนำมาใช้ในการจัดการฟาร์มจนเกิด
ความมั่นคง เกษตรกรมีงานทำ มีรายได้จากการประกอบการ สร้างความแข็งแรงให้เศรษฐกิจใน
ระดับครอบครัวเกษตรกรรายย่อยส่งผลให้เกิดความสุขตามแต่สภาพของความเป็นอยู่

(2) เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการให้อาหารสุกรดังนี้

- (2.1) วิธีการให้อาหารสุกรชนิดสำหรับขุนสุกร
- (2.2) การจัดทำบัญชีฟาร์ม
- (2.3) ต้นทุนการดำเนินงาน
- (2.4) ประโยชน์ที่ได้จากการจัดการฟาร์ม

(3) ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรโดยตรง

- (3.1) มีความรู้ในเรื่องอาหารสุกรในการจัดการฟาร์มอย่างเพียงพอ
- (3.2) มีความรู้ในการจัดทำบัญชีฟาร์ม
- (3.3) มีความรู้ที่จะได้นำมาแก้ปัญหาอื่นๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร
- (3.4) เกษตรกรมีงานทำเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรมีรายได้ประจำ ฝึกนิสัยการออม
- (3.5) มีเพื่อนร่วมงาน ได้กระบวนการรวมกลุ่ม
- (3.6) เกิดตลาดสุกรในชุมชน
- (3.7) ได้เครือข่ายการจัดการความรู้ในเรื่องอื่นๆ
- (3.8) ได้สุขภาพและสังคมที่มั่นคง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย สามารถแบ่งเนื้อหาสาระสำคัญของการวิจัยออกเป็นเนื้อหาที่สำคัญ พอสรุปผลการศึกษาได้ 7 ประเด็น ได้แก่ สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย วิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย อาหารสุกร พันธุ์สุกร การจัดการความรู้ การใช้อุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหารของเกษตรกรรายย่อย และกระบวนการเกิดเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรในชุมชน

5.1.1 สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อย

เกษตรกรรายย่อยรู้ว่าการเลี้ยงสุกรขาดทุน แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเลี้ยงเพราะต้องการมีงานทำ สุกรเป็นสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กที่มีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี เหมาะที่จะอยู่กับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น การเลี้ยงสุกรง่ายต่อวิธีการจัดการที่เกษตรกรดำเนินกิจการอยู่ ซึ่งเกษตรกรเลี้ยงสุกรไว้ตามวัตถุประสงค์การเลี้ยงเพื่อขาย และวัตถุประสงค์อย่างอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับ การดำรงชีวิตของเกษตรกรรายย่อย ความพยายามของเกษตรกรที่จะเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงสุกรจากแบบดั้งเดิมมาเป็นการเลี้ยงที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการในระบบฟาร์ม เกษตรกรรายย่อยมีวิธีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหารสุกร พันธุ์สุกร และการตลาดสุกร เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสุกรไว้เพื่อเป็นรายได้เสริม และเลี้ยงสุกรไว้ตามความนิยมในการออม การพัฒนาการเลี้ยงสุกรเป็นไปอย่างช้าๆ เกษตรกรรายย่อยที่นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเพื่อการผลิตในระบบฟาร์ม จะทำให้เกษตรกรดำเนินกิจการที่เสี่ยงต่อการขาดทุน และเกิดปัญหาอยู่เสมอ หรือไม่สามารถดำเนินการในเชิงธุรกิจได้ ดังนั้นจึงทำให้เกษตรกรรายย่อยใช้วิธีการเลี้ยงสุกรที่แตกต่างกัน

5.1.2 วิธีการให้อาหารสุกรของเกษตรกรรายย่อย

การจัดการอาหารสุกรที่เกษตรกรรายย่อย นำมาใช้ในกิจการฟาร์ม โดยอาศัยประสบการณ์ปรากฏการณ์ และปัจจัยแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งเกษตรกรรายย่อยมีความพยายามที่จะพัฒนารูปแบบการให้อาหารสุกรที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของกิจการ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาอยู่ถึง 4 วิธีการโดยเกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร (อาหารสำเร็จรูป) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร ด้วยวิธีการให้สุกรกินอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ จะทำให้สุกรเจริญเติบโตตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นการพัฒนาวิธีการให้อาหารสุกรจึงเน้นที่การผลิต

สุกรสู่ตลาด เพื่อสนองการบริโภคของคนทั่วไป วิธีการให้อาหารสุกรจึงใช้วิธีการหาอาหารตามแนวทางของตลาดการค้าอาหารสุกร ตามแหล่งวัตถุดิบอาหารสุกรใกล้บ้านหรือทำเลที่ตั้งกิจการฟาร์ม การเลือกอาหารสุกรที่เหมาะสมกับพันธุ์สุกร เป็นส่วนสำคัญมากเพราะการเจริญเติบโตของสุกรในแต่ละช่วงอายุมีความต้องการอาหารที่แตกต่างกัน เกษตรกรรายย่อยกลุ่มให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารจึงใช้วิธีการแก้ปัญหาในการดำเนินกิจการ ด้วยวิธีการยืม การซื้อด้วยเงินสด และซื้อด้วยเงินผ่อน ในรูปแบบบริษัทผู้ผลิตอาหารสุกรเป็นเจ้าของ ใช้แรงงานในครอบครัวของเกษตรกร เมื่อขายสุกรได้กำไร ในส่วนของกำไรเป็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ต้นทุนอาหารสุกรและราคาสุกรส่งบริษัทกันไป เกษตรกรเป็นเพียงผู้รับจ้างเลี้ยงสุกรเท่านั้น

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร มีแนวคิดที่ให้อาหารสุกรโดยวิธีการผสมอาหารเอง เพื่อต้องการที่จะประหยัดทุนในการซื้อหัวอาหาร ซึ่งหัวอาหารนับวันมีแนวโน้มที่มีราคาสูงขึ้นทุกวัน และเกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีโรงสีข้าวที่สามารถผลิตรำได้ทุกวัน เกษตรกรกลุ่มนี้มีความจำเป็นที่จะเลี้ยงสุกรเพราะมีปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง เป็นการเลี้ยงสุกรเพื่อสนองตอบตลาดการบริโภคสุกรในชุมชน เป็นรูปแบบทางเลือกให้กับคนทั่วไป ในการให้อาหารสุกรเพื่อเลี้ยงสุกรไว้ขายในตลาดชุมชน และเลี้ยงสุกรไว้สนองตอบความต้องการ ตามประเพณีนิยม เป็นวิธีการจัดการอาหารสุกรที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับกิจกรรมอย่างอื่นอีกด้วย เกษตรกรรายย่อยที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหารมีวงจรการผลิตอย่างสม่ำเสมอไม่เสี่ยงต่อการขาดทุน

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมเศษอาหารและผักโขม มีการจัดการอาหารสุกรโดยวิธีการผสมอาหารด้วยการต้ม เป็นการให้อาหารสุกรที่สอดคล้องในวิถีชีวิตประจำวัน วัตถุดิบที่นำมาเป็นอาหารสุกรก็มีปริมาณมากพอที่จะทำให้เกษตรกรดำเนินกิจการไปได้ การดำเนินกิจการของเกษตรกรรายย่อยกลุ่มไม่ได้มุ่งเน้นที่จะผลิตสุกรออกสู่ตลาด แต่เป็นการผลิตสุกรเพื่อสนองตอบความต้องการไว้บริโภคในครัวเรือน และในการประกอบกิจกรรมตามประเพณีนิยม การให้อาหารสุกรจึงไม่ต้องการสารอาหารครบถ้วนในการเร่งการเจริญเติบโตของสุกร เกษตรกรนิยมการเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการให้อาหารสุกรชนิดรำต้มรวมกับเศษอาหาร และผักโขม เพราะใช้ต้นทุนต่ำในการซื้ออาหาร

เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำกับผักพื้นบ้าน เลี้ยงสุกรเพื่อเป็นรายได้เสริม ไว้เป็นอาหารสำหรับครอบครัว และเลี้ยงไว้เป็นงานอดิเรก วิธีการให้อาหารสุกรจึงไม่ให้ความสำคัญเท่าไรนัก อาหารสุกรเน้นหนักให้กินรำและผักพื้นบ้านเป็นอาหารเสริม ซึ่งผักพื้นบ้านมีปริมาณมากพอเป็นอาหารสุกรได้ตลอดทั้งปี ต้นทุนในการเลี้ยงต่ำ การเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการให้อาหารชนิดรำกับผักพื้นบ้าน เป็นการสุกรเพื่อเสริมงานหลักงานทั่วไปและเป็นงานอดิเรก

ความนิยมในการเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการให้อาหารชนิดรำกับพื้นบ้าน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ทำสวนผัก และปลูกพืชไร่ การใช้วัสดุการเลี้ยงไม่ยุ่งยากมีอยู่ทั่วไปวัสดุที่หาได้ง่ายมีในชุมชน การเลี้ยงสุกรด้วยวิธีการการให้อาหารชนิดรำกับพื้นบ้าน เพื่อสนองความต้องการผู้บริโภคที่มีเงินในการซื้อ เพราะการขายสุกรไม่ได้ชั่งกิโลกรัม ส่วนใหญ่จะขายเป็นตัว หรือถ้าเทียบน้ำหนักก็น่าจะขายในราคา กิโลกรัมละ 70 – 80 บาท สุกรพันธุ์ที่คัดเลือกมาเลี้ยงต้องเป็นพันธุ์ที่ให้กินอาหารชนิดรำกับผักพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี (เหมาะสำหรับกลุ่มคนที่มีการเลี้ยงสุกร)

5.1.3 อาหารสุกร

แหล่งวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เกษตรกรผลิตขึ้นมาหรือได้มาจากแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติที่มีตามฤดูกาล เกษตรกรทราบว่าการผสมอาหารสุกร จะทำให้ได้อาหารสุกรที่มีคุณภาพ ด้านโภชนาการ ปริมาณก็เพิ่มขึ้นและยังได้ส่วนลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย การพัฒนารูปแบบการผลิตอาหารสุกรเมื่อเกิดปัญหาอาหารสุกรแพงขึ้น การพัฒนาอาหารสุกรก็ไว้เพื่อป้องกันยามเกิดวิกฤตอาหารสุกรแพง ราคาสุกรผันผวน และตลาดสุกรไม่แน่นอน เกษตรกรเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบอาหารสุกรได้ในแต่ละปีในปริมาณมาก แต่เกษตรกรไม่สามารถนำเอาวัตถุดิบอาหารสุกรดังกล่าวมาใช้ได้เท่าที่ควร แม้แต่ในพื้นที่แปลงเกษตรของเกษตรกรเอง ช่วงในฤดูฝนวัตถุดิบอาหารสุกรจะมีปริมาณมาก เช่น ผักตบชวา ผักโขม กระถิน ผักบุ้ง มันสำปะหลัง ถั่ว วัวพืชบางชนิด และผักต่าง ๆ ในส่วนของรำ ปลายข้าว และเศษอาหาร ในชุมชนก็มีให้บริการ ในส่วนศัตรูข้าว ได้แก่มอดเขยริ้ว เกษตรกรจับมาแปรรูปเป็นอาหารสุกร โดยการเอามอดเขยริ้วมานึ่งให้สุกนำไปผึ่งแดดให้แห้งแล้วบดให้ละเอียด ก็จะได้อาหารเสริม และโปรตีนในปริมาณที่ต้องการ เกษตรกรได้ประโยชน์ 2 ด้าน เป็นอาหารสุกร และช่วยลดประชากรมอดที่เป็นศัตรูพืชลงได้อีกด้วย และ มอดเขยริ้วมีการซื้อขายในกลุ่มเกษตรกร กิโลกรัมละ 1 บาท ถ้าเอามาเป็นส่วนผสมกับรำก็จะได้อาหารเพิ่มขึ้น จากที่เคยใช้รำ 80-90 % จะใช้รำเพียง 50 -60 % และคุณภาพอาหารก็ครบถ้วนตามหลักโภชนาการ สุกรจะกินอาหารได้ตลอดทั้งวันถ้าเสริมผักกระถิน ผักตบชวา และวัวพืชให้กิน วัตถุดิบอาหารสุกรยังช่วยให้สุกรเจริญเติบโต และไม่ทำให้มีสารตกค้างในเนื้อแดง ผู้บริโภคเนื้อสุกรจะได้รับประทานเนื้อสุกรที่สะอาด ปลอดภัยที่เกษตรกรให้อาหารสุกรดังกล่าวจะช่วยในเรื่องการประหยัดรายจ่ายที่สอดคล้องกับรายงานของพันทิพา พงษ์เพียจันทร์ (2547) แต่เกษตรกรก็ยังไม่สามารถนำเอาวัตถุดิบดังกล่าวมาใช้ได้เท่าที่ควร หรืออาจจะนำมาใช้บ้างแต่ก็ไม่สามารถจัดการได้เท่าที่ควร

5.1.4 พันธุ์สุกร

พันธุ์สุกรที่มีในชุมชนส่วนใหญ่เป็นพันธุ์สุกรที่ผสมข้ามสายพันธุ์ และผสมทับสายพันธุ์ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายรุ่นติดต่อกัน ทำให้คุณภาพเนื้อส่วนใหญ่มีปริมาณเนื้อติดมันมากมีผู้บริโภคจำนวนน้อย ตลาดสุกรจึงมีเฉพาะในชุมชน ในตลาดทั่วไปนั้นไม่สามารถสู้กับฟาร์มสุกรได้

เกษตรกรพยายามที่จะพัฒนาสายพันธุ์สุกรที่เหมาะสมกับกิจการฟาร์มอยู่หลายวิธี เช่นการผสมเทียม ผสมแท้ด้วยพ่อพันธุ์สุกรพันธุ์แท้ ผสมกับแม่สุกรพันธุ์ท้องถิ่น และแม่พันธุ์สุกรพันธุ์แท้ เพื่อการคัดเลือกสุกรสายพันธุ์ท้องถิ่นไว้ พันธุ์สุกรที่มีในฟาร์มของเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นพันธุ์สุกรแลนด์เรซ พันธุ์กระโดน พันธุ์เหมยซาน พันธุ์หมูป่า และพันธุ์สุกรลูกผสมข้ามสายพันธุ์ สุกรพันธุ์ที่มีทั้งหมด เป็นสุกรมีลักษณะเด่นที่สามารถดำรงชีวิตปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ไม่มีปัญหาและไม่สร้างความยุ่งยากให้กับผู้เลี้ยง เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในปัจจุบันนี้มักจะพบกับปัญหาในการเลี้ยงมาก เพราะสุกรที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศ โครงร่างมีขนาดใหญ่ เจริญเติบโตเร็ว ต้องให้อาหารที่อยู่อาศัยต้องสะอาดได้มาตรฐาน จัดเป็นสุกรประเภทที่อ่อนแอ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ช้ามาก เกษตรกรเกิดความยุ่งยากในการจัดการ ดังนั้นการที่เกษตรกรคิดจะเลี้ยงสุกรพันธุ์ต่างประเทศจำเป็นต้องมีทุนมากพอสมควร จึงจะดำเนินการให้ไปรอดได้ การพัฒนาสายพันธุ์สุกรในกลุ่มเกษตรกรจึงเป็นอย่างช้า ๆ อาจจะติดอยู่กับความเชื่อ การตัดสินใจที่จะเลี้ยงสุกร หรืออาจจะมียังยัยอื่นมาเกี่ยวข้อง (ธนพันธุ์ เมธาพิทักษ์, 2548)

5.1.5 การจัดการความรู้

การจัดการความรู้เกิดจากประสบการณ์ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา บางเรื่องถือเป็นความเชื่อ และเป็นค่านิยมยากในการที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ความรู้ที่มีอยู่ก็ไม่สามารถนำมาจัดการเรื่องอาหารสุกรได้เท่าที่ควร ส่วนใหญ่เกษตรกรได้ความรู้จากการปฏิบัติ ทดลองโดยผ่านประสบการณ์จริง จากที่เคยเห็น หรือได้จากทำตามแบบอย่างที่เคยมีอยู่ ที่ได้อธิบายตามรูปแบบของ Nonaka and Takeuchi (1997) ดังนั้นการเลี้ยงสุกรจึงพัฒนาไปอย่างช้า ๆ การเชื่อมต่อความรู้ของกลุ่มเกษตรกรจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ ความรู้ที่มีอยู่นั้นก็ไม่ได้จับบนเหตุการณ์เอาไว้ เกษตรกรมีความรู้ที่ไม่ใช่ความรู้ที่เกิดจากการพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาเกษตรกรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตามที่รายงานในหนังสือคินคินได้ของสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ (2548) ว่าทำอะไรเกษตรกรถึงจะเกิดการเรียนรู้ และเป็นผู้อยากเรียนจริงๆ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรกลุ่มใดมีการเรียนรู้กิจการก็พัฒนาไปได้ดี

5.1.6 การใช้อุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องกับวิธีการให้อาหารสุกร ของเกษตรกรรายย่อย

การใช้อุปกรณ์ที่มีต้นทุนต่ำเป็นความพยายามที่เกษตรกรที่จะนำมาใช้ในการเลี้ยงสุกรเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย และมีมากในชุมชน วัสดุบางอย่างไม่ต้องซื้อจะใช้วิธีการยืม การขอ ก็พอมีให้บริการกันได้ แนวคิดของเกษตรกรรายย่อยในการผลิตอุปกรณ์เพื่อใช้ในการกิจการการเลี้ยงสุกร นั้นต้องมีความสอดคล้อง กับกิจกรรมอย่างอื่นด้วย อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสุกรจะเป็นการเสริมให้สุกรกินอาหารได้ดีขึ้น สุกรจะไม่เครียด ทำให้สุกรเจริญเติบโตได้ดี สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีภูมิ

ด้านทานโรค ให้ซากเนื้อเป็นที่ต้องการของตลาดทั่วไป เกษตรกรรายย่อยมีวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่ดีจะช่วยให้ประหยัดเวลา แรงงานในการดำเนินงาน ใช้ต้นทุนต่ำ และได้ประโยชน์จากการใช้วัสดุหลายด้าน

5.1.7 กระบวนการเกิดเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงสุกรในชุมชน

สภาพการเลี้ยงสุกรที่เกษตรกรรายย่อยที่ดำเนินกิจการอยู่ในขณะนี้ เกษตรกรเป็นผู้ผลิต เป็นฝ่ายเสียเปรียบผู้บริโภค วงจรของปัญหาที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรยังมีอยู่ในโครงสร้างกลุ่มผู้ผลิตสุกรรายใหญ่ รายกลาง และรายเล็ก รวมถึงเกษตรกรรายย่อย กลุ่มเกษตรกรรายย่อยจึงหาวิธีการลดปัญหาด้านการเลี้ยงสุกร โดยให้มีการรวมกลุ่มมีเวทีพูดคุย แจกจ่ายแบ่งปันความคิดสู่กระบวนการกลุ่มดังนี้

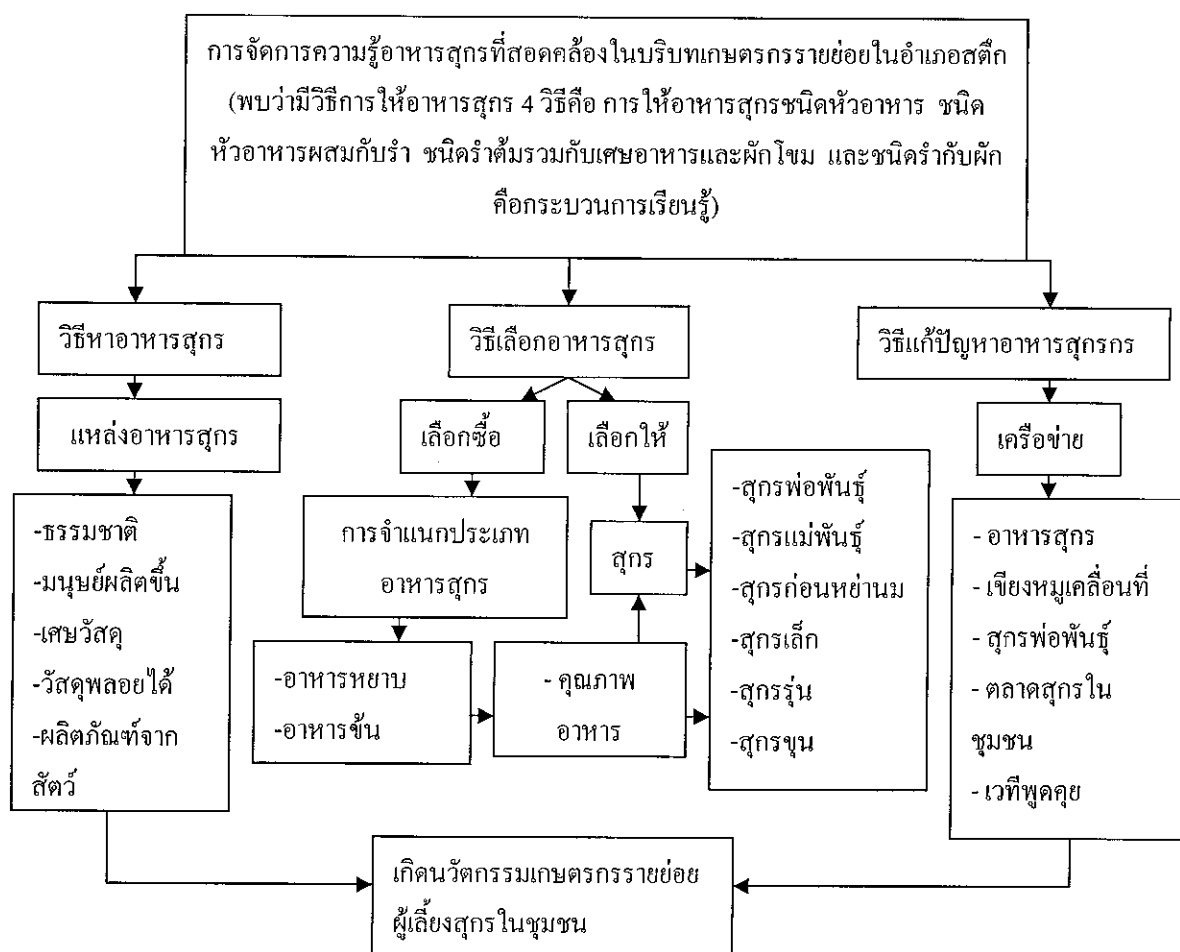
การมีพ่อพันธุ์สุกรให้บริการกับเกษตรกรในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สุกรในชุมชนกลายเป็นพันธุ์ เป็นสุกรพันธุ์ดี ย่อย โครงร่างเล็ก กินอาหารเก่ง ทนทานต่อโรคได้ดี ตลาดไม่นิยมนำซากเนื้อไปบริโภค ซึ่งเป็นปัญหาให้กับเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรไว้ขาย เกษตรกรรายย่อยจึงแก้ปัญหาดังกล่าว โดยนำพ่อพันธุ์สุกรพันธุ์แท้จากฟาร์มสุกรเข้ามาในชุมชนเพื่อให้การบริการกับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร และบริการให้กับผู้ต้องการพันธุ์สุกรดังกล่าว

เกษตรกรรายย่อยพยายามที่จะพัฒนาการให้อาหารสุกร โดยนำเอาวัตถุดิบที่ได้จากการผลิตพืชผัก และสัตว์บางชนิดมาใช้เป็นส่วนผสมอาหารสุกรทดแทนสารอาหารที่มีราคาแพง ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้ราคาวัตถุดิบการเกษตรที่มีราคาตกต่ำเป็นวิธีการแก้ปัญหาในเรื่องของต้นทุนการผลิต

เชียงใหม่เคลื่อนที่ เกษตรกรรายย่อยวิธีการขายสุกรมีชีวิตมักจะมีปัญหาราคาสุกรผันผวนไม่แน่นอน ทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่กล้าที่จะลงทุนในการเลี้ยงสุกรเพราะตลาดสุกรไม่แน่นอน เชียงใหม่เคลื่อนที่ที่มีความสามารถที่จะทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในการผลิตสุกรเป็นของตัวเอง

เวทีนัดพบเครือข่ายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้ประโยชน์ จากกระบวนการกลุ่มในด้านความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ แนวคิดของเกษตรกรรายย่อยในการมีเวทีนัดพบพูดคุย ทำให้ได้มีโอกาสพบกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยังให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน การลงทุน การร่วมมือกิจการทั่วไป นอกจากนั้นกิจการบางอย่างก็ได้ประโยชน์ร่วมกันโดยการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์

เกษตรกรมีวิธีการจัดการความรู้เรื่องอาหารสุกรด้วยวิธีการหาแหล่งอาหารสุกรเลือกวิธีการให้อาหารสุกรและวิธีการแก้ปัญหาซึ่งแสดงไว้ในแผนภาพที่ 11 ดังนี้

ภาพที่ 11 สรุปการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย
ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

จากการศึกษาการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปประเด็นได้แก่ วิธีการหาอาหารสุกร วิธีการเลือกอาหารสุกร และวิธีแก้วิกฤติอาหารสุกร

การจัดการความรู้อาหารสุกรทั้ง 3 วิธี เกษตรกรรายย่อยนำมาใช้ในการกิจการฟาร์มจนเกิดความมั่นคง เกษตรกรมีงานทำ มีรายได้จากการประกอบการ สร้างความแข็งแรงให้เศรษฐกิจในระดับครอบครัวเกษตรกรรายย่อยส่งผลให้เกิดความสุขตามแต่สภาพของความเป็นอยู่

เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการให้อาหารสุกรได้แก่วิธีการให้อาหารสุกรชนิดอาหารสำหรับขุนสุกร การจัดทำบัญชีฟาร์ม ต้นทุนการดำเนินงาน และประโยชน์ที่ได้จากการจัดการ

ฟาร์มประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรโดยตรงได้แก่ เกษตรกรมีงานทำ มีรายได้ประจำ ฝึกนั้สยการ
 ออมมีความรู้ในการจัดทำบัญชีฟาร์ม มีเพื่อนร่วมงาน ได้กระบวนการกลุ่ม ได้เครือข่ายการจัดการ
 ความรู้ในแต่ละเรื่อง

5.2 ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

จากผลการวิจัยการจัดการความรู้อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย ใน
 อำเภอสตึก ได้แสดงถึงกระบวนการคิด และกระบวนการทำงานของเกษตรกรรายย่อยต่อการดำเนิน
 กิจการฟาร์ม ซึ่งเกษตรกรสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานของตนได้ แม้วิธีการ
 ดำเนินกิจการฟาร์มจะแตกต่างกันบ้างในบางกรณี แต่ก็มีเป้าหมายเดียวกันคือวิธีจัดการกิจการฟาร์ม
 ที่พยายามที่พึ่งตนเองและพึ่งพากันเองให้ได้มากที่สุด

ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีบางประเด็นที่ใคร่ขอเสนอเพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาเพื่อ
 การพัฒนากิจการฟาร์มสุกรของเกษตรกรรายย่อยให้มีการพัฒนาการให้ดียิ่งขึ้นคือ

5.2.1 ควรมีการขยายเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ที่มีความต้องการผลิตอาหารสุกร โดย
 การใช้วัตถุดิบที่ได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ระดับครัวเรือนมาใช้เป็นส่วนผสมเป็น
 อาหารสุกร การใช้สายพันธุ์สุกรท้องถิ่น และตลาดสุกรให้มีขึ้นในชุมชน

5.2.2 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีการขยายเครือข่ายกิจกรรมการรวมกลุ่ม มีศูนย์
 ปฏิบัติการเครือข่ายตลาดสุกร มีกิจกรรมพบปะพูดคุยในระดับต่าง ๆ มีผลประโยชน์ในกิจกรรม
 ร่วมกันในชุมชน

5.2.3 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีสุกรสายพันธุ์ท้องถิ่น โดยกรมปศุสัตว์เป็น
 ตัวแทนสายพันธุ์สุกรส่งตรงสู่ชุมชนไม่ว่าจะเป็นน้ำเชื้อ พ่อพันธุ์สุกรสายพันธุ์ที่ลูกค้าสามารถเลือก
 ได้ตามความต้องการหรือแม้แต่แม่พันธุ์สุกร เกษตรกรรายย่อยจะได้เรียนรู้วิธีการให้อาหารสุกรที่ถูก
 วิธี

5.3 ข้อเสนอในการทำวิจัยต่อไป

5.3.1 ควรศึกษาการจัดการความรู้ อาหารสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อยใน
 พื้นที่อื่น ๆ

5.3.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมแนวคิดเกษตรกรรายย่อยกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ใน
 รูปแบบต่าง ๆ

5.3.3 ควรศึกษารูปแบบการขยายเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กองอาหารสัตว์. แร่ธาตุในพืชอาหารสัตว์. www.dld.go.th/ nutrition, 2520.
- กำธน สินธวานนท์. “อาหารสัตว์”, ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. เล่ม 14. กรุงเทพฯ : หอรัษฎากรพิพัฒน์, 2542.
- _____. “ครอบครัวไทย”, ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. เล่ม 22. กรุงเทพฯ : หอรัษฎากรพิพัฒน์, 2540.
- โมสิต ปันเปี่ยมรัษฎ์. เกษตรก้าวหน้า. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่นจำกัด (มหาชน), 2548.
- จิตติมา กันตนามัลลกุล. 2550. สมรรถภาพการผลิตของสุกรขุนเมื่อเลี้ยงในทุ่งหญ้า.
<http://www.Cedis.or.th/download/pdf/animal>. มกราคม, 2551.
- ชาย โพธิ์สิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2547.
- ชนพันธุ์ เมธาพิทักษ์. การเลี้ยงหมูสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ หอสมุดกลาง, 2537.
- ธวัชชัย กมลธรรม และคณะ. “การเลี้ยงสุกรด้วยอาหารพื้นบ้านผสมสาเหล้ม”, วารสารวิชาการสาธารณสุข. 13(5) : กันยายน, 2547.
- ธำรงค์ดี พลบำรุง. การเลี้ยงสุกร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2532.
- นิพนธ์ เทียนวิหารและคณะ. การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปสภาพแห่งชาติ, 2547
- น้ำทิพย์ วิภาวัน. การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอสอาร์ พริ้นติ้ง, 2547.
- บวรศักดิ์ หัสดิน ณ อรุณยา. คู่มือการเลี้ยงสุกร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ส่งเสริมอาชีพธุรกิจเพชรกะรัต, 2537.
- บุญมี แก่นแก้ว. ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2541.
- บุญมี บุญญาภิกิจ และคณะ. กรอบความคิดการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547.
- ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ปัญญาชาติ ในสัญลักษณ์เทียนหอม การศึกษาไทยในสถานการณ์โลกระดม 6 นักคิดนักการศึกษาชี้ทางรอด. กรุงเทพฯ : แอสเพรส, 2538.
- _____. “การจัดการความรู้”, การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่างโครงการนำร่องการจัดการความรู้. 27 กรกฎาคม ณ จังหวัดกาญจนบุรี, 2545.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2542 : 26 ; อ้างอิงจาก อักษร สวัสดิ์). อักษร สวัสดิ์. ความรู้ความเข้าใจ และ ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าปริญญา
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2542.
- พจนา เอื้องไพบูลย์. รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบพหุภาคีใน มนัสวานันท์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. การจัดความรู้. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2546.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ :
ธรรมกมลการพิมพ์, 2547.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. ภูมิปัญญาชาวบ้านและกระบวนการจัดการองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ภาคเหนือ : มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตอนล่าง, 2546.
- พันทิพา พงษ์เพียจันทร์. หลักอาหารสัตว์ หลักโภชนศาสตร์ และการประยุกต์.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร, 2547.
- วิจารณ์ พาณิช. การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : พับลิเคชั่น, 2548.
- วิชัย พันตศุภารักษ์. 2534. การจัดการระบบสืบพันธุ์และการควบคุมผลผลิตสุกร. www.dld.go.th /
nutrition /exhibition/research. มีนาคม, 2551.
- วิศาล ศรีสุริยะ. สุกรพันธุ์ปากช่อง 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย, 2547.
- ศิริสุข สุขสวัสดิ์. การเลี้ยงสุกรในยุคน IMF. http://www.Cedis.or.th/download/pdf/animal 1, 2537
- สถิต มั่งมีชัย และคณะ. 2528. การใช้กระถินผสมกากมะพร้าวแทนรำในอาหารสุกรขุน.
www.dld.go.th/nutrition/exhibition/research. มีนาคม, 2551.
- สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย. 2551. วัตถุดิบอาหารสัตว์ไทย .
www.thaipr.net/readnews.aspx.?newsid. มีนาคม, 2551.
- สุทธินันท์ ปรังญพฤทธิ. ดินคินได้. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม,
2548.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุนน โพธิ์จันทร์ และคณะ. 2537. ระดับโภชนะที่เหมาะสมในอาหารสำหรับสุกร 3 ลูกสุกรหลังหย่านม. www.dld.go.th/nutrition/exhibition/research. มีนาคม, 2252
- แสวง รวยสูงเนิน. 2550. “KM ธรรมชาติ”, ความรู้เพื่อชีวิต. <http://gotoknow.org/blog>. เมษายน, 2551.
- สัมฤทธิ์ แสนบัว. การเลี้ยงสุกร. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2544.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2551. รายงานผลรวมราคาผลิตภัณฑ์การเกษตรในแต่ละเดือน http://www.oae.go.th/oae_report/price/price_month_result.php. เมษายน, 2552.
- อาทิตย์ วัฒนชัย. “การศึกษาการใช้ใบกระถินเป็นอาหารสัตว์”, ใน การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 23 ส่วนที่ 11:30. สาขาวิชาสัตวศาสตร์ 5-7 กุมภาพันธ์ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2528.
- Marquardt, M.J. Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success. New York: McGraw-Hill. 2002
- Nonaka and Takeuchi. H. The Knowledge – creating company: How Japanese Companies create the dynamic of innovation. Oxford: Oxford University Press., 1995
- Nonaka and Takeuchi. Hitotsubashi on knowledge management. Singapore: John Wiley & Sons (Asia), 1997.
- Stewart, T. (1997). Intellectual capital: The new wealth of organizations. Nicholas Brealey: London.
- Tannenbaum, S.I. Knowledge management: So What is it anyway? IHRIM Journal. September 7- 10, 1998.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อยกลุ่มเป้าหมาย

การจัดการความรู้ อาหารตุกรที่สอดคล้องกับบริบทของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อยกลุ่มเป้าหมาย

การจัดการความรู้ อาหารสุกรที่สอดคล้องกับบริบทของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสตึก

วันที่สัมภาษณ์ เดือน พ.ศ.

บ้านเลขที่ บ้าน หมู่ที่ .. ตำบล อำเภอสตึก

จังหวัดบุรีรัมย์ เบอร์โทร

ตอนที่ 1 ภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพศ ○ ชาย ○ หญิง อายุ ปี เชื้อชาติ

สัญชาติ ศาสนา อาชีพหลัก

อาชีพรอง สมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด จำนวน คน

พื้นที่ทำมาหากิน ไร่ ที่ทำสวน ไร่ ทำไร่ ไร่ เลี้ยงสัตว์ ไร่ ที่อยู่อาศัย ไร่

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงสุกร และการให้อาหาร

2.1 ท่านมีความรู้เรื่องอาหารสุกร และสภาพการเลี้ยงสุกร

○ ไม่มี

○ มี แหล่งที่ได้ความรู้

2.2 อาหารที่ท่านให้สุกร

○ หัวอาหาร

○ รำผสมกับหัวอาหาร

○ รำคั้มรวมกับเศษอาหารและผักโขม

○ รำกับผักพื้นบ้าน

2.3 อาหารสุกรที่ท่านเลือกให้สุกรมีความสำคัญอย่างไร

2.4 ท่านมีวิธีการให้อาหารสุกรอย่างไร ผลตอบสนองของสุกรต่ออาหารที่ท่านให้

.....

.....

.....

2.5 ท่านได้อาหารสุกรจากแหล่งใด มีวิธีการได้มาอย่างไร

.....

.....

.....

2.6 ท่านคิดว่าการให้อาหารสุกรตามวิธีของท่าน มีข้อดีข้อเสียอย่างไร

.....

.....

.....

2.7 ต้นทุนในการให้อาหารสุกรต่อสุกรหนึ่งตัวจากสุกรหลังหย่านมถึงน้ำหนัก 100 กิโลกรัม (แยกลูกสุกรจากแม่ จากวันแรกถึงในระยะเวลา 4 หรือ 8 เดือน)

- ให้อาหารสุกรก่อนหย่านมใช้เวลานาน.....วัน วันละกิโลกรัม

กิโลกรัมละบาท สุกรมีน้ำหนักกิโลกรัม

- ให้อาหารสุกรเล็กใช้เวลานาน.....วัน วันละกิโลกรัม

กิโลกรัมละบาท สุกรมีน้ำหนักกิโลกรัม

- ให้อาหารสุกรรุ่นใช้เวลานาน.....วัน วันละกิโลกรัม

กิโลกรัมละบาท สุกรมีน้ำหนักกิโลกรัม

- ให้อาหารสุกรขุนใช้เวลานาน.....วัน วันละกิโลกรัม

กิโลกรัมละบาท สุกรมีน้ำหนักกิโลกรัม

รวมจำนวนวัน ปริมาณอาหารที่ให้.....กิโลกรัม เป็นเงินบาท

2.8 ท่านมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

โรงเรือน

.....

.....

.....

๐ รวงใส่อาหาร รวงน้ำ

.....

.....

.....

๐ ทางระบายน้ำ

.....

.....

.....

๐ ฟันคอก

.....

.....

.....

๐ สุกกรปวยจีไหล ไอจาม เหวงซึม เป็นสัด คุดูก การระบายสุกรออก

2.9 ท่านมีวิธีการแก้ปัญหายังไรเมื่อเกิดวิกฤติสุกร

.....

.....

.....

2.10 ข้อเสนอจากท่าน

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
โครงการสัมมนาที่ไม่เป็นทางการ

โครงการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ

คำถามที่นำไปสู่การพูดคุย

1. ทักทายตามสถานการณ์ ปรากฏการณ์และสภาพความเหมาะสมให้แสดงถึงการมีวัฒนธรรมไทย ด้วยความเคารพอ่อนน้อมด้วยวาจาหรือการแสดงออกโดยการยกมือไหว้
2. การเข้าถึงข้อมูลนักวิจัยต้องสังเกตให้ดีว่าบุคคลที่กำลังจะไปล้วงเอาข้อมูลนั้นเราต้องศึกษาประวัติจากบุคคลแวดล้อม
3. มีวิธีการสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลเพื่อแสดงถึงความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน
4. พยายามรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์ด้วยความไว้วางใจต่อกัน
5. คุยในเรื่องที่อยากรู้แต่ไม่ใช่ถามเพื่อเอาคำตอบที่ถูกที่ผิด (ถามเพื่อแสดงความคิดเห็น)

คำทักทาย

- สบายดีหรือ
- กำลังทำอะไรครับ

คำถามที่นำไปใช้ในการสัมภาษณ์

- เป็นอย่างไร
- เมื่อไร
- นี้อะไร
- ที่ไหน
- กำลังทำอะไรครับ

หมายเหตุ

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารหรือสัมภาษณ์ ควรเป็นภาษาระดับเดียวกัน

ภาคผนวก ก
ประชากรกลุ่มศึกษา

ประชากรกลุ่มศึกษา (เกษตรกรรายย่อย)

ประชากรกลุ่มศึกษาในเครือข่าย และนอกเครือข่าย (กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือนักวิจัยร่วม)

ประชากรและกลุ่มศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายของมหาชีวาลัยอีสาน จำนวน 20 คน ในอำเภอสตึก ประกอบด้วย

1. เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารได้แก่

1.1 นายไพฑูรย์ พาสว่าง บ้านเลขที่ 121 หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรที่ผ่านแรงงานจากต่างประเทศ กลับมาประเทศไทยจึงเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพใหม่ โดยนำเงินทุนที่มีอยู่ลงทุนเลี้ยงสุกรแบบสมบูรณ์ (เปิดเชิงหมูในตลาดอำเภอสตึก) จัดการกิจกรรมทุกอย่างโดยใช้แรงงานในครัวเรือน เลือกให้อาหารสุกร เป็นแบบชนิดหัวอาหาร สำหรับสุกรขุนมีวัตถุประสงค์เลี้ยงขาย อีกทั้งชำแหละซากเนื้อขายเอง

1.2 นายจูน วิเศษสม บ้านเลขที่ 82 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรที่นำเอาประสบการณ์ จากการใช้แรงงานในต่างประเทศ ขยันทำกิจกรรมทุกอย่าง และชอบทดลอง ปีพ.ศ. 2550 ได้ทดลองเลี้ยงสุกรด้วยอาหารสำเร็จรูป หรือหัวอาหาร และอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร ลงทุนซื้อลูกสุกรมาขุนเลี้ยง เลี้ยงสุกรมาหลายรุ่นครอก พอเกิดวิกฤติสุกรทำให้กิจการฟาร์มสุกรขาดทุน และก็หยุดดำเนินกิจการ

1.3 นางสาว สุวรรณแสง บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 12 ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์เลี้ยงสุกรขายให้พ่อค้าคนกลาง ที่เร่ขายสุกรให้พ่อเลี้ยงสุกรในตลาด ฟาร์มสุกรใกล้ตลาดการค้า เลี้ยงสุกรไม่ขาดทุนแน่นอน ลูกสุกรขายได้ราคาดีมาก แต่การประกอบกิจการฟาร์มยังขาดความรู้ จึงได้ส่งลูกเรียนสาขาสัตวบาล จบหลักสูตรการศึกษาสัตวบาลแล้วจะให้ลูกกลับมาประกอบอาชีพส่วนตัวด้านปศุสัตว์

1.4 นายอุทัย ศรีหาบุญทอง บ้านเลขที่ 104 หมู่ที่ 13 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทดลองเปรียบเทียบการให้อาหารสุกร ผสมรำกับหัวอาหารเปรียบเทียบกับให้หัวอาหาร ผลที่เกิดจากการทดลองซ้ำ ๆ หลายครั้งพบว่าการให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหาร ต้นทุนสูงแต่ได้กำไรจากการขายสุกร ในระยะเวลาเท่ากันกับสุกรพันธุ์เดียวกัน อาหารสุกรเป็นหัวอาหาร แต่การให้อาหารสุกร เกษตรกรน่าจะค้นหาวิธีการให้อาหารสุกรด้วยวิธีอื่นอีกหลากหลายวิธี

2. เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรชนิดรำผสมกับหัวอาหาร ประกอบด้วย

2.1 นายชัยยุทธ ด้านโอภาส บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่ทำงานหนักกิจกรรมในวันหนึ่ง ๆ ให้อาหารวัว ให้อาหารสุกร เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำนาข้าว และกิจกรรมบริการสีข้าวให้กับผู้มาบริการในชุมชน เคยบ่นว่าเลี้ยงหมูไว้ให้เจ๊ก คนเลี้ยงหมูไม่รวยเสียที

2.2 นายบุญยัง โคโนงบัว บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 93 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรที่มีวิธีการเลี้ยงสุกรแบบผสมผสาน (คัดเลือกพันธุ์สุกรหลากหลายสายพันธุ์ เก็บพันธุ์ที่ดีไว้เป็นสุกรพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ต่อไป)

2.3 นายสมหมาย ศรีฐ บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 9 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร ไม่เคยท้อ ไม่ว่าวิกฤติราคาสุกรตกต่ำ หรืออาหารสุกรจะมีราคาแพง การเลี้ยงสุกรเป็นรายได้ดี ถ้าหากผู้เลี้ยงสุกรรู้วิธีการให้อาหารสุกรที่ถูกต้อง เลี้ยงสุกรไว้ขาย ใช้หนี้ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ (ธกส.) ครอบครัวยังเป็นหนี้เพราะการพนัน

2.4 นายคำดี อุ่นจันทร์ บ้านเลขที่ 2 / 1 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่มีความพยายามหาเงิน โดยอาศัยเสียงดนตรีจากพิน แลกกับเงินเพื่อนำเงินนั้นมาซื้ออาหารให้สุกร ครั้งแรกมีสุกร 12 ตัว เลี้ยงสุกรขุนต้องใช้เงินซื้ออาหารวันละ 100 บาท เลี้ยงสุกรโดยให้รำผสมกับหัวอาหาร ผลจากความพยายาม จึงขายสุกรได้กำไรดีมาก (ลูกสุกรไม่ต้องซื้อ ลูกสุกรจากครอกตนเอง)

2.5 นายสำเริง ทาหนองบัว บ้านเลขที่ 364 หมู่ที่ 73 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์เป็นบ้านอายุชีวิต การบริการผสมพันธุ์แท้ บริการให้กับสมาชิกในเครือข่ายเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่ง รายได้จากการผสมพันธุ์ในแต่ละครั้งเป็นรายได้รายวันเฉลี่ยวันละ 1,000 บาท ดำเนินกิจการเพียงผู้เดียว

2.6 นายสุบัน นันเสนา บ้านเลขที่ 154 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้อาหารสุกรโดยการผลิตจากโรงสีข้าวเอง รายได้จากการขายสุกรทำให้มีเงินส่งลูกเรียน จบปริญญาตรีถึง 2 คน ส่วนการให้อาหารสุกรนั้น ใช้รำผสมกับหัวอาหารตามความเหมาะสม ด้านปริมาณ ด้านเวลา และตอบสนองวัตถุประสงค์ของลูกค้า เลี้ยงสุกรเป็นรายได้หลักและรายได้เสริม (มีโรงสีข้าวต้องเลี้ยงสุกร)

2.7 ยูพาฟาร์ม บ้านเลขที่ 87 หมู่ที่ 17 ตำบลร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรที่มีสามีเป็นชาวต่างประเทศ ภรรยาชวนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพราะเป็นอาชีพเดิม สามีสามารถดำเนินกิจการฟาร์มปศุสัตว์ได้ดีและล้มเหลวบางอย่าง การเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพ

หลักที่ทำให้เกิดรายได้ดี เลี้ยงสุกรแม่พันธุ์จำนวนมาก มีรายได้จากการขายมูลสุกรปีละหลายหมื่นบาท

2.8 นายสุพรม แวงกุดเรือ บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่ทำนาที่อย่างหลาย พยายามปลูกถั่ว ข้าวโพด ไว้เป็นอาหารสัตว์ เคยนำเอาถั่วเหลืองที่ปลูกไว้มาผสมเป็นอาหารสุกร การเลี้ยงสุกรเพื่อต้องการได้มูลสุกรบำรุงดินในนาข้าว

3 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรรำต้มรวมเศษอาหารและผักโขมประกอบด้วย

3.1 นายคำพา เสงี่ยมทรัพย์ บ้านเลขที่ 141/2 หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่ให้อาหารสุกรแบบโบราณ เลี้ยงสุกรไว้เป็นอาหารให้ครอบครัว และไว้ขาย

3.2 นางเสวียน นามขารี บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ การให้อาหารสุกรวิธีโบราณต้มรำเศษอาหารและผักโขมต้มรวมกันประหยัดค่าใช้จ่ายอาหารสุกร

3.3 นายไมตรี วงษ์ขารี บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่ให้อาหารสุกรโดยการต้มรำเศษอาหารและผักโขมรวมกัน เป็นอาหารสุกร ให้สุกรนอนพักผ่อนที่เป็นโคลน ป้องกันกัดสุกร และบอกว่าสุกรนอนพักผ่อนเป็นโคลนตามธรรมชาติความเครียด

3.4 นางบุญมา หอมเชย บ้านเลขที่ 148 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่เลี้ยงสุกรที่ให้อาหารสุกรรำต้มรวมเศษอาหารและผักโขม เงินที่มีถูกแบ่งซื้ออาหารให้หลานและซื้ออาหารให้สุกร การให้อาหารสุกรรำต้มรวมกับเศษอาหารเป็นการให้อาหารสุกรที่ประหยัดที่สุดและเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีการประกอบกิจกรรมประจำวัน

4 เกษตรกรรายย่อยกลุ่มที่ให้อาหารสุกรรำกับผักพื้นบ้าน จำนวน 4 คนประกอบด้วย

4.1 นายเอียง แก้วไรสง บ้านเลขที่ 129 หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรที่เคยให้อาหารสุกรชนิดหัวอาหารหรืออาหารสุกรผสมเองจะมีปัญหาอยู่เสมอ ทำให้กิจการฟาร์มมีปัญหา จึงเลือกวิธีการให้อาหารเพื่อเลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้านลูกผสมจะทำให้มีกำไร จึงเลี้ยงสุกรลูกผสมพันธุ์พื้นบ้าน

4.2 นายชวน ไกรญาติ บ้านเลขที่ 48/4 หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่เลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้าน เน้นการให้อาหารจำพวกผักเป็นหลัก ขยะผักที่ได้จากเทศกาลมีจำนวนมากบางวันเศษขยะผักให้สุกรกินถึง 50 กิโลกรัม (สุกร 30 ตัว)

4.3 นายทอง เสงี่ยมทรัพย์ บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 14 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรที่ให้อาหารเป็นอาหาร ไม่เคยให้หัวอาหารเป็นอาหารสุกรเพราะในชุมชนชนบทยังไม่มีใครเลี้ยงสุกรให้กินหัวอาหาร ความยุ่งยากกับสภาพการเลี้ยงสุกรก็ยังไม่ดีขึ้น ถึงแม้จะมีวิกฤติ

สุกรบ้างแต่ก็ไม่มีผลกระทบต่อการใช้สุกร ปัญหาการใช้สุกรเกิดขึ้นเมื่อฟาร์มสุกรที่ให้หัวอาหารเป็นอาหารสุกรและเกิดการแข่งขันการตลาดสุกร และวัสดุอุปกรณ์การใช้สุกร

4.4 นางสาววรรณมาศ ปรัชญพฤทธิ์ บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 1 ตำบลชุมแสง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรที่ใช้เวลาว่างในการเดินเก็บผักกระถินตามไหล่ถนนไว้เป็นอาหารสุกร การใช้สุกรด้วยการให้ผักพื้นบ้านเป็นอาหารเสริม การใช้สุกรด้วยวิธีการให้อาหารร่วมกับผักพื้นบ้านจะได้ผลตอบแทนในส่วนของการให้อาหารสุกรเป็นอย่างดี

ภาคผนวก ง
ประชากรกลุ่มศึกษานอกเครือข่าย

ประชากรกลุ่มศึกษานอกเครือข่าย

1. นายบุญทอง ชีรพงษ์สวัสดิ์ บ้านเลขที่ 19 / 1 บ้านหนองกรด หมู่ที่ 10 ตำบลเมืองเก่า อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สุกรแรกเกิดจะมีปัญหามากที่สุด ทุกครั้งที่ลูกสุกรเริ่มกินอาหาร มักจะขี้ไหล เลี้ยงยากการเจริญโตช้า อาหารสุกรผสมหัวอาหารกับรำอัตราส่วนผสมตามความเหมาะสม

2. นายถนอม ลินสุพรรณ 23 หมู่ที่ 9 บ้านหนองน้ำขุ่น ตำบลร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สุกรไม่ได้กินหัวอาหารจะเจริญเติบโตช้ามาก ยังไม่มีอาหารสุกรชนิดใดที่ทำให้สุกรกินเป็นอาหารแล้วสามารถกำหนดการเจริญเติบโตในระยะเวลาที่ไม่แตกต่างกันเหมือนกับให้สุกรกินอาหารชนิดหัวอาหาร

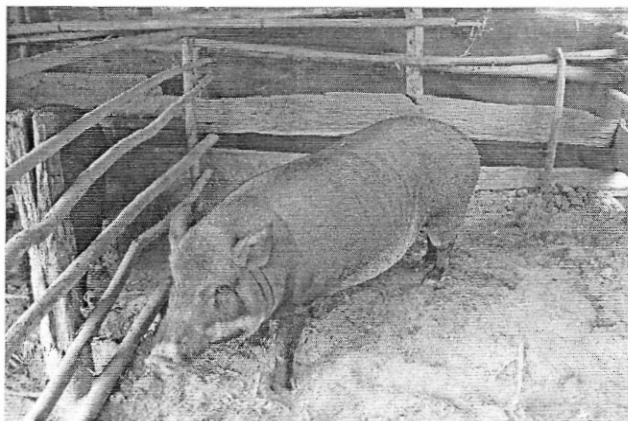
3. นางสมโภชน์ อ่อนหนองหว้า 96 หมู่ที่ 3 บ้านโคกวัด ตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ “สุกรพันธุ์พื้นบ้านกินรำเป็นอาหารหลัก และให้กินผักเป็นอาหารเสริม การเลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้านเป็นการเลี้ยงสุกรที่ลงทุนต่ำมาก สุกรกินอาหารไม่เลือกมีอะไรไม่มีรำให้กินเป็นอาหารก็สามารถใช้ผัก เศษอาหารแทนเป็นอาหารแทนรำก็ได้ เลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นบ้านเป็นงานเสริมอาชีพหลัก ”

4. นายสำเร็จ แซ่เวียน 139 บ้านหนองเกาะ หมู่ที่ ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ให้อาหารสุกรด้วยรำผสมหัวอาหาร “อาหารสุกรเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสุกรทุกสายพันธุ์ สุกรกินเฉพาะรำเป็นอาหารจะโตช้ามาก”

5. นางแก้ว อาจเดช บ้านเลขที่ 124 / 1 บ้านหนองควน หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองเก่า อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ “สุกรพันธุ์ดีพันธุ์ดुर็อก ให้กินอาหารรำผสมกับหัวอาหาร การเจริญเติบโตจะช้า กินอาหารไม่เก่ง”

ภาคผนวก จ
ภาพการจัดการความรู้ด้านการเลี้ยงสุกรที่สอดคล้องในบริบทเกษตรกรรายย่อย
ด้วยวิธีการต่างๆ ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

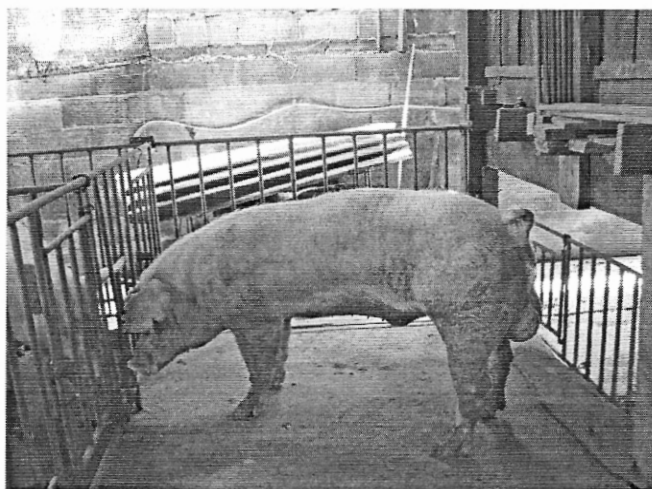
พันธุ์สุกรในชุมชนที่ปรากฏในงานวิจัย

แม่พันธุ์สุกรกระโดน หรือหมูราดพันธุ์ไทยแท้

สุกรหมยซาน จากฟาร์มคุณทอง เสงี่ยมทรัพย์ เก็บภาพ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2551

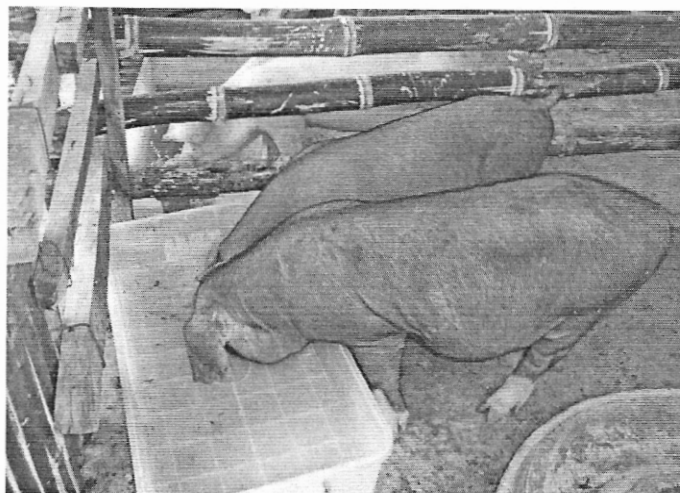
พ่อพันธุ์สุกรขุนแลนด์เรซ ของคุณสำเร็จ ทาหนองบัว

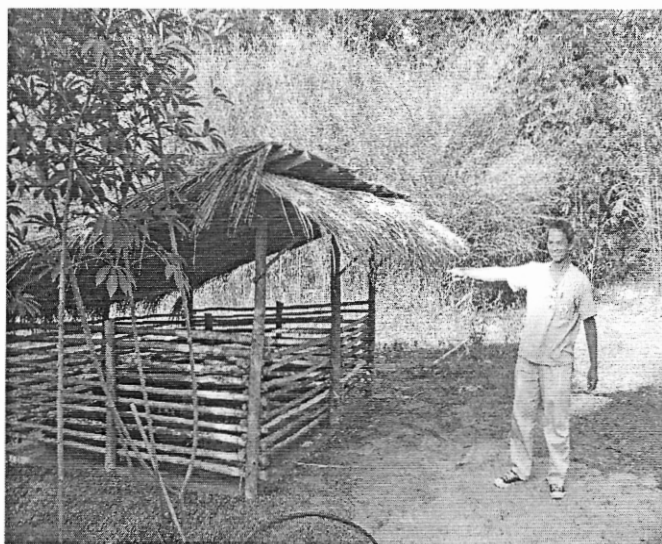
ภาชนะใส่อาหารสุกรทำจากไม้ จากฟาร์ม คุณคำดี อุ้มจันทร์

ภาชนะใส่อาหารสุกรในฟาร์มคุณไพบูลย์ พาสว่าง (10 กันยายน 2551)

ภาพขณะใส่น้ำให้สุกร วัสดุหาได้ง่ายมีอยู่ทั่วไป จากฟาร์มผู้วิจัย (10 กันยายน 2551)

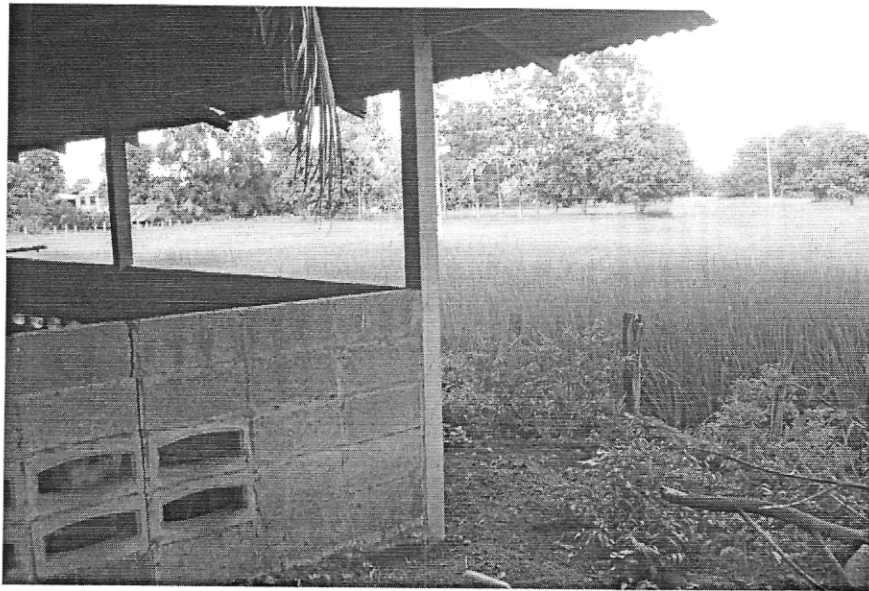
ลักษณะคอกสุกรระยะหย่านม ต้นทุนต้นต่ำ วัสดุหาได้ง่ายมีในชุมชน เลียนแบบพื้นคอกสเล็ค

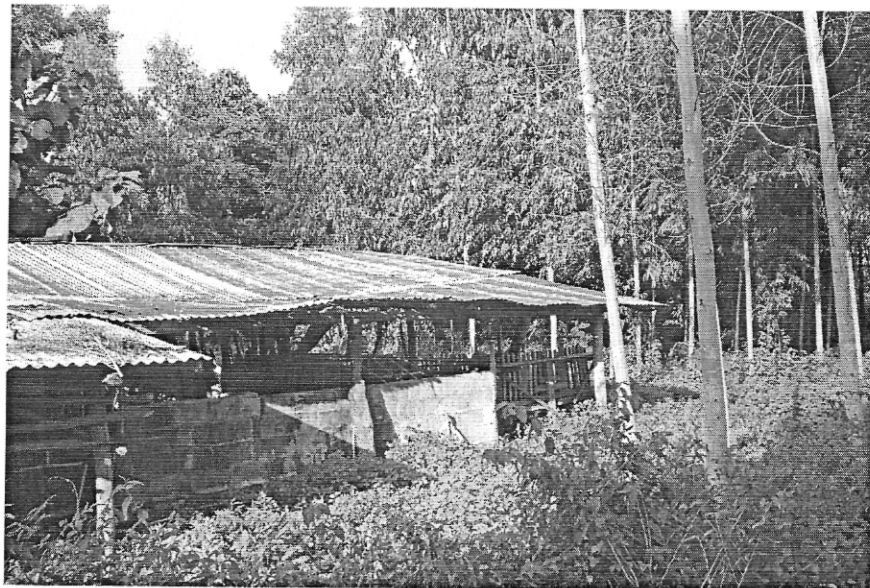
คุณสังข์ สุวรรณสี กิคออกแบบนำมาใช้อนุบาลลูกสุกร

คอกต้นทุนต่ำที่สุดใช้เชือกถ่วงผูกติดเสาบ้าน (ผู้วิจัย)

ลักษณะคอกที่เอื้อประโยชน์ในแปลงนาข้าว ได้ปุ๋ยคอกแทนปุ๋ยเคมี
คุณสมหมาย ศรีภู ออกแบบเพื่อประหยัดแรงงาน

ลักษณะคอกที่เอื้อประโยชน์ในแปลงยูคาลิปตัส
คุณไพฑูรย์ พาสว่าง ออกแบบเพื่อระบายน้ำมูลสุกรเข้าแปลงยูคาลิปตัส

พ่อพันธุ์สุกรแลนด์เรซ ของคุณสำเร็จ ทาหนองบัว
เกษตรกรใช้วิธีฝึกสุกรขึ้นรถ เพื่อขนย้ายไปผสมพันธุ์ บริการลูกค้าในเครือข่าย และนอกเครือข่าย

เชียงใหม่เคลื่อนที่ รับซื้อสุกรสมาชิกในเครือข่าย และนอกเครือข่าย

อาหารสุกผสมเองนำมาวางขายให้บริการสมาชิกเกษตรกรรายย่อยในเครือข่าย

การประชุมเครือข่าย จัดประชุม 4 เดือนต่อครั้ง ประชุมสังกฐนเลือกสถานที่ได้
บรรยากาศสมกับหัวข้อเรื่อง